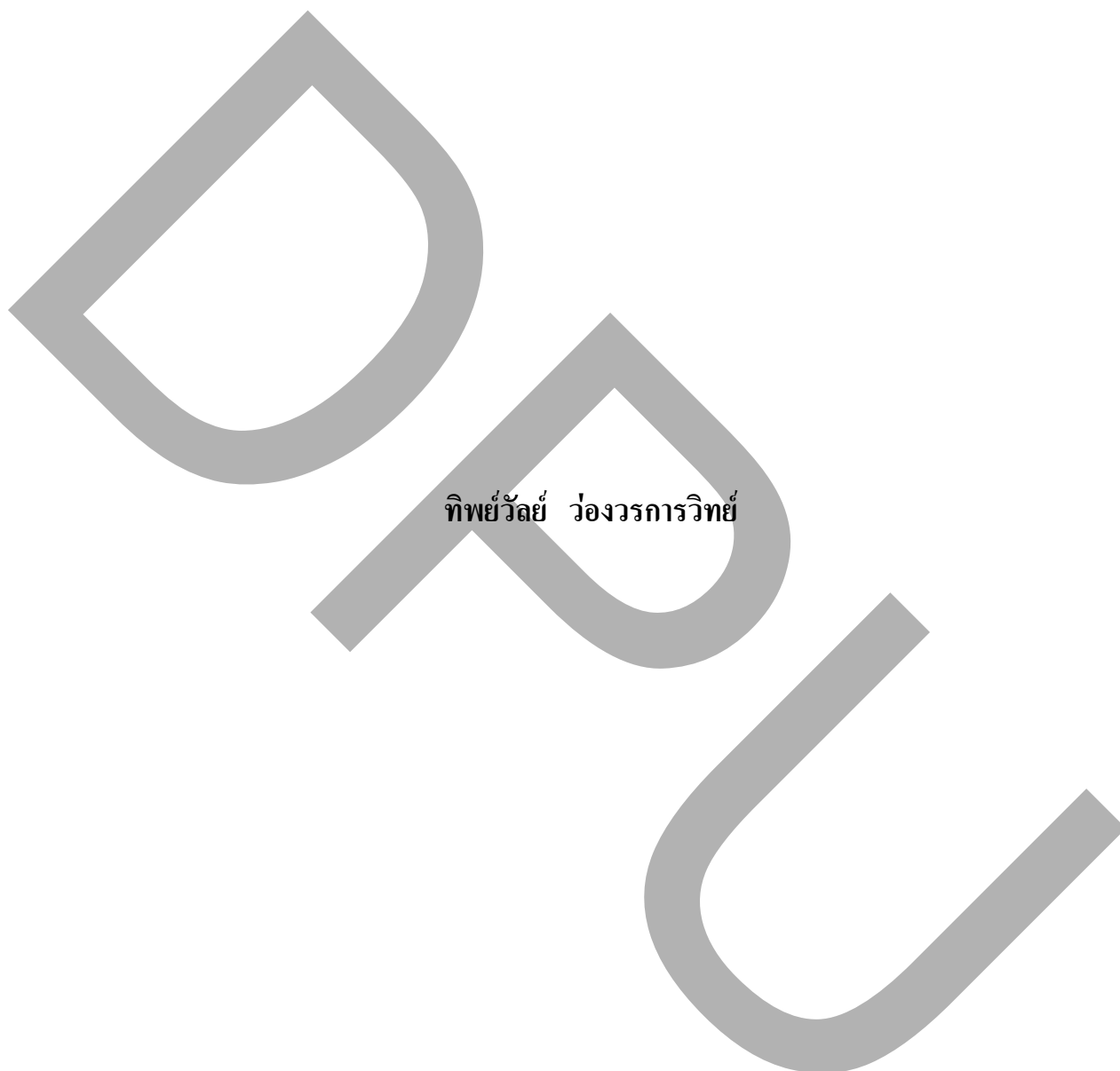

รายการสารคดีเชิงข่าว“สกุ๊ปชีวิต”ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7
และผลที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส

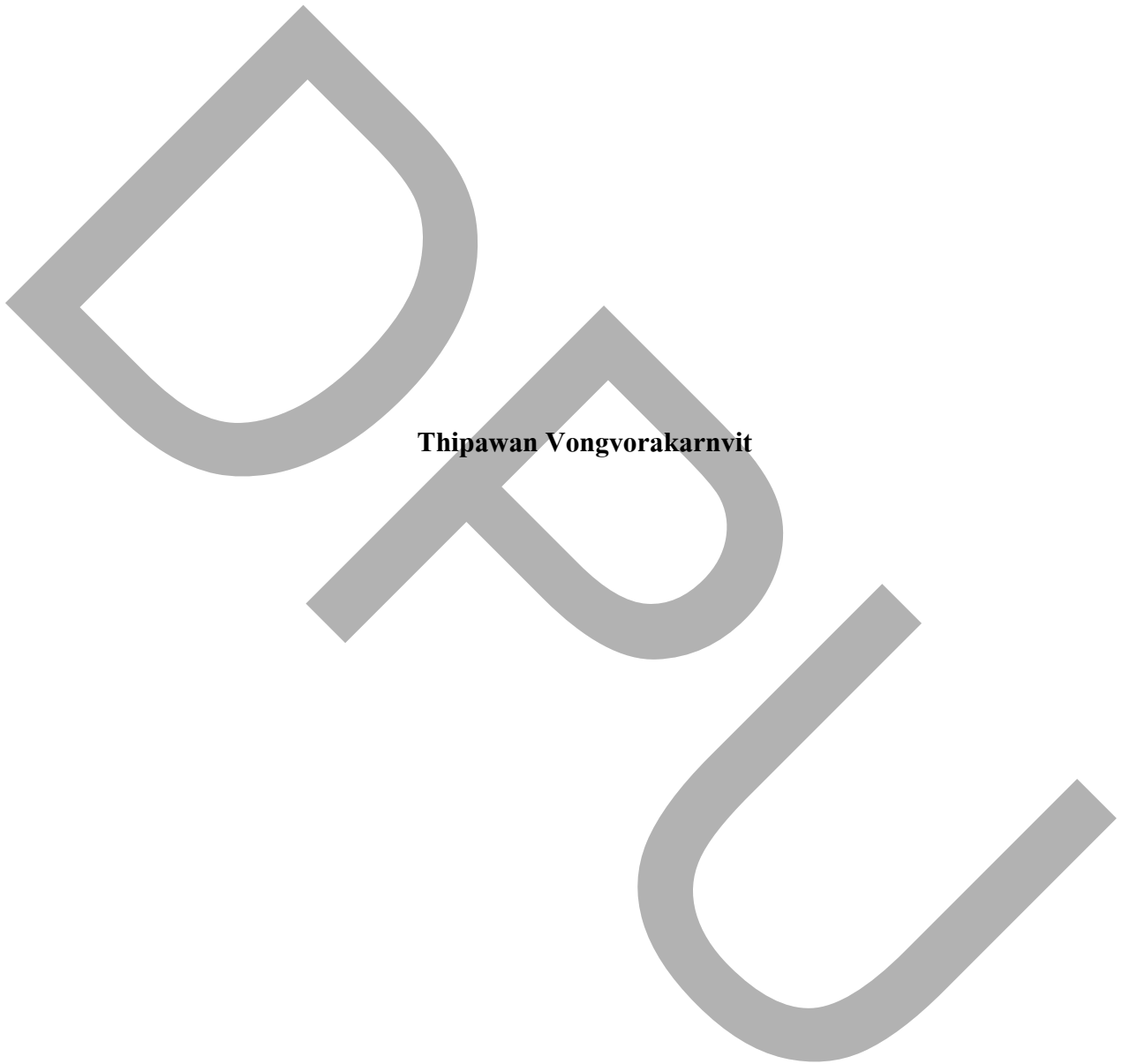
ทิพย์วัลย์ ว่องวรการวิทย์

วิทยานิพนธ์ นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2551

News – Documentary of Life scoop of Channel 7 Military Television

Station and Impact on The Inferiors

Thipawan Vongvorakarnvit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Art (Communication)

Department of Business Communication

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2008

กิตติกรรมประกาศ

วลี “มนุษย์เราสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต” จุดประกายให้ผู้วิจัยเลือกที่จะก้าวสู่เส้นทางนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต กระทั่งถึงวันแห่งความสำเร็จ กับบทพิสูจน์ความอุตสาหะงานวิจัยรายการสารคดีเชิงข่าว “สกุ๊ปชีวิต” ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และผลที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส เบื้องหลังความภาคภูมิใจที่ผู้วิจัยพึงระลึกอยู่เสมอ และต้องขอขอบพระคุณที่ช่วยสานฝันให้ผู้วิจัยได้มีวันนี้ อันดับแรก คือ ทางสมาคมช่างภาพผู้สื่อข่าวโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และทางมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต สถาบันอันทรงเกียรติ ที่อนุเคราะห์มอบทุนการศึกษาให้ผู้วิจัยได้ศึกษาในระดับมหาบัณฑิต

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ได้วิทยานิพนธ์ระดับดี ก็ด้วยความทรงคุณวุฒิ เชี่ยวชาญของคณาจารย์ทั้ง 4 ท่าน ที่ได้ร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ ชี้แนวทางให้ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำไปปฏิบัติ เพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น กราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่พร้อมช่วยเหลือ สละเวลาให้คำปรึกษาลูกศิษย์ช่างสงสัยมาโดยตลอด ชนิดไม่เว้นวันหยุดราชการ และกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบ ผศ.ดร.อุษา บิ๊กกินส์ รศ.ดร.บุญเลิศ ศุกคติก ผศ.ดร.กุลทิพย์ ศาสตราวุฒิ กับความเมตตาในการประสิทธิ์ประสาทวิชา

กราบขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา ที่ไม่เพียงอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยได้ทำวิทยานิพนธ์ ไปพร้อมๆกับการทำงาน แต่ยังให้ความกรุณาเป็นแหล่งข้อมูล ผู้ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัยชิ้นนี้ ทั้งอดีตท่านผู้จัดการฝ่ายข่าว คุณสุทธิ จงเจียมจิตต์ คุณสุภาพชาย บุตรจันทร์ รองผู้จัดการฝ่ายข่าวและคุณกฤษณะ อนุชน หัวหน้าบรรณาธิการข่าวสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

ขอบคุณแรงใจใฝ่ถามให้กำลังใจซึ่งกันและกัน สำหรับกลุ่มเพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโททุกคน โดยเฉพาะน้องแนน หนู ดาร์ เก้ เปิ้ล เอ้ ขอบพระคุณพี่กั้ง เลขาคนเก่ง ส่วนกำลังหลักแรงสนับสนุนที่จะลืมกันไม่ได้เลย คือ กลุ่มพี่ๆ น้องๆ ที่ทำงานฝ่ายข่าว ช่อง 7 สี ทั้งอนุชา ก้อท แฝ่ว กล้า อาจารย์เกษม พี่นุช พี่ชัย พี่หมู พี่แนน น้องปอย แอ้ว โอ เอ ตาล เกด กุ้งนาง กระต่าย

อีกแรงสนับสนุน ความห่วงใยจากป้า แม่ และครอบครัวที่คอยกระตุ้น เดิมพลัง ยามที่ผู้วิจัยรู้สึกท้อ เหน็ดเหนื่อยกับแรงกดดันหลายด้าน สูการเรียนรู้ คนเราหากมุ่งมั่น ตั้งใจจริง ย่อมผ่านพ้นอุปสรรค จุดหมายแห่งความสำเร็จ คือ หลักชัย “ขอบพระคุณกับทุกๆ ความกรุณาค่ะ”

ทิพย์วัลย์ ว่องวรการวิทย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๖
กิตติกรรมประกาศ	๗
สารบัญตาราง	๘
สารบัญภาพ	๘
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหานำวิจัย.....	19
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	19
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	19
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	20
1.6 นิยามศัพท์.....	20
1.7 กรอบแนวคิด.....	23
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
2.1 ทฤษฎีหน้าที่ของสื่อมวลชน (Functional theory).....	24
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรายการข่าวโทรทัศน์.....	33
2.3 ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน (Agenda Setting Functions of Mass Media).....	40
2.4 แนวคิดการชูประเด็น (Priming)	44
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดพื้นที่สาธารณะ (Public sphere)	45
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	52
3. ระเบียบวิธีวิจัย	55
3.1 ระเบียบวิธีวิจัย.....	55
3.2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	55
3.3 ระยะเวลาในการวิจัย.....	57
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
3.6 การนำเสนอข้อมูล.....	61
4. ผลการวิจัย.....	62
4.1 การกำหนดวาระข่าวสารของ “สตู๊ปชีวิต”.....	62
4.1.1 ความเป็นมา จุดเริ่มต้นของ “สตู๊ปชีวิต”.....	63
4.1.2 รูปแบบของเนื้อหา “สตู๊ปชีวิต”.....	65
4.1.3 การคัดเลือกทีมงานผลิต “สตู๊ปชีวิต”.....	66
4.1.4 ขั้นตอนการผลิต “สตู๊ปชีวิต”.....	69
4.1.5 การกำหนดวาระข่าวสารของ “สตู๊ปชีวิต”.....	80
4.2 ผลกระทบของ “สตู๊ปชีวิต” ที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส.....	84
4.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อกระแสตอบรับ “สตู๊ปชีวิต”.....	85
4.2.2 เกณฑ์การจำแนกกลุ่ม “สตู๊ปชีวิต”.....	86
4.2.3 จัดแบ่งกลุ่ม “สตู๊ปชีวิต” วิเคราะห์การชูประเด็น.....	88
4.2.4 ผลกระทบของ “สตู๊ปชีวิต” ที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส.....	90
4.2.4.1 ประวิทย์ผู้ด้อยโอกาส 10 ราย.....	90
4.2.4.2 สภาพความเป็นอยู่ ก่อน – หลังออกอากาศ.....	98
4.2.4.3 ความเปลี่ยนแปลงต่อผู้ด้อยโอกาส – คนรอบข้าง.....	107
4.2.4.4 แนวนโยบายแก้ไขปัญหา “สตู๊ปชีวิต” หลังออกอากาศ.....	112
4.3 บทบาทของ “สตู๊ปชีวิต” ในการเปิดพื้นที่สาธารณะ.....	114
4.3.1 มุมมองของผู้บริหารช่อง 7 สี.....	114
4.3.2 มุมมองของผู้ด้อยโอกาส 10 ราย.....	116
5. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	121
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	122
5.2 อภิปรายผล.....	132
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	137
5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต.....	139

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	140
ภาคผนวก	144
- ภาคผนวก ก. ตารางการจัดแบ่งกลุ่ม “สติปัญญา”.....	145
- ภาคผนวก ข. ประมวลภาพการใช้ชีวิตของ “สติปัญญา” 10 ราย.....	157
ประวัติผู้เขียน	164

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 อัตราค่าโฆษณารายการต่างๆ ของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ประจำปี 2550-2551.....	6
1.2 โครงสร้างองค์กรของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7	14
1.3 โครงสร้างองค์กรของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 (11 ก.พ. 2551).....	15
1.4 โครงสร้างฝ่ายข่าว.....	16
2.1 ผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชน : การสอดส่องดูแล.....	27
2.2 ผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชน : การประสานความเข้าใจร่วมกัน.....	28
2.3 ผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชน : สังคมกรรม.....	29
2.4 ผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชน : การให้ความบันเทิง.....	30
4.1 สถิติชีวิตที่ออกอากาศช่วง 1 ธ.ค. 2550-29 ก.พ. 2551.....	86
4.2 จำนวนประเภทสถิติชีวิตที่ออกอากาศ 1 ธ.ค. 2550 –29 ก.พ. 2551 เปรียบเทียบเป็นอัตราส่วนร้อยละ (%).....	86
4.3 กลุ่มตัวอย่าง “สถิติชีวิต” 10 ราย แบ่งกลุ่มตามประเภท วิเคราะห์การชูประเด็น..	88-90
5.1 กราฟวงกลมจำนวนประเภทสถิติชีวิตที่ออกอากาศ 1 ธ.ค. 2550 –29 ก.พ. 2551 เปรียบเทียบเป็นอัตราส่วนร้อยละ (%).....	124

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 หน้าที่ในหลายมิติของสื่อมวลชนต่อแหล่งต่างๆ.....	32
2.2 องค์ประกอบสำคัญของกระบวนการกำหนดวาระข่าวสาร.....	42
4.1 คุณกฤษณะ อนุชน หัวหน้าบรรณาธิการข่าวทำงาน.....	68
4.2 คุณสุพรรณษา คงเหล็ก ผู้สื่อข่าว คัดเลือกจดหมาย “สตู๊ปชีวิต”.....	71
4.3 คุณณัฐกาน สวรรยาธิปิติ ผู้สื่อข่าว คัดเลือกจดหมาย “สตู๊ปชีวิต”.....	72
4.4 คุณสุพรรณษา คงเหล็ก ผู้สื่อข่าว และ คุณพรศักดิ์ แก้วลุ่มแฝก ช่างภาพ พุดคุย ทำความเข้าใจกับผู้สื่อข่าวโอกาส ก่อนการถ่ายทำ “สตู๊ปชีวิต”.....	75
4.5 คุณสุพรรณษา คงเหล็ก ผู้สื่อข่าว และ คุณพรศักดิ์ แก้วลุ่มแฝก ช่างภาพ จัดฉาก เพื่อช่วยให้การถ่ายทำคุณสมบัติจริง ชีวิตประสบความสำเร็จยากลำบาก.....	75
4.6 คุณสุพรรณษา คงเหล็ก ผู้สื่อข่าว และช่างภาพ เก็บภาพ และสัมภาษณ์ “สตู๊ปชีวิต”	46
4.7 คุณพัชรี สมภาค และ คุณกานารัตน์ พรหมชชุติ ผู้สื่อข่าวแกะเทป คัดเลือกภาพ “สตู๊ปชีวิต”.....	77
4.8 คุณณัฐกาน สวรรยาธิปิติ, คุณกมลมาลย์ แสนมหาเกษม ผู้สื่อข่าว พิมพ์บท สตู๊ปชีวิต, คุณสุพรรณษา คงเหล็ก ลงเสียงในห้องบรรยาย ฝ่ายข่าว ช่อง 7 สี.....	78
4.9 คุณสิริพร ชลิตพิบูลย์ เจ้าหน้าที่ติดต่อ ทำการตัดต่อ “สตู๊ปชีวิต”.....	79
4.10 ลุงสวน ตรีเมืองปัก ให้สัมภาษณ์	91
4.11 บ้านป่าพงษ์-ลุงต่อ	92
4.12 ภาพครอบครัวล้มหลังพ่อเสียชีวิตเพราะโรคมะเร็ง.....	92
4.13 ผู้วิจัยเก็บข้อมูล พุดคุยกับครอบครัวเอื้อย แม่ป่วยโรคสันนิบาต และยายวัยชรา	93
4.14 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ คมกริช ครอบครัว “เค โปลิโอ” ผู้พิการสู้ชีวิต.....	94
4.15 ปรีชาและลูกชาย หลังออกอากาศ “สตู๊ปชีวิต”.....	95
4.16 แหม่ม พุดคุยกับผู้เก็บข้อมูล.....	95
4.17 คณะครู อาจารย์ อ.แก้วเขียว จ.นครสวรรค์ เดินทางมาเยี่ยม “น้องเตย กับธง”....	96

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
4.18 บ้านหลังใหม่ของนางนุช.....	97
4.19 ครอบครัวหยกฟ้า.....	97
4.20 ตาสวน และยายวัน คุณเจ้าหน้าที่และชาวบ้านช่วยกันตอกเสาเข็มบ้านหลังใหม่..	98
4.21 เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขและนายกเหล่ากาชาด เยี่ยมตาสวน ยายวัน....	99
4.22 ป้าพงษ์-ลุงต่อ นำสมุดบัญชีให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ.....	99
4.23 นายอำเภอวังน้ำเขียว มอบของให้ครอบครัวสี่.....	100
4.24 เอื้อยประคองแม่พิการเข้าห้องน้ำ และช่วยยายหุงหาอาหาร.....	101
4.25 เค โปลิโอ นำเงินบริจาคไปลงทุนประกอบอาชีพ.....	102
4.26 ปรีชาและลูก เลี้ยงชีพด้วยการหาเก็บของเก่า.....	103
4.27 แม่หม่อม, แม่ และหลาน ใช้ชีวิตในบ้านหลังใหม่.....	101
4.28 ค.ญ.เตย และน้องรง ตระเวนช่วย “น้ำน้อง” หาเก็บของเก่า.....	105
4.29 ภาพการใช้ชีวิตของนางนุช หม้ายลูก 5 ชีวิต.....	106
4.30 ภาพสวย ลูกสาวกำลังลงแว่นที่ผู้ใจบุญส่งมาให้.....	107
4.31 คุณสุภาพชาย บุตรจันทร์ รองผู้จัดการฝ่ายข่าว ที่ทำงาน.....	115
4.32 คุณกฤษณะ อนุชน หัวหน้าบรรณาธิการฝ่ายข่าวทำงาน.....	116

หัวข้อวิทยานิพนธ์	รายการสารคดีเชิงข่าว “สกุ๊ปชีวิต” ทางสถานีโทรทัศน์สีทองทัพบกช่อง 7 และผลที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส
ชื่อผู้เขียน	นางสาวทิพย์วัลย์ ว่องวรการวิทย์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อศวิน เนตรโพธิ์แก้ว
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์ธุรกิจ
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รายการสารคดีเชิงข่าว “สกุ๊ปชีวิต” ทางสถานีโทรทัศน์สีทองทัพบกช่อง 7 และผลที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงการกำหนดวาระข่าวสารของ “สกุ๊ปชีวิต” ผลกระทบที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส และ บทบาทของ “สกุ๊ปชีวิต” ในการเปิดพื้นที่สาธารณะ

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) บทบรรยายและเทป “สกุ๊ปชีวิต” ที่ออกอากาศในช่วงวันที่ 1 ธันวาคม พศ. 2550-29 กุมภาพันธ์ พศ.2551 รวม 3 เดือน สัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (Indept-interview) ผู้บริหาร และผู้กำกับดูแลรวมถึงผู้ผลิต “สกุ๊ปชีวิต” ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์สีทองทัพบกช่อง 7 พร้อมทั้งสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (Indept-interview) ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant opservation) “สกุ๊ปชีวิต” กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ราย นำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลผลตามหลักวิชาการ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive)

ผลการวิจัยพบว่า

- รายการสารคดีเชิงข่าว “สกุ๊ปชีวิต” ทางสถานีโทรทัศน์สีทองทัพบกช่อง 7 มีการกำหนดวาระข่าวสาร ทั้งในส่วนของการกำหนดนโยบาย และ ในทุกขั้นตอนการผลิต “สกุ๊ปชีวิต” กล่าวคือ ในส่วนของนโยบาย เน้นการนำเสนอชีวิต “คนดีที่ด้อยโอกาส” โดยแบ่งกลุ่มชูประเด็น “สกุ๊ปชีวิต” ออกเป็น 5 กลุ่ม คือ ชีวิตคนชราผู้โดดเดี่ยว หรือ พ่อแม่ที่ถูกลูกหลานทอดทิ้ง,เด็กกำพร้า หรือถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง ชีวิตเด็กกตัญญู,กลุ่มคนพิการสู้ชีวิต,ผู้ป่วยโรคร้าย หรือ ผู้ที่ประสบอุบัติเหตุ และ กลุ่มที่ 5 คือ ชีวิตครอบครัวยากจนที่ประสบมรสุมชีวิต แต่มีความขยัน อดทน ส่วนในทุกขั้นตอนการผลิต ตั้งแต่การคัดเลือกชีวิตผู้ด้อยโอกาส การถ่ายทำและการเขียนบทบรรยาย รวมไปถึงการตัดต่อ

“สตูปีชีวิต” ล้วนต้องผ่านการกลั่นกรอง จากทีมงานผู้ผลิต ออกอากาศเป็นประจำ 7 วัน ในช่วภาคค่ำ ช่วงที่ 2 เวลา 19.40 น. ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สะท้อนภาพสื่อมวลชน คือ ตัวแปรสำคัญ ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระข่าวสารของ “สตูปีชีวิต” โดยมีที่มาของวาระข่าวสารจากสื่อมวลชน และ วาระข่าวสารจากสาธารณะ

2. ผลกระทบของ “สตูปีชีวิต” ที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส ส่งผลกระทบทั้งด้านบวก และด้านลบ พบว่า หลังออกอากาศผลกระทบด้านบวกคือ ผู้ด้อยโอกาสกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 10 ราย ต่างมีสภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีเงินบริจาคนอนเข้าบัญชีหลักหมื่น ถึง เกือบล้านบาท บางรายมีผู้ใจบุญมาสร้างห้องน้ำให้,สร้างบ้านหลังใหม่ ตามมาด้วยภาครัฐต่างพากันเข้ามาดูแล มอบสิ่งของอุปโภค บริโภค ดำเนินการให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับบริการจากภาครัฐอย่างทั่วถึง อาทิ ได้รับสิทธิเบี้ยเลี้ยงคนชรา ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่เคยได้รับสิทธิ ส่วนผลกระทบด้านลบ พบว่า “สตูปีชีวิต” บางรายหลังออกอากาศ เกิดปัญหาตามมา อาทิ ปัญหาการใช้เงินไม่เป็น,เกิดปัญหาหนี้ญาติพี่น้องมาเบียดเบียนขอเงิน,เกิดปัญหาไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นผู้ดูแลสมุดบัญชีเงินฝาก จนถึงขั้นตัดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

3. บทบาทในการเปิดพื้นที่สาธารณะของ “สตูปีชีวิต” สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ในฐานะสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ ได้เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม สามารถนำเสนอเรื่องราวความทุกข์ยาก ประวัติชีวิตส่วนตัวออกอากาศสู่สาธารณชน ทางสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ ขณะเดียวกันก็เปิดกว้างให้คนทุกกลุ่ม ซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาส หรือแม้กระทั่งผู้ชมทั่วไป สามารถแจ้งรายละเอียด ส่งจดหมาย หรือโทรศัพท์มาแนะนำ “สตูปีชีวิต” เพื่อให้ทีมงานนำเสนอออกอากาศ ถือเป็น การเปิดพื้นที่สาธารณะให้คนทุกกลุ่ม ได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน

Thesis Title News – Documentary of Life scoop of Channel 7 Military Television
Station and Impact on The Inferiors
Author Miss Thipawan Vongvorakarnvit
Thesis Advisor Assistant Professor Dr.Asawin Nedpogaeo
Department Business Communication Arts
Academic Year 2008

ABSTRACT

The objective of the study on the series of the Scoop of Life , news-documentary on poor living people , broadcasting on television Channel 7 , is to review the steps or the process of production, namely The programme's agenda setting, the impact on the less opportune persons and the role of it to the public.

The qualitative research was applied in the study by doing content analysis on scripts and tapes of Scoop of Life broadcasting from the 1st of December 2007 to the 29th of February 2008.

The In-depth interview was applied to find facts from the executives of Channel 7, the concerned editors and the producers. Non-participant observation and descriptive analysis were also included by using 10 samples from Scoop of life.

The results of the study are :

1.The production of the Scoop of Life based on policy that reflects problems of the less opportune persons from five groups such as :

- lonely elderly or abandoned parents
- orphan or abandoned child
- hard working disabled people
- person with severe disease
- poor and hard working family

A team of editors and producers are mutually working for the production from selecting less opportune persons , writing script , shooting and editing. On the other hand the process of producing Scoop of Life is carefully screened by this team.

The channel 7 shows the Scoop of Life everyday in evening news programme at 19.40 hrs. which is the prime time for most of the audience. This is the reason why the Scoop of Life is so popular and becomes influential in its agenda setting.

2. The impact of Social of Life , after showing on TV, is both positive and negative to the 10 chosen samples.

In positive way each sample has a better standard of living from donation. Some sample has got money in bank account nearly one million bath or some has got atleast 10,000 bath. Some sample has got new small house to live or at least has got home repaired. Some sample has got help from the authority in term of welfare for the elderly.

In negative impact , the study finds that some sample does not know how to use money in proper way. Sometimes the sample has got into conflict with the officials who take care of the donated money , resulting in untrustworthiness and lost friendship.

3. The Scoop of Life programme offers the less opportune persons who are marginalised in society to show their sufferring with the expectation for help from the audience. The less opportune persons might contact directly to the programme for help. At the same time anyone can inform about those who suffer by letter or phone.

This is what Channel 7 has done as a duty to serve the public in general.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จนถึงทุกวันนี้ “ประเทศไทย” ยังคงได้ชื่อว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนา แน่นอนว่า ย่อมเกิดปัญหาารุมเร้าหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กระทั่งความอยู่ดีกินดีของประชากร และแม้ว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แทบทุกฉบับต่างมุ่งเน้น ขจัดปัญหาความยากจนเป็นอันดับแรก แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่า ทุกวันนี้ ประเทศไทย ก็ยังคงประสบกับปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เกิดปัญหาการว่างงานเพิ่มมากขึ้น

ปี 2547 มีจำนวนประชากรที่ยังอยู่ภายใต้เส้นความยากจน ซึ่งเป็นระดับรายได้ 1,242 บาท ต่อเดือน อยู่ 7.34 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11.3 ของประชากรทั้งประเทศ (www.nesdb.go.th , 2550) เป็นหน้าที่ของรัฐบาลในการมุ่งแก้ไขปัญหามาเพื่อให้คนไทยมีความอยู่ดีกินดี ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานครอบคลุม สามารถมีอาชีพเลี้ยงตัว ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี เมื่อยังนับวัน ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลก ย่อมจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศไทยอย่างเลี่ยงไม่ได้

ประเทศไทยจึงต้องหันมาทบทวน ปรับยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหามาไปในทิศทางที่เน้นให้คนไทยสามารถพึ่งพิงตนเองได้ เน้น “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” โดยยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ทั้งนี้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดดุลยภาพระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ในยุคที่นับวันคนไทยจะยึดติดกับวัตถุนิยมเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ คุณค่าของจริยธรรมและ คุณธรรมเริ่มเสื่อมถอย ถูกหลานเพิกเฉยต่อการแสดงความกตัญญูตอบแทนคุณบุพการี สังคมขาดความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้ด้อยโอกาส คนชรา คนพิการ คนป่วยถูกทอดทิ้ง ไร้การเหลียวแล นอกเหนือจากการทำหน้าที่แก้ไขปัญหามา ในฐานะผู้บริหารประเทศของรัฐบาล

”สื่อมวลชน” ถือเป็นอีกองค์กรที่ไม่เพียงมีภารกิจหลักในการรายงานข่าวสารข้อมูล และสร้างความหมายส่งต่อไปยังกลุ่มผู้อ่าน ผู้ฟัง และผู้ชม แต่หน้าที่อีกประการของสื่อคือ การ

รณรงค์ให้เกิดความเคลื่อนไหว(mobilization) เพื่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสังคม (พีระ จิร โสภณ ,2548 : 10-10) การทำงานของสื่อ เท่ากับเป็นการสะท้อนภาพความเป็นไปที่เกิดขึ้นในสังคมจนมีคำกล่าวที่ว่า “สังคมเป็นเช่นไร สื่อย่อมเป็นเช่นนั้น”

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ การหลั่งไหลของข้อมูลข่าวสารที่ท่วมท้น ทำให้มนุษย์เราไม่อาจปฏิเสธการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สื่อจึงมีพลังอันทรงอิทธิพลอยู่ในระดับหนึ่ง แม้ไม่มากมายนมหาศาล แต่ยังสามารถส่งผลกระทบ หรือก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ เช่นกัน “สื่อเป็นเช่นไร สังคมย่อมเป็นเช่นนั้น” (อศวิน เนตร โพร้แก้ว,2549:4)

สื่อมวลชนจึงมีบทบาทที่เด่นชัดมาก ในกระบวนการหล่อหลอมความคิดของคนในสังคม มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติของคนเราที่มีต่อ โลก ต่อสังคม และรูปแบบการดำเนินชีวิต (วิภา อุดมจันทร์,2544:33)

สื่อมวลชนกับบทบาทในการพัฒนาประเทศ

ปัจจุบันพบว่าในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ความเจริญก้าวหน้ายังไม่อาจครอบคลุมทุกพื้นที่ ศูนย์กลางความเจริญกระจุกตัวอยู่เฉพาะกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่ ๆ ส่วนในพื้นที่ชนบท ตามต่างจังหวัด พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมีฐานะยากจน ขาดแคลนปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ ไม่อาจเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐาน มีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี เกิดความเหลื่อมล้ำ ขยายช่องว่างระหว่างคนรวย กับ คนยากจน

สื่อมวลชน ถูกยอมรับกว้างว่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ยุคแห่งสังคมข่าวสารปัจจุบัน ซึ่งมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสารปฏิเสธไม่ได้ที่ทุกชีวิตของคนในสังคมจำเป็นต้องอาศัยการติดต่อสื่อสาร เพื่อความอยู่รอดของตนเองและของสังคมโดยรวม

นักนิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่ก็มองเห็นความสำคัญของสื่อมวลชน ที่จะช่วยพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี Wilbur Schramm ได้กล่าวสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวนี้ในหนังสือ Mass Media and National development ว่า สื่อมวลชนเป็นผู้สร้างบรรยากาศของการพัฒนาให้เกิดขึ้น (The mass media can create a climate for development) ในที่นี้หมายถึงว่า สื่อมวลชนได้กระตุ้นและให้มโนภาพและความรู้แก่ประชาชนในด้านการพัฒนาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งก่อให้เกิดความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ก่อให้เกิดการเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและสิ่งที่จะควรจะเป็นในอนาคตว่าควรจะเป็นดีกว่าปัจจุบันอย่างไรบ้าง ทั้งยังสามารถสร้างความทะเยอทะยานให้กับประชาชนได้ (The mass media can raise aspirations) โดยจะเป็นผู้สร้างความทะเยอทะยานทั้งในส่วนตัวและระดับชาติให้ทุกคนอยากอยู่ดีกินดี หรือแสวงหาวิถีชีวิตที่ดีกว่า การที่คนเราพอใจในสิ่งที่เป็นอย่างจนเกินไปก็

อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาเป็นไปได้อย่างล่าช้า และการที่สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นครู (The mass media as teachers) ให้การศึกษา ให้ความรู้แก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมในการดำเนินชีวิต หรืออาจช่วยเสริมการสอนของครูให้ดีขึ้น ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการพัฒนาสังคมได้อีกทางหนึ่ง

การทำหน้าที่พัฒนาสังคม-ประเทศชาติของสื่อวิทยุโทรทัศน์

ในจำนวนสื่อแขนงต่างๆ สื่อวิทยุโทรทัศน์ ถือเป็นสื่ออันทรงอิทธิพลต่อการรับรู้ของประชาชนมากที่สุด ด้วยหลอมรวมลักษณะเด่นของทั้งสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อภาพยนตร์ไว้ด้วยกัน ความทรงพลังสมจริงของภาพ และ เสียง ช่วยให้สื่อวิทยุโทรทัศน์กลายเป็นสื่อที่ครองความนิยมของคนกลุ่มใหญ่ในยุคปัจจุบัน

ตั้งแต่ปีพ.ศ.2498 ราว 53 ปี ที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งแรกของประเทศไทยถือกำเนิดขึ้น ภายใต้ชื่อ “บริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัด หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม ซึ่งได้กลายเป็นองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ.2520 จนปัจจุบันประเทศไทยมีสถานีวิทยุโทรทัศน์ประเภทเปิดรับชมได้โดยไม่เสียเงิน(Free TV.) 5 สถานี คือ

1. สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อสมท. ช่องทำการของบริษัท บางกอกเอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด
2. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (ททบ.5) ช่องทำการของกรมการทหารสื่อสารกองทัพบก
3. สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ช่องทำการของบริษัทกรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จำกัด
4. สถานีวิทยุโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ทีวี ช่องทำการขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ช่อง 9 อสมท.
5. สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ ช่องทำการของสำนักนายกรัฐมนตรี

ตลอดระยะเวลาของการยึดมั่นในหน้าที่สื่อสารมวลชน ซึ่งหัวใจหลักอยู่ที่การนำเสนอข้อมูลข่าวสาร นอกเหนือจากการรายงานข่าวตามข้อเท็จจริง (fact) ในช่วงเวลาข่าว สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่องต่างๆ จะมีการนำเสนอ “สcoopข่าว” (scoop) บรรจุลงในผังออกอากาศในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้สาระความรู้ต่อผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย หรือไม่ก็เป็นการสร้างสีสัน

ให้ความบันเทิง เพิ่มอรรถรสในการรับชม “ข่าว” ที่ยังคงยึดติดกับ ความถูกต้อง และ ความน่าเชื่อถือ เป็นสำคัญ

ทั้งนี้เพื่อตอบสนองการทำหน้าที่จรรยาบรรณของสื่อมวลชน ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ธรรมชาติให้คนในสังคมช่วยเหลือกันและกัน ลดช่องว่างความไม่เท่าเทียม อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ยกตัวอย่างเช่น

1. สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อสมท. มีสื่อบroadcast “วงเวียนชีวิต” เป็นสารคดีเชิงข่าว ริเริ่มจัดทำตั้งแต่ปี พ.ศ.2530 ปัจจุบันออกอากาศในช่วงข่าวภาคค่ำ เฉพาะวันเสาร์ เวลา 17.30 น. ความยาว 3 นาที

เนื้อหา ต้องการนำเสนอให้เห็นเรื่องราวชีวิตจริงจากอีกมุมหนึ่งของสังคม ที่ยังมีผู้ด้อยโอกาสในหลายๆด้าน ผู้สูงอายุ เด็กถูกทอดทิ้งหรือโดนทำร้าย ผู้พิการทุพพลภาพ รวมทั้งโรงเรียนยากจน ด้วยแนวคิด “ทุกชีวิตเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ” (www.thaitv3.com)

วิธีการนำเสนอ นอกจากใช้ภาพและเสียงผู้บรรยายบอกเล่าเหตุการณ์ ด้วยน้ำเสียงเชิงเศร้า ซ้ำๆทอดอารมณ์ ยังมีการใช้เพลงเพื่อชีวิต หรือบางครั้งเป็นเพลงบรรเลงซ้ำๆ เป็นเสียงเพลงประกอบ สร้างความรู้สึกหดหู่ ว่างแวง โดดเดี่ยว

2. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (ททบ.5) มีสื่อบroadcast “อาสาคลายทุกข์” เริ่มออกอากาศในปีพ.ศ.2542 ออกอากาศช่วงข่าว 17.30 น. วันจันทร์- วันศุกร์ ความยาว 2 นาที

เนื้อหา เป็นเรื่องราวร้องทุกข์ของชาวบ้าน ความเดือดร้อนเรื่องสาธารณูปโภค ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และเรื่องของสิ่งแวดล้อม เป็นการสะท้อนถึงปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนสู่สังคม เพื่อให้ได้รับการแก้ไข

วิธีการนำเสนอ เป็นรูปแบบของสื่อบroadcast เสียงในเทป มีการปล่อยเสียงสัมภาษณ์บุคคลในข่าว

3. สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 มี “สื่อบroadcast” เป็นสื่อบroadcast ประกอบ เสียงผู้บรรยาย (เสียงในเทป) ที่เริ่มต้นออกอากาศในปี พ.ศ.2545 ออกอากาศในช่วงข่าวภาคค่ำช่วงที่ 2 เวลา 19.45 น. ความยาว 2 นาที ต่อมาลดเหลือ 1.30 นาที

เนื้อหา ถ่ายทอดเรื่องราวของ “คนดีที่ด้อยโอกาส” ทั้งในเรื่องของเด็กกตัญญู มีความคิดดี แต่ยากจน ขาดแคลนทุนการศึกษา สภาพความเป็นอยู่แร้นแค้น, ครอบครัวที่ขาดเสาหลัก ซึ่งทำมาหาเลี้ยงครอบครัว เนื่องจากหัวหน้าครอบครัวเสียชีวิต ป่วย หรือต้องพิการ, ผู้เฒ่าชรา ที่ถูกละเลยทอดทิ้ง ไม่มีคนดูแล โดยที่ทุกชีวิต ต้องเป็นคนดี มีความคิดดี ไม่ดื่มสุราหรือเล่นการพนัน และใช้ชีวิตที่ไม่เบียดเบียนทำความเดือดร้อนให้เพื่อนบ้าน

วิธีการนำเสนอ เป็นรูปแบบของสื่อบันทึกภาพประกอบเสียงบรรยาย การใช้ภาษาก่อนข้างกระชับ ไม่เยิ่นเย้อ มีการปล่อยเสียงสัมภาษณ์สื่อบันทึกชีวิต ผู้เคื้อคร้อน บางตอนปล่อยเสียงสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ หรือ เพื่อนบ้านที่รับรู้สภาพปัญหานั้นๆอย่างแท้จริง

4. สถานีวิทยุโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ทีวี ช่องทำการขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ช่อง 9 อสมท. ไม่มีสื่อบันทึกที่ช่วยเหลือคนยากจน หรือผู้ด้อยโอกาสที่ออกอากาศเป็นประจำ ส่วนใหญ่จะเน้นเป็น **“สื่อบันทึกเกี่ยวกับชีวิต สังคม”** ที่ผู้สื่อข่าวออกไปพบพิจารณาแล้วเห็นว่าน่าสนใจ จึงถ่ายทำแล้วนำมาผลิตออกอากาศ

เนื้อหา เน้นเรื่องราวชีวิตมนุษย์สื่อถึงปัญหาที่มีอยู่ในสังคม บางครั้งเป็นสื่อบันทึกตามกระแสข่าว เช่น นำเสนอชีวิตเหยื่อความรุนแรง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ชีวิตของผู้คนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยช่อง 9 อสมท. เป็นช่องทางช่วยเผยแพร่ ถ่ายทอดเรื่องราว แต่มิได้เป็นสื่อกลางนำความช่วยเหลือไปให้โดยตรง ช่วงเวลาในการออกอากาศไม่แน่นอน แล้วแต่บรรณาธิการที่รับผิดชอบข่าวประจำวัน จะนำไปออกอากาศในเบรคข่าวช่วงเวลาใด อาจเป็นข่าวภาคค่ำ ข่าวเที่ยงหรือข่าวเช้า

วิธีการนำเสนอ เป็นสื่อบันทึกเสียง (เสียงในเทป) ประกอบการปล่อยเสียงสัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้อง

5. สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ในช่วงเวลาข่าว ยังไม่มีสื่อบันทึกประเภทนี้ออกอากาศ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นรายการประเภท สารคดีชีวประวัติบุคคลสำคัญ บุคคลที่น่าสนใจ ซึ่งจัดเป็นประเภทรายการ ไม่ใช่ข่าว

หากพิจารณาในแง่ของการให้ความสำคัญต่อสื่อบันทึกข่าวประเภทนี้ของสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ โดยยึดถือจากช่วงเวลาสำคัญ (Primetime) และความถี่ในการออกอากาศ และการอ้างอิงถึงอัตราค่าโฆษณา พบว่า สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ให้ความสำคัญต่อการนำเสนอข่าวเพื่อสังคมประเภทนี้มากกว่าสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น

“สื่อบันทึกชีวิต” ถูกนำเสนอในช่วงเวลาที่ดีที่สุดที่สุด เป็นช่วงเวลาสำคัญ (Primetime) ที่ทำรายได้ให้กับสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 คิดเป็นตัวเลขเม็ดเงินค่าโฆษณา ดังนี้

ตาราง 1.1 อัตราค่าโฆษณารายการต่างๆ ของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ประจำปี 2550 – 2551

รายการ	ส่งจ่ายเงิน	เวลาที่ออกอากาศ	ค่าโฆษณา บาท/นาที
12. ละครช่วงเย็น (จันทร์-อาทิตย์)	บ.บีบีทีวี เอ็ลควิตี้ จก.	18.45 – 19.40 น.	330,000
13. ข่าวภาคค่ำ ช่วงที่ 2 (จันทร์-อาทิตย์)	บ.กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จก.	19.40 – 20.25 น.	330,000
14. ข่าวเค็ด 7 สีหลังละคร (จันทร์-อาทิตย์)	บ.กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จก.	22.20 – 22.25 น.	220,000
15. ข่าวสังคมธุรกิจ (จันทร์-อาทิตย์)	บ.กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จก.	20.05 – 20.07 น.	330,000
16. 7 สี คอนเสิร์ต (เสาร์)	บ.ทุนมหาลก จก.	12.00 – 13.00 น.	150,000
17. ละครเสาร์ – อาทิตย์	บ.ทุนมหาลก จก.	13.00 – 13.45 น.	220,000
18. บีกันี่มา (เสาร์)	บ.ทุนมหาลก จก.	22.25 – 00.25 น.	220,000
	บ.บีบีทีวี โปรดักชั่นส์ จก. (เริ่มส่งจ่าย 5 มกราคม 50)		
19. นานาภิพาโลก (พฤหัสบดี)	บ.กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จก.	01.25 – 01.55 น.	70,000
20. การ์ตูน เลโอ สิงห์ขาวเจ้าป่า (อาทิตย์)	บ.กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จก.	06.30 – 07.00 น.	80,000
21. การ์ตูนคิสนี่ย (เสาร์)	บ.กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จก.	06.30 – 08.00 น.	100,000
22. การ์ตูน โชนิกเจ้าเม่นสายฟ้า (อาทิตย์)	บ.กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จก.	07.00 – 07.30 น.	80,000

ที่มา : ฝ่ายขายเวลา สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

จากตาราง 1.1 ในช่วงเวลาช่วงภาคค่ำช่วงที่ 2 19.40-20.25 น. (วันจันทร์-วันอาทิตย์) ค่าโฆษณาณาทึละ 330,000 บาท “สฎีปชีวิต” ออกออกอากาศทุกวันจันทร์-อาทิตย์ วันละ 1.30 นาที คำนวณเปรียบเทียบหากทางช่อง 7 สีน่าช่วงเวลาดังกล่าวไปขายโฆษณา คิดเป็นรายได้ตกประมาณ กว่า 3 ล้านบาท ต่อสัปดาห์ หรือ 12 ล้านบาทต่อเดือน (ยังไม่รวมค่าใช้จ่ายในการส่งทีมข่าว ออกไปผลิตสฎีปชีวิต ตามต่างจังหวัด) (สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7, 2550)

ความเป็นมา : สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 หรือ "ช่อง 7 สี" เริ่มแพร่ภาพตามมาตรฐาน CCIR 625 เส้น ระบบ PAL เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ.2510 ด้วยการถ่ายทอดสดการประกวดนางสาวไทยในงานวชิราวุธานุสรณ์จากบริเวณ วังสราญรมย์

ต่อมาในปี 2516 ช่อง 7 สี ได้เริ่มจัดตั้งสถานีถ่ายทอดสัญญาณในต่างจังหวัด และในปี พ.ศ.2521 ได้เริ่มการออกอากาศโดยถ่ายทอดสัญญาณผ่านดาวเทียมจากกรุงเทพมหานครไปสู่สถานี เครือข่ายในทุกภูมิภาคเป็นสถานีแรกของประเทศไทย ปัจจุบันมีสถานีเครือข่ายถ่ายทอดสัญญาณ รวม 37 สถานี แพร่ภาพครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศและชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน

นอกจากนี้ ช่อง 7 สี ยังใช้ดาวเทียมนานาชาติ (International Satellite) หรือเรียก ชื่อ ย่อว่า INTELSAT ถ่ายทอดเหตุการณ์จากทั่วทุกมุมโลกมายังประเทศไทย ขณะเดียวกันได้ริเริ่มนำ รถถ่ายทอดสัญญาณดาวเทียมใช้ย่านความถี่สูง (Ku - Band) และรถถ่ายทอดนอกสถานี (Outside - Broadcasting Vans) หรือ OB ใช้ย่านความถี่ ทำหน้าที่เป็นสถานีแม่ข่าย ชั้วคราวถ่ายทอดงาน ประเพณี กีฬา และเหตุการณ์สำคัญตามสถานที่ต่างๆทั่วประเทศ เพื่อทำ หน้าห้องค้กร สื่อสารมวลชนที่สมบูรณ์ ในการถ่ายทอดสาระความรู้ และความบันเทิง ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชม ได้อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์

นโยบายเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำ ด้านการเผยแพร่ข่าวสารสู่ประชาชน

ปัจจุบันรายการข่าวทางช่อง 7 สี นำเสนอข่าวสารแบบเกาะติดสถานการณ์ตลอดทั้งวัน ทั้งข่าวภาคเช้า ข่าวภาคเที่ยง ข่าวภาคค่ำ รวมถึงข่าวเด็ด 7 สี และเด็ดข่าวตึก ด้วยทีมงานข่าวคุณภาพ ที่รายงานข่าวอย่างรวดเร็ว ชับไว เที่ยงตรง นอกจากนี้รายการข่าวทางช่อง 7 สี ยังทำหน้าที่เสมือน กระจกเงาสะท้อนถึงปัญหา และสภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคผ่านช่วงข่าวสำคัญ อาทิ สฎีปชีวิต ข่าวช่วยชาวบ้าน สฎีปด้วยลำแข้ง ของคุณคำรณ หว่างหวังศรี ข่าวเกษตรกร รวมถึง

สะเท็ดข่าว ทั้งหมดนี้ล้วนมีเอกลักษณ์ เน้นรูปแบบการทำข่าวใกล้ชิด เข้าถึงชาวบ้านซึ่งถือเป็นผู้ชมกลุ่มใหญ่ เป้าหมายหลัก โดยกลุ่มคนเมือง ที่มีการศึกษาสูง ถือเป็นกลุ่มเป้าหมายรอง

ช่อง 7 สี ตระหนักถึงความสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารสู่ประชาชนอย่างรวดเร็ว ฉับไว และเที่ยงตรง พร้อมเน้นความสำคัญของประชาชนในเขตชนบทและภูมิภาคห่างไกล จึงได้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์ข่าวภูมิภาคที่พร้อมด้วยอุปกรณ์ครบครันและเทคโนโลยีทันสมัย เพื่อรายงานข่าวสารและเหตุการณ์ต่างๆให้ประชาชนทั่วประเทศได้รับทราบอย่างพร้อมเพรียงกัน

ขณะนี้ ช่อง 7 สี มีสถานีเครือข่ายกระจายอยู่ทั่วประเทศ 37 สถานี และมีศูนย์ข่าวอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ รวม 9 แห่ง สามารถรายงานข่าวสด หรือส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมออกอากาศสู่ทุกภูมิภาค ตั้งอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา อุบลราชธานี เชียงใหม่ นครสวรรค์ หาดใหญ่ สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต และระยอง

นโยบายการนำเสนอข่าวของช่อง 7 สี จากอดีตกรรมการผู้จัดการ คุณชาติเชื้อ วรรณสุต

“สถานีฯ ยังคงยึดมั่นที่จะเสนอความจริง พร้อมกับความงดงามด้านวัฒนธรรมอันล้ำค่า เพื่อสร้างเสริมคุณภาพของประชาชน ทั้งด้านความรู้และคุณธรรม เราจะก้าวต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่ ให้ก้าวไปพร้อมกับรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติให้คงไว้”

จากนโยบายของอดีตกรรมการผู้จัดการสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 คุณชาติเชื้อ วรรณสุต นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ในการรายงานข่าวสารยุคปัจจุบัน ดังนี้

“รายงานข่าว อย่างรวดเร็ว ฉับไว และเที่ยงตรง

มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นของตนเอง และเป็นข่าวยอดนิยม

สะท้อนปัญหาและมุมมองของประชาชน”

วิวัฒนาการงานข่าวช่อง 7 สี

งานข่าวของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 ในยุคแรกบันทึกภาพด้วยกล้องภาพยนตร์ใช้ฟิล์มขนาด 16 มม. มี 4 กล้องด้วยกัน เป็นกล้องโบเร็กซ์ 3 เลนซ์ 2 กล้อง และกล้องโบรด์ 2 กล้อง ข่าวที่เกิดขึ้นในแต่ละวันจะนำเอาไปออกอากาศในคืนเดียวกัน ยกเว้นข่าวที่มาจากต่างจังหวัดจะออกอากาศได้อย่างเร็วที่สุดในวันถัดไป ฟิล์มภาพยนตร์ข่าวส่งไปตัดต่อ 2 ช่วงเวลา คือ 16.00 น. และ 18.00 น. การออกอากาศ จะนำฟิล์มภาพยนตร์ข่าวที่ตัดต่อเสร็จแล้ว ใส่เครื่องเทเลซิน ซึ่งเป็นตัวแปลงภาพยนตร์ 16 มม. ให้เป็นสัญญาณโทรทัศน์เพื่อแพร่ภาพอากาศ

การนำเสนอข่าวทางโทรทัศน์

ใช้วิธีการอ่านสด โดยไม่เห็นหน้าผู้อ่าน ผู้อ่านข่าวยุคแรก คือ นายราชันย์ สุเช็่น และ ขณะเดียวกัน สถานีวิทยุภาค F.M. ได้ออกอากาศข่าวเป็นภาษาอังกฤษไปพร้อม ๆ กับการแพร่ภาพ ข่าวโทรทัศน์ ซึ่งขณะนั้น นายมิชัย วีระไวทยะ เป็นผู้แปลข่าว การแบ่งสายงานในยุคนั้น ประกอบไปด้วยข่าวในพระราชสำนัก ข่าวการกิจนายกรัฐมนตรี ข่าวสัมมนา ข่าวการประชุม และข่าวกีฬา

บทความของนายมงคล วัชรโรบล ซึ่งเขียนไว้ในหนังสือที่ระลึกงานศพของ นายเรวัตติ์ เสวตไอยาราม กล่าวไว้ว่า ข่าวแรกที่ฝ่ายข่าวผลิตขึ้น คือ ข่าวพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเปิดงานวชิราวุธานุสรณ์ เมื่อปี พ.ศ. 2511 โดยมีนายมงคล วัชรโรบล เป็นผู้สื่อข่าว และนายเรวัตติ์ เสวตไอยาราม เป็นช่างภาพ นับเป็นทีมข่าวทีมแรกของช่อง 7 สี

นโยบายของฝ่ายข่าวตั้งแต่เริ่มแรก จะทำการออกอากาศข่าวประจำวัน เวลา 19.45 น. เริ่มก่อนช่องอื่นๆ ประมาณ 15 นาที เพื่อให้ข่าวจบเร็วกว่า ทำให้ผู้ชมได้มีโอกาสชมภาพยนตร์หลังข่าวก่อนช่องอื่น เป็นการเรียกคนดู

เวลาในการออกอากาศข่าวแต่ละวัน ใช้เวลาประมาณ 20 นาที โดยเป็นภาพยนตร์ข่าวที่ไม่มีเสียงบรรยาย ใช้เพลงประกอบแต่ละข่าวแทน เช่น ข่าวสำนักพระราชวัง ใช้บทเพลงพระราชนิพนธ์บรรเลงประกอบข่าวไปพร้อมๆ กับเสียงผู้อ่านข่าว ดังนั้น ในการนำเสนอข่าวแต่ละข่าวจะมีการเตรียมเพลงประกอบไว้ล่วงหน้า

ในปีพ.ศ. 2511 เป็นครั้งแรกของการไปทำข่าว ณ ต่างประเทศ โดยการไปทำข่าวการแข่งขันฟุตบอลฉลองเอกราชที่ประเทศมาเลเซีย

ปี 2517 กองภาพยนตร์เสียง เริ่มมีบทบาท ในงานข่าว และมีจำนวน 2 กล้อง โดยได้นำไปใช้กับข่าวในพระราชสำนัก ข่าวการกิจนายกรัฐมนตรี บางโอกาส

ปี 2519 เกิดรูปแบบการนำเสนอข่าว แบบการรายงานข่าวจากที่เกิดเหตุเป็นครั้งแรกขึ้น เมื่อนายมานิต ควราชจร ผู้สื่อข่าวไปยื่นรายงานข่าวเหตุการณ์กรณี วันที่ 6 ตุลาคม 2519 ในสถานที่เกิดเหตุ

ต่อมา มีการเปลี่ยนแปลงระบบบันทึกภาพ จากกล้องภาพยนตร์ มาเป็นกล้อง โทรทัศน์ โดยจะมีกล้องพร้อมเครื่องบันทึกภาพ (VIDEO TAPE RECORDER) หรือ ที่รู้จักกันในชื่อ PORTABLE มีสายเคเบิลเชื่อมต่อ สำหรับงานข่าวแล้ว กลายเป็นข้อจำกัด ความคล่องตัวในการทำงาน ของเจ้าหน้าที่กล้องบันทึกภาพ ที่มีเครื่องบันทึกเทปคุณภาพสูง ติดตั้งอยู่ในตัวกล้อง ด้วยระบบเทป 3/4 นิ้ว จึงถูกนำมาใช้ในระบบ U-matic ต่อมาเปลี่ยนเป็น ระบบ BETACAM ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ ในงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ทั่วโลก เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการถ่ายทำนอกสถานที่ และมีคุณภาพของภาพได้มาตรฐานเช่นเดียวกับการถ่ายด้วยกล้องในห้องส่ง

นอกเหนือจากข่าวภายในประเทศ ข่าวต่างประเทศผ่านดาวเทียมและข่าวกีฬาแล้ว ยังมี “ข่าวเกษตรกรรม” เพื่อส่งเสริมอาชีพเกษตรกร อันเป็นอาชีพหลักของประเทศ สถานีฯ ได้ริเริ่มทำ ข่าวนี้นับตั้งแต่ พ.ศ.2521 และเพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้ทุกฝ่ายรับผิดชอบในงานของรัฐ หรืองาน ของส่วนรวม มุ่งมั่นที่จะจรรโลงสังคม ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยลำดับ ช่อง 7 จึงได้นำเสนอ “ข่าว พัฒนาบ้านเมือง” ขึ้นในปี พ.ศ.2521 เช่นเดียวกัน

กลางปี พ.ศ. 2526 สถานีฯเพิ่มเวลาการนำเสนอข่าว จาก 45 นาที เป็น 1 ชั่วโมง เพื่อให้ ผู้ชมได้รับสาระอย่างเต็มที่ ได้เพิ่มข่าวเศรษฐกิจรายงานความเคลื่อนไหวในวงการธุรกิจ ทั้งในและ นอกประเทศ พยากรณ์อากาศ และสารคดีชุด วันนี้อย่างพระ ทุกวันพระ

1 มกราคม พ.ศ.2528 สถานีฯ เพิ่มเวลารายการข่าวอีก 15 นาที ในข่าว 5 ทุ่ม และต่อมา ได้มี นโยบายเสนอข่าวเป็นช่วงๆ ตลอดทั้งวัน ในรายการ ข่าวเด็ด 7 สี เพื่อให้การติดตามข่าวสาร ของผู้ชมเป็นไปอย่างรวดเร็ว ในช่วงเปลี่ยนรายการ 2-3 นาที

หัวใจของงานข่าว คือ การเสนอข่าวที่น่าสนใจและรวดเร็ว เนื้อหาข่าวถูกต้อง สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 มีความต้องการที่จะเป็นผู้นำทางด้าน การเสนอข่าว และ ขณะเดียวกัน ก็ได้คำนึงถึงประสิทธิภาพ ของเทคโนโลยีที่นำเอาระบบสื่อสารผ่านดาวเทียมมาใช้ ในการสื่อสาร ติดต่อระหว่างเครือข่าย หรือนอกเครือข่าย เพื่อช่วยให้การนำเสนอข่าวสามารถทำได้ รวดเร็ว ทันเหตุการณ์

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2531 นับเป็น จุดเริ่มต้นของการเสนอรายงานข่าวสด ผ่านดาวเทียม จาก จ.อุบลราชธานี จ.สุราษฎร์ธานี จ.ลำปาง การรายงานข่าวครั้งนั้น มีข่าวเกือบ 30 ชิ้น ที่ได้นำเสนอแก่ผู้ชมทางบ้าน

วันที่ 9 กันยายน พศ.2531 เป็นการรายงานเหตุการณ์จากสถานที่เกิดเหตุ ต่างจากครั้งแรก เมื่อปี 2519 เนื่องจากเป็นการรายงานเหตุการณ์สดจากที่เกิดเหตุ หลังจากที่ทำการเปิดสถานี เวลา 16.30 น. กรณีของ เครื่องบินโดยสารเวียดนามตก ที่ปทุมธานี นายจักรพันธ์ ยมจินดา เป็นผู้รายงาน

การพัฒนาที่มีความสำคัญต่อการรายงานข่าวคือ การนำรถถ่ายทอดนอกสถานที่ (Outside Broadcasting Van) หรือที่เรียกกันว่า “รถโอบี” ซึ่งจุดมุ่งหมายเดิมใช้การถ่ายทอดสดรายการต่างๆ นอกสถานที่ ให้เป็นหน่วยเคลื่อนที่เร็วเพื่อใช้ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์สำคัญ

ช่วงเดือนพฤศจิกายน พศ.2532 กับเหตุการณ์ที่ไม่มีใครคาดคิด คือ ข่าวภัยพิบัติของชาวมุสลิมและประจวบคีรีขันธ์ เนื่องมาจากพายุเกย์ ซึ่งรุนแรง สร้างความตระหนักให้กับสังคม ผู้คนรับรู้ข่าวสารผ่านการรายงานสด จากหน่วยเคลื่อนที่เร็วช่อง 7 สี

เดือน มิถุนายน พศ.2533 ช่อง 7 สีเปิดรูปแบบการนำเสนอข่าวแบบใหม่ กล่าวคือ การรายงานสดระหว่างห้องส่งใหญ่ของสถานีฯ ที่กรุงเทพฯ กับห้องส่งของศูนย์ข่าวภูมิภาคที่จังหวัดเชียงใหม่

วันที่ 24 ตุลาคม พศ.2533 หน่วยเคลื่อนที่เร็วได้เดินทางไปยัง จ.นครราชสีมา เพื่อรายงานสด สถานการณ์เขื่อนล้นล้นน้ำ ซึ่งถ้าเขื่อนพัง ความเสียหายก็จะเกิดขึ้นอีกมากมาย ซึ่งไม่มีใครสามารถคาดเดาได้ และเหตุการณ์ก็คลี่คลายไปในทางที่ดี ยังไม่ทันที่หน่วยเคลื่อนที่เร็วจะเดินทางกลับ วันที่ 31 ตุลาคม พศ.2533 ได้รับคำสั่งให้ไปรายงานสดเหตุการณ์การค้นหา คนงานในเหตุการณ์เขาดลุ่ม ที่โรงโม่หินศิลาชัย จ.สระบุรี มีผู้เสียชีวิต 12 ศพ

จากการปฏิบัติหน้าที่ ในการรายงานข่าวเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเที่ยงตรง ฉับไว เป็นข้อพิสูจน์ได้ว่า ฝ่ายข่าวได้ทำการพัฒนาส่วนต่างๆ ขึ้นมาเพื่อให้เกิดมาตรฐาน โดยให้ความสำคัญกับการครองใจผู้ชมกลุ่มใหญ่ จึงมีการขยายเครือข่าย สถานีส่งสัญญาณกระจายอยู่ตามภูมิภาคให้ครอบคลุมพื้นที่มากที่สุด สอดคล้องกับนโยบายหลัก ประการหนึ่งของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 สีที่ว่า

"งานข้าวถือเป็นงานหลัก เป็นหน้าตาของสถานีฯ จึงต้องกระจายข่าวสารให้กับประชาชนทั่วประเทศอย่างทั่วถึง นอกจากนั้นยังต้องการกระจายสื่อไปยังต่างจังหวัด ครอบคลุมทุกพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นให้มากขึ้น"

โครงสร้างการทำงานฝ่ายข่าว (ข้อมูล 1 กุมภาพันธ์ พศ.2551)

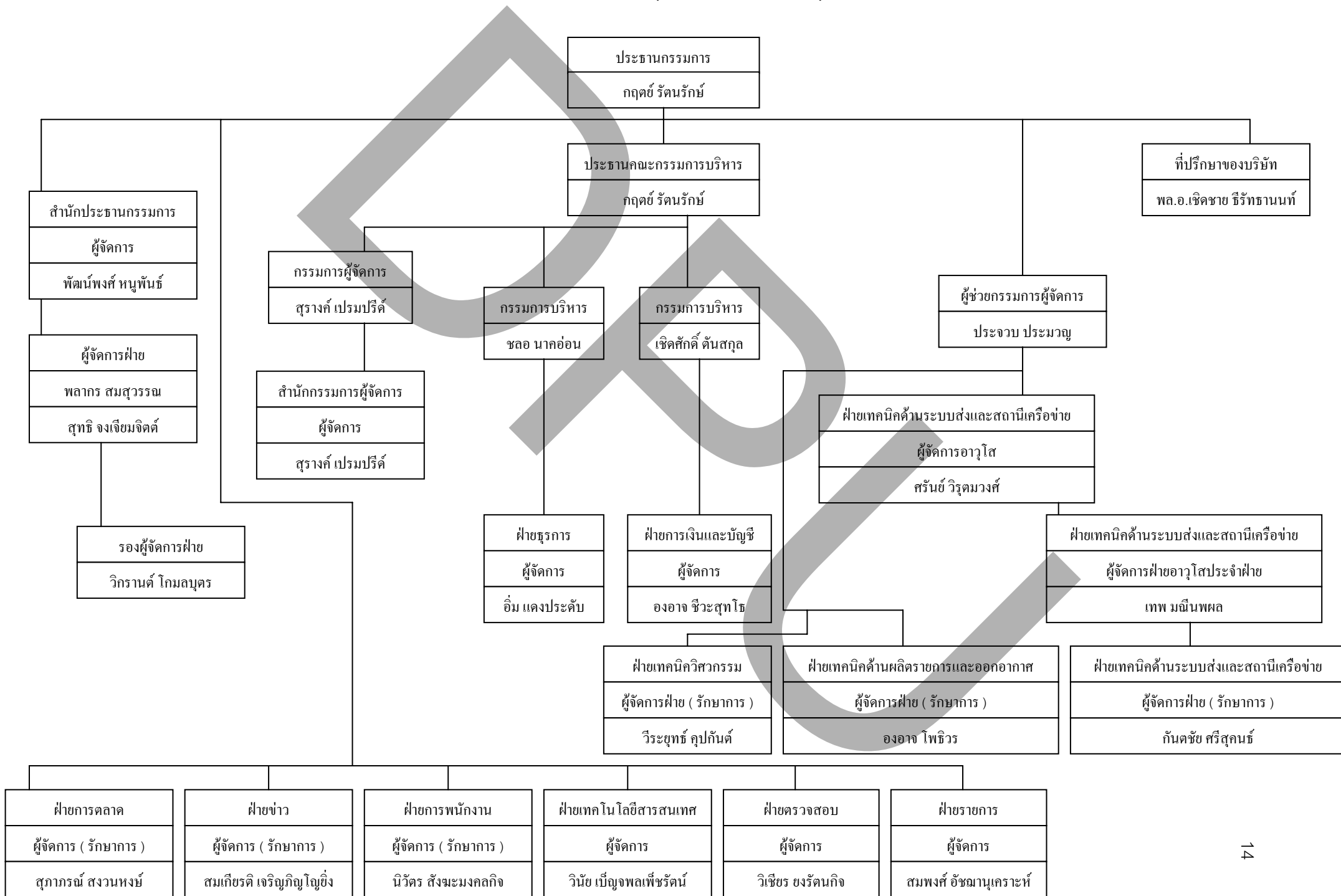
ฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ได้แบ่งการทำงานของกองบรรณาธิการฝ่ายข่าวออกเป็น 11 สายงาน แต่ละสายงานมีบรรณาธิการ และผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบข่าว และสตู๊ปทุกชิ้นที่ออกอากาศ โดยแบ่งสายงานออกเป็นดังนี้

- 1.ข่าวการเมือง-ทหาร
- 2.ข่าวเศรษฐกิจ
- 3.ข่าวเกษตร
- 4.ข่าวอาชญากรรม
- 5.ข่าวภูมิภาค
6. สตู๊ป-เจาะข่าว
7. ข่าวสังคม- สิ่งแวดล้อม
8. ข่าวศึกษา-สาธารณสุขและท่องเที่ยว
9. ข่าวกีฬา
- 10.ข่าวต่างประเทศ
- 11.ข่าวราชสำนัก

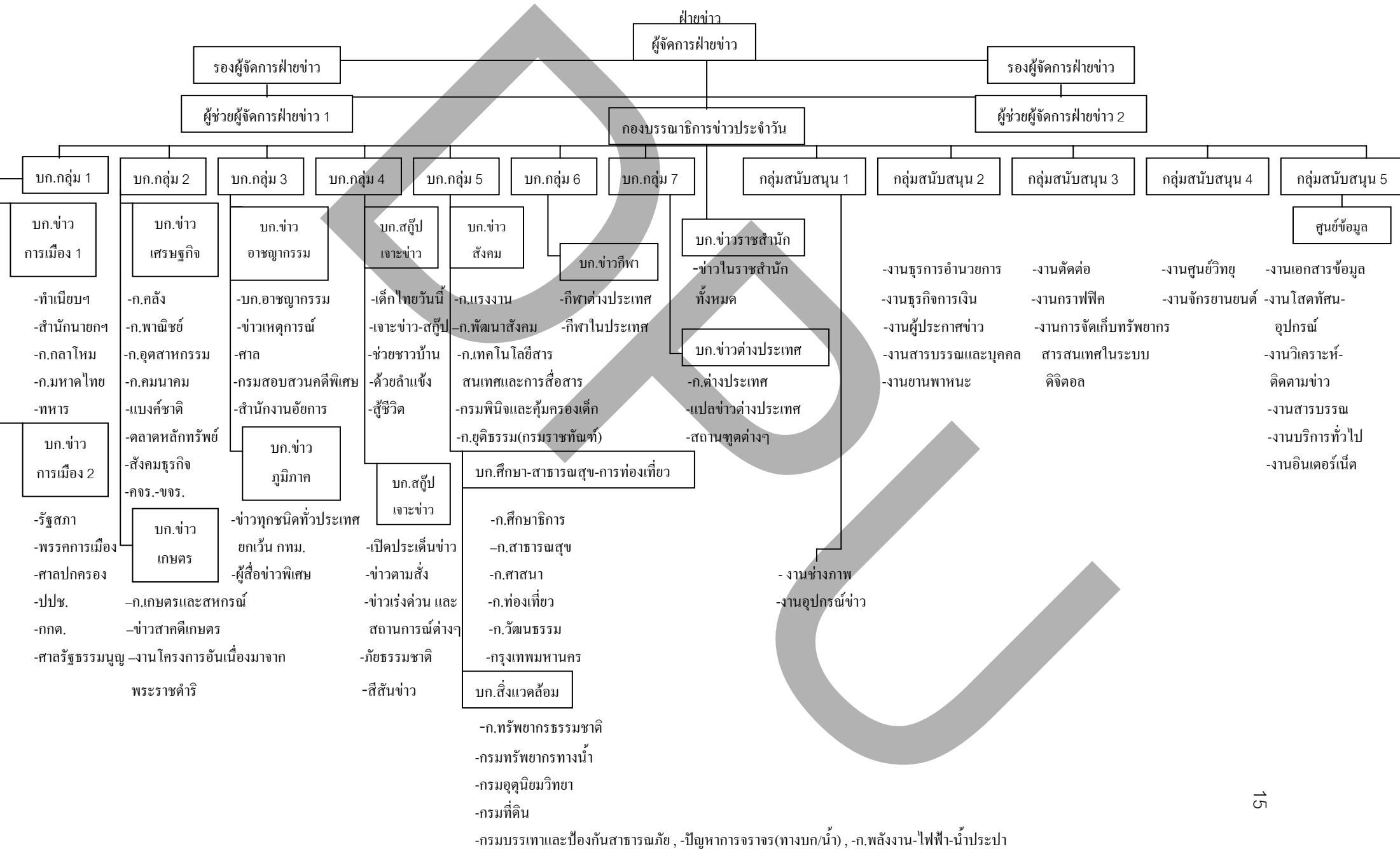
5 มีนาคม พศ.2551 ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ได้ทำการปรับโครงสร้างฝ่ายข่าวใหม่ มีทีมโปรดิวเซอร์ เข้ามาดูแลคุณภาพของข่าว ภาพรวมในแง่เทคนิคการผลิตข่าวเพื่อให้ข่าวมีรูปแบบ สีสัน ดึงดูดผู้ชม เปลี่ยนภาพลักษณ์ข่าวใหม่ทั้งหมด ในช่วงข่าวเช้า ข่าวภาคเที่ยง และข่าวภาคค่ำ โดยเน้นให้ฝ่ายข่าวทำงานในลักษณะของกองบรรณาธิการข่าว ขึ้นตรงกับหัวหน้าบรรณาธิการข่าว ซึ่งจะทำหน้าที่ดูแลเรื่องประเด็นข่าวที่นำเสนอในแต่ละวัน โดยแบ่งออกเป็น 11 สายงานเช่นเดิม คือ ข่าวการเมือง-ทหาร , ข่าวเศรษฐกิจ , ข่าวเกษตร , ข่าวอาชญากรรม ,ข่าวภูมิภาค , ข่าวสังคม- สิ่งแวดล้อม , ข่าวศึกษา-สาธารณสุขและท่องเที่ยว , ข่าวกีฬา , ข่าวต่างประเทศ , ข่าวราชสำนัก , รายงานพิเศษ

โดยในส่วนของสายสก็๊ป ได้รวมสายสก็๊ป-เจาะข้าวและสก็๊ปเฉพาะกิจ ไว้ด้วยกัน
เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “สายรายงานพิเศษ” รับผิดชอบคอตัมป์ประจำ ข้าวตำรณและข้าวช่วยชาวบ้าน
รวมทั้งสก็๊ปชีวิต ข้าวเจาะ ข้าวเหตุการณ์ และข้าวด่วน

ตารางที่ 1.3 จัดแสดงโครงสร้างฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 (บริษัท กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จำกัด,11 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2551)

ที่มา : ฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

ความเป็นมา“สฎีปชีวิต”

สายรายงานพิเศษ เป็นสายงานที่รับผิดชอบผลิตสฎีปที่ออกอากาศในข่าวภาคค่ำ ของ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ในจำนวนนี้มีทั้งสฎีปประจำวันตามกระแสข่าวเรื่องราวที่น่าสนใจในสังคม เป็นประโยชน์ให้แก่คิดกับผู้ชม

สฎีปข่าวที่เป็นคอลัมป์ประจำ ได้แก่ “เด็กไทยวันนี้”, “ชีวิตทั่วไทย”, สฎีปสิ่งแวดลอม”, “สปลช.ส่งเสริมสุขภาพคนไทย”, “7 วัน 7 อย่าง” , “สฎีปชีวิต”

“สฎีปชีวิต” เกิดขึ้นช่วงปีพศ.2545 ภายใต้การริเริ่มของคุณสุทธิ จงเจียมจิตต์ ผู้จัดการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 (ในช่วงเวลาขณะนั้น) ซึ่งมองเห็นว่า การนำเสนอสฎีปในช่วงข่าวภาคค่ำซึ่งเป็นช่วงเวลา Primetime ที่เอเจนซี่โฆษณามีความต้องการซื้อโฆษณาสูง นำรายได้มาสู่สถานีจำนวนไม่น้อย ตรงจุดนี้ น่าจะมีสฎีปข่าวที่คืนประโยชน์ กลับสู่สังคม ในลักษณะของการถ่ายทอด เรื่องราวชีวิตผู้ด้อยโอกาส “คนดีที่ด้อยโอกาส” สะท้อนความจริงอีกด้านให้คนกลุ่มใหญ่ในสังคมได้รับรู้ ว่ายังมีเพื่อนมนุษย์อีกหลายชีวิตที่ขาดแคลน ทุกข์ยาก เพื่อนำไปสู่ธารน้ำใจ แบ่งปันความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

รูปแบบของสฎีปชีวิต

ผลิตเป็นสฎีปข่าวสั้น เน้นรูปแบบการนำเสนอที่ดูแล้วเข้าใจง่าย เรื่องราวใกล้ตัวชาวบ้าน ตอบสนองความต้องการรับรู้ข่าวสารของผู้ชมระดับล่างถึงกลาง ซึ่งถือเป็นกลุ่มผู้ชมเป้าหมายหลัก ผู้สื่อข่าวลงเสียงในเทป ความยาวจากเดิม 1.40-2 นาที ต่อมาลดเวลาเหลือ 1.30 นาที ใช้สำนวนภาษากระชับ เข้าใจง่าย ไม่ใส่เพลงประกอบ เพราะต้องการให้ดูเป็นข่าว มิใช่สารคดี สิ่งสำคัญคือ ให้น้้นการใช้ภาพสื่อความหมายถึงความทุกข์ยาก ลำบาก ทั้งนี้ให้ผู้สื่อข่าวที่รับผิดชอบคือ คุณณัฐกานต์ สวรรยาธิปิตร์ และคุณสุพรรณษา คงเหล็ก ตระเวนหาชีวิตชาวบ้านที่เดือดร้อนยากจนจริงๆสภาพพื้นที่กันดารแห้งแล้ง ทำกินไม่ได้ตามจังหวัดต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล เป็นอันดับรองลงไป เนื่องจากเป็นชุมชนเมือง ที่ยังได้รับความช่วยเหลือจากหลายหน่วยงาน

สฎีปชีวิต ออกอากาศเป็นประจำ ทุกวันจันทร์- อาทิตย์ 7 วัน ช่วงเวลาประมาณ 19.40 น. ความยาว 1.30 นาที จำแนกเนื้อหาออกเป็น ดังนี้

1. ชีวิตผู้เฒ่าชราโดดเดี่ยว หรือพ่อแม่ที่ถูกลูกหลานทอดทิ้งให้ใช้ชีวิตลำพัง หรือบางรายต้องรับภาระเลี้ยงดูหลานที่ถูกนำมาทิ้งไว้ให้
2. ชีวิตเด็กกำพร้า หรือเด็กที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งให้อาศัยอยู่กับญาติ หรือพระตามวัด,ชีวิตเด็กกตัญญู ที่ต้องเลี้ยงดูพ่อ-แม่ หรือญาติซึ่งป่วย ไม่ก็พิการ

3. ชีวิตคนพิการ ผู้ชีวิต
4. ชีวิตผู้ป่วยที่ได้รับความทุกข์ทรมานจากโรคร้าย,หรือชีวิตของผู้ที่ประสบเคราะห์กรรม อุบัติเหตุจนทำให้ร่างกายไม่สมบูรณ์
5. ครอบครัวยากจน ผู้ชีวิต มีความประพฤติดี ขยัน อดทน แต่ไม่มีทุนประกอบอาชีพ

กระแสตอบรับจากสังคมที่มีต่อ “สติปัชชีวิต”

หลังจาก “สติปัชชีวิต” ออกอากาศไปได้ไม่นาน เกิดกระแสตอบรับจากสังคมกลับมาอย่างชัดเจน ทั้งผู้ใจบุญที่พากันร่วมบริจาคเงิน สิ่งของ ให้กับสติปัชชีวิต สูงสุดที่นำความภาคภูมิใจมาสู่ทีมงานผู้ผลิต คือ การที่สติปัชชีวิต ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ให้เป็นคนใช้ในพระบรมราชินูปถัมภ์ บางรายได้เป็นนักเรียนทุนของมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ครั้งหนึ่งวันที่ 9 พฤษภาคม พศ.2545 พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ ได้เสด็จเป็นการส่วนพระองค์ไปเยี่ยม “คุณยายเที่ยง ดิยิด” หญิงชรายากจน ซึ่งถูกลูกหลานทอดทิ้ง ที่จังหวัดระยอง พร้อมพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ มีพระดำริให้อบต.ทางเกวียน เข้ามาดูแลคุณยายเที่ยง ดิยิด

ผ่านไปประมาณ 6 เดือน หลายบริษัทได้ติดต่อขอเป็นสปอนเซอร์ ขึ้นตัวหนังสือท้ายสติปัชชีวิต เช่น บริษัทเอไอเอส ,บริษัทโทเทิล แอ็คเซส คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) , บริษัทปตท. จำกัด(มหาชน) แต่ทางผู้จัดการฝ่ายข่าวคือ คุณสุทธิ จงเจียมจิตต์ ซึ่งเป็นผู้ดำริให้มี “สติปัชชีวิต”ในผังข่าว ได้ให้คำปฏิเสธ โดยให้เหตุผลว่า ช่อง 7 สี ต้องการผลิต “สติปัชชีวิต” เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส คนด้อยยากจน เป็นการคืนกำไรให้กับสังคม พร้อมให้เหตุผลว่าที่ปฏิเสธพวกสปอนเซอร์ไปทั้งหมด ก็เพราะต้องการช่วยเหลือสังคม มิใช่มุ่งหวังเรื่องธุรกิจ (สุทธิ จงเจียมจิตต์ ผู้จัดการฝ่ายข่าว, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2550)

ทิศทางการนำเสนอข่าวสารในช่วงเวลานั้น ทั้งสื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุโทรทัศน์ต่างพากันนำเสนอเรื่องราวของผู้ทุกข์ยากลงในเนื้อหาข่าว เห็นได้ชัดในส่วนของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก(ททบ.5) ,สถานีวิทยุโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ทีวี (ช่อง 9 อสมท.) ผลิตสติปัชชีวิตนี้ ออกอากาศในช่วงเวลาข่าวภาคค่ำ ในลักษณะสติปัชชีวิตข่าวลงเสียง ความยาว 2 นาที รูปแบบใกล้เคียงสติปัชชีวิต แต่ไม่ถึง 6 เดือน ก็ยกเลิก ส่วนสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้ขยับ“วงเวียนชีวิต” มาออกอากาศในช่วงข่าว 19.00 น. แทนช่วงเวลาเดิม 17.00 น. และเพิ่มความถี่ในการ

ออกอากาศมากขึ้น เปลี่ยนแปลงได้ไม่นาน “วงเวียนชีวิต”ก็กลับไปออกอากาศช่วงเวลาเดิม

เป็นระยะเวลากว่า 6 ปี ที่ฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ยืนหยัดในการนำเสนอ “สกุ๊ปชีวิต” ออกอากาศในช่วงเวลาข่าวภาคค่ำ Primetime โดยมีกระแสตอบรับจากผู้ชมค่อนข้างสูง เป็นที่มาของการได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ ในฐานะสื่อซึ่งนำเสนอกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่อยู่ในภาวะยากลำบาก จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เมื่อวันที่ 10 มกราคม พศ.2550 สะท้อนบทบาทของการทำหน้าที่สื่อมวลชน จนเป็นที่ยอมรับในสังคม วงกว้าง

การออกอากาศ “สกุ๊ปชีวิต” ไม่เพียงส่งผลให้ผู้ด้อยโอกาสได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงหลายด้านมาสู่ตัวผู้ด้อยโอกาส และผู้คนรอบข้าง เป็นผลกระทบทั้งด้านบวก และด้านลบต่อทั้งบรรดาญาติพี่น้อง ผู้ใกล้ชิด และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ นำไปสู่การศึกษาวิจัยถึง “รายการสารคดีเชิงข่าว “สกุ๊ปชีวิต”ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และผลที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส”

1.2 ปัญหาวิจัย

- 1.2.1 การกำหนดวาระข่าวสารของ “สกุ๊ปชีวิต” เป็นอย่างไร
- 1.2.2 “สกุ๊ปชีวิต” ส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาสอย่างไร
- 1.2.3 บทบาทของ “สกุ๊ปชีวิต” ในการเปิดพื้นที่สาธารณะเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

- 1.3.1 เพื่อศึกษาการกำหนดวาระข่าวสารของ “สกุ๊ปชีวิต”
- 1.3.2 เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของ “สกุ๊ปชีวิต” ที่มีต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
- 1.3.3 เพื่อศึกษาถึงบทบาทในการเปิดพื้นที่สาธารณะของ “สกุ๊ปชีวิต”

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาถึงผลกระทบของ “สกุ๊ปชีวิต” ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ที่มีต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ศึกษาทั้งในส่วนของผลกระทบด้านบวก และเชิงลบที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส และผู้คนรอบข้าง

1.4.2 ศึกษาวิจัย “สกุ๊ปชีวิต” จากบทบรรยาย และเทปที่ออกอากาศในช่วง 1 ธันวาคม 2550-29 กุมภาพันธ์ 2551 รวม 3 เดือน จัดกลุ่มแยกประเภทออกเป็น 5 กลุ่ม / คัดเลือก

ศึกษาเฉพาะตัวอย่างสฎีปชีวิตที่น่าสนใจ เลือกรวมกลุ่มละ 2 ราย รวมเป็น 10 ราย ติดตามไป สัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-dept Interview) ร่วมกับการสังเกตการณ์ถึงความเปลี่ยนแปลงในชีวิตรอบ ด้านของสฎีปชีวิต ทั้งมุมมองด้านบวก และผลกระทบเชิงลบที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส และผู้ครอบข้าง อาทิ ความเปลี่ยนแปลงในกลุ่มญาติพี่น้อง, เจ้าหน้าที่

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบถึงผลกระทบของสารคดีเชิงข่าว “สฎีปชีวิต” ที่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านบวก และ เชิงลบที่มีต่อชีวิตของผู้ด้อยโอกาสและผู้ครอบข้าง อาทิ ญาติพี่น้อง เจ้าหน้าที่ สะท้อนผ่านการทำหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์สีทองทัพบกช่อง 7 ในฐานะสื่อมวลชน ประเภทสถานีวิทยุโทรทัศน์ ที่เป็นสื่อกลางในการเปิดพื้นที่สาธารณะให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาส อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยลดช่องว่างความไม่เท่าเทียม

1.5.2 นำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัย ไปประกอบการพิจารณาเพื่อพัฒนา ปรับปรุง สารคดีเชิงข่าว “สฎีปชีวิต” ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

1.5.3 เป็นการกระตุ้นเตือนให้หน่วยงานภาครัฐ ได้เข้าไปดูแลรับผิดชอบกลุ่ม ผู้ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึง เป็นธรรม ขณะเดียวกันร่วมปลุกจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วน ทั้งองค์กร และ ประชาชนทั่วไป มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการแบ่งปันความช่วยเหลือให้กับผู้ด้อยโอกาส

1.5.4 ให้แง่คิด ร่วมรณรงค์ให้ผู้คนในสังคม หันมายกย่องผู้ที่ทำคุณงามความดี มีความกตัญญู ขยัน สฎีปชีวิต มากกว่าการมองคุณค่าคนที่เรื่องของฐานะ ความเป็นอยู่ เพื่อประโยชน์ในการเก็บแง่มุมดีๆมาใช้ และเรียนรู้พฤติกรรมผิดๆ เป็นอุทธาหรณ์สอนใจ ในการดำเนินชีวิต

1.6 นิยามศัพท์

1.6.1 สารคดีเชิงข่าว	หมายถึง	การนำเสนอเรื่องราวข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ผ่านรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ ประกอบการใช้สำนวนสละสลวย ภาพ และเสียงโน้มน้าวผู้ชมให้คล้อยตามในสิ่งที่นำเสนอ ออกอากาศในช่วงเวลาของ ข่าวภาคค่ำทางสถานีโทรทัศน์สีทองทัพบกช่อง 7
----------------------	---------	--

1.6.2 สกู๊ปข่าว

หมายถึง

การรายงานเชิงข่าว เรื่องราวที่น่าสนใจ
ด้วยการใช้สำนวนภาษาสละสลวย ลง
เสียงผู้บรรยายในเทป ความยาว 1-2 นาที
ออกอากาศในช่วงเวลาข่าว

1.6.3 สกู๊ปชีวิต

หมายถึง

สารคดีเชิงข่าว ความยาว 1.30 นาที
ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์
กองทัพบกช่อง 7 ในช่วงเวลาข่าวภาคค่ำ
ช่วงที่ 2 เวลา 19.40 น. โดยมีเนื้อหา
ถ่ายทอดชีวิตของคนดีผู้ด้อยโอกาส ทั้ง
คนยากจน ผู้เฒ่าชราที่ถูกลูกหลาน
ทอดทิ้ง คนพิการสู้ชีวิต หรือเด็กที่ขาด
แคลนโอกาสทางการศึกษา

1.6.4 ผู้ด้อยโอกาส

หมายถึง

ผู้ที่ขาดแคลนโอกาสทางสังคม ไม่ได้รับ
ความช่วยเหลือให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่าง
ปรกติสุข โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. ชีวิตผู้เฒ่าชรา พ่อ แม่ ที่ถูกลูกหลาน
ทอดทิ้งให้ใช้ชีวิตลำพัง หรือบางรายต้อง
รับภาระเลี้ยงดูหลานที่ถูกนำมาทิ้งไว้ให้
2. ชีวิตเด็กกำพร้า หรือเด็กที่ถูกพ่อแม่
ทอดทิ้งให้อาศัยอยู่กับญาติ, ชีวิตเด็ก
กตัญญู ที่ต้องเลี้ยงดูพ่อ-แม่ หรือญาติซึ่ง
ป่วย หรือพิการ
3. ชีวิตคนพิการ สู้ชีวิต ที่แม่จะอวัยวะไม่
สมบูรณ์แต่ก็ดิ้นรนเลี้ยงชีพเอาชีวิต
อยู่รอดในสังคม
4. ชีวิตผู้ป่วยที่ได้รับความทุกข์ทรมาน
จากโรคร้าย, หรือชีวิตของผู้ที่ประสบ

เคราะห์กรรม อุบัติเหตุจนทำให้ร่างกาย
ไม่สมบูรณ์

5. ครอบครัวยากจน ประสบกับมรสุม
ชีวิต แต่มีความประพฤติดี ขยัน อดทน
แม้ไม่มีทุนประกอบอาชีพ แต่ก็พยายาม
ดิ้นรนรับจ้าง หรือทำอาชีพสุจริตเลี้ยง
ครอบครัว

1.6.5 การกำหนดวาระข่าวสาร

หมายถึง

การวางกรอบ เหน้ในการคัดเลือกชีวิต
ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งประสบปัญหาความ
เดือดร้อนในการใช้ชีวิตประจำวัน
นำเสนอออกอากาศใน “สื่อบุคคล” ทาง
สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

1.6.6 ออกอากาศ

หมายถึง

การนำเทป “สื่อบุคคล” ที่ได้ทำการตัดต่อ
ภาพ ลงเสียงผู้บรรยายเสร็จสมบูรณ์ ส่ง
สัญญาณออกอากาศผ่านดาวเทียม ทาง
สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

1.6.7 การให้ความช่วยเหลือ

หมายถึง

การนำเงิน สิ่งของอุปโภคบริโภค หรือ
บริการตรวจรักษาทางการแพทย์ ไปสู่
บุคคลที่ออกอากาศ “สื่อบุคคล” ทาง
สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

1.6.8 คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

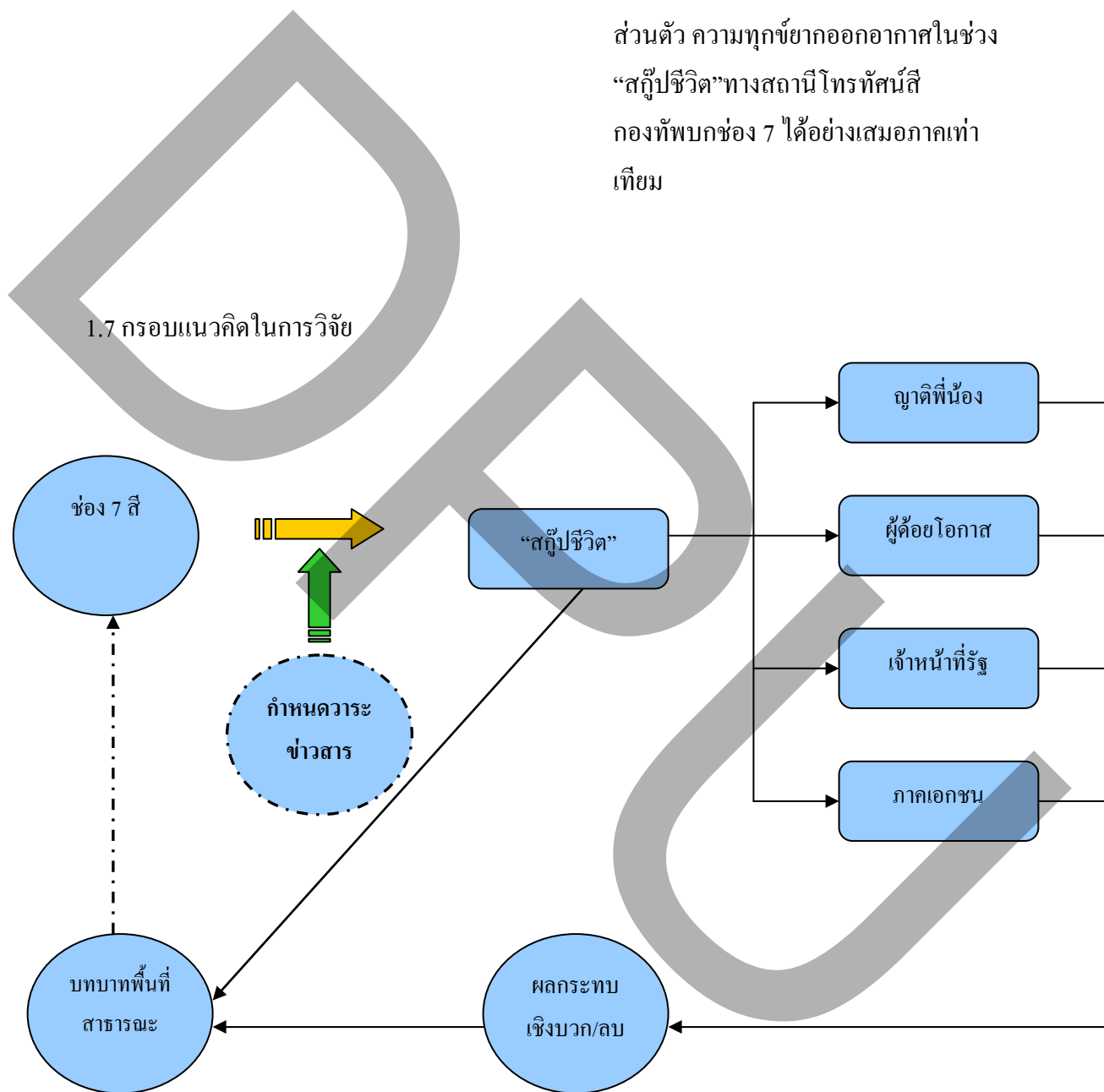
หมายถึง

ความเปลี่ยนแปลงอันจะนำความสุขสบาย
มาสู่การใช้ชีวิตประจำวัน โดยที่ไม่ต้อง
ต่อสู้ดิ้นรน กับความลำบาก ยากจน

1.6.9 การเปิดพื้นที่สาธารณะ

หมายถึง

การเปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่ม ทุกระดับชั้น
ในสังคม สามารถใช้พื้นที่ที่เสื่อมวลจนแสดง
ความคิดเห็นและบอกเล่าเรื่องราวชีวิต
ส่วนตัว ความทุกข์ยากออกอากาศในช่วง
“สัปดาห์ชีวิต”ทางสถานีโทรทัศน์สี
กองทัพบกช่อง 7 ได้อย่างเสมอภาคเท่า
เทียม

1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “รายการสารคดีเชิงข่าว “สตู๊ปชีวิต” ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และผลที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส” มีดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีหน้าที่ของสื่อมวลชน (Functional theory)
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรายการข่าวโทรทัศน์
- 2.3 ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน (Agenda Setting Functions of Mass Media)
- 2.4 แนวคิดการชูประเด็น (Priming)
- 2.5 แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะ (Public sphere)
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีหน้าที่ของสื่อมวลชน (Functional theory)

หน้าที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของสื่อมวลชน คือ การรายงานข่าวสาร ให้ประชาชนได้รับรู้ เหตุการณ์ความเป็นไปที่เกิดขึ้น เป็นหน้าที่ประการแรกที่ถือกำเนิดมาพร้อมกับสื่อมวลชนชนิดแรกของโลก นั่นก็คือ สื่อหนังสือพิมพ์ โดยมีสิ่งที่เรียกว่า “ข่าว” เป็นผลผลิตจากการทำหน้าที่ในครั้งนั้น (สรรพสิริ วิริยะสิริ, 2530:611) อ่างในกิติกัทส แสงงามปลั่ง, 2548:13

ลาสเวลล์ (1948, 1960) นักวิชาการด้านการสื่อสารและศาสตราจารย์ด้านกฎหมายของมหาวิทยาลัยเยล กล่าวถึงหน้าที่หลัก 3 ประการของสื่อมวลชนต่อสังคม โดยมองว่าสื่อมวลชนในฐานะส่วนหนึ่งของโครงสร้างในระบบสังคม มีหน้าที่ต่อสังคมเหมือนกับอวัยวะของร่างกายเพื่อจรรโลงและรักษาเสถียรภาพและความสมดุลของสังคมให้คงอยู่และต่อเนื่องดังนี้

1. สอดส่องดูแลระวัชระไวถึงแวดลอมให้กับสังคม (ให้สมาชิกในสังคมตระหนักรู้เพื่อการปรับตัว)
2. ประสานเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของสังคมหรือสมาชิกในสังคมให้เป็นอันหนึ่ง

อันเดียวกันในการตอบสนอง (รับรู้หรือเข้าใจความหมาย) ต่อสิ่งแวดลอมที่เกิดขึ้นในสังคมทำให้สังคมเป็นปึกแผ่นสมานฉันท์

3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับสมาชิกจากรุ่นหนึ่งสืบทอดไปสู่รุ่นใหม่ ๆ

ชาร์ลส์ ไรต์ (Wright, 1959) เพิ่มหน้าที่ประการที่ 4 ของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม คือ

4. ให้ความบันเทิงเพื่อจรรโลงใจสังคมให้มีความสุข สนุกสนาน ความบันเทิงเรีงรมย์ ซึ่งเป็นการสร้างสมดุลทางจิตใจจากภาวะกดดันจากสิ่งแวดลอมในสังคม

เดนิส แม็คเควล (McQuail, 1987) นอกจากจะกล่าวถึงหน้าที่ของสื่อในแง่จุดมุ่งหมายของสื่อในสังคมด้านต่าง ๆ (continuity) ด้านการเสนอความบันเทิง (entertainment) แล้วยังได้ผนวกหน้าที่หรือจุดมุ่งหมายประการที่ 5 ของบทบาทสื่อมวลชนต่อสังคม คือ

5. การรณรงค์ให้เกิดความเคลื่อนไหว (mobilization) เพื่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสังคม

โรเบิร์ต เมอร์ดัน (Merton, 1949) ได้นำเสนอกระบวนการทัศน์เพื่อวิเคราะห์หน้าที่สื่อมวลชนในสังคม โดยมองว่า “ระบบในความสมดุล” (system in balance) ทุกๆส่วนของสังคมมีกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ร่วมกันเสริมสร้างเพื่อธำรงรักษาระบบให้ดำรงอยู่

เมอร์ดัน เชื่อในความเป็นกลางของคุณค่า (value neutrality) ปฏิเสธแนวคิดดั้งเดิมของทฤษฎีสังคมที่มองคุณค่าในมิติของ “ความดี” หรือ “ความชั่วร้าย” เช่น การมองว่าสื่อมวลชนมีคุณประโยชน์อันนิตย์ หรือ มีโทษมหันต์ในลักษณะต่างๆ กลุ่มนักทฤษฎีหน้าที่นิยมมองว่ากิจกรรมต่างๆในสังคมอาจเป็นไปตามหน้าที่ (functions) หรือ ไม่เป็นไปตามหน้าที่ที่มุ่งหวัง (dysfunctions) ไม่ใช่ดี หรือ ร้าย , ถูกหรือผิด , มีประโยชน์หรือโทษเสมอไป เพราะ กิจกรรมของสื่อมวลชนบางอย่างอาจเป็นประโยชน์สำหรับคนบางกลุ่ม แต่อาจเป็นโทษสำหรับคนบางกลุ่ม หรือบางสังคมหรือบางโอกาส ก็เป็นไปได้

เมอร์ดันยังได้จำแนกหน้าที่สื่อมวลชน เป็นหน้าที่ชัดแจ้ง (manifest function) ซึ่งมีเจตนาตั้งใจ กับ หน้าที่แฝงเร้น (latent function) ซึ่งไม่ตั้งใจให้เป็นไปตามนั้น สอดคล้องกับแนวคิด

เรื่อง dysfunctions หรือ ไม่เป็นไปตามหน้าที่พึงประสงค์

C.Wright ผู้เขียนหนังสือทฤษฎีการสื่อสารมวลชน พิจารณาจากมุมมองทางสังคมวิทยา ได้เสนอตารางวิเคราะห์หน้าที่และผลของสื่อ โดยวิเคราะห์จำแนกกิจกรรมสื่อสารมวลชน ออกเป็น 4 ด้าน (C.Wright ได้เพิ่มหน้าที่ให้ความบันเทิงเข้าไปด้วย) ดังนี้

- ด้านการสอดส่องระแวดระวัง (การเสนอข่าว)
- ด้านการประสานความเข้าใจร่วมกัน (การเลือกสรรข่าวสาร การตีความ และการชี้แนะ)
- ด้านสังคมกรรม (ให้ความรู้ การศึกษา จริยธรรม วัฒนธรรม)
- ด้านความบันเทิง (ความสนุกสนาน จินตนาการ)

โดย C.Wright ได้วิเคราะห์ผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชนดังกล่าวใน 2 ด้าน คือ

- ผลที่เป็นไปตามหน้าที่ (functions)
- ผลที่ไม่เป็นไปตามหน้าที่ (dysfunctions)

นอกจากนี้ ยังได้แบ่งระดับ วิเคราะห์จำแนกผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชนออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ระดับสังคม
2. ระดับปัจเจกบุคคล
3. ระดับกลุ่มย่อยในสังคม
4. ระดับวัฒนธรรม

โดยสามารถจัดแสดงเป็นตารางต่างๆ ได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชน : การสอดส่องดูแล (การนำเสนอข่าวสาร)

	สังคม	ปัจเจกบุคคล	กลุ่มย่อย	วัฒนธรรม
FUNCTIONS	<ul style="list-style-type: none"> • การเตือนภัย : ภัยธรรมชาติ สงคราม ถูกโจมตี • สร้างความรู้สึกละม่อมภาค เท่าเทียม • เป็นเครื่องมือ เช่น ข่าวเป็นเครื่องมือสำหรับสถาบันเศรษฐกิจ • ปลุกฝัง จริยธรรม • ให้สถานภาพแก่บุคคลในเรื่องประเด็นทางสังคม • กำหนดวาระสำคัญของสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> • การเตือนภัย • เป็นเครื่องมือใช้ในงาน • ส่งเสริมชื่อเสียงให้แก่ผู้นำทางความคิด • ได้รับสถานภาพทางสังคม • ทราบกำหนดวาระสำคัญของสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> • ใช้เป็นเครื่องมือโดยให้ข่าวสารที่จะช่วยเสริมอำนาจหรือสร้างภาระให้แก่สังคม • เป็นเครื่องมือค้นหาแหล่งความรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมต่อต้านต่างๆ • จัดการกับมติสาธารณะ • แสวงหาความชอบธรรมและสถานภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> • ช่วยสร้างการติดต่อกันทางวัฒนธรรม • ช่วยพัฒนาการเจริญเติบโตทางวัฒนธรรม
DYSFUNCTIONS	<ul style="list-style-type: none"> • ข่มขู่เสถียรภาพของสังคมที่มีอยู่เช่นรายการข่าวของสังคมที่ดีกว่าของตนเองการรายงานภาวะเสี่ยงจนเกิดการโกลาหล • ขยายช่องว่างทางความรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> • เกิดความวิตกกังวลเกิดความรู้สึกเห็นแก่ตัวเองไม่รู้ร้อนรู้หนาวกับคนอื่น • เสพข่าวสารเหมือนยาเสพติดและมึนชา(รับข่าวสารมากแต่ไม่รู้สึกละไร) 	<ul style="list-style-type: none"> • ข่มขู่ผู้มีอำนาจด้วยการรายงานสถานการณ์ที่เป็นจริงเสนอคำโฆษณาของฝ่ายตรงข้าม 	<ul style="list-style-type: none"> • เปิดทางให้มีการรุกรานครอบงำทางวัฒนธรรม

ที่มา : ชาร์ล ไรต์ ,1959 (อ้างใน พิระ จิร โสภณ,2548 : 142)

ตารางที่ 2.2 ผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชน : การประสานความเข้าใจร่วมกัน (การคัดเลือก
เนื้อหา/การตีความ/การชี้นำ)

	สังคม	ปัจเจกบุคคล	กลุ่มย่อย	วัฒนธรรม
FUNCTIONS	<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยให้เกิดการระดมสรรพกำลังเพื่อเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตามที่สังคมต้องการ ● ชัดขวางสิ่งที่จะมาเป็นอันตรายต่อเสถียรภาพของสังคม ● ช่วยป้องกันการจลาจลวุ่นวายที่อาจจะเกิดขึ้น ● กำหนดวาระที่สำคัญๆของสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพิ่มประสิทธิภาพของบุคคลจากความเข้าใจในข่าว ● ป้องกันการถูกระตุ้นเร้ามากเกินไป การกังวลเกินเหตุ กับการไม่รู้ร้อนรู้หนาวหรือการสนใจแต่ตนเอง ● กำหนดวาระที่สำคัญๆของสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยปกป้องอำนาจของกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> ● ปกป้องการรุกรานทางวัฒนธรรม
DYSFUNCTIONS	<ul style="list-style-type: none"> ● เพิ่มการเห็นตามๆกันในสังคมไม่ยอมรับการวิจารณ์สังคมไม่ยอมรับการวิจารณ์สังคมอันเท่ากับเป็นการปิดกั้นการเปลี่ยนแปลงของสังคมส่งเสริมให้เกิดกระแสความเยียบงันทางสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> ● ทำให้ส่วนเสี้ยวที่วิพากษ์วิจารณ์สังคมท้อแท้ อ่อนแอ เพิ่มลักษณะเฉยชาของประชาชน 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพิ่มความรับผิดชอบของกลุ่มย่อย 	<ul style="list-style-type: none"> ● ปิดกั้นการเจริญเติบโตทางวัฒนธรรม

ที่มา : ชาร์ล ไรต์, 1959 (อ้างใน พีระ จิร โสภณ, 2548 : 143)

ตารางที่ 2.3 ผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชน : สังคมกรรม (การอบรมบ่มเพาะ)

	สังคม	ปัจเจกบุคคล	กลุ่มย่อย	วัฒนธรรม
FUNCTIONS	<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มแรงเกาะเกี่ยวทางสังคม ขยายพื้นฐานของการมีบรรทัดฐานร่วมกันมีประสบการณ์ร่วมกันให้กว้างออกไป ลดภาวะ Anomie ขยายขอบเขตการอบรมบ่มเพาะบุคคลแม้เขาจะออกจากสถาบันการศึกษาแล้ว 	<ul style="list-style-type: none"> ช่วยให้เกิดเอกภาพสร้างโอกาสให้บุคคลได้เปิดรับและรับรู้บรรทัดฐานร่วมกัน ลดลักษณะพิเศษเฉพาะตัวให้น้อยลง ลดภาวะ Anomie 	<ul style="list-style-type: none"> ขยายอำนาจของกลุ่มเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่ทำให้การบ่มเพาะสมาชิก เป็นเครื่องมือค้นหาแหล่งความรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมต่อต้านต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> สร้างมาตรฐานร่วมทางวัฒนธรรม
DYSFUNCTIONS	<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มสภาพของสังคมมวลชนให้มากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> ลดลักษณะส่วนตัวของแต่ละปัจเจกบุคคลให้กลายเป็นแบบเดียวกันหมด 	<ul style="list-style-type: none"> ลดความหลากหลายของวัฒนธรรมย่อย 	

ที่มา : ชาร์ล ไรต์ ,1959 (อ้างใน พิระ จิร โสภณ,2548 : 144)

ตารางที่ 2.4 ผลของกิจกรรมการสื่อสารมวลชน : การให้ความบันเทิง

	สังคม	ปัจเจกบุคคล	กลุ่มย่อย	วัฒนธรรม
FUNCTIONS	<ul style="list-style-type: none"> จัดการพักผ่อนสำหรับมวลชน 	<ul style="list-style-type: none"> ได้พักผ่อนหย่อนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> ได้ขยายอำนาจได้ควบคุมชีวิตบางด้านของตนเอง (นอกเหนือการทำงาน) 	
DYSFUNCTIONS	<ul style="list-style-type: none"> เบนความสนใจของประชาชนจากกิจกรรมทางสังคมอย่างอื่น ปลูกฝังลักษณะยอมตามของมวลชน 	<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มความเฉยชา ลดระดับรสนิยมให้ตกต่ำลง ทำให้คนหลบหนีโลกแห่งความเป็นจริง 		<ul style="list-style-type: none"> ลดคุณค่าทางสุนทรีย์ สร้างมลภาวะทางวัฒนธรรม

ที่มา : ชาร์ล ไรต์ ,1959 (อ้างใน พิระ จิร โสภณ,2548 : 145)

จากตารางที่ 2.1-2.4 นักทฤษฎีได้ทำการวิเคราะห์หน้าที่ของสื่อมวลชนต่อสังคม ต่อปัจเจกบุคคล ในสังคม และต่อกลุ่มย่อยในสังคม และต่อวัฒนธรรมของสังคม ทั้งในส่วนที่ทำหน้าที่ตามจุดประสงค์ที่เป็นเชิงบวก กับการไม่ทำหน้าที่ตามจุดประสงค์ ทั้ง 4 กิจกรรมหลักของการสื่อสารมวลชนข้างต้น นักวิชาการที่สนใจหน้าที่ต่อสังคมของสื่อมวลชน เห็นว่า บทบาทสื่อมวลชนเมื่อมองในภาพรวมของระบบสังคม จะสร้างความสมดุลในตัวเอง คือ มีทั้งเป็นบวก และเป็นลบ แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดทฤษฎีเรื่องหน้าที่ของสื่อมวลชนมีกระบวนทัศน์ในมุมมองที่เห็นว่าสื่อมวลชนเป็นศูนย์กลางในสังคม และมีอิทธิพลต่อสังคม การจะชี้ให้เห็นว่า หน้าที่ของสื่อมวลชน

เป็นไปในทางบวก หรือ ทางลบนั้น ขึ้นอยู่กับผู้รับสาร หรือ ผู้ใช้สื่อ จะเป็นผู้กำหนด เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลที่ไม่เหมือนกัน

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีของโรเบิร์ต เมอร์ตัน (Merton, 1949) ซึ่งได้นำเสนอกระบวนการทัศนเพื่อวิเคราะห์หน้าที่สื่อมวลชนในสังคมมาใช้อ้างอิง เนื่องจาก “สื่ूपชีวิต” สะท้อนให้เห็นถึงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ทั้งกรณี เป็นไปตามหน้าที่ (functions) หรือ ไม่เป็นไปตามหน้าที่ที่มุ่งหวัง (dysfunctions) ทั้งนี้เพราะ กิจกรรมของสื่อมวลชนบางอย่างอาจเป็นประโยชน์สำหรับคนบางกลุ่ม แต่อาจเป็นโทษสำหรับคนบางกลุ่ม หรือบางสังคม หรือบางโอกาส เช่นกรณีของ “สื่ूपชีวิต” หลังออกอากาศได้ส่งผลกระทบต่อเชิงบวก ช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ถือเป็นหน้าที่ชัดแจ้ง (manifest function) ซึ่งเป็นไปตามหน้าที่ (functions) ของสื่อมวลชน ส่วนหน้าที่แฝงเร้น (latent function) ซึ่งไม่ตั้งใจให้เป็นไปตามนั้น คือ กรณี การเกิดผลกระทบต่อเชิงลบหลังจากผู้ด้อยโอกาสได้ออกอากาศ “สื่ूपชีวิต” มีเงินช่วยเหลือจำนวนมาก แต่กลับใช้เงินฟุ่มเฟือยหมดลงอย่างรวดเร็ว และมีข้อพิพาท บาดหมางกับกลุ่มญาติพี่น้อง และ เจ้าหน้าที่

หน้าที่ในมิติที่หลากหลายของสื่อมวลชน

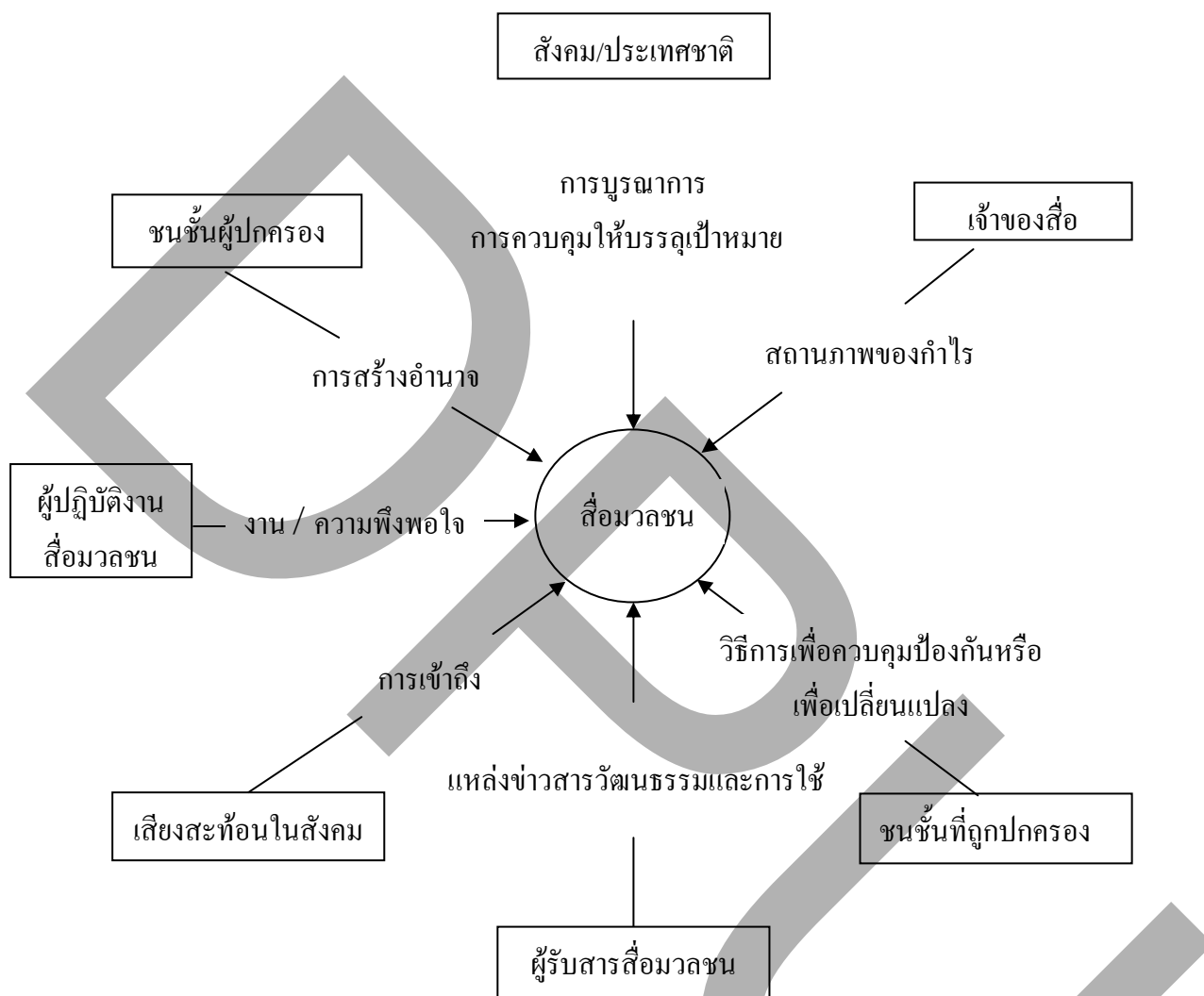
หน้าที่ที่เป็นจุดประสงค์ของสื่อมวลชน ซึ่งให้เห็นว่า สื่อมวลชนได้ดำรงบทบาทในฐานะ

เป็น

1. ผู้บอกข่าว (to inform) หรือเฝ้าดูเตือนภัย (ยาม) หรือเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมที่ควรรู้
2. ผู้ตีความ (to interpret) หรือ โน้มน้าวชักจูงใจ (to persuade) เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นรอบๆตัวให้กับสมาชิกส่วนต่างๆในสังคมรับรู้ไปในทิศทางเดียวกัน เกิดการสมานฉันท์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
3. ผู้ให้ความรู้ (to educate) หรืออบรมขัดเกลาให้เรียนรู้และถ่ายทอดทางสังคมในเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม ศีลธรรม จรรยาบรรณ มารยา ค่านิยม ในสังคม
4. ผู้ให้ความบันเทิง (to entertain) จรรโลงให้จิตใจผ่อนคลายในสภาวะกดดันของสังคม และ
5. ผู้พัฒนา (to develop) หรือเปลี่ยนแปลงให้เกิดความก้าวหน้าในสังคม

แม็คควอล (McQuail, 1987) ซึ่งให้เห็นว่า ประเด็นหน้าที่ของสื่อมวลชนต่อสังคมอาจเป็นที่ถกเถียงและมีแนวทางศึกษาหลายแนวทาง จึงได้เสนอกรอบพิจารณาศึกษาที่เป็นทางเลือก

เกี่ยวกับหน้าที่และจุดประสงค์ของสื่อมวลชนในหลายมิติดังนี้

ภาพที่ 2.1 หน้าที่ในหลายมิติของสื่อมวลชนต่อแหล่งต่างๆ
ที่มา : McQuail,1987 (อ้างถึงใน พิระ จิร โสภณ,2548 : 146)

ภาพที่ 2.1 นี้แสดงให้เห็นถึง หน้าที่และจุดประสงค์ของสื่อมวลชนนั้นมีพันธกิจเกี่ยวข้องกับส่วนต่างๆในสังคมหลายส่วน ตั้งแต่กับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรของตนเองจนถึงกับ นายจ้างเจ้าของสื่อ หน้าที่กับผู้รับสารจนถึงกับสังคมประเทศชาติ หรือบทบาทหน้าที่กับกลุ่มประชาชนผู้ถูกปกครอง ผู้อยู่ใต้อำนาจจนถึงบทบาทหน้าที่ต่อผู้กุมอำนาจเหนือในฐานะรัฐ

อย่างไรก็ดี หน้าทีและจุดประสงค์ที่สื่อมวลชนดำรงอยู่ในสังคมมิใช่เป็นแบบทางเดียว หรือจากบนไปล่าง หรือจากผู้ที่เหนือกว่าไปยังผู้ที่ด้อยกว่าเสมอไป แต่ในระบบที่สื่อมวลชนมีอิสระอย่างแท้จริง การทำหน้าที่สองทางในลักษณะย้อนกลับข้างขึ้นบนก็เกิดขึ้นได้ เช่น การสะท้อนความเห็นจากส่วนต่างๆ ในสังคม โดยเฉพาะฝ่ายที่ด้อยโอกาส ที่จะช่วยให้เกิดการสร้างความสมดุลในสังคมจากบทบาทของสื่อมวลชน เช่น การเปิดโอกาสให้เข้าถึงสื่อมวลชน หรือใช้สื่ออย่างเท่าเทียมกันเพื่อการเรียกร้อง หรือการต่อต้านความไม่เป็นธรรม หรือความไม่สมดุลต่างๆ

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีหน้าที่ของสื่อมวลชน (Functional theory) มาใช้ เนื่องจากการนำเสนอ “สื่ूपชีวิต” ในช่วงภาคค่ำช่วงที่ 2 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ถือเป็นอีกการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ในการให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันจะนำไปสู่การสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในสังคม ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจนไม่เพียงเท่านั้น ยังเป็นการเปิดโอกาสให้คนยากจน ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งถือเป็นคนระดับรากหญ้าในสังคม ได้มีโอกาสเข้าถึงสื่อมวลชน ใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์เป็นช่องทางเพื่อเรียกร้องให้ผู้คนในสังคมได้หันมาใส่ใจดูแลเพื่อนมนุษย์ ช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก ซึ่งยังมีอยู่เป็นจำนวนมากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

ในขณะเดียวกันพบว่า การออกอากาศ “สื่ूपชีวิต” สะท้อนให้เห็นถึงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ทั้งกรณี เป็นไปตามหน้าที่ (functions) หรือไม่เป็นไปตามหน้าที่ที่มุ่งหวัง (dysfunctions) ทั้งนี้เพราะหลังออกอากาศ “สื่ूपชีวิต” ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวก และ ด้านลบต่อตัวผู้ด้อยโอกาส และคนรอบข้างตามมา ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับรายการข่าวโทรทัศน์

ความหมายของ “ข่าว”

ข่าว คือ อะไร หรืออะไรคือข่าว (What is News) เป็นการยากที่จะหาคำตอบได้อย่างแน่นอนตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทฤษฎีและแนวความคิดและความเข้าใจของแต่ละบุคคลและแต่ละสังคม เพราะบางครั้งสิ่งที่ควรเป็นข่าวในสังคมหนึ่งแต่ก็อาจจะไม่เป็นข่าวของอีกสังคมหนึ่งก็เป็นได้ (ฉ.อาน วุฒิกกรรมรักษา, 2536 : 3) มีผู้ให้คำนิยามของข่าวไว้มากมายดังต่อไปนี้

พิศิษฐ ชาวลาวัช กล่าวไว้ว่า ข่าว คือความจริงที่สมบูรณ์เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างมีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง จะสมมุติให้อะไรต่างๆ เกิดขึ้นเองไม่ได้ และความเป็นจริงนั้นมีผลมาจากพฤติกรรมมนุษย์ในสังคมและมีผลกระทบต่อคนหมู่มาก ทั้งระดับท้องถิ่นประเทศและมวลมนุษยโลก

Ralph S. Lazard (อ้างถึงใน กิติภัส แสงงามปลั่ง, 2548 :14) กล่าวว่า ข่าว คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือกำลังเกิดและมีความสำคัญที่สร้างความสนใจแก่ผู้อ่านจำนวนมาก และข่าวที่สำคัญที่สุดก็คือ ข่าวที่สร้างความสนใจแก่ประชาชนจำนวนมาก

Ah Phillip H. Ault ศาสตราจารย์ทางวารสารศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมินเนโซตาในสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายของคำว่า “ข่าว” ไว้ 4 ลักษณะ คือ

1. ข่าวเป็นรายงานของเหตุการณ์หนึ่ง กระชับ ชัดเจน จัดเสนอได้ภายในระยะเวลาอันเหมาะสม
2. ก่อนที่จะเป็นข่าว จะต้องมีการรวบรวมข้อมูลประกอบเหตุการณ์ในข่าวนั้นอย่างถูกต้องและสมบูรณ์
3. การรายงานข่าวให้เหมาะสมกับระยะเวลาการนำเสนอได้กระชับและชัดเจน เป็นผลเนื่องมาจากความสามารถของผู้เรียบเรียง ผู้เขียนและผู้รายงานข่าวนั้น
4. เนื้อเรื่องของข่าวตลอดจนแง่มุมที่นำมาเสนอนั้น เป็นที่สนใจแก่ผู้อ่าน ผู้ฟังและผู้ชม

คำจำกัดความ และคำอธิบายความหมายของ “ข่าว” สามารถอธิบายความหมายของรายงานข่าวทางโทรทัศน์ได้ ดังนี้

รายงานข่าวทางโทรทัศน์ หมายถึงรายการที่จัดและผลิตขึ้น โดยใช้รูปแบบของการประกาศ อ่านคำบรรยาย และการรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ หลากหลายกันไป การนำเสนอด้วยวิธีเหล่านั้นอาจทำได้ด้วยภาพทั้งหมดหรือบางส่วนหรือปราศจากภาพเหตุการณ์ที่เป็นข่าวก็ได้ ก่อนการนำเสนอข่าวจะมีการแสวงหา รวบรวม จัดและเก็บข้อมูลของเหตุการณ์ในข่าวแต่ละข่าวได้อย่างสมบูรณ์และถูกต้อง จากนั้นผู้เขียนหรือผู้รายงานจะนำมาเรียบเรียงเป็นเรื่องราว มีเนื้อหาสาระและรายละเอียดของเหตุการณ์ในข่าวนั้นให้เกิดความกระชับชัดเจน และได้ใจความภายในระยะเวลาการนำเสนอที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเป็นการดึงดูดและเรียกร้องความสนใจจากผู้ชมให้ชมรายงานข่าวนั้น ๆ และ เพื่อเป็นการบริการประชาชนด้วยข่าวสารอย่างถูกต้องอีกด้วย

ประเภทของข่าว

การแบ่งประเภทของข่าวสามารถกำหนดได้หลายวิธี เช่น แบ่งตามเนื้อหาข่าว แบ่งตามสถานที่เกิดเหตุการณ์ แบ่งตามแหล่งข่าว และแบ่งตามลักษณะของการผลิตข่าว หากแบ่งตามเนื้อหาข่าว จะสามารถแบ่งข่าวออกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ข่าวหนัก (Hard News) หมายถึง ข่าวที่เกิดขึ้นใหม่ในทุกทิศทั่วโลก แล้วมีผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมากในทันทีทันใด และมีความสำคัญต่อสังคมอย่างมาก เช่น ข่าวการเมือง ข่าวภัยพิบัติ

2. ข่าวเบา (Soft News) หมายถึง ข่าวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และมีคุณค่าความสำคัญน้อยกว่าข่าวหนัก มีผลกระทบต่อผู้ชมไม่มากนัก เช่น ข่าวสังคม ข่าวการศึกษา

สำหรับข่าวโทรทัศน์ นอกจากจะมีการแบ่งข่าวตามเนื้อหาข่าวเป็นหลักแล้ว ยังต้องอาศัยหลักการแบ่งตามสถานที่เกิดเหตุการณ์มาประกอบ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของข่าวโทรทัศน์ โดยแบ่งเป็น

1. ข่าวหนัก ได้แก่ ข่าวทางด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ ภัยพิบัติ
2. ข่าวเบา ได้แก่ ข่าวทางด้านพระราชสำนัก สังคม การศึกษา ศิลปวัฒนธรรมและบันเทิงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การแพทย์และสาธารณสุข เกษตรกรรม อาชญากรรม กีฬารายงานพิเศษ

3. ข่าวภูมิภาคหรือข่าวท้องถิ่น หมายถึง ข่าวภายในประเทศ ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นในเมืองหลวงและจังหวัดใกล้เคียง และเป็นข่าวที่มีความสำคัญ หรือมีผลกระทบต่อประชาชนในภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่งเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งบุคคลที่เป็นข่าว เนื้อหาของข่าวที่เกี่ยวข้องกับภูมิกานั้น ๆ

4. ข่าวต่างประเทศ หมายถึง ข่าวรายงานเหตุการณ์ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกราชอาณาจักรไทย โดยได้รับสัญญาณข่าวผ่านดาวเทียมและทางเครื่องโทรพิมพ์ ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่แปลข่าวเป็นภาษาไทยและจะคัดเลือกเฉพาะข่าวที่น่าสนใจเท่านั้นออกอากาศ ทั้งนี้รวมถึงการวิเคราะห์ข่าวต่างประเทศด้วย

องค์ประกอบที่สำคัญของข่าว

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของ “ข่าว” นั้น ได้มีผู้พยายามกำหนดสิ่งประกอบในการเสนอข่าวไว้ดังนี้

ชวรัตน์ เชิดชัย (2521) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของข่าวมีหลายประการ ได้แก่

1. ความฉับพลัน (Immediacy) ความใหม่สดหรือความฉับพลันในการนำเสนอเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของข่าว ในการรายงานข่าวจึงต้องแสดงเวลาเพื่อให้ผู้อ่านเห็นว่า ข่าวนั้นเพิ่งเกิดขึ้น หรือกำลังเกิดขึ้น

2. ความใกล้ชิด (Proximity) ความใกล้ชิดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็อาจเป็นข่าวที่ทำให้ผู้อ่านสนใจได้มากน้อยต่างกัน ปกติมนุษย์แทบทุกคนจะมีความสนใจตนเองเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นจะไปสนใจสิ่งอื่น ๆ ที่ห่างตัวออกไป

3. การพาดพิงตนเอง (Self-Identification) คุณค่าของข่าวบางครั้งอาจจะพาดพิงเกี่ยวข้องกับผู้อ่าน หรือมีผลกระทบต่อบุคคลแต่ละคนโดยตรง องค์ประกอบนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับความใกล้ชิด

4. ความเด่น (Prominence) ในความเป็นมนุษย์นั้นก็จะมิบางคน หรือบางส่วนเท่านั้นที่มีคุณค่าของความเป็นข่าวมากกว่าคนอื่น ๆ เช่น นายกรัฐมนตรี ดาราตุ๊กตาทอง ยอดนักกีฬา มหาเศรษฐี หรือเป็นนักวิทยาศาสตร์ คนสำคัญของชาติ

5. ผลกระทบ (Consequence) องค์ประกอบของข่าว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความใหม่สดและความใกล้ชิด ได้แก่ ผลกระทบของข่าวที่มีต่อผู้อ่าน ทั้งในส่วนบุคคลและส่วนรวม ทั้งนี้เป็นภาระของผู้สื่อข่าวที่จะต้องทำการเลือกวินิจฉัย และเขียนข่าวซึ่งคิดว่ามีความสำคัญ และคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้อ่านอย่างแท้จริงเท่านั้น

6. พิบัติภัย (Disaster) และความก้าวหน้า (Progress) พิบัติภัย และความก้าวหน้า นับเป็นคุณค่าที่สำคัญของข่าว และเมื่อใดก็ตามที่มีข่าวเกี่ยวกับความหายนะ หรือความก้าวหน้าของมนุษย์ ข่าวด้านพิบัติภัยจะได้รับความสนใจมากกว่าข่าวการสร้างถนนใหม่ ข่าวไม่ดี หรือ “ข่าวร้าย”ทั้งหลาย มักจะเรียกความตื่นเต้น สร้างความสนใจ และเร้าอารมณ์ผู้อ่านได้มากกว่าข่าวทั่วไป

7. ความขัดแย้ง (Conflict) ปัจจัยของข่าวที่เกี่ยวกับความขัดแย้งจะปรากฏอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน เช่น การประชุมสภาผู้แทนราษฎร การโต้ว่าที่ การแข่งขันกีฬา

8. ความแปลกประหลาด (Oddity) ความปกติวิสัยของธรรมชาติมักไม่ค่อยได้รับความสนใจ แต่เมื่อใดที่พระอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก และตกทางทิศตะวันออก ถือว่าเป็นความผิดปกติ อาจกล่าวได้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่มีความผิดปกติ และเป็น“ที่สุด” เช่น สูงที่สุด ยาวที่สุด เร็วที่สุด ก็นับเป็นข่าวประหลาดและมีคุณค่าได้

9. ความน่าสงสัย (Suspense) ข่าวเกี่ยวกับความลึกลับ เหตุการณ์บางอย่างที่ดำเนินติดต่อกันหลายช่วงเวลา เช่น การแข่งขันกีฬาซีเกมส์ การประกวดนางสาวไทย การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ฯลฯ เป็นข่าวที่สื่อมวลชนนำเสนอต่อเนื่อง เพราะข่าวประเภทนี้ย่อมจะสร้างความสงสัยให้กับผู้อ่าน ผู้อ่านอยากทราบ และรอคอยผลสรุปว่าเป็นอย่างไร

10. ลักษณะเกี่ยวข้องกับมนุษย์ (Human Interest) ข่าวซึ่งถูกนำมาเสนอบางครั้งไม่จำเป็นต้องมีคุณค่าของข่าวด้านความใกล้ชิด ความเด่น ความขัดแย้ง หรือทำการรายงานโดย

พันท่วงที่เสมอไป แต่ที่จำเป็นต้องนำมาเสนอข่าว ก็เพราะว่าเป็นข่าวที่เกี่ยวกับมนุษย์ทั่ว ๆ ไป และข่าวแบบเดียวกันนี้บุคคลอื่นจะประสบเข้าบ้างก็ได้ จึงยอมเป็นที่สนใจของผู้อ่าน โดยทั่วไป

แนวคิดเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวทางโทรทัศน์

โดยทั่วไปประชาชนซื้อโทรทัศน์มักมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือเพื่อความบันเทิง ส่วนในเรื่องของการที่จะได้รับความรู้ ไม่ว่าจะ เป็นเหตุการณ์ในปัจจุบัน หรือความรู้ทั่ว ๆ ไป ก็ตามเป็นผลพลอยได้ หรือเป็นเป้าหมายรองลงมา อีกประการหนึ่งการดำเนินกิจการโทรทัศน์เองก็มุ่งที่จะทำหน้าที่ให้ความบันเทิงเป็นหลักมากกว่าหน้าที่อื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม โทรทัศน์ก็ยังทำหน้าที่ให้บริการด้านความรู้และเหตุการณ์ปัจจุบันแก่ประชาชนทั่วไปได้รวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์มากกว่าสื่ออื่น ๆ

ลักษณะการนำเสนอข่าวในรูปแบบโทรทัศน์ สามารถกระตุ้นและดึงดูดความสนใจของผู้รับข่าวสารได้เป็นอย่างดี นอกจากภาพและเสียงจะเป็นตัวโดดเด่นในการนำเสนอเนื้อหาเข้ามาสร้างความประทับใจ ความสนใจได้ดี ซึ่งประกอบไปด้วยสาระ (Message) ที่เป็นความจริง ใหม่น่าสนใจ และมีผลกระทบต่อประชาชนที่ส่งออกไปจากผู้ส่งสาร (Source) โดยอาศัยสื่อ (Channel) โทรทัศน์เพื่อรับทราบ การใช้ภาพประกอบเหตุการณ์ประกอบเนื้อหาเป็นวิธีหนึ่งในการถ่ายทอดข่าวสาร (Information) ทัศนคติ (Attitude) และอารมณ์ (Emotion)

ข่าว เป็นเนื้อหาของสื่อมวลชนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวโทรทัศน์ซึ่งเป็นรายการที่ตอบสนองความต้องการของสื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่ข่าวสารสู่สังคมโดยตรง รายการข่าวโทรทัศน์ ซึ่งเป็นรายการที่มีความสดทันต่อเหตุการณ์บอกเล่าข่าวสารต่าง ๆ ตลอด จนเรื่องราวของสังคมไทย ที่สามารถตอบสนองความสนใจใคร่รู้ของประชาชนอย่างมาก สถานีโทรทัศน์เองก็ให้ความสำคัญกับรายการดังกล่าวสูง มีการแข่งขันทั้งด้านรูปแบบรายการ การนำเสนอเนื้อหา และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตรายการ ทั้งนี้เพราะทุกสถานีถือว่ารายการข่าว คือ ภาพพจน์และหน้าตาของสถานี

สิ่งสำคัญของข่าวโทรทัศน์ คือต้องมีเนื้อหาโดยรวมเหตุการณ์ สรุปเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร และทำไม ซึ่งเมื่อรวมกับลักษณะของสื่อโทรทัศน์แล้ว ข่าวโทรทัศน์ควรมีความหมายถึงข่าวสารที่เกิดขึ้นใหม่ น่าสนใจ มีผลกระทบต่อสาธารณชน ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์สามารถสื่อข่าว รายงานข่าว ถ่ายภาพ และภาพยนตร์บันทึกภาพได้ เพื่อจัดทำรายการของข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศ ข่าวกีฬา และการวิเคราะห์ข่าว

ความน่าเชื่อถือของข่าวโทรทัศน์

การปฏิบัติงานและการดำเนินงานข่าวโทรทัศน์เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อสาธารณชน จึงจำเป็นต้องอยู่ในสายตาสาธารณชน สาธารณชนจึงมักคาดหวังว่า จะได้รับหลายสิ่งหลายอย่าง จากข่าวโทรทัศน์

สำหรับข่าวโทรทัศน์นั้น ไม่ว่าผู้ดูผู้ชมจะเป็นใคร อยู่ที่ไหน เมื่อใดที่ได้ดูข่าวย่อมต้องมองเห็นข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในข่าวนั้น และข้อเท็จจริงนั้นย่อมส่งผลถึงความน่าเชื่อถือของผู้ดูผู้ชม หากรายการโทรทัศน์ขาดความน่าเชื่อถือจากผู้ดูผู้ชมแล้ว รายการข่าวก็ไม่แตกต่างจากรายการบันเทิงหรืองานโฆษณาชวนเชื่อ เป็นต้นว่า เทปโทรทัศน์ซึ่งทำให้ผู้ดูผู้ชมเห็นภาพเหตุการณ์ที่เป็นข่าว ทั้งได้ยินเสียงของบุคคลในข่าว เห็นการสัมภาษณ์ เห็นการแสดงความคิดเห็น ทำให้โต้แย้ง เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นประจักษ์พยานข้อเท็จจริงในข่าว เชื่อกันว่า ยังมีสิ่งเหล่านี้มากเท่าใด ผู้คนก็ยิ่งลงความเห็นว่าข่าวนั้นมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นเท่านั้น

ความน่าเชื่อถือของข่าวโทรทัศน์ส่งผลให้ผู้ชมต้องรับรู้ข่าวในเรื่องสำคัญ คือ การคัดเลือกข่าว ผู้ชมอาจลำเอียงชอบข่าวที่มีภาพประกอบเรื่องราวที่เป็นข่าว ซึ่งถ่ายทำและตัดต่อดี ทั้ง ๆ ที่สถานีฯ ต้องพยายามสร้างเรื่องราวที่ไม่มีภาพประกอบโดยการหาภาพที่มีอยู่ (stock shot)

1. การจัดลำดับข่าว ในระยะสั้น ผลของการจัดลำดับข่าวอาจไม่มีผลต่อผู้ดูผู้ชมได้มากเท่ากับสื่อหนังสือพิมพ์แต่ในระยะยาวอาจมีผลสะสมต่อผู้ดูผู้ชมในลักษณะ “คนเราคิดในเรื่องที่ถูกให้คิด แต่ไม่ได้คิดอยู่ในระดับเดียวกันกับที่ถูกบอกให้คิด”

2. การสนับสนุน ลักษณะของภาพและเนื้อข่าวที่เกิดจากการตั้งคำถามนำประกอบภาพที่แทรก (insert) อย่างได้จังหวะเป็นการกำกับ (staging) ข่าวให้ออกมาในรูปการสนับสนุนบุคคล การป้อนข่าวสาร เพื่อการบริหารงานและการสร้างสรรค์ความรู้สึกที่ดีเช่นเดียวกับการประชาสัมพันธ์

3. การสร้างข่าว การหลีกเลี่ยง “ข่าวแจก” (free news clips or handouts) และต้องการเสนอข่าวสารหนีความซ้ำซากจำเจ ผู้ดูผู้ชมจึงได้รับรู้ข่าวสารที่ไม่ซ้ำข่าวเพิ่มขึ้น

4. การติดตามข่าวสารเสนอข่าวซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นเป็นปกติวิสัย โดยเฉพาะการกระทำที่ดูออกในทีสาธารณะ ซึ่งผลของการกระทำไม่สิ้นสุดขณะรายงานข่าวครั้งแรก มีผลกระตุ้นให้ผู้ดูผู้ชมติดตามดูรายงานข่าวครั้งต่อไปของสถานี

5. การรับรู้เรื่องราวที่เป็นข่าว หากผู้ผู้ชมที่ดูรายการข่าวโทรทัศน์ตั้งแต่ต้นจนจบ รายการจะทำให้ผู้ผู้ชมได้รับรู้เรื่องราวระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับนานาชาติ ซึ่งเกิดขึ้นในรอบ 24 ชั่วโมง

ภาษาข่าววิทยุโทรทัศน์

ข่าวทางโทรทัศน์เป็นข่าวภาพและข่าวเสียง ขณะที่ วิทยุเป็นข่าวเสียงและหนังสือพิมพ์เป็นข่าวภาพและตัวอักษร

โทรทัศน์นั้น ผู้ชมสามารถเห็นภาพได้ยินเสียง แล่งข่าวหรือเหตุการณ์ที่เป็นข่าว และได้ทราบรายละเอียดจากการอ่านของผู้ประกาศข่าว การจัดเสนอข่าวทางโทรทัศน์ จึงต้องใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ประกอบมากมาย ในสมัยก่อน ต้องใช้ทั้งกล้องถ่ายภาพยนตร์ กล้องถ่ายภาพนิ่ง เครื่องบันทึกเสียง เครื่องตัดต่อ ปัจจุบัน มีการใช้กล้องวิดีโอถ่ายทำข่าว ทำให้ง่ายต่อการนำเสนอ ไม่ต้องผ่านกระบวนการล้าง-อัด อัจฉริยะภาษา ในข่าวโทรทัศน์มีมากมาย ได้แก่ ภาพและการตัดต่อภาพเสียงในภาพข่าว เสียงหรือน้ำเสียงของผู้อ่านข่าว การแต่งกาย ท่าทางของผู้อ่านข่าว การ fade in – fade out เสียงในภาพข่าว เสียงดนตรีประกอบ วจนภาษาในข่าวโทรทัศน์ใช้หลักการเดียวกับข่าววิทยุ

ข่าวทางโทรทัศน์ จึงเป็นข่าวที่ดูเป็นจริงที่สุด เนื่องจากมีทั้งการรายงานข่าว มีภาพข่าว และเสียงของผู้เป็นข่าว เทคนิคต่าง ๆ ช่วยทำให้ข่าวโทรทัศน์เป็นที่สนใจของผู้ชม แต่เป็นสื่อที่ผู้สื่อสารต้องระมัดระวังการใช้วจนภาษา และอวจนภาษาให้รอบคอบ

การรายงานข่าวประเภทสะท้อนใจ (Human Interest Reporting)

“หัวใจดวงเดียวเต้นอยู่ในอกของคนทุกคน...”

อะไรคือสิ่งที่มนุษย์เราสนใจ (What is Human Interest)

เมทิว อาร์โนลด์

พิศิษฐ์ ชวลาธวัช

โดยแท้จริงแล้วความสนใจของมนุษย์เป็นผลสะท้อนมาจากบุคลิกลักษณะทางร่างกายของมนุษย์ และเป็นการเปิดเผยถึงสัญชาตญาณของมนุษย์ โดยผ่านทางกรกระทำ

เป็นสังจะพจน์อย่างหนึ่งที่ว่า สิ่งที่เป็นที่สนใจของคนทั่ว ๆ ไปนั่นก็คือ สภาพความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคนอื่น ทุกคนมักจะหัวเราะ โกรธเคือง ภาคภูมิใจ สงสาร อิจฉา และ

มีความเห็นอกเห็นใจกัน โดยผ่านประสบการณ์โดยตรงของแต่ละบุคคล แต่บ่อยครั้งที่เป็นการจินตนาการร่วมกันกับประสบการณ์ของผู้อื่น โดยไม่จำกัดเพศ อายุ อาชีพ แม้แต่นักธุรกิจที่มีแต่เรื่องหนักสมอง และครุ่นคิดแต่เรื่องของผลประโยชน์ก็อาจจะเกิดอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างทันทีทันใดจากการติดต่อกับเพื่อนมนุษย์อื่น (by human touch)

ข่าวประเภทสะเทือนใจ (Human Interest) รูปแบบหนึ่งของเรื่องที่อยู่บนรากฐานของการกระตุ้นทางอารมณ์มากกว่าทางจิตใจ

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับรายการข่าวโทรทัศน์มาใช้ เนื่องจาก “สก็๊ปชีวิต” คือ สก็๊ปข่าว ที่ออกอากาศในช่วงเวลาช่วงที่ 2 ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 จัดเป็นข่าวประเภทที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับมนุษย์ (Human Interest) ถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตคนผู้ทุกข์ยาก ทั้งนี้ผู้ผลิตต้องมีความสามารถในการใช้คุณสมบัติของสื่อวิทยุโทรทัศน์ หรือที่เรียกว่า ภาษาข่าววิทยุโทรทัศน์ให้เหมาะสม เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ชมรู้สึกสะเทือนใจ นำไปสู่การบริจาคให้ความช่วยเหลือ

2.3 ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน (Agenda Setting Functions of Mass Media)

บทบาทอีกด้านหนึ่งของสื่อมวลชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในสังคม คือบทบาทในการเป็น “Agenda-Setting” คือเป็นผู้กำหนดประเด็นที่ทำให้สังคมทั้งหมดหันมาสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน เป็นทฤษฎีที่พูดถึงผลของสื่อสารมวลชนที่มีต่อความคิดเห็นของสาธารณชนจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่สื่อเป็นผู้กำหนดและจัดลำดับของเรื่องที่จะเสนอ (กิติมา สุรสนธิ, 2548:98)

การแพร่กระจายข่าวสารจากสื่อมวลชนสู่สมาชิกในสังคม ก่อให้เกิดผลต่อประชาชนในกลุ่มสาธารณะต่าง ๆ ทั้งด้านการรับรู้ การให้ความสนใจและการให้ความสำคัญต่อประเด็นเหตุการณ์ข่าวประจำวันต่าง ๆ ที่สื่อมวลชนนำเสนอ เข้มข้นมากน้อยในระดับต่างๆ กันด้วยผลในเชิงความคิด (Cognitive effects) นี้เกิดจากบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนที่เรียกว่า การกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting Functions of Mass Media)

ทฤษฎีบทบาทและผลของสื่อสารมวลชนในการกำหนดวาระข่าวนั้นมีรากฐานมาจากแนวความคิดดั้งเดิมที่กล่าวถึงโดย วอลเตอร์ ลิปป์แมนน์ ในหนังสือ Public Opinion

(Lippman, 1922) คิวบทยาพาทในการสร้างภาพในหัวสมองของคนเรา โดยมนุษย์ในสังคมมักจะตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ผ่านภาพในหัวสมองที่ถูกแต่งแต้มจากการรับรู้ผ่านประสบการณ์ทางอ้อมที่น่าเสนอโดยสื่อมวลชน

โคเฮน (Cohen, 1963) นำแนวคิดของลิปป์แมนมาใช้ในการวิเคราะห์บทบาทการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน โดยเขาอธิบายแนวคิดนี้ว่า “หนังสือพิมพ์ (สื่อมวลชน) มีบทบาทความสำคัญมากกว่าการเป็นผู้นำเสนอข่าวสารและความคิดเห็นเท่านั้น สื่อมวลชนอาจไม่ประสบความสำเร็จมากนักในการบอกให้ประชาชนคิดอย่างไร (What to think) แต่มักจะประสบความสำเร็จอย่างมากในการบอกให้ประชาชนคิดเกี่ยวกับเรื่องอะไร (What to think about)”

ต่อมา แม็คคอมบ์ส และโชว์ (McCombe and Show, 1972) ได้ศึกษาแนวคิดนี้ด้วยวิธีวิจัยเชิงประจักษ์ และพบว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์ไม่เพียงแต่ได้รับรู้ว่ามีประเด็นอะไรที่น่าเสนอผ่าน แต่ยังรับรู้ถึงความสำคัญมากน้อยของแต่ละประเด็นที่น่าเสนอด้วย โดยรับรู้ได้จากจำนวนหรือปริมาณความถี่ของข่าวสารในประเด็นนั้น ๆ รวมทั้งตำแหน่งที่ข่าวสารปรากฏในสื่อว่าโดดเด่นสำคัญแค่ไหน ซึ่งกระบวนการเลือกสรร ตกแต่งของสื่อดังกล่าวนี้คือการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda setting) ให้กับผู้รับสารในสังคม

การวิจัยในช่วงปี ค.ศ. 1970 เกี่ยวกับการกำหนดวาระข่าวสารมักเป็นเรื่องการรณรงค์ทางการเมือง โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งมักเชื่อมโยงตนเองกับประเด็นสาธารณะที่กำลังเป็นวาระที่สนใจและมีความสำคัญในสังคมขณะนั้น นักการเมืองมักเป็นผู้เสนอวาระปัญหาพร้อม ๆ กับการเสนอตัวผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหา ซึ่งมีผลต่อภาพลักษณ์และโน้มน้าวใจทางการเมืองได้เป็นอย่างดี นักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามที่เป็นความหมายของการกำหนดวาระข่าวสารโดยสื่อมวลชน โดยมองว่า “สื่อมวลชนมักกระตุ้นให้ประชาชนสนใจในบางเรื่อง บางประเด็นเป็นพิเศษ สร้างภาพลักษณ์ในสาธารณะให้กับนักการเมืองบางคน และการที่สื่อมวลชนนำเสนอเรื่องราวสิ่งต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ชี้นำให้ปัจเจกบุคคลในสังคมมวลชนว่าควรคิดในเรื่องอะไร ควรรู้ในเรื่องอะไร และควรมีความรู้สึกร่วมเกี่ยวกับเรื่องอะไร

อย่างไรก็ดี กระบวนการกำหนดวาระข่าวสารในสังคมไม่สามารถมองง่าย ๆ ตามกระบวนการทัศนคติเดิมที่เชื่อว่าสื่อมวลชนเป็นตัวกำหนดได้เสมอไป เพราะยังมีประเด็นที่ซับซ้อนที่เป็นข้อพิจารณาเพิ่มเติมอีกหลายประการดังนี้

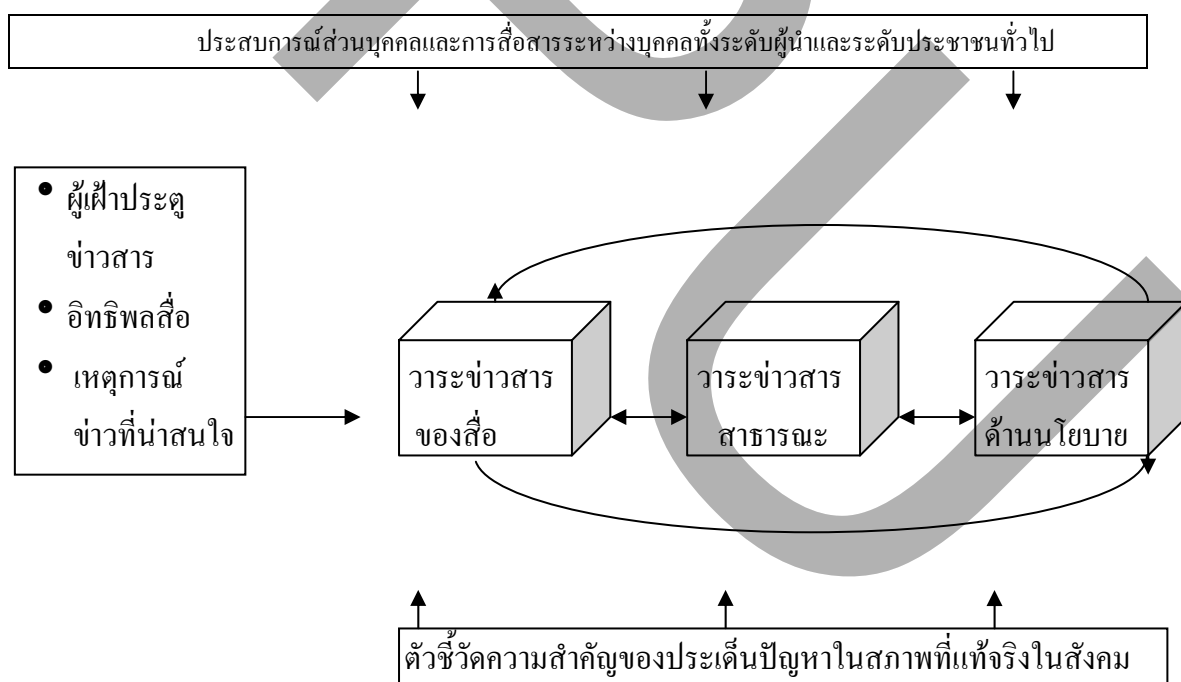
แหล่งที่มาของวาระข่าวสาร แม็คควอล (McQuail, 1987) ชี้ว่ากระบวนการกำหนดวาระข่าวสารนั้นเกี่ยวข้องกับวาระที่มาจาก 3 แหล่งด้วยกันคือ

1 วาระเชิงนโยบายจากนักการเมืองหรือกลุ่มที่มีบทบาทในสังคม

2 วาระจากสื่อมวลชนในกระบวนการรักษาประตูกัดเลือกข่าวสาร เหตุการณ์ หรือประเด็นที่มีมูลค่าข่าว (new values) และเป็นที่น่าสนใจของกลุ่มผู้อ่าน และ

3 วาระจากสาธารณชนผู้สนใจและรับรู้ว่ามีเรื่องใดสำคัญ ซึ่งอาจจะมาจาก ประสบการณ์ตรงจากปัญหาในสังคมหรือการรับรู้ผ่านสื่อมวลชน โรเจอร์กับเดียร์ริง (Rogers and Dearing, 1988) สร้างแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ของวาระข่าวสาร 3 แหล่งคือ วาระข่าวสาร ของสื่อ (media agenda) วาระข่าวสารสาธารณะ (public agenda) และวาระข่าวสารนโยบาย (policy agenda)

โดยทั้ง 3 แหล่งที่มาของวาระข่าวสารในสังคมนี้ต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกันในการกำหนดวาระข่าวสาร นอกจากนี้ กระบวนการกำหนดวาระข่าวสารนี้ยังได้รับอิทธิพลจาก ปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น จากกระบวนการของผู้รักษาประตูในองค์กรสื่อมวลชนเองที่คัดเลือก ประเด็นข่าวสารตามนโยบายและมูลค่าข่าว, จากการติดต่อสื่อสาร อภิปราย ถกเถียงหรือมี ปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในระดับต่าง ๆ ในสังคม และจากสภาพที่แท้จริงของสังคมว่าขณะนั้นมีเรื่อง อะไรที่เป็นวาระที่สำคัญจำเป็นจริง ๆ

ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบสำคัญของกระบวนการกำหนดวาระข่าวสาร

ที่มา : Rogers and Dearing, 1988 (อ้างถึงใน พิระ จิร โสภณ, 2548 : 184)

ประเด็นใครเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสาร ตัวลื้อ มหาชนหรือสาธารณะ แม็คคอมบ์ส และชอว์ (McCombs and Shaw, 1977) ได้วิจัยทดสอบเพื่อคลี่คลายประเด็นที่ว่าสื่อมวลชนเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสารจริงหรือไม่ เนื่องจากมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า แท้ที่จริงแล้วสื่อมวลชนมีกระบวนการคัดเลือกข่าวสารโดยดูที่ความสนใจของสาธารณะ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลการทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการของสังคมหรือเพื่อตอบสนองตลาดผู้บริโภคก็ตาม อย่างไรก็ตาม การเลือกนำเสนอเรื่องใดประเด็นใดของสื่อ นั้น ปัจจัยความต้องการและความสนใจของผู้รับสารมักจะมีอิทธิพลเสมอ

ระดับของวาระข่าวสาร แม็คคอมบ์สและเอสตราดา (McCombs and Estrada, 1977) ได้เสนอวิธีวิจัยการกำหนดวาระข่าวสาร โดยในการศึกษาได้จำแนกวาระข่าวสารเป็น 2 ระดับ

1.ระดับปฐมภูมิ (First – level – of - agende) เป็นหัวข้อหรือประเด็นหลักของข่าวสาร เช่น เรื่องเศรษฐกิจนโยบายต่างประเทศ การจัดระเบียบสังคม สุขภาพของประชาชน ประเด็นหลักเหล่านี้มีลักษณะเป็นนามธรรม บางครั้งก็กว้างเกินไปที่จะเห็นประเด็นปัญหาจริง ๆ การจำแนกประเด็นที่เฉพาะเจาะจงลงไปจะทำให้เห็นวาระข่าวสารที่ชัดเจนขึ้น

2.ระดับทุติยภูมิ (Second – level - of – agenda setting) เป็นวาระข่าวสารที่แยกย่อยลงมาอีกระดับ เน้นความเจาะจงมากขึ้น เช่น ในกรณีวาระข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งผู้นำประเทศ วาระข่าวสารระดับที่หนึ่งก็คือ ผู้นำที่เหมาะสมในสถานการณ์ปัจจุบัน หากสื่อมวลชนต้องการกำหนดวาระข่าวสารในระดับที่ 2 ของประเด็นนี้ ก็อาจจะกำหนดคุณสมบัติที่สำคัญ เช่น ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ผู้นำที่ตัดสินใจเด็ดขาดรวดเร็ว ผู้นำที่เป็นสากล ประเด็นเหล่านี้สามารถเป็นวาระในระดับเจาะจงมากขึ้น

บทบาทผู้รับสาร แนวคิดการกำหนดวาระข่าวสารซึ่งเป็นกระบวนการที่สันติดั้งเดิม มองว่า สื่อมวลชนมีบทบาทเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสารให้เกิดขึ้นในความนึกคิดของปัจเจกบุคคลในกลุ่มสาธารณะต่าง ๆ มักถูกวิจารณ์ว่าละเลยบทบาทของผู้รับสาร ทั้งนี้เพราะผู้รับสารก็มีความกระตือรือร้น (active) ไม่ใช่เฉยชา (passive) เสมอไป การกำหนดวาระข่าวสารอาจเกิดขึ้นไม่เท่ากัน ในลักษณะเดียวกันกับทุกคน

วีเวอร์ (Weaver, 1977) ชี้ว่า ปัจเจกบุคคลแต่ละคนมีความต้องการข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ กัน ซึ่งน่าจะเป็นตัวแปรกำหนดการรับรู้ของปัจเจกบุคคลว่าจะใคร่ครวญหรือให้ความสำคัญซึ่งแต่ละคนไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ ระดับความต้องการข่าวสารของแต่ละคนยังขึ้นอยู่กับ

ปัจจัยความเกี่ยวข้องโดยตรง และความไม่รู้ / ไม่แน่ใจที่แต่ละคนมีต่อประเด็นอื่น ๆ ยิ่งเกี่ยวข้องหรือตรงตามต้องการมาก ก็ยิ่งรับรู้ว่าเป็นข่าวสารสำคัญประกอบกับไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ด้วย ก็ยิ่งมีความต้องการข้อมูลข่าวสารสูง และนำไปสู่การรับรู้ว่าเป็นวาระข่าวสารของตน

วาระข่าวสารกับความเป็นจริง ฟังก์เฮาเซอร์ (Funkhouser, 1973) นอกจากจะสนใจ ความสัมพันธ์ระหว่างการเสนอข่าวของสื่อมวลชนกับการรับรู้ของผู้อ่านแล้ว ยังให้ความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเสนอวาระข่าวสารในสื่อมวลชนกับสิ่งที่เป็นจริงในสังคม (media agenda and reality) พบว่า ในสังคมอเมริกันช่วงปี คศ.1960 บางครั้งสื่อมวลชนยังไม่ได้ให้ภาพที่ถูกต้องแม่นยำนักต่อสิ่งที่เกิดขึ้น

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน (Agenda Setting Functions of Mass Media) มาใช้ เนื่องจากการนำเสนอ “สื่อบีบีซี” ทางสถานีโทรทัศน์สี กองทัพบกช่อง 7 ทีมงานผู้ผลิต จะต้องทำการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) คัดเลือกชีวิตของผู้ด้อยโอกาสที่น่าสนใจมานำเสนอ ไม่ใช่ทุกชีวิตที่ลำบาก ยากจนจะได้รับการเผยแพร่ ออกอากาศ

2.4 การชูประเด็น (Priming) กับการกำหนดวาระข่าวสาร

การกำหนดวาระข่าวสารเป็นแนวคิดเกี่ยวกับผลจากสื่อมวลชนในการกำหนดการรับรู้ของสังคมว่าประเด็นอะไรเป็นเรื่องสำคัญในเวลานี้ การชูประเด็นเป็นบทบาทสื่อมวลชนที่เบนความสนใจของผู้คนให้หันเหไปทางใดทางหนึ่ง ประเด็นบางประเด็นที่สื่อมวลชนให้ความสนใจ มีอิทธิพลทำให้เราประเมินบุคคลหรือสถานการณ์ใดๆ โดยใช้มาตรฐานจากประเด็นที่รับรู้ผ่าน สื่อมวลชนขณะนั้นและมองข้ามประเด็นอื่น ๆ ไป

ดังนั้นนอกจากการกำหนดวาระข่าวสารแล้ว สื่อมวลชนยังมีบทบาทในการเลือกกำหนดความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ได้ด้วย และส่งผลไปถึงการรับรู้ของประชาชนทั้งในทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งนั้น ๆ ได้

เซเวริน และแทนคาร์ด (Serverin and Thankard Jr, 2001) ได้ให้คำนิยามคำว่า การชูประเด็น (priming) คือ “กระบวนการซึ่งสื่อมวลชนมุ่งให้ความสนใจต่อประเด็น

บางอย่างหรือบางเรื่องแต่ละเลยหรือไม่สนใจด้านอื่น ๆ ส่งผลถึงมาตรฐานที่ประชาชนใช้ในการประเมินบุคคล หรือสิ่งต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามที่สื่อให้ความสำคัญ”

แม็คคอมบัส และ เอสตราดา (McCombs and Estrada, 1977) นำบทบาทและอิทธิพลสื่อมวลชนที่เป็นทั้ง agenda setting, priming และ framing มาขยายความหมายของการกำหนดวาระข่าวสารจากสารที่โคเฮน (Cohen) เคยกล่าวไว้มาพูดใหม่ว่า “the media may not only tell us what to think about, they also may tell us how and what to think about it, and even what to do about it” นั่นคือสื่อไม่ใช่แค่บอกเราให้คิดเรื่องอะไร แต่ยังบอกให้เราคิดอย่างไร แล้วยังแนะให้ว่าเราควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับอย่างไรด้วย

แทนคาร์ด และคณะ (Tankard, et al, 1991) นิยามการสร้างกรอบของสื่อมวลชน (media framing) ว่าเป็นการจัดระเบียบข่าวสารของสื่อมวลชนด้วยกลวิธีการเลือกสรร (Selection) การเน้น (Emphasis) การเจาะจง (Exclusion) และการขยายตกแต่ง (Elaboration) เขาเห็นว่าการสร้างกรอบของสื่อมวลชนซึ่งทำให้ดูน่าเชื่อถือสมจริงน่าสนใจนั้น อาจจะอันตรายกว่าการลำเอียงของสื่อมวลชนเสียอีก เพราะการลำเอียงสามารถเห็นได้ชัดเจนกว่า แต่การ Framing เป็นการกำหนดความจริงจากข้อเท็จจริงที่ดูสมจริงแต่เป็นความจริงเพียงในกรอบที่สื่อมวลชนกำหนดเท่านั้น

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ในบทบาทของสื่อมวลชนไม่เพียงทำหน้าที่กำหนดวาระข่าวสารสู่สาธารณชน แต่ยังทำการหิบบกมุมมอง บางแง่มุมของชีวิตผู้ด้อยโอกาส มาชูประเด็น หันเหความคิดผู้ชมให้คล้อยตามไปในสิ่งที่สื่อบูชาชีวิต เลือกมานำเสนอออกอากาศ ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดการชูประเด็น (Priming) กับการกำหนดวาระข่าวสารมาใช้อธิบายงานวิจัยที่จัดทำขึ้น

2.5 แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะ (Public sphere)

ที่มาการเปิดพื้นที่สาธารณะ ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย การเป็นเจ้าของคลื่นวิทยุโทรทัศน์ ที่เดิมถูกผูกขาดให้เป็นทรัพย์สินของรัฐบาลทุกยุคสมัย จวบจนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 นำไปสู่แนวคิดแห่งการเปลี่ยนแปลง คลื่นวิทยุโทรทัศน์คือ “ทรัพย์สินของชาติ” ของประชาชน

ด้วยสิทธิเสรีภาพที่เสมอภาค เท่าเทียม ต้องเปิดโอกาสให้คนไทยทุกๆคน ทุกๆกลุ่ม ได้มีโอกาสเข้ามาแสดงออกในพื้นที่สาธารณะ (Public sphere)

แม้ช่องทางที่จะใช้เป็นวิถีทางเข้าสู่พื้นที่สาธารณะอาจมีหลายช่องทาง แต่ช่องทางที่ถูกนำมาใช้มากที่สุด ในสังคมมวลชน (Mass society) ที่มีผู้คนจำนวนมากอาศัยอยู่ร่วมกัน แต่ทว่าขาดสายสัมพันธ์กันเช่นในชนบท ก็คือ สื่อมวลชน เนื่องจากศักยภาพของสื่อมวลชนสามารถแปรเรื่องที่เป็น “ส่วนตัว” (private) ให้กลายเป็น “ส่วนรวม” (public) และเนื่องจากสื่อมวลชนเป็นพื้นที่ของบุคคลสาธารณะ (public figure) เรื่องราวก็เป็นเรื่องสาธารณะ (public affair) สื่อมวลชนจึงเป็น “พื้นที่สาธารณะ” ที่สำคัญในสังคม (กาญจนา แก้วเทพ, 2543 :156)

แต่ในอีกด้านหนึ่ง เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่า สื่อมวลชน นอกจากจะเป็นสถาบันเพื่อ การให้บริการสาธารณะ (Public interest) แต่ก็ยังได้ผนวกรวมมิติของการเป็นองค์กรธุรกิจ (Enterprise) ไว้ด้วย เม็ดเงินมหาศาลมาจากรายได้ในการขายโฆษณา

ในที่นี้ผู้วิจัย ขอนำแนวคิดของ Jürgen Habermass นักวิชาการชาวเยอรมันที่ได้ศึกษาเรื่อง “พื้นที่สาธารณะ” (Public sphere) มาอ้างอิง โดย Habermas ได้เสนอต้นแบบของสังคมที่เป็นเสรี (emancipatory society) คือ สังคมที่ไม่ถูกรอบงำโดยมิติใดมิติหนึ่งเท่านั้น และเนื่องจากในแต่ละมิติล้วนมีผลประโยชน์ (interest) ประเภทต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น ในสังคมที่เสรี ทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องผลประโยชน์จากมิติต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน กลไกทางสังคมกลไกหนึ่งที่จะสร้างสมดุลระหว่างมิติต่าง ๆ นั้น ก็คือ “พื้นที่สาธารณะ” (Public sphere) นั่นเอง เนื่องจากในพื้นที่สาธารณะนั้น คนทุกกลุ่ม สามารถที่จะสื่อสารกันได้อย่างเต็มที่

ความหมายของพื้นที่สาธารณะ ความหมายของคำว่า “พื้นที่สาธารณะ” ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือว่า “พื้นที่” และคำว่า “สาธารณะ” ความหมายของคำ 2 คำเหมือนคำทั้งหลาย กล่าวคือ ถูกนิยามและถูกช่วงชิงคำนิยามไปมาอยู่ตลอดช่วงยุคสมัยประวัติศาสตร์ที่คนแต่ละกลุ่มได้มีอำนาจในการให้คำนิยาม

แต่ถ้าหากเราหยุดภาพที่เคลื่อนไหวของคำนิยามทั้งสองเอาไว้ที่จุดๆหนึ่ง เราก็อาจจะตรวจสอบดูความหมายของคำทั้ง 2 ได้ดังนี้

คำว่า “พื้นที่” นั้นประกอบด้วยลักษณะที่เป็นทั้งรูปแบบและนามธรรม ใน **แง่รูปธรรม** “พื้นที่” หมายถึงอาณาบริเวณแห่งใดแห่งหนึ่ง (area) ที่มีการแบ่งกันเขตเอาไว้อย่างแน่นอน (boundary) เช่น พื้นที่ทางกายภาพ พื้นที่ในบ้าน พื้นที่ในห้างสรรพสินค้า ฯลฯ นอกจากนี้ ความหมายรูปธรรมดังกล่าวแล้ว “พื้นที่” ยังมีความหมายทางสังคม-การเมือง-วัฒนธรรม ที่มีลักษณะเป็น**นามธรรม** เช่น หมายถึงเวที (ทางนามธรรม) สังคมที่มีการช่วงชิงอำนาจ ตัวอย่างเช่น พื้นที่ทางวัฒนธรรมในสื่อมวลชน

สำหรับคำว่า “สาธารณะ” นั้น ในความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไปคือ คำว่า “ส่วนรวม” (public) ซึ่งมักจะถูกในนิยามโดยเปรียบเทียบกับคู่ที่ตรงกันข้ามคือคำว่า “ส่วนตัว” (private) สำหรับความหมายของคำว่า “สาธารณะ” นี้อาจจะขยายออกไปถึงเรื่องผลประโยชน์ของส่วนรวมสำหรับคนหมู่มากหลากหลายกลุ่มที่อาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนตัว คำว่า “สาธารณะ” ก็มีนัยยะได้ 2 นัยเช่นเดียวกับคำว่า “พื้นที่” กล่าวคือสามารถแสดงออกใน **ลักษณะรูปธรรม** เช่น สวนสาธารณะ คือสวนของส่วนรวม และความหมายใน**เชิงนามธรรม** เช่น ผู้นำชุมชนที่ทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมโดยไม่คำนึงถึงความสุขส่วนตัว

สำหรับคำนิยามเรื่อง “พื้นที่สาธารณะ” ตามทัศนะของ Habermas นั้นเขาได้นิยามว่า แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “ความรู้สึกเป็นส่วนรวม” (sense of public) แนวคิดนี้มีได้มีลักษณะเลื่อนลอยเป็นนามธรรม หากทว่าเป็นการปฏิบัติทางสังคมที่ฝังตัวอยู่ในวัฒนธรรมของแต่ละยุคสมัย (culturally embedded social practice)

ประวัติที่ผ่านมาของการก่อตัวของ “พื้นที่สาธารณะ” พบว่าสื่อมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ (คือหนังสือพิมพ์) ได้มีบทบาทอย่างแข็งขันในพื้นที่สาธารณะ แต่เมื่อสื่อประเภทนี้ถูกลดบทบาทลง ถูกแทนที่ความสำคัญด้วยสื่อสมัยใหม่ที่เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หรือแม้กระทั่งคอมพิวเตอร์ เกิดคำถามว่า โดยธรรมชาติแล้ว สื่อประเภนี้จะสามารถมีบทบาทในการสร้างพื้นที่สาธารณะได้หรือไม่

บทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อพื้นที่สาธารณะ

เมื่อสื่อหนังสือพิมพ์ก็ได้ลดละจนกระทั่งถึงขั้นเลิกบทบาทการเปิดพื้นที่สาธารณะดังกล่าว พร้อมกับที่มีการเปิดตัวสื่อรูปแบบใหม่ๆ ที่มีธรรมชาติเชิงเทคนิคและเชิงสังคม-การเมืองที่

แตกต่างไปจากหนังสือพิมพ์ ส่งผลให้คำถามเรื่องบทบาทของสื่อมวลชนประเภทต่างๆกับการก่อสร้างพื้นที่สาธารณะยังคงต้องการการศึกษาต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้ก็คือ “สื่อมวลชนเป็นยาค้ำที่ขาดไม่ได้ของการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะอย่างแน่นอน”

1. บทบาทของสื่อหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์เคยมีบทบาทที่เอาการเอางานอย่างยิ่ง เมื่อชนชั้นกระฎุมพีใช้เวทีหน้าหนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือสร้างพื้นที่สาธารณะด้วยการระดมทัศนะความคิดเห็นของคนหมู่มาก เพื่อนำไปต่อรองกับกษัตริย์และขุนนาง ทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะของหนังสือพิมพ์ที่เป็น “สาธารณะ” จึงสามารถกระทำการ “ในนาม” หรือ “เป็นตัวแทน” ของคนส่วนใหญ่ได้ นอกจากนั้นเนื่องจากในยุคสมัยแรกนั้น หนังสือพิมพ์ยังมีจำนวนไม่ค่อยแพร่หลาย และผู้คนยังอ่านหนังสือพิมพ์ไม่แตกฉาน ดังนั้นวิธีการอ่านหนังสือพิมพ์จึงมักเป็นลักษณะการรวมกลุ่มกันอ่าน (collective)

เนื้อหาหลักๆของหนังสือพิมพ์ยุคแรกนั้น จะเป็นข่าวการเมืองเป็นส่วนใหญ่ (ที่เรียกว่า political journal) หรือมิฉะนั้นก็มีบทความเรื่องราวเกี่ยวกับการวิจารณ์ศิลปะวรรณคดี (ที่เรียกว่า Literary journal) คุณลักษณะทั้งหมดที่กล่าวมานี้เอื้ออำนวยให้หนังสือพิมพ์ในยุคแรกมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างพื้นที่สาธารณะ สำหรับเป็นเวทีการต่อสู้ของประชาชน

แต่ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ลักษณะของหนังสือพิมพ์ได้เปลี่ยนแปลงไปจากสื่อมวลชนที่เคยอ่านอยู่ในกลุ่มคนบางคน หนังสือพิมพ์ได้ขยายปริมาณอย่างแพร่หลายและเริ่มเปลี่ยนเข็มมาสู่แนวทางธุรกิจการค้า อุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์เริ่มมีขนาดใหญ่และมีผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาจากที่เคยเป็น political journal มาเป็น commercial journal ที่ต้องคอยรักษาผลประโยชน์ของเจ้าของทุนมากกว่าจะพะวงกับการทำหน้าที่เป็นสื่อสาธารณะเช่นก่อน

2. การเกิดขึ้นของสังคมนิยม จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้ Habermas สรุปว่า เมื่อหนังสือพิมพ์แปรเปลี่ยนธรรมชาติจากการเป็นสื่อทางการเมืองมาเป็นสื่อทางการค้า บทบาทของการเป็นกลไกสร้างพื้นที่สาธารณะก็เลยพลอยสูญหายไปด้วย

3. การเกิดขึ้นของสื่อประเภทใหม่ เราอาจแบ่งยุคสมัยของการสร้างพื้นที่สาธารณะได้โดยใช้ประเภทของสื่อมวลชนเป็นเกณฑ์ได้ 3 สมัยคือ

ยุคแรก	:	face-to-face communication + หนังสือพิมพ์
ยุคที่สอง	:	Pseudo - mediated communication วิทยุ + โทรทัศน์
ยุคที่สาม	:	virtual communication Internet/cyberspace

1. ยุคแรก ประเภทของการสื่อสารและสื่อหนังสือพิมพ์นั้นเอื้ออำนวยอย่างที่สุดต่อการเกิด communication rationality ตามแนวคิดของ Habermas ซึ่งเป็นพื้นฐานของพื้นที่สาธารณะ อย่างไรก็ตาม เมื่อหนังสือพิมพ์เปลี่ยนแปลงไปเป็นธุรกิจและสนใจที่จะขายผู้อ่านให้แก่โฆษณามากกว่าภารกิจอื่นหนังสือพิมพ์ก็ถอยห่างจากภารกิจดังกล่าว

2. ยุคที่สองของสื่ออิเล็กทรอนิกส์เช่น วิทยุและโทรทัศน์นั้นได้เข้ามาทำหน้าที่สร้างพื้นที่สาธารณะได้น้อยมาก เนื่องจากเหตุผลหลายประการ เช่น โดยรูปแบบการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อที่ใช้อาศัยในบ้านแบบเป็นส่วนตัว/เป็นครอบครัว (domestic media) และแม้ว่าจะเป็นสื่อที่มีความเร็วกว่าหนังสือพิมพ์ แต่ก็มีลักษณะแตกแยก ประเด็นต่างๆเข้ามาสู่ความสนใจแล้วก็ถอยห่างออกไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นการเปิดตัวของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ก็ยังค่อนข้างเน้นหนักไปในทางเป็นสื่อเพื่อความบันเทิงมากกว่าการถกเถียงทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนได้ใช้ข้อคิดเห็นที่มาจากผลการวิจัยเรื่องสื่อวิทยุและโทรทัศน์กับเรื่องการสร้างพื้นที่ที่สาธารณะว่า แม้ว่าสื่อทั้ง 2 ประเภทนี้จะมีข้ออ่อนด้อยตรงที่มักเป็นสื่อซึ่งถูกนำมาใช้เพื่อความบันเทิง และสื่อทางอากาศที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่มีโอกาสจะได้พบปะเผชิญหน้ากันอย่างจริงจัง แต่ทว่าเราก็ไม่ควรจะมองข้ามการสร้างสายสัมพันธ์แบบจินตนาการดังกล่าว (imagined connectedness)

หากวิทยุและโทรทัศน์ตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่จะเชื่อมโยงและสร้างสมานฉันท์ระหว่างคนกลุ่มคนต่างๆและหากพยายามสร้างรูปแบบการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น(อาจจะเป็นรูปแบบโทรศัพท์ การเขียนจดหมาย การเชิญออกรายการฯลฯ)ที่สามารถทำหน้าที่แบบพื้นที่สาธารณะในศตวรรษที่ 17 ได้แล้ว ศักยภาพของสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 2 ประเภทก็ไม่ควรจะถูกลืมมองข้ามไป

3. ยุคที่สาม ปัจจุบันนี้เรากำลังก้าวเข้าสู่ยุคที่สาม ซึ่งเป็นยุคของการสื่อสารเสมือนจริง (virtual communication) โดยมีสื่อคอมพิวเตอร์เข้ามาเป็นสื่อกลาง ในด้านหนึ่งการสื่อสารแบบเสมือนจริงนี้จะป็นรูปแบบการรื้อฟื้นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (face-to-face communication) ขึ้นมาใหม่ เพราะผู้รับสารและผู้ส่งสารจะสนทนาพูดคุยกันได้แบบตัวต่อตัว (เช่น การ chat ในห้องสนทนาคอมพิวเตอร์) ข้อที่แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเผชิญหน้าอย่างเดิมคือ การเผชิญหน้านั้นเป็นการเผชิญกันในโลกของคอมพิวเตอร์ (cyberspace) ไม่ใช่โลกทางกายภาพ

สำหรับข้อที่แตกต่างอย่างมากระหว่างการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (computer mediated communication – CMC) กับการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ และ โทรทัศน์ก็คือ การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์นั้นเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ในขณะที่หนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์จะเป็นการสื่อสารทางเดียว

นอกจากเหนือจากการสื่อสารในรูปแบบของการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (face-to-face communication) ซึ่งในปัจจุบันนี้จะมีปัญหาอุปสรรคอย่างมากที่จะเกิดรูปแบบการสื่อสารดังกล่าวอย่างแพร่หลายในพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากหลายเหตุปัจจัยนับตั้งแต่การขาดอาณานิคมที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนสภาพชีวิตที่ค่อนข้างแตกแยกของผู้คน ส่วนการใช้สื่อมวลชนเพื่อการสร้างพื้นที่สาธารณะก็อาจจะมึอุปสรรคตั้งแต่ลักษณะทางธุรกิจของสื่อ การถูกควบคุมจากรัฐ ตลอดจนความยากลำบากที่จะมีโอกาสได้เข้าถึงในฐานะผู้ส่งสาร ในท่ามกลางอุปสรรคที่จะเข้ามาถึงการใช้สื่อเพื่อสร้างพื้นที่สาธารณะนั้น ชนชั้นกลางจำนวนไม่น้อย ได้หันมาใช้โทรศัพท์มือถือ เครื่อง โทรสาร รวมทั้งคอมพิวเตอร์เป็นช่องทางใหม่ อย่างไรก็ตามต้องยอมรับการเข้าถึงสื่อใหม่ๆ ดังกล่าวนี้ก็ต้องการทั้งฐานะเศรษฐกิจและระดับการศึกษาที่ดีในระดับหนึ่ง ซึ่งปัจจัยทั้งสองนี้ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อชนชั้นล่างในสังคมที่จะเข้าถึงพื้นที่สาธารณะ

และแม้ว่าสื่อมวลชนสมัยใหม่เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จะไม่สามารถเข้าไปร่วมการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะด้วยรูปแบบการสื่อสารแบบเผชิญหน้าเช่นในอดีตได้ แต่ทว่าสื่อมวลชนเหล่านี้ก็ได้สร้างรูปแบบจำลองของ “พื้นที่สาธารณะ” ขึ้นมาในรายการของตน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนก็เช่น รายการลานบ้านเมือง ขอคิดด้วยคน ฯลฯ โดยจำลอง “เวทีสาธารณะ” ขึ้นมาในรายการที่มีเนื้อหาของการสนทนาพูดคุยแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี เหมือนบรรยากาศตามร้านกาแฟหรือ salon และนอกจากโทรทัศน์ก็ยังมีผู้ชมทางบ้านที่ติดตามรับฟัง และอาจโทรศัพท์เข้าไปถามคำถาม หรือแสดงความคิดเห็นในรายการรูปแบบดังกล่าวนี้ อาจถือได้ว่า

นี่เป็นพัฒนาการอีกในอีกขั้นหนึ่งของการสร้างพื้นที่สาธารณะขึ้นมาท่ามกลางรูปแบบการสื่อสารอย่างใหม่ๆ

- ขอบเขตผลประโยชน์ของพื้นที่สาธารณะนั้นกว้างขวางมากน้อยเพียงใด เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่มหรือมีเป้าหมายกว้างขวางไปกว่านั้น ตัวอย่างเช่น ปัญหาจราจรที่สถานีวิทยุแบบ city radio ได้เปิดพื้นที่สาธารณะขึ้นมาขึ้นนั้น จะกระทำเพียงบรรเทาปัญหาจราจรที่คับคั่งให้ลุล่วงไปวันๆหรือจะเป็นแหล่งระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะยาว เป็นต้น
- ถึงแม้จะมีการเปิดเวทีสาธารณะให้มีการแสดงความคิดเห็น ได้เถียงอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง แต่ดังกล่าวกว่าข้างต้นแล้วว่าพื้นที่สาธารณะไม่ได้เป็นเพียงสถานที่ระบายความคับข้องใจเท่านั้น หากทว่าผลจากการพูดคุยอภิปรายนั้น ต้องถูกนำไปใช้เพื่อผลักดันให้มีผลถึงการตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างเป็นจริงเป็นจังด้วย

ในเรื่องที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการเปิดพื้นที่สาธารณะนั้น รัตนา(2541)สนใจที่จะตรวจสอบบทบาทของสื่อมวลชนในฐานะเวทีสาธารณะ โดยเฉพาะในช่วงเวลาพิเศษคือช่วงที่มีการเลือกตั้ง(17พ.ย.2539) ทั้งนี้โดยที่ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยข้อสังเกตที่มาจาก การทบทวนวรรณกรรมอ้างอิงว่า แม้ว่าประเทศไทยจะปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย แต่ทว่ารูปแบบที่มองได้ชัดเจนก็ยังมีแต่เรื่องการเลือกตั้งเท่านั้น ส่วนความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของคนไทยนั้นจะมีมากน้อยเพียงใด ไม่อาจรับประกันได้ เนื่องจากประเทศไทยขาดพื้นที่สาธารณะที่จะบ่มเพาะและลับคมความคิดของประชาชนในเรื่องประชาธิปไตยอย่างมาก

โดยอาศัยแนวคิดของ Habermas ที่ว่า สื่อมวลชนต้องมีบทบาทเป็นตัวกลาง เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลกลุ่มต่างๆและต้องช่วยสะท้อนความคิดสาธารณะสู่ผู้บริหารประเทศ ในการนี้คนทุกกลุ่มต้องมีสิทธิในการใช้สื่ออย่างเท่าเทียมกัน และสื่อมวลชนก็ต้องเป็นพื้นที่สาธารณะที่เป็นอิสระจากการครอบงำของกลุ่มต่างๆ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการเปิดพื้นที่สาธารณะ (Public sphere) มาใช้ เนื่องจากการออกอากาศ “สื่อบีบีซี” ทางสถานีโทรทัศน์สีทองทัพบกช่อง 7 ถือเป็นเปิดพื้นที่สาธารณะให้ผู้ดูมีโอกาส ซึ่งถือเป็นชนชั้นระดับต่างในสังคม ได้มีโอกาสถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของตนเองออกอากาศ ผ่านช่องทางสื่อสารมวลชน สื่อวิทยุ - โทรทัศน์

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ศิริภัทร ภาสบุตร (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของรายการข่าวสฎีปชีวิต ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ที่มีต่อการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ในสังคม ผลการวิจัยจากจำนวนเรื่องราวชีวิตผู้ด้อยโอกาสที่ออกอากาศไปทั้งสิ้น 165 เรื่อง ตั้งแต่ช่วงวันที่ 1 กรกฎาคม-31 ธันวาคม 2545 พบว่าทุกเรื่องที่น่ามาออกอากาศ ได้รับความช่วยเหลือจากสาธารณชนทั้งสิ้น โดยร่วมบริจาคเงิน สิ่งของ ผ่านทางสถานี และจากการติดตามผลพบว่า ผู้ด้อยโอกาสมีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตไปในทางที่ดีขึ้น โดยจากการสุ่มตัวอย่างเพียง 26 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.8 เท่านั้น ขณะเดียวกันการเปิดรับชมรายการข่าวสฎีปชีวิต มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อรายการ และมีความสัมพันธ์กับการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ในสังคม ผู้ชมรายการที่มีรายได้สูง จะมีการเปิดรับชมข่าวสฎีปชีวิตมากกว่าผู้ชมที่มีรายได้ต่ำ และผู้ชมที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อข่าวสฎีปชีวิตที่แตกต่างกัน

ชลิตา บัณทุวงศ์ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง การพูดถึง“ความยากจน”ในรายการโทรทัศน์: ศึกษากรูมรายการโทรทัศน์ที่ว่าด้วยเรื่องราวชีวิตคนจน ผลการวิจัยพบว่า การพูดถึง“ความยากจน”ของรายการโทรทัศน์ เกิดขึ้นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในสังคมที่สื่อมวลชนกลายเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญและมีบทบาทต่อการเข้าแก้ไขปัญหาสังคมในด้านต่างๆ มากขึ้น การพูดถึง “ความยากจน” ของรายการโทรทัศน์มีลักษณะสำคัญอยู่ตรงที่เป็นการพูด ผ่านการนำเสนอให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนจน โดยกลุ่มคนที่ทางรายการนำเสนอ มักจะเป็นคนที่ยากจนมาก และมีความทุกข์ยากลำบากในชีวิตเป็นอย่างมาก ในการนำเสนอเรื่องราวชีวิตคนจนนั้น ทางรายการได้มีกระบวนการในการ “เล่าเรื่อง” ด้วยวิธีการต่างๆ จนไม่อาจจะกล่าวได้ว่าเรื่องราวชีวิตคนจนในรายการเป็นการ “ถ่ายทอด/สะท้อนภาพ” ที่ตรงไปตรงมาอย่างที่ทาง รายการกล่าวอ้าง สิ่งหนึ่งที่ช่วยสร้างความชอบธรรมให้กับวิธีแก้ไขปัญหาคือความยากจนตามแนวทางของทางรายการคือการเน้นการช่วยเหลือบริจาคจากคนที่มีฐานะดีกว่าไปสู่คนจน นอกจากนี้ การพูดถึง “ความยากจน” ส่วนหนึ่งเป็นไปเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อุปถัมภ์รายการสามารถสร้างภาพพจน์ของตนผ่านการแสดงบทบาทในการเป็นผู้ช่วยเหลือคนจน และยังช่วยสร้างความชอบธรรมให้กับ ผู้ผลิตรายการที่จะดำรงตนอยู่ในโครงสร้างทางอำนาจของสังคมได้ต่อไป

ศิริพร วุฒิทวี (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจพฤติกรรมการรับชมและความพึงพอใจของผู้ชมในกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการข่าวภาคค่ำ ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 23-39 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีรายได้ตั้งแต่ 5,000-10,000 บาท ในส่วนของพฤติกรรมมารับชมข่าวภาคค่ำทาง สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชมรายการข่าวภาคค่ำทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 31.5 และส่วนใหญ่ชมรายการข่าวภาคค่ำช่วงที่สอง โดยใช้เวลาในการชม 15-30 นาที ในส่วนความพึงพอใจที่มีต่อรายการข่าวภาคค่ำ ในด้านประเภทข่าวพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ชมรายการข่าวช่วงแรก มีความพึงพอใจในข่าวอาชญากรรม สก๊ิปข่าว และข่าวกีฬาในระดับมาก , กลุ่มตัวอย่างที่ชมรายการข่าวช่วงที่สอง มีความพึงพอใจข่าวกีฬา สก๊ิปข่าว และข่าวอาชญากรรมในระดับมาก และกลุ่มตัวอย่างที่ชมรายการข่าวทั้ง 2 ช่วง มีความพึงพอใจในสก๊ิปข่าว ข่าวอาชญากรรม และข่าวกีฬาในระดับมาก ผลการวิจัยในส่วนความพึงพอใจที่มีต่อข่าวภาคค่ำ ในด้านคุณภาพข่าว พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ชมรายการข่าวทั้ง 2 ช่วง มีความพึงพอใจการเขียนข่าวและการใช้ภาพประกอบข่าว ทำให้สามารถเข้าใจประเด็นข่าว เนื้อหาความหมายของข่าวได้ชัดเจน การเสนอข่าวที่รวดเร็วทันเหตุการณ์ เสนอข่าวได้สอดคล้อง เหมาะสมกับความต้องการ และเสนอข้อมูลข่าว เช่น ตัวเลข ชื่อ-นามสกุล สถานที่ เวลาการออกเสียงสะกดได้อย่างถูกต้อง เสนอเนื้อหาความหมายข่าวได้ถูกต้อง กระชับรัดกุมเข้าใจได้ง่ายในระดับมาก

วิภาวี วรรณสุต (2545) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทหนังสือพิมพ์กับการสร้างพื้นที่สาธารณะในกรณีมาตรา 40 และกฎหมายลูก ผลการวิจัยพบว่า ไม่ว่าจะใช้เกณฑ์ในทางปริมาณหรือคุณภาพใดๆตรวจสอบนโยบายของ “ไทยรัฐ” “มติชนรายวัน” “กรุงเทพธุรกิจ” เกี่ยวกับการผลิตและเผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับมาตรา 40 และกฎหมายลูก ก็จะสรุปในทิศทางเดียวกันว่า 1/ หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับล้วนมีนโยบายเป็นของตนเอง และ 2/ นโยบายที่แตกต่างกันทำให้การนำเสนอข่าวและบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ต่อเรื่องมาตรา 40 และกฎหมายลูกแตกต่างกัน กล่าวคือ 1/ นโยบายสำคัญของ “ไทยรัฐ” คือ การจำกัดบทบาทของตนเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับภาคต่างๆ 2/ นโยบายหลักของ “มติชน” คือ การนำเสนอในลักษณะที่เน้นความขัดแย้งเป็นคุณค่าข่าว 3/ นโยบายหลักของ “กรุงเทพธุรกิจ” คือการเป็นผู้นำในการนำเสนอทั้งในแง่ของปริมาณและ คุณภาพ โดยเกาะติดสถานการณ์ทุกชั้นตอน

นโยบายของหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับมีความเหมือนร่วมกันอยู่สองประการ คือ 1. หนังสือพิมพ์ทุกฉบับมีนโยบายทั่วไปสอดคล้องกับความเคลื่อนไหวของภาคประชาชน ทั้งนี้ด้วยการแสดงความต้องการที่จะเห็นการปฏิรูปสื่อไฟฟ้าในสังคมไทยในบางลักษณะ คำอธิบาย

ปรากฏการณ์นี้ คือ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับต่างต้องทำงานอยู่ภายใต้แรงกดดันของรัฐธรรมนูญและกระแสสังคมที่ต้องการเห็นการปฏิรูปทุกชนิดในระยะนั้น

2. หนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับมีแหล่งข่าว อันเป็นที่มาของการนำเสนอรายงานข่าวในเรื่องมาตรา 40 และกฎหมายลูกในลักษณะรวมกระจุก ยังผลให้กรอบแห่งการอ้างอิง (frame of reference) เกี่ยวกับมาตรา 40 และกฎหมายลูกมีความจำกัด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยกรอบแนวคิด ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น มาเป็นกรอบแนวคิดในงานวิจัยนี้คือ ทฤษฎีหน้าที่ของสื่อมวลชน (Functional theory) แนวคิดเกี่ยวกับรายการข่าวโทรทัศน์ ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน (Agenda Setting Functions of Mass Media) แนวคิดการชูประเด็น (Priming) แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะ (Public sphere) รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่อง “รายการสารคดีเชิงข่าว “สฎูปชีวิต” ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และผลที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส”

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “สารคดีเชิงข่าว “สฎูปชีวิต” ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และผลที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มุ่งศึกษาผลกระทบของการออกอากาศ “สฎูปชีวิต” ที่ส่งผลทั้งด้านบวก และด้านลบ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อชีวิตของผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ญาติพี่น้อง เจ้าหน้าที่รัฐ และสังคมที่ผู้ด้อยโอกาสอาศัยอยู่ เป็นอีกการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ในการเปิดพื้นที่สาธารณะ สื่อวิทยุ-โทรทัศน์ให้ผู้ด้อยโอกาส สามารถถ่ายทอดเรื่องราว ชีวิตประวัติของตนเองแพร่ภาพออกอากาศในช่วงเวลาข่าวภาคค่ำ ผู้สาธณะชน โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

1 การศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ทำการวิเคราะห์บทโทรทัศน์ และเทปสฎูปชีวิต ซึ่งได้ออกอากาศไปแล้วในช่วงวันที่ 1 ธันวาคม 2550 - 29 กุมภาพันธ์ 2551 รวมระยะเวลา 3 เดือน จัดประเภทแบ่งกลุ่ม ผู้ด้อยโอกาสเป็น 5 กลุ่ม ตามที่ทางรายการกำหนดไว้ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น นำไปสู่การคัดเลือกกรณีสฎูปชีวิตกลุ่มตัวอย่าง ที่จะนำไปศึกษาวิจัย

2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) สัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้กำกับนโยบายดูแลรับผิดชอบ รวมไปถึงทีมงานผู้ผลิต “สฎูปชีวิต” สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 รวมไปถึงการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ด้อยโอกาสถึงความเปลี่ยนแปลงรอบด้าน หลังได้ออกอากาศ “สฎูปชีวิต”

3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) หรือ การสังเกตแบบมีโครงสร้าง (structured observation) ผู้วิจัยกำหนดสิ่งที่จะสังเกตไว้ล่วงหน้า มุ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนไปของผู้ด้อยโอกาส สังเกตการใช้ชีวิตประจำวัน อาชีพ การได้รับปัจจัย 4 ที่สมบูรณ์ รวมไปถึงผลกระทบข้างเคียงที่ตามมารอบด้าน ครอบคลุมด้านบวกและด้านลบ

3.2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

3.2.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผู้วิจัยเลือกวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) บุคคลสำคัญที่มีส่วน

เกี่ยวข้องกับ “สตู๊ปชีวิต” โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยได้กำหนดประเด็นไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทาง และเจาะลึกคำถามเพิ่มเติมในช่วงสัมภาษณ์ โดยสามารถแบ่งกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

3.2.1.1 กลุ่มผู้บริหาร ตัวแทน ผู้ริเริ่มให้มี “สตู๊ปชีวิต” สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 รวมถึงผู้บริหารระดับรอง หัวหน้างานซึ่งรับนโยบายให้ร่วมดูแลรับผิดชอบคุณภาพของ “สตู๊ปชีวิต” จำนวน 3 คน คือ

1) นายสุทธิ จงเจียมจิตต์	(อดีต) ผู้จัดการฝ่ายข่าว
ผู้ริเริ่มให้มีการออกอากาศ “สตู๊ปชีวิต”
2) นายสุภาพชาย บุตรจันทร์	รองผู้จัดการฝ่ายข่าว
ผู้กำกับดูแลการผลิตข่าวตามนโยบาย
3) นายกฤษณะ อนุชน	(อดีต) บก.กลุ่ม 4 ปัจจุบันเป็นหัวหน้า
บรรณาธิการข่าว ผู้ดูแลสายรายงานพิเศษ
ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบผลิต “สตู๊ปชีวิต”

3.2.1.2 กลุ่มผู้ผลิตสตู๊ปชีวิต จำนวน 3 คน

1) นส.ณัฐกาน สวรรยาธิปัตร	ผู้สื่อข่าว ผลิตสตู๊ปชีวิตตั้งแต่เริ่มออกอากาศ
ทำหน้าที่เขียนบท ลงเสียง ควบคุมการ
ตัดต่อ
2) นายพรศักดิ์ แผ้วลุ่มแฝก	ช่างภาพ ถ่ายทำสตู๊ปชีวิต
3) นางสิริพร ชลิตไพบูลย์	เจ้าหน้าที่ตัดต่อ “สตู๊ปชีวิต”

3.2.1.3 กลุ่มสตู๊ปชีวิต ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นหลังจากได้ออกอากาศ “สตู๊ปชีวิต” โดยเบื้องต้นใช้วิธีคัดเลือกจากการวิเคราะห์บทบรรยายและเทป “สตู๊ปชีวิต” ที่ได้ออกอากาศไปในช่วงวันที่ 1 ธันวาคม 2550-29 กุมภาพันธ์ 2551 รวม 3 เดือน จำนวน 91 วัน พบว่ามี “สตู๊ปชีวิต” ออกอากาศทั้งสิ้น 80 ตอน งดเว้นการออกอากาศ 11 วัน

และในจำนวน 80 ตอนนี้ ทางผู้วิจัย ได้ทำการคัดเลือก กลุ่มตัวอย่างมาจาก 5 กลุ่มที่แบ่ง โดยเลือกมากลุ่มละ 2 ราย รวม 10 ราย เพื่อศึกษาต่อถึงผลกระทบของ “สตู๊ปชีวิต” ที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส ด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (Indept interview) ร่วมด้วยการสังเกตการณ์ แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) ศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงในชีวิตรอบด้านทั้งแง่บวกและลบ โดยสามารถแบ่งกลุ่ม “สตู๊ปชีวิต” ออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. ชีวิตผู้เฒ่าชราโรคเดี่ยว หรือพ่อ แม่ ที่ถูกลูกหลานทอดทิ้งให้ใช้ชีวิตลำพัง หรือบางรายต้องรับภาระเลี้ยงดูหลานที่ถูกนำมาทิ้งไว้ให้
2. ชีวิตเด็กกำพร้า หรือเด็กที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งให้อาศัยอยู่กับญาติ ,ชีวิตเด็กกตัญญู ที่ต้องเลี้ยงดูพ่อ-แม่ หรือญาติซึ่งป่วย พิการ
3. ชีวิตคนพิการ ผู้ชีวิต ที่แม้จะอวัยวะไม่สมบูรณ์แต่ก็ดิ้นรนเลี้ยงชีพเอาชีวิตอยู่รอดในสังคม
4. ชีวิตผู้ป่วยที่ได้รับความทุกข์ทรมานจาก โรคร้าย,หรือชีวิตของผู้ที่ประสบเคราะห์กรรม อุบัติเหตุจนทำให้ร่างกายไม่สมบูรณ์
5. ครอบครัวยากจน ประสบกับมรสุมชีวิต แต่มีความประพฤติดี ขยันอดทน แม้ไม่มีทุนประกอบอาชีพ แต่ก็พยายามดิ้นรนรับจ้าง หรือทำอาชีพสุจริตเลี้ยงครอบครัว

3.2.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

3.2.2.1 ข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) บทบรรยาย ,จดหมายที่สื่อบุคคลติดต่อมายังทีมผู้ผลิต สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

3.2.2.2 เทปบันทึกสื่อบุคคล “สื่อบุคคล” ที่ได้ออกอากาศไปแล้วช่วงวันที่ 1 ธันวาคม 2550-29 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2551 เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อคัดเลือกกรณีตัวอย่างสื่อบุคคล เพื่อนำไปสู่การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงเจาะลึกจำนวน 10 ราย

3.2.2.3 หนังสือและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอเรื่องราวของสื่อบุคคล รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน และการทำข่าววิทยุโทรทัศน์

3.2.2.4 ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ (Observation) ความเปลี่ยนแปลงในชีวิตและสังคมรอบด้านของสื่อบุคคล นำไปประกอบเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.3 ระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ ธันวาคม พ.ศ.2550 - มิถุนายน พ.ศ.2551 รวมระยะเวลา 7 เดือน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4.1 สมุดบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และสมุดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการ

สังเกตุการณ์

3.4.2 กล้องบันทึกเทปโทรทัศน์และเครื่องบันทึกเสียงเพื่อการสัมภาษณ์ รวมไปถึง กล้องถ่ายภาพนิ่ง เพื่อเก็บภาพประกอบเพิ่มเติม

3.4.3 คำถามทั่วไป (Topics) / และคำถามเชิงเจาะลึก หลังเปิดการสนทนา การเริ่มต้นสัมภาษณ์จะเริ่มที่คำถามทั่วไป (Topics) เพื่อชักจูงผู้ให้สัมภาษณ์เข้าสู่ประเด็นที่กำหนด นำไปสู่คำถามเชิงเจาะลึก ซึ่งเป็นคำถามเปิด (open-ended) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถ แสดงความคิดเห็น ความรู้สึกในประเด็นปัญหานั้นๆ ที่สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี เป็นคำตอบ สำหรับปัญหานั้นๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

1. แนวคำถามสำหรับผู้บริหารที่ริเริ่มให้มี “สตู๊ปชีวิต” สอดคล้องกับทฤษฎีหน้าที่ของ สื่อมวลชน (Funtional theory)

1.1 จุดเริ่มต้นของการคิดริเริ่มให้มี “สตู๊ปชีวิต” ออกอากาศในช่วงข่าวภาคค่ำ มีรายการใดเป็นแบบอย่าง หรือไม่ อย่างไร

1.2 นอกเหนือจากการให้ผู้สื่อข่าวโอกาส ได้ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตทุกข์ยากของตน เผยแพร่ออกอากาศ ได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือสตู๊ปชีวิตด้านอื่นอีกหรือไม่ อย่างไร

1.3 เป้าหมายของการให้ความช่วยเหลือ “สตู๊ปชีวิต” วางแนวทางไว้อย่างไร

1.4 ผู้ชมทางบ้าน หรือ คนทั่วไปสามารถมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือต่อ “สตู๊ปชีวิต” ได้อย่างไร ที่ผ่านมามีผลตอบรับจากผู้ชมเป็นอย่างไร

1.5 “สตู๊ปชีวิต” เคยได้รับรางวัลจากหน่วยงานใดบ้าง เหตุใดจึงได้รับรางวัล สะท้อนการทำหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชน ของสถานีโทรทัศน์ที่กองทัพบกช่อง 7 อย่างไร

2. แนวคำถามสำหรับผู้บริหารระดับรองซึ่งเป็นกำกับดูแลคุณภาพข่าวที่ออกอากาศตาม นโยบาย สอดคล้องกับทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน (Agenda Setting Funtions of Mass Media) , แนวคิดเกี่ยวกับรายการข่าวโทรทัศน์ , แนวคิดการเปิดพื้นที่สาธารณะให้กับกลุ่ม ผู้สื่อข่าวโอกาส

2.1 มีหลักเกณฑ์ในการกำหนดประเด็นเพื่อคัดเลือกเรื่องราวชีวิต ผู้สื่อข่าวโอกาส นำมา ถ่ายทอดออกอากาศ “สตู๊ปชีวิต” อย่างไร

2.2 ใครเป็นผู้คัดเลือก คัดเลือกจากช่องทางใด มีการกลั่นกรองเป็นลำดับขั้นหรือไม่ อย่างไร

2.3 “สตู๊ปชีวิต” เปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่ม ทุกสาขาอาชีพ สาธารณะชน ได้มีส่วนร่วมใน “สตู๊ปชีวิต” อย่างไร

2.4 ทางสถานีโทรทัศน์สีทองทัพบกช่อง 7 คาดหวังอะไรจากกลุ่มผู้ชม “สตู๊ปชีวิต” และคาดหวังสิ่งใดจาก “สตู๊ปชีวิต”

2.5 ทิศทางในอนาคตของ “สตู๊ปชีวิต” เป็นอย่างไร

3. แนวคำถามสำหรับผู้ดูแลรับผิดชอบทีมงานผู้ผลิต และคุณภาพรายการ “สตู๊ปชีวิต” สอดคล้องกับทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน (Agenda Setting Functions of Mass Media) , แนวคิดเกี่ยวกับรายการข่าวโทรทัศน์, แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดพื้นที่สาธารณะ (Public sphere)

3.1 คุณสมบัติของทีมงานผู้ผลิตสตู๊ปชีวิต ทั้งในส่วนของผู้สื่อข่าว,ช่างภาพ,ตัดต่อ ต้องมีความถนัด ความสามารถด้านไหน อย่างไร

3.2 ถ้ามองในแง่ของคุณค่าข่าว “สตู๊ปชีวิต” มีคุณค่าด้านไหน เพราะอะไร

3.3 การคัดเลือกผู้ด้อยโอกาส แต่ละรายนำมาออกอากาศ “สตู๊ปชีวิต” ทำได้อย่างทั่วถึงทั่วประเทศ ทั่วทุกภูมิภาคหรือไม่ ภาคไหนได้ออกอากาศมากที่สุด

3.4 ได้มีการกำชับทีมงานผู้ผลิต “สตู๊ปชีวิต” ในแง่การจับประเด็น และรูปแบบวิธีการนำเสนอ “สตู๊ปชีวิต” อย่างไรบ้าง เพื่อเป้าหมายใด

3.5 กระแสตอบรับจากกลุ่มผู้ชม “สตู๊ปชีวิต” มีมากน้อยเพียงใด ได้เคยมีการสะท้อนภาพ ผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบของการออกอากาศ “สตู๊ปชีวิต” เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพรายการ หรือไม่ อย่างไร

4. แนวคำถามสำหรับผู้ผลิต “สตู๊ปชีวิต” สอดคล้องกับแนวคิดการชูประเด็น (Priming) และแนวคิดเกี่ยวกับรายการข่าวโทรทัศน์

4.1 มีวิธีการกลั่นกรอง คัดเลือกจดหมาย ที่มีผู้ส่งมาให้ไปถ่ายทำ “สตู๊ปชีวิต”

4.2 กระบวนการผลิต “สตู๊ปชีวิต” ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการเสาะหาข้อมูล กระทั่งเสร็จสรรพ พร้อมออกอากาศ เป็นอย่างไร

4.3 ทีมผู้ผลิต “สตู๊ปชีวิต” มีเกณฑ์ในการชูประเด็นสตู๊ปชีวิต เพื่อให้เนื้อหาที่ออกอากาศ ได้รับความสนใจจากผู้ชมได้อย่างไร ทั้งในส่วนของผู้สื่อข่าว ช่างภาพ และตัดต่อ

4.4 รูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์ของการนำเสนอ “สตู๊ปชีวิต” เป็นอย่างไร

4.5 “สตู๊ปชีวิต” มีความเหมือน หรือ แตกต่างจากข่าวอื่นๆทั่วไป อย่างไร

4.6 ทางผู้ผลิตจะทราบอย่างไร ว่าหลังการออกอากาศ “สตู๊ปชีวิต” มีความเปลี่ยนแปลงในชีวิตเป็นอย่างไร

4.7 หลังออกอากาศเกิดความเปลี่ยนแปลงในชีวิตของ “สตู๊ปชีวิต” และคนรอบข้างอย่างไรบ้าง ทั้งด้านบวกและด้านลบ

4.8 “สตู๊ปชีวิต” ประเภทใดที่ได้รับความช่วยเหลือตอบกลับมากที่สุด เพราะอะไร

4.9 ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับความช่วยเหลือตอบกลับมากมายจากผู้ชม

4.10 ผลสะท้อนกลับจากกลุ่มผู้ชม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลัง “สตู๊ปชีวิต” แต่ละรายที่ได้ออกอากาศไปแล้ว

5. แนวคำถามสำหรับสตู๊ปชีวิต ที่คัดเลือกมาจำนวน 10 ราย สอดคล้องกับทฤษฎีการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน , ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน (Agenda Setting Functions of Mass Media) ,แนวคิดการชูประเด็น(Priming)

5.1 เคยรู้จักสตู๊ปข่าว “สตู๊ปชีวิต” มาก่อนหรือไม่ คิดเห็นอย่างไร และติดต่อช่องทางไหนจึงได้โอกาสเผยแพร่ชีวิตตนเองออกอากาศ

5.2 สิ่งที่น่าทึ่ง หลังจากได้รับการคัดเลือก มีทีมงานมาถ่ายทำชีวิต เพื่อนำเผยแพร่ ออกอากาศ

5.3 ได้รับชมเรื่องราวชีวิตของตนเองในช่วงวันที่ออกอากาศหรือไม่ อย่างไร รู้สึกอย่างไร

5.4 อยากให้ช่วยเหลือ เปรียบเทียบเรื่องราวชีวิตของตน และคนรอบข้าง ก่อนและหลังการออกอากาศ “สตู๊ปชีวิต” ครอบคลุมความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านบวก และ ด้านลบ

5.5 ได้รับความช่วยเหลือด้านใด จากคนกลุ่มไหนบ้าง และมีความรู้สึกอย่างไร

5.6 มีการวางแผนที่จะใช้เงินบริจาค อย่างไรบ้าง วางเป้าหมายอนาคตอย่างไร

5.7 ส่วนตัวแล้ว คิดว่าในสังคมทุกวันนี้ ยังมีคนจน ทุกข์ยากแบบเรามากน้อยแค่ไหน อย่างไร แล้วคิดว่าทุกคนควรจะได้รับ การเผยแพร่ชีวิตตนเองออกอากาศหรือไม่ อย่างไร

5.8 คิดว่าคนรวย กับ คนจน ทุกวันนี้การได้ออกโทรทัศน์เป็นอย่างไร ใครออกโทรทัศน์มากกว่า

5.9 หากไม่ได้ ออกอากาศ “สตู๊ปชีวิต” คิดว่าวันนี้ของชีวิตจะเป็นอย่างไร และจะไปขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ อย่างไร

5.10 จนถึงวันนี้ รู้สึกอย่างไรกับ “สตู๊ปชีวิต” และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงคุณภาพทั้งจากการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก ทั้งใน ส่วนของอดีตผู้จัดการฝ่ายขายผู้ริเริ่มให้มี “สตู๊ปชีวิต” , ผู้บริหารระดับรอง ผู้กำกับดูแล รับผิดชอบ “สตู๊ปชีวิต” ทีมงานผู้ผลิต และในส่วนของเคสสตู๊ปชีวิต ผู้ด้อยโอกาสซึ่งได้รับคัดเลือกออกอากาศ นำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลผลตามหลักวิชาการโดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการพิจารณา เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ ที่ได้ตั้งไว้

3.6 การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive) ประกอบกับตัวอย่าง ในการให้สัมภาษณ์ โดยในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ จะครอบคลุมถึงเนื้อหาในการวิจัยทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “สารคดีเชิงข่าว “สกุ๊ปชีวิต” ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และผลที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส” ขอบเขตการศึกษามุ่งให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของผู้ผลิตคือ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 รวมทั้งในส่วนของผู้ด้อยโอกาสกลุ่มตัวอย่างที่ได้ออกอากาศ “สกุ๊ปชีวิต” เพื่อนำไปสู่คำตอบ ทราบถึงผลกระทบของสารคดีเชิงข่าว “สกุ๊ปชีวิต” ที่ส่งผลทั้งด้านบวก และด้านลบ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อชีวิตของผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่เกี่ยวข้อง สะท้อนการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ในการเปิดพื้นที่สาธารณะ สื่อวิทยุ-โทรทัศน์ให้กับผู้ด้อยโอกาส และคนทั่วไป เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ผู้วิจัยใช้แนวทางการศึกษาวิจัยที่ได้กำหนดไว้ในปัญหาคำถามวิจัย 3 ข้อ ดังนี้

- 1 การกำหนดวาระข่าวสารของ “สกุ๊ปชีวิต” เป็นอย่างไร
- 2 “สกุ๊ปชีวิต” ส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาสอย่างไร
- 3 บทบาทของ “สกุ๊ปชีวิต” ในการเปิดพื้นที่สาธารณะเป็นอย่างไร

วิธีการวิจัย ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาจากบทบรรยายสกุ๊ปชีวิต ซึ่งออกอากาศในช่วงระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2550-29 กุมภาพันธ์ 2551 รวม 80 ตอน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง “สกุ๊ปชีวิต” ที่ออกอากาศ 10 ราย เพื่อสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก และสังเกตการณ์

4.1 ศึกษาถึงการกำหนดวาระข่าวสารของ “สกุ๊ปชีวิต” นำเสนอผลงานวิจัยโดยแบ่งหัวข้อ ดังนี้

- 4.1.1 ความเป็นมา จุดเริ่มต้นของ “สกุ๊ปชีวิต”
- 4.1.2 รูปแบบ และเนื้อหา “สกุ๊ปชีวิต”
- 4.1.3 การคัดเลือกทีมงานผู้ผลิต “สกุ๊ปชีวิต”
- 4.1.4 ขั้นตอนการผลิต “สกุ๊ปชีวิต”
- 4.1.5 การกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) ของ “สกุ๊ปชีวิต”

4.1.1 ความเป็นมา จุดเริ่มต้นของ “สตูปีชีวิต”

“สตูปีชีวิต” เกิดขึ้นช่วงปีพ.ศ.2545 ภายใต้การริเริ่มของคุณสุทธิ จงเจียมจิตต์ ผู้จัดการฝ่ายข่าว (ในช่วงเวลาขณะนั้น) จากนโยบาย ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ที่ค่อนข้างจะเปิดกว้างให้ผู้ดูแล รับผิดชอบฝ่ายข่าว สามารถใช้ดุลยพินิจ คิดค้นคอลัมน์ สารคดีเชิงข่าว รวมทั้งพิจารณาคัดเลือกข่าวที่จะนำมาออกอากาศในแต่ละวันได้โดยเอกเทศ ในช่วงนั้น คุณสุทธิ จงเจียมจิตต์ มองว่า การนำเสนอสตูปีในช่วงข่าวภาคค่ำซึ่งเป็นช่วงเวลา Primetime ที่มีผู้ชมข่าวจำนวนมาก ช่อง 7 สี น่าจะมีสตูปีข่าวที่กินประโยชน์ กลับสู่สังคม ในลักษณะของการถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตผู้ด้อยโอกาส “คนดีที่ยากจน” สะท้อนความจริงอีกด้านให้คนกลุ่มใหญ่ในสังคมได้รับรู้ว่ายังมีเพื่อนมนุษย์อีกหลายชีวิตที่ขาดแคลน ทุกข์ยาก เพื่อนำไปสู่ธารน้ำใจ แบ่งปันความช่วยเหลือสู่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

จากการสัมภาษณ์คุณสุทธิ จงเจียมจิตต์ อดีตผู้จัดการฝ่ายข่าว ซึ่งปัจจุบันอยู่ในตำแหน่งผู้จัดการสำนักประธานกรรมการ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 บอกว่า

จุดเริ่มต้นของการคิดให้มีสตูปีชีวิต เพราะมองว่าในปัจจุบันสังคมไทย ยังมีคนที่ขาดโอกาสอีกเป็นจำนวนมาก แม้ว่าคนเหล่านี้จะเป็นคนไทยมีศักดิ์และสิทธิ์ในฐานะเป็น พลเมืองไทยทุกประการ แต่กลับขาดโอกาสในด้านต่าง ๆ ของชีวิต ด้วยเพราะฐานะไม่ดีหรืออยู่ห่างไกล อาศัยอยู่ตามชนบทในต่างจังหวัด จึงทำให้ขาดโอกาส โดยเฉพาะคนยากจน ผู้ที่ไม่มีช่องทางที่จะออกมาใช้สิทธิ์ความเป็นคนไทยในการรับบริการต่าง ๆ จากรัฐ หรือไม่ก็บริการต่าง ๆ ของรัฐเข้าไปไม่ถึง ทำให้บุคคลเหล่านี้ขาดโอกาสแม้ว่าเค้าจะเป็นคนไทย 100 % ก็ตาม สตูปีชีวิต จึงก่อเกิดจากความคิดตรงนี้ อยากให้โอกาส หาเวทีให้คนเหล่านี้ได้แสดงความคิดเห็นในช่องทางที่เค้าเผชิญอยู่ ในปัญหาที่คนกลุ่มนี้ได้รับ ทั้งเรื่องสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัย ชีวิตความเป็นอยู่ โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ

“คนยากคนจนตามชนบทเนี่ย เค้าไม่มีโอกาสได้รับรู้ ไม่มีโอกาสที่จะเอ่ยปากขอความช่วยเหลือจากใคร เพราะเค้าอยู่ห่างไกลมาก ช่อง 7 สีซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์ฝ่ายข่าวสามารถที่จะสื่อสารให้ประชาชนทั่วประเทศ ได้ รับทราบข่าวสารโดยเท่าเทียมกัน ผมก็เลยอยากนำเสนอรายการสตูปีชีวิตออกมา ซึ่งก็ปรากฏว่าได้รับความนิยมจากคนดูเป็นอย่างมาก บางคนบอกว่าไม่น่าเชื่อว่ายังมีคนไทยด้วยกันที่มีความแค้นแค้นหรือมีความรันทดในชีวิตขณะนี้ แล้วยังขอบคุณทางช่อง 7 สีที่มาเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ ดีแก่ความทุกข์ยากที่มนุษย์คนหนึ่งเผชิญอยู่”

(สุทธิ จงเจียมจิตต์, สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2551)

การออกอากาศของ “ สก๊อปชีวิต ” ยังคงอิงความนิยมของกลุ่มเป้าหมาย เป็นสารคดีเชิงข่าวที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ชมเป้าหมายของช่อง 7 สี ซึ่งเป็นคนระดับกลางถึงระดับล่าง และส่วนใหญ่เป็นผู้ชมต่างจังหวัด โดยก่อนหน้านี้แนวนโยบายของฝ่ายข่าวก็จะเน้นการทำสก๊อปที่เข้าถึงชาวบ้านหลายต่อหลายข่าว เช่น สก๊อปคุณภาพชีวิตของคุณคำรณ หว่างหวังศรี เป็นข่าวชาวบ้านอีกแนวหนึ่งที่น่าเสนอมาตลอด และในช่วงข่าวเกษตร ล้วนเป็นเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านตามต่างจังหวัด ข่าวเกษตรของช่อง 7 สี ถือว่าสถานีโทรทัศน์ช่องเดียวที่นำเสนอข่าวเกษตรมากที่สุดในบรรดาสถานีโทรทัศน์ทุก ๆ ช่อง ซึ่งจะมีรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกันไป

“ก่อนอื่นเราต้องวิเคราะห์ช่อง 7 สีของเราก่อนว่า ลูกค้ำของเราคือใคร เราต้องตอบโจทย์ตรงนี้ให้ออก เมื่อเรามองว่าลูกค้ำช่อง 7 ส่วนใหญ่อยู่ในต่างจังหวัดส่วนมาก ที่ผ่านมาข่าวที่เป็นสังคมเราเสนอมาโดยตลอด แต่ว่าวิธีการนำเสนออาจจะไม่ชัดเจนเหมือนกับสก๊อปชีวิต เพราะว่าสก๊อปชีวิตเป็นการวางตำแหน่งที่ชัดเจน คนเดือดร้อน คนมีความทุกข์ คนลำบากในชีวิต ทำให้คนดูเข้าใจง่าย” (สุทธิ จงเจียมจิตต์, สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2551)

จากคำให้สัมภาษณ์ของคุณสุทธิ จงเจียมจิตต์ อดีตผู้จัดการฝ่ายข่าว ผู้ก่อตั้ง “สก๊อปชีวิต” สามารถสรุปถึงจุดมุ่งหมายในการนำเสนอ “สก๊อปชีวิต” ได้ดังนี้

1. เป็นการให้กำลังใจกับผู้ด้อยโอกาส และให้แง่คิดกับทุกชีวิต “หากคุณเป็นคนดี สังคมย่อมไม่ทอดทิ้ง” นำไปสู่การได้รับคัดเลือก เผยแพร่เรื่องราวชีวิตออกอากาศ ซึ่งแน่นอนว่า ย่อมนำไปสู่ความช่วยเหลือตอบกลับ ในรูปแบบต่างๆ
2. ปลุกจิตสำนึกผู้คนในสังคม ให้มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ที่ด้อยกว่าตน ใครที่มีกินเหลือใช้ ก็แบ่งปันสิ่งของ เงิน หรือความช่วยเหลือต่างๆ ไปสู่คนยากคนจน
3. กระตุ้นเตือนให้เกิดการยกย่องค่านิยมไทยๆ เช่น ผู้เป็นลูกต้องมีความกตัญญูต่อบิดา มารดาผู้ให้กำเนิด , คนเราต้องขยันอดทน ซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกงผู้อื่น มีความสุขกับชีวิตที่พอเพียง

4. เป็นอีกกระจกสะท้อนมุมมอง สำหรับผู้คนที่ไปที่ย่อท่อต่อเส้นทาง ดำเนินชีวิต ให้รู้ว่ายังมีอีกหลายชีวิตที่ลำบากยิ่งกว่า ถูกเคราะห์กรรมซ้ำเติม ไม่มีที่ทำกิน ไม่มีบ้านอยู่อาศัย บางชีวิตอวัยวะไม่ครบ 32 เหมือนคนปกติ แต่พวกเขาเหล่านั้น กลับคืนวันที่จะมีชีวิตอยู่

5. กระตุ้นหน่วยงานภาครัฐ ให้หันมาให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเปรียบเสมือนพลเมืองชั้นสอง ซึ่งยังมีอยู่อีกเป็นจำนวนมากในสังคมไทย

4.1.2 รูปแบบ และเนื้อหา “สตูปีชีวิต”

“สตูปีชีวิต” เป็นสารคดีเชิงข่าว ที่เน้นรูปแบบการนำเสนอสั้นๆ กระชับ คล้ายข่าว ผู้ชมดูแล้วเข้าใจง่าย เรื่องราวใกล้ตัวชาวบ้าน ตอบสนองความต้องการรับรู้ข่าวสารของผู้ชมระดับล่างถึงกลาง ซึ่งถือเป็นกลุ่มผู้ชมเป้าหมายหลัก ผู้สื่อข่าวลงเสียงในเทป ความยาว 1.40 นาที ต่อมาลดเวลาเหลือ 1.30 นาที ใช้สำนวนภาษากระชับ เข้าใจง่าย เน้นการให้ความสำคัญกับภาพที่สื่อถึงความทุกข์ยาก ลำบาก แนวเรื่องออกแนวเศร้า แต่ไม่หดหู่ เพราะเน้นการให้กำลังใจ ทุกชีวิตต้องสู้ต่อไป มีผู้สื่อข่าวที่รับผิดชอบ คือ คุณณัฐกาน สวรรรยาธิปิติ และคุณสุพรรณษา คงเหล็ก ตระเวนหาชีวิตชาวบ้านที่เดือดร้อน ยากจนจริงๆ สภาพพื้นที่กันดารแห้งแล้ง ทำกินไม่ได้ตามจังหวัดต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล เป็นอันดับรองลงไป จากชนบท เนื่องจากเป็นชุมชนเมือง ที่ยังได้รับความช่วยเหลือจากหลายหน่วยงาน

“สตูปีชีวิต” ออกอากาศเป็นประจำ ทุกวันจันทร์- อาทิตย์ ช่วงเวลา 19.40 น. ความยาว 1.30 นาที จำแนกเนื้อหาออกเป็น ดังนี้

1. ชีวิตผู้เฒ่าชรา โศกเศร้า หรือพ่อแม่ ที่ถูกลูกหลานทอดทิ้งให้ใช้ชีวิตลำพัง ท่ามกลางความยากลำบาก ส่วนใหญ่มักมีโรคภัยเบียดเบียน ตามองไม่เห็น บ้างก็ต้องทนทุกข์กับสังขารความชรา, บางรายแม่อายุมาก ยามบั้นปลายที่ต้องการการพักผ่อน มีลูกหลานดูแล ห้อมล้อม แต่กลับต้องมารับภาระเลี้ยงดูหลานที่ลูกนำมาทิ้งไว้ให้

2. ชีวิตเด็กกำพร้า หรือเด็กที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งให้อาศัยอยู่กับญาติ ,หรือใช้ชีวิตเด็กวัดตามวัดต่างๆ ส่วนใหญ่เด็กมักเกิดปัญหาไม่ได้เรียนหนังสือ ด้วยเพราะยากจน ไม่มีผู้ดูแล อีกด้านเป็นการนำเสนอชีวิตเด็กกตัญญู ที่ต้องเลี้ยงดูพ่อ-แม่ หรือญาติซึ่งป่วย พิการ เป็นตัวอย่างชีวิตเด็ก ที่มีจิตสำนึกที่ดี ต้องการทดแทนคุณบุญพาวี หรือญาติผู้เคยเลี้ยงดูกันมา

3. ชีวิตคนพิการ ผู้ชีวิต ที่แม้จะอวัยวะไม่สมบูรณ์แต่ก็ดิ้นรนเลี้ยงชีพเอาชีวิตอยู่รอดในสังคม เพื่อเป็นตัวอย่าง อุททาหรณ์ให้คนทั่วไป เกิดกำลังใจผู้ชีวิต เอาชนะอุปสรรคต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต

4. ชีวิตผู้ป่วยที่ได้รับความทุกข์ทรมานจากโรคร้าย,หรือชีวิตของผู้ที่ประสบเคราะห์กรรมจากอุบัติเหตุจนทำให้ร่างกายไม่สมบูรณ์ เป็นการนำเสนอความไม่คาดคิด โชคชะตาที่พลิกผันของชีวิตมนุษย์ เคยมีร่างกายปกติ แต่กลับต้องมาทุกข์กับ โรคร้ายที่รุนแรง หรือประสบอุบัติเหตุ ให้แง่คิดกับผู้ชมในเรื่องความไม่แน่นอนของชีวิต ขณะเดียวกันก็สอดแทรกแนวคิด เกิดมาเป็นมนุษย์ต้องอดทนสู้ ไม่ท้อถอยในการดำเนินชีวิต และทุกชีวิตล้วนมีคุณค่า

5. ครอบครัวยากจน ประสบกับมรสุมชีวิต แต่มีความประพฤติดี ขยัน อดทน แม้ไม่มีทุนประกอบอาชีพ แต่ก็พยายามดิ้นรนรับจ้าง หรือทำอาชีพสุจริตเลี้ยงครอบครัว นำเสนอความมานะบากบั่นของสมาชิกทุกคนในครอบครัว ที่ขยัน ช่วยกันเอาชีวิตอยู่รอดในสังคม โดยไม่ทำตัวเป็นภาระให้ครอบครัว

4.1.3 การคัดเลือกทีมงานผู้ผลิต “สตูปีชีวิต” ด้วยนโยบายของฝ่ายข่าวที่มุ่งเน้น เลือกคนให้เหมาะกับงานซึ่งเป็นหลักในการบริหารงานบุคคล ใช้คนให้มีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับองค์กรอื่น ๆ การคัดเลือกบุคลากรเพื่อเป็นทีมงานผู้ผลิต “สตูปีชีวิต” ทางผู้รับผิดชอบในสายรายงานพิเศษ จึงค่อนข้างให้ความสำคัญ ทั้งในส่วนของผู้สื่อข่าว ช่างภาพ และเจ้าหน้าที่ตัดต่อ

ในส่วนของผู้สื่อข่าว จะเป็นผู้ทำหน้าที่คัดเลือกชีวิตผู้ด้อยโอกาสซึ่งมีแง่มุม มีความทุกข์ยาก นำมาผลิตออกอากาศ , ผู้สื่อข่าวท่านนั้นต้องมีความสามารถในเชิงวรรณศิลป์ สามารถเขียนบทสารคดีสั้น ให้ได้อารมณ์ สื่อความทุกข์ยากได้ตรงประเด็น เกิดความน่าเชื่อถือ ทำให้ผู้ชมคล้อยตามเนื้อหาที่น่าสนใจ เกิดความสงสาร “สตูปีชีวิต”

ไม่เพียงเท่านั้น ผู้สื่อข่าวต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ลงเสียงบรรยายสตูปี ซึ่งการลงเสียงสตูปีจะแตกต่างจากการอ่านข่าวทั่วไป เพราะต้องมีการใส่อารมณ์และท่วงทำนองลงไป ขณะอ่าน พื้นฐานเสียงมีความเศร้า เสียงกังวาลไพเราะ โน้มน้ำใจให้ผู้ชมเกิดอารมณ์คล้อยตาม กระทั่งนำไปสู่การให้ความช่วยเหลือ “สตูปีชีวิต” ในที่สุด ผู้สื่อข่าวผู้รับผิดชอบ “สตูปีชีวิต” รุ่นบุกเบิก คือ คุณณัฐกาน สวรรยาธิปิติ ทำสตูปีชีวิตมาตั้งแต่เริ่มต้นในปี พ.ศ.2545 ส่วนผู้สื่อข่าวรุ่นใหม่ คือ คุณสุพรรณษา คงเหล็ก ทำสตูปีชีวิตได้ 3 ปี

จากการสัมภาษณ์คุณกฤษณะ อนุชน หัวหน้าบรรณาธิการข่าว ผู้ดูแลรับผิดชอบประเด็นข่าวทั้งหมดของฝ่ายข่าว พร้อมดูแลสายรายงานพิเศษมาตั้งแต่ต้น เล่าให้ฟังว่า

“ถ้าพูดถึงว่าคนที่จะคัดเลือกริงๆ ก็มอบหมายให้คุณณัฐกาน เป็นตัวหลักในการดูแลสตูปีชีวิต ณัฐกานค่อนข้างจะชัดเจนกับหลักเกณฑ์ เห็นปัญหาต่างๆมาเยอะ เวลาที่เรารับข้อมูลเบาะแสมานี้ย เคสไหนที่น่าจะช่วยเหลือ เคสไหนที่มีอะไรแอบแฝง ณัฐกานจะเป็นคนตัดสินใจ ก็คือใช้ประสบการณ์ที่เค้าเคยทำมาตั้งแต่แรก เคสอย่างนี้มีอะไรหรือเปล่า หรือว่าถ้าพูดกันตรงๆ บางทีมีคนเอาเราเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์อีกที โดยที่ตัวเองเป็นนายหน้าซะเอง บางทีจัดหามา เรายังไม่รู้ว่าเป็นจริงหรือเค้าจะไปเอี่ยวผลประโยชน์อะไร เรื่องแบบนี้ ณัฐกานเค้าจะรู้” (กฤษณะ อนุชน, สัมภาษณ์, 3 มิถุนายน 2551)

ส่วนคุณสมบัติของช่างภาพ ก็ต้องเป็นผู้ที่มีฝีมือในการถ่ายภาพ ถ่ายภาพสวย สามารถสะท้อนเรื่องราวออกมาได้สมจริง เน้นความยากลำบากของ “สตูปีชีวิต” ถ่ายทอดออกมาได้ตรงประเด็น

ในส่วนของผู้ที่ตัดต่อ ซึ่งเป็นขั้นตอนการผลิตขั้นสุดท้าย ก่อนนำงานไปออกอากาศ ต้องมีความสามารถในการร้อยเรียงภาพ ให้สื่อความหมายได้ประทับใจ ผู้ชมดูแล้ว สงสารผู้ทุกข์ยาก อยากบริจาคเงินและสิ่งของช่วยเหลือ ซึ่งก็ต้องมีความเชี่ยวชาญด้านการตัดต่อ สามารถเลือกรูปแบบการเปลี่ยนภาพแต่ละช่วง (Effect) ให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาของ “สตูปีชีวิต”

จากการสัมภาษณ์ คุณกฤษณะ อนุชน หัวหน้าบรรณาธิการข่าว ได้ให้มุมมองที่น่าสนใจว่า สำหรับทีมข่าวซึ่งลงพื้นที่ผลิตสตูปีชีวิตนั้น ส่วนตัวแล้วคิดว่า ความถนัด และความสามารถมาเป็นอันดับ 2 รองจากเรื่อง “ใจ” ในเรื่องของความถนัดนั้น ทีมข่าวต้องมีความสามารถในการสะท้อนความเดือดร้อนของผู้ด้อยโอกาสออกมาให้เห็นภาพที่เด่นชัดภายในเวลาออกอากาศเพียงนาทีครึ่ง ซึ่งหากทำได้ดังนั้น ถือว่าประสบความสำเร็จในการถ่ายทอด “สตูปีชีวิต” ผู้ที่ออกอากาศก็จะได้รับอานิสงฆ์ไปด้วย คือ มีผู้บริจาคเงิน และสิ่งของช่วยเหลือจำนวนมาก แต่ถ้าหากทีมข่าวสามารถถ่ายทอดความลำบาก ความทุกข์ออกมาได้เพียงบางส่วนผู้ชมที่กำลังรับชมอยู่ก็จะได้รับสารเฉพาะที่ทีมงานถ่ายทอดออกมาเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ส่งผลให้ได้รับความช่วยเหลือลดน้อยลงมา

“ความสามารถน่าจะมาเป็นรองเลย เรื่องของใจจะมาเป็นอันดับหนึ่งเลย เพราะว่าจีนซื้อสฎีปชีวิต ทีมงานที่ออกไป แน่แน่นอนว่าการที่คุณไปทำ ไม่ใช่เรื่องสะดวกสบายเลย แต่ละรายเนี่ยต้องออกจากตัวเมืองไปผ่านเส้นทางทุรกันดารกว่าจะเข้าไปถึงตัวเค้านะ ไปถึงแล้วก็ต้องไปเจอสภาพที่หุดหู่ อย่าหวังว่ามาทำสฎีปชีวิตแล้ว จะไปทำข่าวในแหล่งข่าวที่ต้อนรับอย่างดี ไปสะดวกสบาย แถมบางทีไปแล้วเนี่ย เท่าที่คุยกับน้องๆที่ทำอยู่เนี่ย คุยเสร็จแล้วเงินที่จะไปช่วยเหลือเบื้องต้นที่ได้รับไปจากทางสถานีนั่นก็น้อยไป ทีมที่ไปกันเองยังจะต้องเจียดเงินส่วนตัวเอาให้คุณยาย น้องๆหนูๆ รายนั้น ไปอีก ถึงบอกว่าความสามารถเอาไว้ทีหลังเลย เรื่องของใจมาก่อนเลย ใจไม่รักที่จะช่วย จะอยู่ตรงนี้ลำบาก” (กฤษณะ อนุชน, สัมภาษณ์ , 3 มิถุนายน 2551)

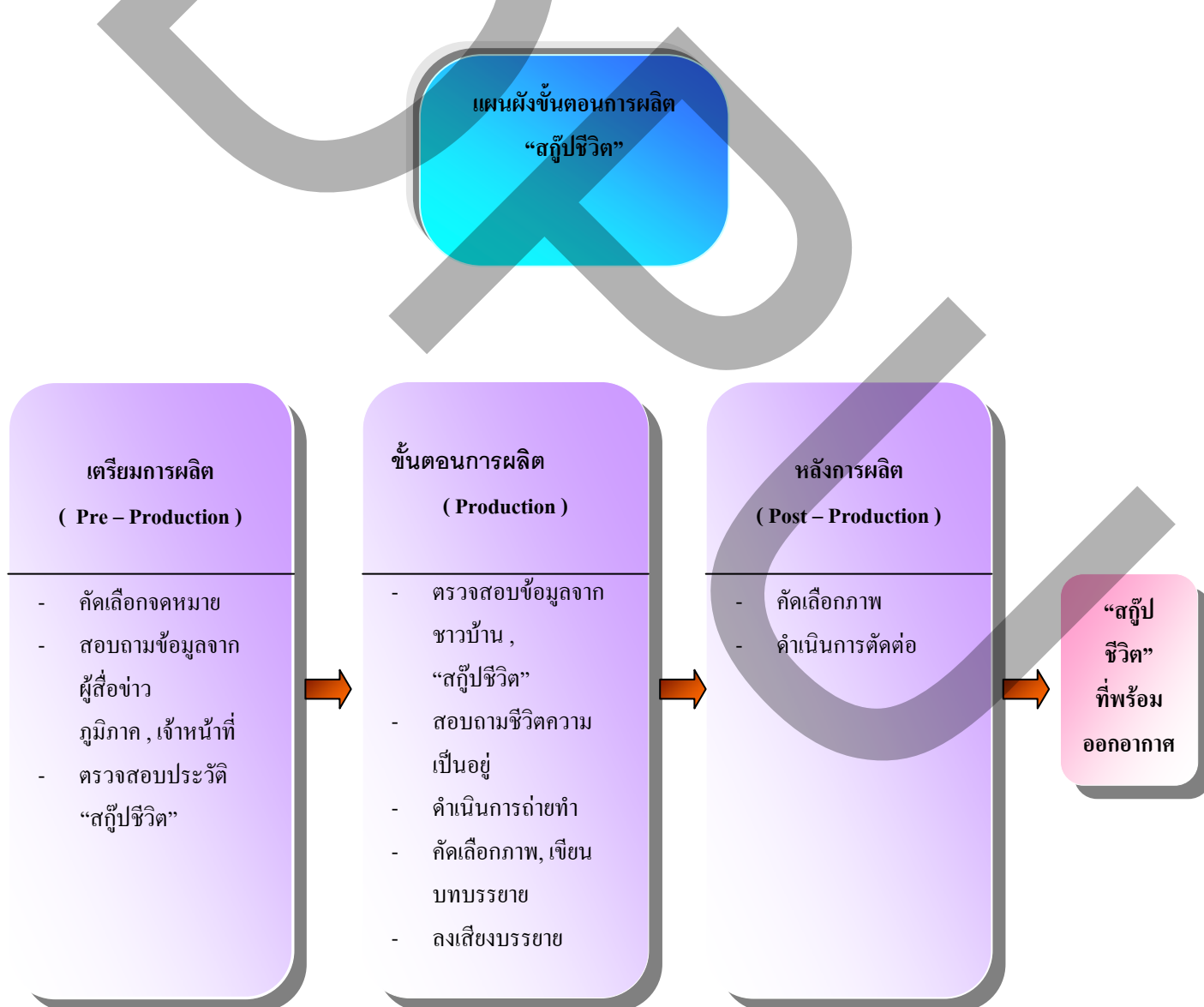
ภาพที่ 4.1 คุณกฤษณะ อนุชน หัวหน้าบรรณาธิการข่าวทำงาน

ผู้ผลิตทั้งในส่วนของผู้สื่อข่าว ช่างภาพ และเจ้าหน้าที่ตัดต่อ ต่างมีความคิดเห็นตรงกันว่า การทำหน้าที่ของทีมงานผู้ผลิตถือว่าได้มีส่วนช่วยให้ “ สฎีปชีวิต ” ได้รับความช่วยเหลือจากบรรดาผู้ใจบุญ แตกต่างกันไป ทั้งข้อมูล และภาพที่สมจริง ดังนั้นในการทำหน้าที่ของผู้ผลิตทุกคนจึงมีความตั้งใจสูงในการทำงาน ต้องตีโจทย์ให้แตก จะถ่ายทอดออกมาในรูปแบบใดให้ผู้ชมสงสาร หากสฎีปชีวิตรายใดหลังออกอากาศ มีความช่วยเหลือตอบกลับท่วมท้น ผู้ผลิตก็จะรู้สึกชื่นใจเหมือนได้ร่วมทำบุญไปด้วย คุณพรศักดิ์ แก้วลุ่มแฝก ช่างภาพ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“จุดประสงค์ของสื่ूपชีวิตที่ทำมา คือช่วยเหลือคนที่เป็นคนดีแล้วขาดโอกาส หรือ เป็นเด็กแล้วถูกทอดทิ้ง ขาดโอกาสทางการศึกษา เราก็ถือเป็นทางเลือกหนึ่งที่เราจะช่วยเขา ไม่มากก็น้อย ดีกว่าไม่ได้ช่วยอะไรเลย เราแค่รู้ว่าเราจะนำเสนอเรื่องราวของเขา ชีวิตเขาเป็นแบบนี้ๆ แต่ ละคนจะมาช่วยก็แล้วแต่ ไม่มากก็น้อย แต่ก็ยังมีคนมาช่วยเขา ก็ดีกว่าปล่อยให้แบบนั้น ไม่มีใครดูแลใส่ใจเขาเลย อย่างบางเคสบางหน่วยงานอย่างภาครัฐบางทีเขามาไม่ถึง ด้วยระบบอะไรก็แล้วแต่บางที อาจจะงบบหมด มาไม่ถึง เส้นไม้ใหญ่พอก็มี เลยถูกมองข้าม”

(พรศักดิ์ แก้วลุ่มแฝก,สัมภาษณ์,17 มิถุนายน 2551)

4.1.4 ขั้นตอนการผลิต “สื่ूपชีวิต” แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ที่มา : วัลลภาน สวรร ยาศิบัติ ,สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน,2551

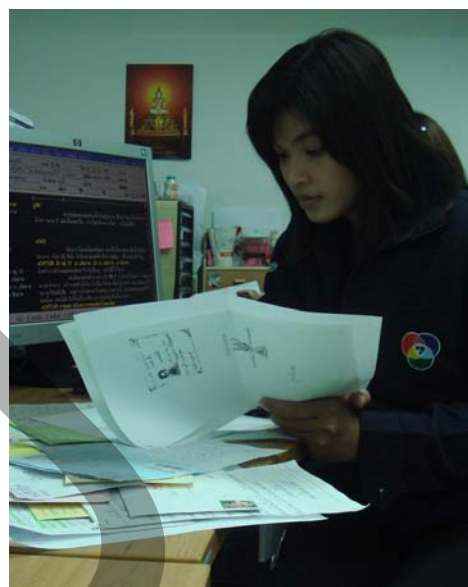
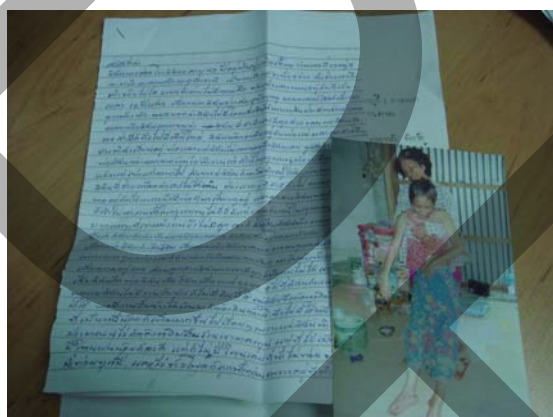
-ขั้นเตรียมการผลิต (Pre-Production) เป็นขั้นตอนการเตรียมหาข้อมูลเพื่อนำมาผลิต “สตูปีชีวิต” ในช่วงแรกผู้สื่อข่าวจะใช้วิธีสอบถามไปยังผู้สื่อข่าวภูมิภาคประจำจังหวัดต่างๆ (ฝ่ายข่าว ช่อง 7 สี จะมีผู้สื่อข่าวภูมิภาคประจำอยู่ทุกจังหวัดละ 1 ทีม บางจังหวัดที่มีพื้นที่กว้างมาก หรือมีข่าวปริมาณมาก ก็จะมีผู้สื่อข่าวพิเศษ 2 ทีม ทำงานแบ่งพื้นที่กัน) ให้ผู้สื่อข่าวภูมิภาคตรวจสอบข้อมูลกับแหล่งข่าวในพื้นที่ อาจจะเป็นคนรู้จัก หน่วยงานราชการ ประชาสงเคราะห์ จังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สอบถามข้อมูล มีผู้ค่อยโอกาสที่ทุกข์ยากลำบาก ต้องการความช่วยเหลืออยู่ในพื้นที่หรือไม่ เรื่องราวชีวิตเป็นอย่างไร โดยไม่ลืมที่จะให้ทำการตรวจสอบประวัติของแต่ละรายก่อน สิ่งสำคัญ “สตูปีชีวิต” ที่จะออกอากาศได้ ต้องเป็นคนดีที่ยากไร้ คนดีที่ค่อยโอกาส ไม่มีพฤติกรรมกินเหล้า เล่นการพนัน หรือเป็นผู้ที่มีปัญหากับชาวบ้านในละแวกนั้น

กรณีการแจ้งข้อมูลไปยังผู้สื่อข่าวภูมิภาค ช่อง 7 สี เป็นไปได้ว่า หากผู้ค่อยโอกาส หรือ ชาวบ้าน หรือแม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ มีสายสัมพันธ์ รู้จักสนิทสนมกับผู้สื่อข่าวภูมิภาค ก็มักจะสามารติดต่อฝากข้อมูลเพื่อส่งต่อมายังทีมผู้ผลิต “สตูปีชีวิต” ได้สะดวกขึ้น แต่ไม่ว่าอย่างไร ทางผู้ผลิตส่วนกลาง ทีมงานผู้ผลิต “สตูปีชีวิต” จะเป็นผู้คัดกรอง ตรวจสอบคุณสมบัติ คัดเลือกเป็นลำดับสุดท้าย ก่อนตัดสินใจไปถ่ายทำชีวิตผู้ค่อยโอกาสรายนั้นๆออกอากาศ ซึ่งหากคุณสมบัติผู้ค่อยโอกาสไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ “สตูปีชีวิต” ที่ทางฝ่ายข่าว กำหนดเป็นนโยบายไว้ ข้อมูลทั้งหมดจะถูกคัดทิ้ง ถือว่าไม่ผ่านการพิจารณาคัดเลือก

ในระยะเวลาต่อมา หลัง “สตูปีชีวิต” ได้ออกอากาศจนเป็นที่รู้จัก แพร่หลายมากขึ้น เริ่มมีโทรศัพท์จากผู้ชมทางบ้าน โทรมาแจ้งเรื่องราว แนะนำให้ไปทำ “สตูปีชีวิต” รายต่างๆ ทั้งในส่วนกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และตามต่างจังหวัด ต่อมาผู้ทุกข์ยาก ผู้พิการ เด็กนักเรียนกำพร้ายากจน เริ่มเขียนจดหมายติดต่อขอความช่วยเหลือ ขอรุณการศึกษามายัง “สตูปีชีวิต” มีทั้งที่เขียนจดหมายด้วยตนเอง หรือบางรายให้เพื่อนบ้านช่วยเขียนมาให้ บางครั้งมีรายละเอียดพร้อมรูปถ่ายประกอบ บางครั้งเจ้าหน้าที่เป็นผู้เขียนจดหมายมาให้ เพราะลำพังงบประมาณช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการก็ไม่เพียงพอ ที่จะช่วยเหลือผู้ค่อยโอกาสได้อย่างทั่วถึง

ทางผู้สื่อข่าว คือ คุณณัฐกาน และคุณสุพรรณยา จะทำหน้าที่คัดเลือก แยกจดหมายในภูมิภาคเดียวกันไว้ด้วยกัน ทำการคัดกรอง หากจะไปถ่ายทำก็จะเลือกไปในพื้นที่ภูมิภาคเดียวกัน เพื่อประหยัดเวลาในการเดินทาง เช่น หากจะเดินทางไปภาคอีสาน 7 วัน ก็จะทำการคัดเลือก

“สฎีปชีวิต” ที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณา จำนวนประมาณ 10-12 ราย ที่อยู่ตามจังหวัดต่างๆในเส้นทางแถบเดียวกัน ไม่ต้องย้อนการเดินทางไป-มา โดยจะประสานงานกับผู้สื่อข่าวในพื้นที่ หรือเจ้าหน้าที่ให้ตรวจสอบประวัติบุคคลนั้นๆก่อนขกทีมเดินทางไปถ่ายทำ

ภาพที่ 4.2 คุณสุพรรณษา คงเหล็ก ผู้สื่อข่าว คัดเลือกจดหมาย “สฎีปชีวิต

จากการสัมภาษณ์คุณณัฐกาน สวรรยาธิปิติ ผู้สื่อข่าว เล่าให้ฟังว่า วิธีการคัดกรองคัดเลือกจดหมายว่าจะเข้าเกณฑ์ที่จะถ่ายทำสฎีปชีวิตหรือไม่ จะแบ่งออกเป็น 2 หลักเกณฑ์

- อันดับแรกเน้นผู้ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เช่นผู้พิการ คนชรา หรือว่าเด็ก อย่างผู้พิการหรือคนชรา ก็จะเห็นว่าสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวยที่จะให้ไปรับจ้างทำงานต่างๆได้ ในส่วนของเด็ก ก็จะมองว่าเด็กๆ ไม่มีวุฒิภาวะมากพอที่จะไปรับจ้างทำงานได้เหมือนกับผู้ใหญ่ จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือ โดยเฉพาะเด็กกำพร้า ซึ่งในส่วนของเด็กกำพร้าก็มีทั้งที่พ่อแม่เสียชีวิตไปแล้ว หรือกลุ่มที่พ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่แต่ไม่ได้เลี้ยงดู และย้งนำเด็กไปทิ้งไว้กับพ่อแม่ชราของตนเอง และเด็กอีกประเภท ก็คือ เด็กที่มีความกตัญญู บางคนอายุยังน้อย แต่มีจิตสำนึกที่ดีอยากช่วยแบ่งเบาภาระให้กับปู่ย่าตายาย หรือว่าพ่อแม่ที่เจ็บป่วยอยู่ หรือว่าพิการ เด็กๆก็พยายามที่จะดิ้นรนไปหางานทำ หรือไปรับจ้าง เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ฉะนั้นก็จะมองไปที่เด็กกลุ่มนี้ด้วย เพื่อที่จะช่วยนำมาออกอากาศในสฎีปชีวิต

นอกจากนี้ก็มีผู้ป่วยที่เป็นโรคร้ายแรงต่างๆ อย่างเช่น โรคหัวใจ โรคไต ติดเชื้อ HIV หรือว่าโรคมะเร็ง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วโรคประเภทนี้ต้องใช้เงินรักษาเป็นจำนวนมาก แต่ด้วยผู้ป่วยมีฐานะยากจน ไม่สามารถที่จะหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่าย ในระหว่างที่ตนเองต้องเข้ารับการ รักษาได้ หรือบางคนก็ไม่มีค่ารถที่จะไปพบแพทย์ จะไปรับจ้างก็ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากอุปสรรคเรื่องสภาพร่างกาย ดังนั้นจึงมองว่าคนกลุ่มนี้ต้องได้รับการช่วยเหลือให้ออกสภาวะชีวิต

- อันดับที่สองตามเกณฑ์ที่จะไปถ่ายสภาวะชีวิต ก็คือมองถึงผู้ที่น่าจะเป็นตัวอย่างของคนที่ยังมีชีวิตได้ ไม่จำเป็นจะต้องเป็นคนที่ยอดเยี่ยงทำงาน หรือต้องเจ็บป่วยทำอะไรไม่ได้ เท่านั้นจึงจะไปถ่ายทำสภาวะชีวิตให้ หากผู้นั้นยังพอจะทำงานเลี้ยงตัวเองได้อยู่บ้าง เช่น คนพิการ หรือผู้ที่เจ็บป่วยด้วยโรคร้ายแรงต่างๆ ร่างกายไม่เอื้ออำนวยให้ประกอบอาชีพ แต่ก็พยายามดิ้นรนที่จะไปหารับจ้าง หรือทำงานเล็กๆน้อยๆพอมีรายได้เลี้ยงตนเอง ไม่มัวแต่รอคอยความช่วยเหลือเพียงหนทางเดียว

“ เราเลยมองว่าคนกลุ่มนี้น่าจะได้ ออกอากาศสภาวะชีวิต เพราะลึกๆเค้าไม่อยากจะ เป็นภาระให้สังคม จะได้ให้กำลังใจให้เขาสู้ต่อไปได้ และเรื่องราวของเขาก็น่าจะเป็นตัวอย่างให้กับคนที่ กำลังท้อแท้หลายคน ได้เห็นว่ายังมีคนอีกจำนวนมากที่ตกอยู่ในภาวะยากลำบาก ไม่ใช่มีแต่ตัวเองที่กำลังท้อแท้อยู่เท่านั้น แล้วคนกลุ่มนี้ก็พยายามที่จะสู้ด้วย ขนาดสภาพร่างกายและฐานะทางสังคมเขาดีกว่าเรามากเขาก็ยังไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตา เราเองก็ไม่ควรที่จะยอมแพ้อะไรง่าย ๆ เช่นกัน” (ณัฐกาน สวรรยาธิปิติ, สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2551)

ภาพที่ 4.3 คุณณัฐกาน สวรรยาธิปิติ ผู้สื่อข่าวคัดเลือกจดหมาย “สภาวะชีวิต”

สาเหตุที่ต้องมีการกลั่นกรอง คัดเลือกจดหมาย และตรวจสอบข้อมูลที่มีผู้แจ้งมาให้ไปทำ “สกุ๊ปชีวิต” เนื่องจากทางผู้ผลิตต้องการให้ คนดี ด้อยโอกาสจริงๆ ได้ออกอากาศ และสิ่งสำคัญเพื่อให้ตรงกับเป้าหมายของผู้ใจบุญที่ต้องการบริจาคเงินช่วยเหลือคนดีผู้เดือดร้อน

กรณีนี้ คุณณัฐกาน สวรรยาธิปิติ ผู้สื่อข่าวได้เล่าให้ฟังถึง ประสบการณ์ในการตรวจสอบข้อมูลของ “สกุ๊ปชีวิต” ว่า ต้องมีขั้นตอนการตรวจสอบ เพราะมีผู้แจ้งข้อมูลมายังช่อง 7 จำนวนมาก และหลายช่องทาง บางคนจะเขียนจดหมายเข้ามา บางคนก็สื่อสารทางโทรศัพท์ ซึ่งแหล่งข้อมูลเหล่านี้จะมาจากทั่วประเทศ

“หลังจากคัดเลือกผู้ที่เข้าเกณฑ์ที่จะถ่ายทำสกุ๊ปชีวิตได้แล้ว เราก็จะเดินทางไปดูบ้านของสกุ๊ปชีวิตเหล่านั้น ก็จะไปดูบ้านเรือน สภาพความเป็นอยู่ โดยระหว่างที่ดู ทีมงานของเรา ก็จะช่วยกันประเมินอีกครั้งหนึ่งว่าจากภาพที่เราเห็นว่าเขาลำบากจริงไหม เหมือนกับที่แจ้งเรามาไหม ซึ่งบางครั้งถ้าดูแล้วมันไม่แน่ใจว่าจะจริงไหม เราก็จะไปถามจากเพื่อนบ้านหลายๆคน รวมทั้งผู้นำชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน เมื่อแน่ใจแล้วว่าลำบากจริง ก็ถึงจะไปถ่ายทำให้ เนื่องจากว่าเรากลัวว่าเขาจะนำเงินที่ทางบ้านบริจาคมาให้ไปใช้ฟุ่มเฟือย ซึ่งจะผิดวัตถุประสงค์ของผู้ที่จะช่วยเหลือ” (ณัฐกาน สวรรยาธิปิติ, สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2551)

แต่มีบางครั้งก็เกิดความผิดพลาดขึ้น ต้องแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้า ยกเลิกการถ่ายทำรายนั้นๆ และไม่นำมาออกอากาศ

คุณกฤษณะ อนุชน หัวหน้าบรรณาธิการข่าว กล่าวว่า จริงแล้วอยากให้มีการกลั่นกรองเป็นลำดับขั้น แต่บางครั้งเมื่อเกิดความผิดพลาดของการตรวจสอบข้อมูล ผู้สื่อข่าวจะใช้วิจารณญาณแก้ไขปัญหา

“คือจริงๆ เราอยากให้มีการกลั่นกรองเป็นลำดับขั้น ใหม่ๆเรามีผู้สื่อข่าวพิเศษช่วย แต่ พักหลังเนี่ย เเบาะแสะจะได้มาจากผู้ด้อยโอกาสเขียนจดหมายมาหาเราเอง วิธีสกรีน ก็คือเช็คกลับไปอีกทีหนึ่ง ก่อนจะตัดสินใจว่า โอเคเคสนี้ผ่าน บางทีอาจจะคุยไปถึงผู้ใหญ่บ้าน ครู พยายามสกรีนเบื้องต้นอยู่ สกรีนขั้นสุดท้ายคือ บางเคสเนี่ย ไปถึงเราจะเดินหน้าลุยก็ไม่ไ้ ไปถึงแล้วพอรู้ว่ามันไม่ไ้ หรือว่ามันแปลกๆอยู่ ก็จะไปตัดสินใจตรงนั้นอีกทีหนึ่ง ก็มีการระงับไว้ก่อนจนกว่าเคลียร์ได้ สมควรได้รับความช่วยเหลือก็ถ่าย แต่คือเคสไหนมีการสืบเสาะแล้วในพื้นที่จริงมันไม่ไ้ ทีมก็พร้อมที่จะถอนออกมา ไม่ไ้ว่าจะเดินหน้าถ่ายทำมา (กฤษณะ อนุชน, สัมภาษณ์, 3 มิถุนายน 2551)

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของคุณพรศักดิ์ แก้วลุ่มแฝก ช่างภาพ “สฎีปชีวิต” ที่มองว่า บางครั้งการคัดเลือกที่จะไปถ่ายทำ“สฎีปชีวิต” ออกอากาศโดยไม่ได้ตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน ก็นำมาซึ่งอุปสรรคในการทำงานได้ เช่นกรณีที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

“บางทีจดหมายมา หรือมีคนแจ้งมา ไปดูพื้นที่ พอไปถึงจริงๆมันไม่เป็นอย่างที่ว่า บางทีบอกว่าอยู่คนเดียว ไม่มีคนดูแล ลูกหลานไม่มี ทำไปทำมาลูกก็มี หลานก็มีเต็มบ้าน แอ้มมี บางเคสลูกนี่แหละเป็นคนเขียนมา โทรมาบอก แจ้งว่ามีคนลำบาก ที่ไหนได้ก็แม่ตัวเองนั่นแหละ ก็มีใจ” (พรศักดิ์ แก้วลุ่มแฝก,สัมภาษณ์,17 มิถุนายน 2551)

-**ขั้นตอนการผลิต (Production)** หลังจากผู้สื่อข่าวทำการคัดเลือก ตรวจสอบ ประวัติสฎีปชีวิตที่จะไปถ่ายทำออกอากาศได้ครบตามจำนวน จากนั้นจะวางแผนกำหนดการถ่ายทำ ลำดับคิวในการทำงาน ดำเนินการติดต่อประสานงานกับผู้สื่อข่าวพิเศษ หรือแหล่งข่าวผู้แจ้ง เบาะแสมา หากไม่สามารถติดต่อได้ จะประสานงานไปทางประชาสัมพันธ์จังหวัด ,อำเภอ, อบต. หรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อสอบถามเส้นทาง

เมื่อเดินทางไปถึงที่อยู่ของ “สฎีปชีวิต” ผู้สื่อข่าวและช่างภาพจะสอบถาม พูดคุย พิจารณาถึงความเป็นไปได้ ความเหมาะสมอีกครั้งว่า ผู้ด้อยโอกาสมีคุณสมบัติสมควรจะได้รับการ เผยแพร่ออกอากาศหรือไม่ หากผ่านการพิจารณา ผู้สื่อข่าวก็จะพูดคุยข้อมูลชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ด้อยโอกาสก่อน จากนั้นจึงวางแผนการถ่ายทำกับช่างภาพ โดยผู้สื่อข่าวจะบอกถึงประเด็นที่ต้องการนำเสนอ ร่วมกันใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอออกมาเป็นภาพ เพื่อช่วยให้บอกเล่าเรื่องราวได้ตรงประเด็น เกิดความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้สื่อข่าวที่ต้องทำหน้าที่เขียนบทบรรยาย กับช่างภาพซึ่งทำหน้าที่ถ่ายทำ ต้องตีโจทย์ให้ได้ว่า ทำอย่างไรจึงสามารถสื่อถึงความทุกข์ยากลำบาก เพื่อให้ภาพที่ออกอากาศดูแล้วเกิดความสมจริง น่าเชื่อถือ ผู้ชมชมภาพแล้วสงสาร อยากให้ความช่วยเหลือ บริจาคเงินช่วยสฎีปชีวิต

ภาพที่ 4.4 คุณสุพรรณษา คงเหล็ก ผู้สื่อข่าว และ คุณพรศักดิ์ แผ้วลุ่มแฝก ช่างภาพ กำลังพูดคุยทำความเข้าใจกับผู้द्यโอกาส ก่อนการถ่ายทำ “สตูปีชีวิต”

ภาพที่ 4.5 คุณสุพรรณษา คงเหล็ก ผู้สื่อข่าว และ คุณพรศักดิ์ แผ้วลุ่มแฝก ช่างภาพ จัดฉากเพื่อช่วยให้การถ่ายทำดูสมจริง ชีวิตประสบความยากลำบาก

สู่ขั้นตอนดำเนินการถ่ายทำ เก็บภาพกิจวัตรประจำวัน การหาเลี้ยงชีพของผู้द्यโอกาส “สตูปีชีวิต” ราชันนั้นๆ แต่ละวันต้องดิ้นรนหาเลี้ยงปากท้องกันอย่างไร ต้องตากฝนเก็บเศษขวด กระจังไปขาย ภาพความยากลำบากกินข้าวกับอะไร บางครั้งกับข้าวก็สะท้อนถึงความอดอยากของมนุษย์ได้ดี เช่น เด็กกินข้าวต้มใส่เกลือ เพราะไม่มีเงินซื้อกับข้าว , ยายกินข้าวกับปลาร้าผักต้ม

ขั้นตอนสุดท้ายในการถ่ายทำ คือ การเก็บเสียงสัมภาษณ์ “สตูปีชีวิต” บางรายหากพูดไม่ชัด ฟังแล้วจับใจความไม่ได้ เช่นกรณี คนเฒ่าชรา หรือ ผู้พิการ หรือ เด็กเล็ก ทางผู้ผลิต

“สตู้ปชีวิต” จะทำการสัมภาษณ์เพื่อนบ้าน, ผู้ใหญ่บ้าน, สมาชิก อบต. ให้พูดคุยแทน โดยเน้นประเด็น ความยากลำบาก ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิต แนวคิดอุทสาหกรรมที่ทำให้ฮีดสู้ชีวิต ไม่ท้อแท้ ต่อโชคชะตา และสิ่งที่ต้องการเพื่อช่วยให้สามารถยังชีพอยู่รอด

ภาพที่ 4.6 คุณสุพรรณษา คงเหล็ก ผู้สื่อข่าวและผู้สื่อข่าวและผู้สื่อข่าว คงทอง ช่างภาพกำลังสัมภาษณ์ “สตู้ปชีวิต”

หลังการถ่ายทำเสร็จสิ้น ผู้สื่อข่าวจะทำหน้าที่แกะเทป ดูภาพแล้วคัดเลือกภาพ เขียนบทบรรยาย เพื่อร้อยเรียงเรื่องราวจากภาพ และ เสียงที่มีอยู่ เขียนบทเสร็จส่งบทให้บรรณาธิการข่าว ตรวจสอบ เมื่อตรวจบทแล้วจึงไปดำเนินการลงเสียง ในห้องบันทึกเสียงของทางสถานี

ภาพที่ 4.7 คุณพัชรี สมภาค และ คุณภาณุรัตน์ พรหมขสุต ผู้สื่อข่าวแกะเทป คัดเลือกภาพ “สกุ๊ปชีวิต”

ภาพที่ 4.8 บน และล่างซ้าย คุณณัฐกาน สวรรยาธิปัติ, คุณกมลมาลย์ แสนมหาเกษม ผู้สื่อข่าวพิมพ์บทสตู๊ปชีวิต , ภาพล่างขวา คุณสุพรรณษา คงเหล็ก ลงเสียงในห้องบรรยาย ฝ่ายข่าว ช่อง 7 สี

-ขั้นตอนหลังการผลิต (Post-Production) คือ ขั้นตอนสุดท้าย ก่อนออกอากาศ คือ ขั้นตอนของการตัดต่อ ผู้สื่อข่าวจะลงเสียงแล้วนำเทปเสียงบรรยาย และเทปภาพ “สตู๊ปชีวิต” ที่ถ่ายทำมาทั้งหมด ไปทำการตัดต่อโดยจะมีเจ้าหน้าที่ตัดต่อช่วยกันเลือกภาพร่วมกัน แต่ในกรณีนี้เนื่องจากทางช่อง 7 สี ทำ “สตู๊ปชีวิต” มานาน มีเจ้าหน้าที่ตัดต่อประจำ “สตู๊ปชีวิต” ก็จะเข้าใจว่า

ต้องตัดต่ออย่างไร เพื่อให้เข้ากับรูปแบบของ “สตู๊ปชีวิต” ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่ตัดต่อจะเป็นผู้ดำเนินการคัดเลือกภาพด้วยตนเอง บางครั้งผู้สื่อข่าวอาจจคิดภาพพระบฏในบทไปให้ ตัดต่อก็จะตัดตามนั้น แต่จะตรวจพิจารณาความเหมาะสมอีกครั้ง เพื่อให้เรื่องราวที่พร้อมออกอากาศ มีความสมบูรณ์ที่สุด ภาพมีความต่อเนื่อง ไม่ขาดช่วง

คุณสิริพร ชลิตพิบูลย์ เจ้าหน้าที่ที่ตัดต่อ “สตู๊ปชีวิต” ได้อธิบายขั้นตอนในการทำงาน ส่วนของเจ้าหน้าที่ที่ตัดต่อว่า อย่างแรกต้องดูบทที่ผู้สื่อข่าวเขียนมา ว่า “สตู๊ปชีวิต” คนๆ นั้นมีความยากลำบากยังไง ภาพที่ถ่ายมาก่อน แล้วจึงมาเลือกว่าจะใส่ภาพช่วงใดให้ตรงกับบทที่ผู้สื่อข่าวเขียน โดยต้องไล่เรียงว่าสภาพบ้านอยู่กันอย่างไร ผู้ฟังขนาดไหน อาหารการกินมีครบมือหรือไม่ ขาดแคลนก็ต้องดูกรณี ถ้าพูปอง ออกอากาศไม่ได้ ก็ต้องทำการบังภาพ (censor)

ในเทคนิคของการตัดต่อ เนื่องจาก “สตู๊ปชีวิต” เป็นสารคดีเชิงข่าวลงเสียงในเทป ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่ตัดต่อจะทำการใส่เสียงผู้สื่อข่าวไปก่อน ทั้งในส่วนของเสียงผู้บรรยายและเสียงสัมภาษณ์ จากนั้นจึงนำภาพและเสียงประกอบธรรมชาติขณะถ่ายทำ (Background) มาวางลงบนเส้นเสียงที่วางไว้แล้ว (Insert) โดยเลือกภาพให้สื่อความหมายตรงตามบทบรรยายให้มากที่สุด

“อ่านบทเสร็จดูภาพ เสร็จปุ๊บ พี่จะบอกว่า กลุ่มแรกเป็นสภาพบ้านเกี่ยวกับคนลำบาก พอถัดไปเค้าอาจจะทำอาหาร เค้าเดิน คือมันจะเป็นกลุ่มของภาพ ที่บ้าน ทำงาน เดินไปนอกบ้าน ความเจ็บปวด จัดกลุ่ม กลุ่มเนี่ยที่ 1 กลุ่มนี้ที่ 2 กลุ่มนี้ที่ 3 พี่จะมีภาพในใจแล้วว่า จุดจบที่จะเอา SHOT นี้ จบ SHOT นี้เป็น SHOT แรกเปิด พี่จะคิดแล้วว่าเอาอันนี้ๆ แล้วส่วนข้างในก็จะจัดกลุ่มนี้ไม่ให้มันโดด เหมือนกับเล่าเรื่องได้เรื่อยๆ แล้วถ้าเกิดมีเวลา การทำภาพสโลว์ บางช่วงไม่ใช่ทั้งหมด บางช่วงที่ทำให้ใส่แล้ว สื่อถึงความรู้สึกได้” (สิริพร ชลิตพิบูลย์, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2551)

ภาพที่ 4.9 คุณสิริพร ชลิตพิบูลย์ เจ้าหน้าที่ที่ตัดต่อ ทำการตัดต่อ “สตู๊ปชีวิต”

4.1.5 การกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) ของ “สฎีปชีวิต”

ในขั้นตอนการผลิต “สฎีปชีวิต” พบว่า ชีวิตประวัติของผู้ด้อยโอกาสทุกคน ทุกราย ทางสถานีโทรทัศน์สีทองที่พบช่อง 7 ในฐานะสื่อมวลชน มิได้พิจารณานำมาเผยแพร่ออกอากาศ ทั้งหมด เพราะทางผู้ผลิตจะต้องทำการคัดสรร ชีวิตที่มีแง่มุม ตรงตามแนวทางที่กำหนดไว้เท่านั้น เพื่อนำมาออกอากาศ นั่นคือ สะท้อนถึงการกำหนดวาระข่าวสารโดยสื่อมวลชน ผ่านการกลั่นกรอง โดยทีมผู้ผลิตสฎีปชีวิต ช่อง 7 สี

คุณกฤษณะ อนุชน หัวหน้าบรรณาธิการข่าว ได้กล่าวถึงการกำหนดวาระข่าวสาร ของ “สฎีปชีวิต” ที่เห็นได้จากการวางนโยบายว่า

นโยบายช่วงแรกของสฎีปชีวิต ช่วงแรกเน้นไปที่คนชรา ก่อน เพราะว่าปัญหาของ คนชราที่ถูกทอดทิ้งนั้นมีมาก แต่พอมาในช่วงหลังดำเนินการมาประมาณ 1 ปี รู้สึกว่าทางสถานีช่อง 7 สี น่าจะช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่มากกว่าคนชรา นโยบายของสฎีปชีวิตตอนนั้นก็เลยขยาย ขอบเขตมุ่งมาที่เด็กและเยาวชนให้มากขึ้น เพราะว่าการช่วยเหลือเด็กที่ด้อยโอกาส อย่างน้อยมองไป ถึงอนาคตได้ ก็คือว่าถ้าเด็กคนหนึ่ง ได้รับโอกาส ในอนาคตเค้าก็อาจกลายเป็นคนที่ให้โอกาสคน อื่นได้ด้วย ขอบเขตก็เลยกว้างกว่าการช่วยเหลือคนชรา เพราะฉะนั้นสฎีปชีวิตปีที่ 2 ปีที่ 3 ก็จะเน้น มาที่เรื่องของเด็กมากขึ้น ถ้ารับชมช่วงนี้ก็จะปะปนกัน ทั้งเรื่องเด็กและคนชรา แต่ว่าตามข้อตกลง ถ้ามีเรื่องของเด็ก จะเน้นไปเรื่องของเด็กก่อนคนชรา

ในขณะเดียวกัน การนำเสนอเรื่องราว “สฎีปชีวิต” ที่ได้รับการคัดเลือกออกอากาศ ทางสื่อมวลชนผู้ผลิตสฎีปชีวิต ก็มีได้นำเสนอทุกแง่มุมของสฎีปชีวิตนำมาออกอากาศทั้งหมด ภาพ การดำเนินชีวิตประจำวันก็ผ่านการปรุงแต่งจากช่างภาพ มีการกำกับให้ผู้ด้อยโอกาสเล่นตาม บทบาท ที่ผู้สื่อข่าวและช่างภาพต้องการจะให้ดำเนินเรื่องไป ขณะเดียวกัน ภาพทุกภาพ ที่ช่างภาพ ถ่ายทำมาก็มิได้ถูกนำเสนอออกอากาศทั้งหมด ต้องผ่านการคัดเลือก จากเจ้าหน้าที่ตัดต่อ เพื่อให้งาน ออกมาดูสมจริงมากที่สุด สะท้อนถึงแนวคิดในการชูประเด็นของสื่อมวลชนด้วยเช่นกัน

จากการสัมภาษณ์คุณณัฐกาน สวรรยาธิปิติ ผู้สื่อข่าวได้ให้มุมมอง ในการกำหนด ประเด็น ที่จะนำเสนอใน “สฎีปชีวิต” ดังนี้

ในส่วนของเกณฑ์ที่จะชูประเด็นสฎีปชีวิต เพื่อจะให้ผู้ชมสนใจ ก็จะมีทั้งในส่วน ของผู้สื่อข่าว ช่างภาพ รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ตัดต่อ ในส่วนของผู้สื่อข่าว จะทำการเล่าประวัติย่อๆใน

ครอบครัวของบุคคลสกุ๊ปชีวิตก่อน มีกี่คน ใครบ้าง ปัญหาความเดือดร้อนคืออะไร และที่มาของปัญหาคืออะไร สภาพความเป็นอยู่ในแต่ละวัน เขาดิ้นรนกันอย่างไรเพื่อความอยู่รอด ต้องการความช่วยเหลือด้านใดบ้าง รวมไปถึงปัญหาที่อาจจะเพิ่มขึ้นอีกในวันข้างหน้า ช่างภาพเองก็ต้องบอกเล่าเรื่องราวชีวิตด้วยภาพ ให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ที่ลำบาก อย่างเช่นในเรื่องของความพิการ ถ้าผู้นั้นพิการ พิการตรงไหน อย่างไร ก็ถ่ายภาพมาให้เห็นว่าการเคลื่อนไหวลำบาก ขาที่พิการทำให้เคลื่อนไหวทุลักทุเล ถึงขั้นต้องนั่งรถเข็นไป ถ้าในส่วนของคนที่สายตาพิการ ก็อาจจะสื่อให้เห็น อย่างเช่นเวลาที่หยิบจับข้าวของ ก็ต้องควานหาให้ดูลำบากในการใช้ชีวิตประจำวัน หรือแม้กระทั่งการเดินทางก็ต้องคลำทางไปเรื่อยๆ หรือหากบอกว่าบ้านเรือนผุพัง ก็ต้องถ่ายภาพมาให้เห็นว่าตรงไหนของบ้านที่ผุ จะเห็นพื้นเรือน ฝาบ้านเป็นไม้กระดาน หรือแม้กระทั่งหลังคาที่รั่วก็ต้องให้เห็นรูพรุนตามหลังคา ให้เห็นภาพชัดเจน

“ลักษณะของการนำเสนอ ส่วนใหญ่เราก็จะเลือกคนหนึ่งในครอบครัวขึ้นมาเป็นตัวชูโรง เป็นตัวสำคัญของเรื่องว่าเขามีความสำคัญอย่างไร อย่างเช่นว่าต้องแบกรับภาระส่วนใหญ่ของบ้าน ต้องอดทนต้องฝ่าฟันมากมายเลย คนในบ้านอาจจะต้องพึ่งเขาเป็นส่วนใหญ่ ส่วนคนที่เหลือก็จะให้น้ำหนักรองๆลงไป ก็ถือว่าเป็นองค์ประกอบของเรื่องราวค่ะซึ่งอารมณ์ที่จะถ่ายทอดออกมาหลักๆก็จะเน้นไปทางอารมณ์เศร้า เพื่อที่จะให้คนดูมีอารมณ์ร่วมด้วย แล้วก็เกิดความเห็นใจอยากช่วยเหลือ แต่บางครั้งเราก็จะเสนอแนวปลอบใจ ให้คนที่กำลังท้อแท้มีกำลังใจที่จะต่อสู้ชีวิตต่อไปได้ ซึ่งจะเสนอในรูปแบบไหน ก็ต้องแล้วแต่สถานการณ์ ขึ้นอยู่กับเรื่องราวของบุคคลในสกุ๊ปชีวิตแต่ละรายด้วยค่ะ” (ณัฐกาน สวรรยาธิปิติ, สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2551)

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของคุณพรศักดิ์ แก้วลุ่มแฝก ช่างภาพสกุ๊ปชีวิต ซึ่งมองว่า การถ่ายทำนั้น บางครั้งถ่ายไปตามเหตุการณ์จริง แต่บางครั้งก็ยอมรับว่าต้องมีการจัดฉาก เพื่อให้ดูลำบากสมจริง โดยจะต้องทำการบ้านล่วงหน้า สอบถามถึงประวัติ “สกุ๊ปชีวิต” ที่จะไปถ่ายทำล่วงหน้า เพื่อคิดวาดภาพก่อนไปทำการถ่ายทำ ส่วนในการถ่ายภาพนั้น ก็ต้องมีการกำหนดแก่นของเรื่อง (Theme)ว่าจะชูประเด็นเรื่องอะไร ยอมรับว่า ถ้าเป็นภาพชีวิตของคนชรา หรือ เด็กจะมีจุดขายในตัวเอง ที่สามารถเรียกความสนใจจากกลุ่มผู้ชมได้ โดยก่อนการถ่ายทำจะพูดคุยกับผู้สื่อข่าวว่า “สกุ๊ปชีวิต” รายนั้นเป็นใคร ผู้ป่วย หรือคนแก่ ไม่มีคนเลี้ยงดู หรือว่าเป็นคนพิการ หรือว่าเป็นเด็กที่ไม่มีใครดูแล ทำให้นึกออกว่าน่าจะเป็นภาพแบบไหนยังไง เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ จะต้องลงไปพื้นที่เพื่อสำรวจดูก่อนว่า สภาพบ้านเป็นอย่างไร อยู่ที่ไหน เป็นเพียงต้องถ่ายอย่างไร คือไปถึงจริงๆ แล้วต้องจัดให้ออกมาดูเหมือนเขากำลังลำบากอยู่

นอกจากต้องมีแก่นของเรื่อง (Theme) เป็นเนื้อหาสาระแล้ว ในการนำเสนอภาพ “สตูปีชีวิต” จะออกแนวเป็นภาพชีวิต เน้นความยากลำบาก เดือดร้อน การกำกับอารมณ์ของภาพ “สตูปีชีวิต” จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะมองข้ามไม่ได้

“ชีวิตลำบากนะ แต่ถ่ายไปยิ้มไปมีความสุข มันก็ไม่น่าเชื่อถือ เราเป็นช่างภาพเรา ก็ต้องดู ว่านี่มันดูไม่ลำบากนะ ดูไม่เศร้า ดูไม่ซึมนะ ถ่ายไปบางเคสก็หัวเราะไป บางทีเขาลำบาก จนชินแล้วไง แต่เวลาเราถ่ายมันไม่ได้ไง เราก็คงดูด้วย ยิ้มไม่ได้นะ ต้องดูเศร้า ดูลำบากนะ บางรายถ่ายไปก็รู้สึกว่ามันนั้นๆนะ ไม่รู้มันเศร้าตรงไหน ก็เราก็คงต้องหาจุดที่จะนำเสนอด้วย มือนึงกินข้าวก็บะอะไร ข้าวคลุกน้ำปลา หรือ กินกับข้าวของหน้าเสื่อแล้ว ถ้าพูดถึงเสียงสัมภาษณ์ ต้องจับจุด ตรงไหนที่เขาอยากพูด ที่เขาอยากจะร้อง ข่าวยิ่งร้องให้มีน้ำตาให้ได้ตั้งคีย์อะว่านั่นแหละ ต้องดูว่าตรงไหนสะกิดใจเขา เคยถามบางคนว่าคิดถึงลูกไหม ไม่ร้อง ถามว่าห่วงหมาห่วงแมวไหม ร้องก็มี” (พรศักดิ์ เผ่าวลุ่มแฝก,สัมภาษณ์,17 มิถุนายน 2551)

คุณสิริพร ชลิตพิบูลย์ เจ้าหน้าที่ติดต่อ“สตูปีชีวิต” ให้ข้อคิดเห็นว่า หากจะถามว่า “สตูปีชีวิต” ตัดต่ออยากหรือไม่ คิดว่า ไม่ได้ยากมาก แต่ก็ไม่ได้ง่ายถึงขั้นจะใส่ภาพอะไรลงไปก็ได้ แต่จะต้องใส่ภาพที่คนดูเห็นแล้วรับรู้แล้วลำบากจริงๆ ภาพต้องสื่อความหมายและได้อารมณ์ ถ้าตัดภาพแบบธรรมดา ไม่มีอะไรเลย ก็จะส่งผลให้ผู้ดูมีโอกาสอาจจะได้รับเงินน้อยลง “สตูปีชีวิต” ไม่ใช่สตูปีที่มีสาระความรู้ที่จะเล่าให้ใครฟัง เพราะเป็นชีวิตของคนๆหนึ่ง ที่ต้องการจะถ่ายทอดว่า ชีวิตนี้ลำบาก ต้องการสิ่งนั้น สิ่งนี้ ถ้าตัดต่องานออกอากาศแล้วสามารถทำให้ผู้ชมบริจาคเงินเข้าบัญชีได้ ผลตอบรับดีมีคนมาช่วย เอาของมาให้ มีคนมาให้การรักษาพยาบาล ตรงจุดนี้ คือสิ่งที่ทีมผู้ผลิตคิดว่า ทำงานตรงเป้าหมาย นั่นคือ จุดที่ผู้ผลิตต้องการที่สุดในสตูปีชีวิต การตัดต่อมิได้ต้องการความสวยงาม แต่หากผู้ชมทุกคนรับชมแล้วมีความต้องการจะช่วยเหลือ นั่นคือ ตรงจุดมุ่งหมาย ไม่มีจุดหมายอื่น

ส่วนเทคนิคที่เจ้าหน้าที่ติดต่อใช้ เพื่อเป็นการชูประเด็น เน้นให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกของภาพและเรื่องราว นั่นคือ การเน้นภาพสื่ออารมณ์ เช่น ภาพใกล้ (Close Up) เน้นไปที่แวตาความทุกข์ยาก หม่นหมอง หรือ การที่เห็นน้ำตาคลอเบ้า ผสมผสานกับการใช้เทคนิคการเชื่อมต่อภาพในรูปแบบต่างๆ (Effect) เข้าช่วย การทำให้ภาพเคลื่อนไหวช้าลง (Slow) บางช่วงรวมทั้งบางครั้งมีการใช้เพลงประกอบ (แต่ส่วนใหญ่มักไม่ค่อยได้ใช้เพลงเท่าใดนัก)

“อะไรที่สื่อความไม่สบายได้ สีหน้าเจ็บปวด ท่าทางการเดิน แกว่ตากับสีหน้า สำคัญที่สุดให้รู้ว่าลำบากจริงๆ มาถ่ายสตูปีชีวิตแล้วป้ามานั่งหัวเราะแล้วใครอยากช่วยป้า หรือ ลักษณะที่เค้าพรั่นพรณา พูดถึงลูกเนี่ย จากที่ถ่ายภาพธรรมดา ถ้าเกิดช่วงภาพเค้าเห็น ป้าเริ่มมี น้ำตา CU เข้าไปที่ตาป้า แล้ว OUT ออกมาให้เห็นสีหน้า มันต้องตัดต่อให้มี SHOT ที่ป้าปาดน้ำตา หรือป้า น้ำตาซึมๆ ตรงนั้นแหละ คนดูทุกคนเห็นคนร้องไห้ เค้าคงเด้อคร้อนจริง ถ้าเค้าไม่ เด้อคร้อนจริงเค้าคงไม่มานั่งร้องไห้แบบนี้หรอก” (สิริพร ชลิตพิบูลย์,สัมภาษณ์,18 มิถุนายน 2551)

“อันหนึ่งที่ช่วยเรื่องภาพ คือ การทำสโลว์ภาพ เพราะว่าภาพธรรมดากับภาพ สโลว์ เนี่ยในบางจุด บางอารมณ์ภาพสโลว์มันจะได้ความเศร้าจริงๆ นอกนั้นอย่างอื่นมันจะมีเอฟเฟค เหมือนข่าวอื่นก็คงไม่ได้ หรือถ้าเกิดมีเวลาจริงๆ การใช้เสียงเพลงคลอไป นั่นก็ช่วยได้เยอะ ร่วมกับการทำสโลว์ภาพ การใส่เลือนภาพ Disslove ให้มันเข้ากับความรู้สึก หรือ สมมติการทำ เบลอ อาจจะถ่ายกว้างๆคือเค้าอยู่ตรงกลาง แต่ถ้าวรอบๆเราทำเบลอ โฟกัสตรงกลางให้เค้าเด่น ก็ จะช่วยเน้นอารมณ์ได้” (สิริพร ชลิตพิบูลย์,สัมภาษณ์,18 มิถุนายน 2551)

ส่วนในบางกรณี ที่ผู้สื่อข่าวเขียนบทไม่ตรงกับภาพที่ช่างภาพถ่ายมา เจ้าหน้าที่ตัด ต่อก็จะต้องใช้ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ คัดเลือกภาพอื่นใส่แทนให้สื่อความหมายได้ใกล้เคียง หรือ ลำดับเรื่องใหม่เลย ไม่ได้เรียงตามบท แต่ผู้ชมดูแล้วเข้าใจ สะเทือนอารมณ์

“สตูปีชีวิต” แตกต่างจากข่าวอื่นทั่วไป ตรงที่ข่าวทั่วไป มักจะถ่ายภาพข่าวมาตาม เหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้น ขณะนั้น และออกอากาศทันที ภาพกับบทจึงต้องตรงกัน ไม่ว่าจะ เป็นสตูปีหรือข่าวทั่วไป แต่สตูปีชีวิตต่างกันตรงที่ว่า บางครั้งไม่สามารถถ่ายภาพไม่ตรงกับบทที่ เขียนได้ เช่น ผู้ด้อยโอกาสที่ป่วย ไม่สบายต้องเดินไปโรงพยาบาล จะให้เดินไปโรงพยาบาลก็ทำ ไม่ได้ เพราะฉะนั้นบางครั้งช่างภาพก็ต้องจัดฉากถ่ายภาพมา ให้ป้าลองเดินแล้วทำท่าเดินแบบปวด ขา ทั้งที่บางทีขณะที่ถ่ายทำป้าเค้าอาจจะยังไม่ปวดขาก็เป็นได้ อาจจะต้องเสแสร้งบ้าง หรือบางครั้ง บทบอกว่า มีลูกหลาน 5 คน แต่วันที่ไปถ่ายอาจจะอยู่แค่คนเดียว ลูกๆอาจจะไปโรงเรียน ก็ต้อง คิดว่าจะตัดต่ออย่างไร ใส่ภาพชุดนักเรียน หรือ กองหนังสือที่วางอยู่บนโต๊ะ ดูเหมาะสม สื่อ ความหมายได้หรือไม่ หรือกรณีที่บทอาจจะบรรยายความยากลำบากมาก แต่มีภาพแค่บ้านหลัง หนึ่งกับคนแก่คนหนึ่งเท่านั้น นั่นคือปัญหา แต่ที่ช่างภาพไม่น่าจะลืมคือตัวบ้านทั้งหมด เพราะ บางครั้งบอกว่าบ้านผุพัง ฝนสาด แต่ไม่ถ่ายหลังคามานเลย ก็ต้องแก้ไข บางทีต้องหาภาพมุมที่คนชรา ทำงานแล้วเห็นฝาบ้านแทน

กล่าวโดยสรุปก็คือ การกำหนดวาระข่าวสารใน “สฎีปชีวิต” เป็นไปในลักษณะ สื่อมวลชน คือ ตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระข่าวสาร เพื่อจุดประกายให้สังคมหันมาให้ความสำคัญ ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ที่มาของวาระข่าวสาร มีทั้งมาจากสื่อมวลชนเอง และวาระข่าวสารจากสาธารณะ โดยทางฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 กำหนดที่จะให้ผู้ชมสาธารณะชนทั่วไป ได้รับสาร รับชม “สฎีปชีวิต” ในช่วงเวลาข่าวภาคค่ำ ช่วงที่ 2 เวลาประมาณ 19.40 น. เป็นประจำทุกวันจันทร์ ถึงอาทิตย์ โดยหลีกเลี่ยงที่จะยกข่าวนี้ออก (ยกข่าว หมายถึงข่าวไม่ได้ ออกออกอากาศตามกำหนดในวันนั้น โดยจะถูกยกไปออกอากาศในวันถัดไป หรือถูกยกทิ้งไม่นำมาออกอากาศ) แม้ว่าในบางวันข่าวจะค่อนข้างอัดแน่นจนเกินเวลา ต้องยกข่าวที่ไม่สำคัญออก “สฎีปชีวิต” จะเป็นสฎีปข่าวตัวสุดท้ายที่ถูกพิจารณา ยกเว้นแต่ในกรณีที่เป็นวันสำคัญของประเทศชาติ วันมหามงคล วัตถุประสงค์กษัตริย์ หรือในช่วงวันสวรรคตของสมเด็จพระพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ก็อาจจะมีการยก “สฎีปชีวิต” เพราะสถานีต้องให้ความสำคัญกับข่าวราชสำนักเป็นลำดับแรก

นอกจากมองเห็นภาพในการกำหนดวาระข่าวสาร ของ “สฎีปชีวิต” ที่ในช่วงปีแรก เน้นเรื่องราวของคนชรา และหันมาให้ความสำคัญกับเด็กมากขึ้นในช่วงปีที่ 2 ปีที่ 3 กระทั่งมีความหลากหลายขยายประเด็นเนื้อหามากขึ้นในปีต่อมา ซึ่งมีทั้งเรื่องผู้พิการ และผู้ที่โชคร้ายจากโรคภัยไข้เจ็บ หรืออุบัติเหตุ ครอบครัวยากจนที่ประสบมรสุมชีวิต ไม่เพียงเท่านั้น ทางผู้ผลิต “สฎีปชีวิต” ยังมีการกำหนดเกณฑ์ในการชูประเด็นผ่านการทำหน้าที่ทั้งในส่วนของผู้สื่อข่าว ในขั้นตอนการเลือกประเด็น การเขียนบท กำหนดตัวชูโรง รวมไปถึงในส่วนของช่างภาพ ที่ยอมรับว่า ต้องมีการจัดฉากถ่าย เพื่อให้ภาพดูน่าดู สมจริง ขณะเดียวกันในขั้นตอนสุดท้ายของการผลิต คือ ขั้นตอนการตัดต่อ ก็ต้องมีการคัดเลือกภาพและการใช้เอฟเฟกต์การผลิต ให้สามารถสื่ออารมณ์ โน้มน้าวคนดูให้เกิดความสงสาร “สฎีปชีวิต”

4.2 ศึกษาถึงผลกระทบของ “สฎีปชีวิต” ที่มีต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

จากการประมวลข้อมูล เห็นได้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ด้อยโอกาส จะเห็นผลชัดเจนก็ต่อเมื่อ “สฎีปชีวิต” รายงานนั้นๆ ได้รับกระแสตอบรับจากผู้ชมค่อนข้างสูง มีคนในหน่วยงานราชการ นำความช่วยเหลือ หลังไหลไปสู่ผู้ด้อยโอกาสรายนั้น กลายเป็นผลกระทบด้านบวก ที่ช่วยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และปฏิเสธไม่ได้ว่า ท่ามกลางผลกระทบด้านบวก บางรายกลับตามมาด้วยผลกระทบด้านลบ สร้างปัญหาซ้ำซ้อนให้เกิดขึ้นตามมา

4.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อกระแสตอบรับ “สติปัชชีวิต” จนทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ด้อยโอกาส
ปรากฏให้เห็นภาพอย่างชัดเจน หลังการออกอากาศ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 : แง่มุมชีวิตของแต่ละคน ยิ่งมีความลำบาก ประสบเคราะห์กรรมมาก มีความรันทดหดหู่มากเท่าไร ยิ่งได้รับความสนใจจากผู้ชมมาก

ปัจจัยที่ 2 : การนำเสนอของผู้ผลิต หากผู้ผลิตสามารถบอกเล่า ถ่ายทอดเรื่องราวครอบคลุมความยากลำบากได้ครบถ้วน ถ้อยคำ น้ำเสียงสะท้อนอารมณ์ ภาพสื่อได้ชัดเจน การเรียงร้อยเรื่องราวดูแล้วเกิดความเศร้า น่าสงสาร กระแสตอบรับจากผู้ชมก็จะมีย้อนกลับมา

ปัจจัยที่ 3 : ภูมิหลังของผู้ชม ผู้ชมบางท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือบริจาคเงินกลับมา เพราะ เรื่องราวของสติปัชชีวิต ที่ออกอากาศ สอดคล้องกับชีวิตครอบครัว ภูมิหลังของตน ที่เคยลำบากมีพ่อแม่ผู้แก่เฒ่า เจ็บป่วย หรือ พิการ ก็เลยอยากส่งต่อ ความช่วยเหลือไปยังสติปัชชีวิต รายนั้นๆ

ปัจจัยที่ 4 : วัน เวลาออกอากาศ หากเป็นช่วงเวลาที่หลายคนเสร็จภารกิจการทำงาน กลับถึงบ้านแล้ว มีเวลาดูรายการโทรทัศน์ หรือ เป็นช่วงวันหยุดที่ผู้คนพักผ่อนอยู่กับบ้าน จะส่งผลให้มีจำนวนผู้ชมมาก ยอดบริจาค กระแสตอบรับต่างๆก็จะเพิ่มตามไปด้วย

จากการตั้งข้อสังเกต พบว่า ปัจจัยลำดับต้นๆที่มีผลต่อกระแสตอบรับต่อ “สติปัชชีวิต” อันจะนำไปสู่การเกิดผลกระทบต่อผู้ด้อยโอกาสนั้น ขึ้นอยู่กับ การชูประเด็นเรื่องราวของ “สติปัชชีวิต” ที่นำมาแพร่ภาพออกอากาศนั่นเอง

ดังนั้น จากการศึกษาโดยนำบรรยาย “สติปัชชีวิต” มาจัดหมวดหมู่ ทำการวิเคราะห์ (Content Analysis) เหนือขึ้นในการชูประเด็น โดยจำแนก “สติปัชชีวิต” ที่ออกอากาศช่วง 1 ธันวาคม-29 กุมภาพันธ์ 2551 จำนวน 80 ตอน แบ่งตามประเภทออกเป็น 5 กลุ่ม โดยใช้ตัวอักษร A- E แทนค่า แต่ละกลุ่ม นำมาคำนวณเปรียบเทียบเป็นอัตราส่วนร้อยละ เพื่อพิจารณาถึงการให้ความสำคัญในการออกอากาศ “สติปัชชีวิต” แต่ละประเภท ในช่วงเวลาที่กำหนด ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สถิติชีวิตที่ออกอากาศช่วง 1 ธันวาคม 2550- 29 กุมภาพันธ์ 2551

วันที่ออกอากาศ	จำนวนตอนที่ออกอากาศ
1 - 31 ธันวาคม 2550	21 ตอน
1 - 31 มกราคม 2551	31 ตอน
1- 29 กุมภาพันธ์ 2551	28 ตอน
รวมออกอากาศทั้งสิ้น	80 ตอน

4.2.2 เกณฑ์การจำแนกกลุ่มสถิติชีวิต แบ่งตามเนื้อหาออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. ชีวิตผู้เฒ่าชรา โดดเดี่ยว,หรือพ่อแม่ที่ถูกลูกหลานทอดทิ้ง แทนด้วย **A**
2. เด็กกำพร้า หรือถูกพ่อแม่ทอดทิ้งให้อยู่กับญาติ ,ชีวิตเด็กกตัญญู แทนด้วย **B**
3. ชีวิตคนพิการ ผู้ชีวิต คั้นรนเลี้ยงชีพเอาชีวิตอยู่รอดในสังคม แทนด้วย **C**
4. ชีวิตผู้ป่วยโรคร้าย,หรือผู้ประสบเคราะห์กรรม แทนด้วย **D**
5. ครอบครัวยากจน เกิดมรสุมชีวิต แต่ขยัน อดทน แทนด้วย **E**

ตาราง 4.2 จำแนกประเภทสถิติชีวิตที่ออกอากาศ 1 ธค. 2550-29 กค.2551 เปรียบเทียบเป็นอัตราส่วนร้อยละ (%)

ประเภทสถิติชีวิต	ธค.2550 (ตอน)	มค.2551 (ตอน)	กพ.2551 (ตอน)	รวม (ตอน)	คิดเป็นร้อยละ%
A:คนชราโดดเดี่ยว	5	11	8	24	30.0
B:เด็กถูกทิ้ง,กตัญญู	3	4	4	11	13.75
C:คนพิการผู้ชีวิต	2	6	5	13	16.25
D:ผู้ป่วยเป็นโรค	4	7	6	17	21.25
E:ครอบครัวขยัน ประสบมรสุมชีวิต	7	3	5	15	18.75
รวม					100%

สรุปผลตาราง : ตาราง 4.2 สรุปได้ว่า สกู๊ปชีวิตที่ออกออกอากาศในช่วง 1 ธค.2550–29 กุมภาพันธ์ 2551 จำนวน 80 ตอน มีการชูประเด็นเรื่องคนชราผู้โดดเดี่ยว หรือถูกลูกหลานทอดทิ้งมากที่สุด คิดเป็น 30 % รองลงมาอันดับสอง คือ การชูประเด็นเรื่องผู้ป่วยที่เป็นโรค คิดเป็น 21.25% อันดับสาม คือ การชูประเด็นเรื่องครอบครัวที่ประสบมรสุมชีวิต คิดเป็น 18.75 % อันดับสี่เป็นการชูประเด็นเรื่องคนพิการผู้ชีวิต 16.25 % และอันดับสุดท้าย คือ การชูประเด็นเรื่องของเด็กถูกทอดทิ้ง หรือเด็กกำพร้า 13.75 %

จากการวิเคราะห์บทบรรยายสกู๊ปชีวิตทั้ง 80 ตอน ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจาก “สกู๊ปชีวิต” ที่มีการชูประเด็นแตกต่างกัน 5 กลุ่ม มากลุ่มละ 2 ราย รวมเป็น 10 ราย โดยเลือกเฉพาะรายที่แง่มุมชีวิตน่าสนใจ เห็นผลกระทบการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างชัดเจน นำไปสู่การสัมภาษณ์เจาะลึก และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของ “สกู๊ปชีวิต” ที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส ได้ดังนี้

กลุ่ม A ชีวิตผู้เฒ่าชราโดดเดี่ยว,หรือพ่อแม่ที่ถูกลูกหลานทอดทิ้ง

- “ตาสวน-ยายวัน ชีวิตยากไร้” อ.ปัทมชัย จ.นครราชสีมา (ออกอากาศ 7 มค.51)
- “ป้าพงษ์-ลุงสอ พี่น้องชีวิตรินทศ” อ.เมือง จ.พิษณุโลก (ออกอากาศ 13 กพ.51)

กลุ่ม B เด็กกำพร้า หรือถูกพ่อแม่ทอดทิ้งให้อยู่กับญาติ,ชีวิตเด็กกำพร้า

- “ส้ม เลี้ยงพ่อแม่ป่วย- น้องแฝด” อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา (ออกอากาศ 21 ธค.50)
- “เอื้อกับแม่พิการ-ยายชรา” อ.พรหมพิราม จ.พิษณุโลก (ออกอากาศ 19 มค.51)

กลุ่ม C ชีวิตคนพิการ ผู้ชีวิต คินรนเลี้ยงชีพเอาชีวิตอยู่รอดในสังคม

- “เค โปลิโอ ชีวิตอัปโชค” อ.เมือง จ.นครสวรรค์ (ออกอากาศ 6 มค.51)
- “วิกฤติชีวิตของปรีชาและลูก” อ.โพทะเล จ.พิจิตร (ออกอากาศ 25 มค.51)

กลุ่ม D ชีวิตผู้ป่วยโรคร้าย,หรือผู้ประสบเคราะห์กรรม

- “แหม่ม ป่วยโรคผิวหนัง” อ.เมือง จ.ลพบุรี (ออกอากาศ 19 ธค.50)
- “คุณเตย ป่วยปัสสาวะรั่ว” อ.เก้าเลี้ยว จ.นครสวรรค์ (ออกอากาศ 6 กพ.51)

กลุ่ม E ครอบครัวยากจน เกิดมรสุมชีวิต แต่ขยัน อดทน

- “นางนุช ม่ายลูก 5 ผู้ชีวิต” อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์ (ออกอากาศ 18 ธค. 50)
- “หยกฟ้า กับสวดย สายตาสั้น” อ. เมือง จ.พิษณุโลก (ออกอากาศ 4 กพ.51)

4.2.3 จัดแบ่งกลุ่ม “สฎีปชีวิต” รวมทั้งวิเคราะห์การชูประเด็น

ตารางที่ 4.3 กลุ่มตัวอย่าง “สฎีปชีวิต” 10 ราย แบ่งกลุ่มตามประเภท วิเคราะห์การชูประเด็น

วันที่	ชื่อบุคคล	แบ่งกลุ่ม	การชูประเด็น
7 มค. 51	ตาสวน-ยายวัน ชีวิตยากไร้ อ.ปึกธงชัย จ.นครราชสีมา	A	“ตาสวน-ยายวัน” สองตาขาย ชีวิตยากไร้ ตาสวนขาเสี่ยยายวันก็เป็นโรคชรา แต่เพื่อ ปากท้องยายวันต้องออกไปทำงานหาเงิน มาเลี้ยงชีวิต
13 กพ. 51	ป้าพงษ์ ลุงสอ พี่น้องชีวิต รันทด อ.เมือง จ.พิษณุโลก	A	“ป้าพงษ์” วัย 60 ปี ต้องรับจ้างก่อสร้าง เพื่อเลี้ยงดูน้องชายที่ป่วยเป็นง่อย และตา ขาบอดตั้งแต่กำเนิด แม้ป้าจะมีอาการ ปวดข้อเข่า แต่ก็ยังสู้ ห่วงอยู่เรื่องเดียวหาก ป้าควนจากไปเสียก่อนน้องชายจะหาใคร เป็นที่พึ่ง
21 ธ.ค 50	ส้ม เลี้ยงพ่อแม่ป่วย น้อง แฝด อ.วังน้ำเขียว จ. นครราชสีมา	B	“ส้ม” เด็กกตัญญูได้เรียนแค่ ม.3 เลี้ยงดูแม่ ป่วยเป็นโรคหัวใจพ่อเป็นโรคมะเร็ง ยังมี น้องชายฝาแฝดที่ต้องเลี้ยงดู ทุกวันส้ม รับจ้างเลี้ยงวัว เดินสายไฟหาเงินมาเลี้ยง ครอบครัว
19 ม.ค 51	เอื้อกับแม่พิการ ยายชรา อ.พรหมพิราม จ.พิษณุโลก	B	“เอื้อ” เด็กหญิงอายุ 11 ปี มีชีวิตลำบาก อยู่กับแม่พิการ และยายเป็นโรคหัวใจ พ่อ เสียดังแต่ยังไม่เกิด พี่สาวเอื้อต้องไป ทำงานเพื่อเจียดเงินส่งมาให้ แต่ไม่พอกิน เอื้อต้องสละข้าวให้แม่กับยายอยู่บ่อยๆ
6 ม.ค. 51	เค โปลิโอ ชีวิตอับโชค อ.เมือง จ.นครสวรรค์	C	เค เป็นโรคโปลิโอ สู้อชีวิตดิ้นรนทุกทาง เพื่อหาเลี้ยงตัวเอง แต่รายได้น้อย ไม่ เพียงพอ ขาดแคลนทุน และอุปกรณ์ ประกอบอาชีพ

วันที่	ชื่อข่าว	แบ่งกลุ่ม	การสรุปประเด็น
25 ม.ค 51	วิกฤตชีวิต ของปรีชาและลูก อ.โพทะเล จ.พิจิตร	C	"ปรีชา"รับภาระเลี้ยงดูลูก เมื่อภรรยาทิ้งให้เลี้ยงลูกเพียงลำพัง เพราะถูกรถชน จึงทำให้ตาบอด แขนและขาข้างซ้ายถูกตัด ภรรยาหนีไปมีครอบครัวใหม่ แต่ต้องสู้เพื่อลูก "ไกล"ลูกต้องเข้าโรงเรียน แต่ลำพังจะส่งเสียลูกก็ไม่ไหว
19 ธ.ค 50	หม่อม...ป่วยเป็นโรคผิวหนัง อ.เมือง จ.ลพบุรี	D	"หม่อม"หญิงสาวป่วยเป็นโรคผิวหนัง แต่ขาดการรักษาอย่างต่อเนื่อง เพราะความยากจน บ่อยครั้งที่ไม่มีเงินไปหาหมอจะมีอาการปวดแสบปวดร้อนที่ผิวหนัง แม้จะไปสมัครงานที่ไหนก็ไม่มีคนรับ แต่ก็ยังชวนขายผักเย็บผ้าจนคล่อง
6 กพ.51	คณ.เตย ป่วยปัสสาวะรั่ว อ.เมือง จ.พิษณุโลก	D	"เตย กับ ธง" สองพี่น้องกำพร้าใช้ชีวิตเร่ร่อน จนมาอาศัยอยู่ "เตย กับ ธง" สองพี่น้องกำพร้าใช้ชีวิตเร่ร่อน จนมาอาศัยอยู่ที่ทางเดินปัสสาวะ ทำให้ปัสสาวะไหลไม่หยุด หากไม่รีบรักษาโตอาจถึงขั้นเสียชีวิต แต่"น้อง"ก็สนใจเพราะไม่มีเงิน ทุกวันนี้ น้องทำอาหารเร่ขายในหมู่บ้าน ได้เงินเล็กน้อย
18 ธ.ค 50	นงนุช ม่ายลูก 5 ผู้ชีวิต อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์	E	"นงนุช"หญิงม่านเลี้ยงดูลูก 5 คน ต้องถูกสามีทอดทิ้งให้เลี้ยงลูกตามยถากรรม จะทิ้งลูกไปหางานทำก็ทำไม่ลงจึงต้องรับจ้างแถวบ้าน ลูกๆช่วยกันเก็บขวดขายเพื่อลดภาระของแม่ แม้จะหนักหนาสาหัส แต่นงนุชก็สู้เพื่อลูก

วันที่	ชื่อข่าว	แบ่งกลุ่ม	การชูประเด็น
4 กพ.51	หยกฟ้า กับสวยสายตาสั้น อ.เมือง จ.พิษณุโลก	E	"หยกฟ้า"เล็กกับสามีตั้งแต่ลูกสามคนยังเล็ก จึงต้องออกรับจ้างเลี้ยงพ่อวัย 80 ปี และลูก 3 คน ช่วงหลังป่วยเป็นโรคไตรอยค์เป็นพิษ วันไหนทำงานไม่ไหวอดกันทั้งบ้าน ทุกวันนี้"สวย"ลูกสาวเรียนอยู่ชั้น ม.1 สายตาสั้น ไม่มีเงินไปตัดแว่น ต้องหยุดเรียนมาเทอมหนึ่งแล้ว ปวดตาปวดหัวมองไม่เห็น

4.2.4 ผลกระทบของ “สติปชีวิต” ที่มีต่อผู้ด้อยโอกาสกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 ราย

จากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก และการสังเกตการณ์ ผู้ด้อยโอกาส พบว่า ส่วนใหญ่ก่อนออกอากาศ “สติปชีวิต” แต่ละครอบครัว ล้วนมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ขัดสนขาดแคลน เผชิญกับสภาพปัญหาที่แตกต่างกันออกไป เช่น อาจจะเป็นเรื่องสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต ความพิการ โรคภัยไข้เจ็บ แต่สิ่งหนึ่งที่ต่างเหมือนกัน นั่นคือ ล้วนมีฐานะยากจน ตกอยู่ในสภาพที่ แม้จะคืนรนอย่างไร ก็ไม่อาจยังชีพได้อย่างพอเพียง หลังได้รับการคัดเลือกออกอากาศ “สติปชีวิต” ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งต่อตัวผู้ด้อยโอกาสเอง และผู้คนรอบข้าง อาจจะเป็นเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง หรือหน่วยงานราชการ โดยผู้วิจัย ได้แยกศึกษาเป็นหัวข้อต่างๆ สามารถจัดแสดงผลได้ดังนี้

4.2.4.1 ประวัติโดยย่อผู้ด้อยโอกาส กลุ่มตัวอย่าง 10 ราย

4.2.4.2 สภาพชีวิตความเป็นอยู่ก่อน และ หลังการออกอากาศ “สติปชีวิต”

4.2.4.3 ความเปลี่ยนแปลง ผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งต่อตัวผู้ด้อยโอกาสและคนรอบข้าง เพื่อนบ้าน, ญาติพี่น้อง, เจ้าหน้าที่

4.2.4.4 แนวนโยบายแก้ไขปัญหาของทางผู้ผลิต “สติปชีวิต” สถานีโทรทัศน์

สื่อกองทัพบกช่อง 7 กรณีผู้ด้อยโอกาสใช้เงินเกินตัว และเกิดข้อขัดแย้งกับคนรอบข้าง

4.2.4.1 ประวัติโดยย่อผู้ด้อยโอกาส กลุ่มตัวอย่าง 10 ราย

“ตาสวน-ยายวัน ชีวิตยากไร้” อ.ปัทมชัย จ.นครราชสีมา

จากอุบัติเหตุรถล้ม ทำให้ขาของ “ตาสวน” ถูกมีดที่มัดไว้ทำรบาดขาจนเส้นเอ็นขาด ขาเสียมาเป็นเวลา 5 ปีแล้ว หนาซ้าลูกที่มีอยู่ 2 คนก็ไม่เหลือขบแล เดือดร้อนมากขึ้น เมื่อจู่ๆ

สองข้างของ “ตาสวน” อีกเสบบวมโต แต่ก็ไม่มีเงินไปหาหมอ ได้ “ยายวัน” ซึ่งอยู่กินเป็นคู่ทุกข์คู่ยาก คอยดูแล แต่ด้วยวัยกว่า 61 ปี ทำให้สุขภาพของยายวันไม่สู้ดีนัก ฟืนทนรับจ้างเกี่ยวข้าวหาเงินมาเลี้ยง “ตาสวน” ทุกวันนี้อาศัยหลบนอนอยู่บ้านญาติ ปลูกผักสวนครัวไว้ขายเล็กๆน้อยๆ

ภาพที่ 4.10 ลุงสวน ตรีเมืองปัก ให้สัมภาษณ์ ยายวัน เพ็งล้มป่วยเป็นอัมพฤกษ์นอนอยู่บนแคร่

“ป่าพงษ์-ลุงสอ พี่น้องชีวิตรันทศ” อ.เมือง จ.พิษณุโลก

ถึงแม้จะมีลูกถึง 3 คน แต่ด้วยยากจน มีอาชีพรับจ้าง ลูกๆจึงไม่มีเงินเหลือส่งมาเลี้ยงดู “ป่าพงษ์” แม่วัย 60 ปี ซึ่งสามีเสียชีวิต จะให้ไปอาศัยอยู่กับลูก ก็เกรงว่า ลูกเขยจะตั้งแง่รังเกียจ เนื่องจากทุกวันนี้ป่าพงษ์ มีภาระต้องเลี้ยงดูน้องชาย “ลุงสอ” ซึ่งมีอาการเป็นง่อยเปลี้ยตาบอด ความขยันไม่เกีย่งงาน ป่าพงษ์จะออกไปทำงานก่อสร้าง รับจ้างทุกชนิด นำเงินมาอาศัยอยู่กับน้องชาย ประทับชีวิตไปวันๆ บางวันอาการปวดข้อเข่ากำเริบ ป่าพงษ์ต้องนอนชม ข้าวปลาไม่มีใครหาเลี้ยงพี่น้องทั้งสองชีวิต

ภาพที่ 4.11 บ้านป่าพงษ์-ลุงส้อม มีพระภิกษุ 2 รูปเดินทางมามอบอาหารให้สองพี่น้อง

“ส้อม เลี้ยงพ่อแม่ป่วย- น้องแฝด” อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา

“ส้อม” เด็กชายกตัญญูวัย 15 ปี ต้องเลิกเรียนกลางคัน ออกมารับจ้างทำงานหาเลี้ยงแม่ ซึ่งตรวจพบว่า ป่วยเป็นโรคหัวใจ ส่วนพ่อเป็นโรคมะเร็งลำไส้ และยังมีน้องชายฝาแฝด ขวบเศษที่ต้องเป็นภาระให้เลี้ยงดู ชีวิตลำบากขาดสนไม่มีค่านมเด็กแฝด หวังอยากจะได้เงินมาผ่าตัดรักษาแม่ ที่เป็นโรคหัวใจ บางวันไม่มีกับข้าว “ส้อม” จะออกไปหาปลามาให้ทุกคนในบ้านได้อิ่มท้อง

ภาพที่ 4.12 ส้อม ทำอาหารให้แม่ และน้องฝาแฝดทุกเช้า ภาพครอบครัวส้อมหลังพ่อเสียชีวิตเพราะโรคมะเร็ง

“เอื้อยกับแม่พิการ-ยายชรา” อ.พรหมพิราม จ.พิษณุโลก

หลังจากพ่อเสียชีวิต ตั้งแต่ “เอื้อย” ยังอยู่ในท้องแม่ พอคลอกออกมาได้ไม่นาน แม่ของเอื้อย ก็มาป่วยเป็นโรคสันนิบาต ทำให้พี่สาวเอื้อยต้องไปหางานทำต่างถิ่น มีเพียง“เอื้อย” เด็กหญิงวัย 11 ปี ที่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูแม่ และ ยายวัยชรา ซึ่งป่วยเป็นโรคหัวใจ “เอื้อย” เป็นเด็ก ขยันเรียนมาก สอบได้ที่ 1 ทุกครั้ง มักมีปมค้อยถูกเพื่อนล้อว่า ไม่มีพ่อ แม่ก็พิการ “เอื้อย” ออกทน ช่วยคุณครูเลี้ยงเด็กเล็ก พ่อได้เงินมาก็นำไปซื้อกับข้าวจุนเจือครอบครัว

ภาพที่ 4.13 ผู้วิจัย เก็บข้อมูล พูดคุยกับครอบครัวเอื้อย แม่ป่วยเป็นโรคสันนิบาต และยายวัยชรา พร้อมเจ้าหน้าที่อบต.ผู้ดูแลบัญชีธนาคาร

“เค โปลิโอ ชีวิตอัปโชค” อ.เมือง จ.นครสวรรค์

แม้จะขาพิการ เดินไม่ได้ ชีวิตต้องอยู่บนรถเข็น แต่ “เค” ไม่ได้ย่อท้อหลังพ่อแม่ แยกทางกัน “เค” อยู่เคียงคู่อุปกรณ์เรขาคณิตเตอร์ พ่อพ่อวัยชราออกบวช “เค” ต้องอาศัยอยู่ห้องเก็บของใต้ถุนบ้าน เพราะไม่มีใครคอยช่วงพุงขึ้น-ลง จะฝนตกหรือน้ำท่วม “เค” ต้องสู้ทน เค้าไปฝึกเรียนรู้วิธีทำกรอบพระจากเพื่อน รับจ้างซ่อมไฟฟ้าบ้างพอมีรายได้เลี้ยงตัว “เค” ฝันอยากมีทุน และอุปกรณ์เพื่อเปิดร้านรับทำกรอบพระ ช่วยให้เค้าได้มีชีวิตอยู่รอด ด้วยลำแข้งของตัวเอง

ภาพที่ 4.14 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ คมกริช ครอบสุข “เค โปลิโอ” ผู้พิการผู้ชีวิต ที่เห็นด้านหน้าคือ อุปกรณ์ทำกรอบพระ ที่ให้นำเงินบริจาคไปซื้อมาเพื่อประกอบอาชีพเลี้ยงตัว

“วิกฤติชีวิตของปรีชาและลูก” อ.โพทะเล จ.พิจิตร

หลังถูกรถชน ทำให้ “ปรีชา” ตาบอด 1 ข้าง แขนและขาซ้ายถูกตัด กระทั่งได้อยู่กินกับภรรยา จนมีลูกชาย 1 คน ชื่อ “ไกล” ไม่ทันข้ามปี ภรรยาทิ้งลูกและปรีชา หนีไปมีครอบครัวใหม่ “ปรีชา” ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีวิต ตนและลูก ด้วยการหาเก็บของเก่า และปั่นลูกกระสุนดินเหนียวขายให้คนเลี้ยงวัวแถวบ้าน ญาติพี่น้องไม่เคยมีใครได้จุนเจือ ช่วยเหลือสองพ่อลูก “ปรีชา” ยังคิดไม่ตก ลูกชายถึงวัยต้องเข้าเรียน จะทำอย่างไร เมื่อลำพังเงินจะซื้อข้าวสารกินไปวันๆยังไม่

ภาพที่ 4.15 ปรีชาและลูกชาย หลังออกอากาศ “สฎีปชีวิต” มีผู้ใจบุญส่งของมาให้ พร้อมบริจาคเงิน ทำให้ปรีชาสามารถส่งลูกชายเข้าเรียนชั้นอนุบาล

“ແໝ່ມ ປ້ວຍໂຣດຜົວໜຶ່ງ” ອ.ເມືອງ ຈ.ລພບຸຣີ

มีพี่น้องถึง 6 คน “ແໝ່ມ” เป็นคนเดียวที่ผิวหนังผิดปกติ แม้จะรักษาตัวตั้งแต่เด็ก แต่อาการก็ไม่ทุเลา ทุกวันนี้ “ແໝ່ມ” อายุได้ 30 ปี จะไปหางานทำที่ไหน คนก็รังเกียจ จึงรับทำไม้กวาดอยู่บ้าน บ่อยครั้งอาการคัน แสบผิวกำเริบจนทนไม่ไหว แต่ไม่มีเงินไปหาหมอ ยิ่งโรงพยาบาลจะมาตัดความช่วยเหลือ “ແໝ່ມ” ต้องจ่ายค่ารักษาเองทั้งหมด คิดแล้วจนปัญญา อยากได้จักรเย็บผ้ามาฝึกเย็บผ้าโหล จะได้มีเงินรายได้มาช่วยประคองชีวิตตนและยาย

ภาพที่ 4.16 แหม่ม พุดคุยกับผู้เก็บข้อมูลหน้าบ้านหลังใหม่ ผิวหนังทั้งตัวของแหม่มแห้ง ตกสะเก็ด

“ครู.เตย ป่วยปีศาจะรั่ว” อ.เก้าเลี้ยว จ. นครสวรรค์

เพราะป่วยเป็นโรค กระดูกสันหลังทับทางเดินปัสสาวะ ทำให้ “เตย” ต้องใช้ชีวิตอย่างทุกข์ทรมาน ควบคุม กลั้นการขับถ่ายไม่ได้ หลังแม่เสียชีวิต “เตย” และ “ธง” น้องชายก็ไม่ใช่ที่ต้องการของญาติพี่น้อง โดยเฉพาะ “เตย” ที่มักขับถ่ายเลอะเทอะจนส่งกลิ่นเหม็น “เตย” ยังโชคดีได้ “น้อง” หญิงโสด ซึ่งเคยเป็นเพื่อนนักเรียนห้องเดียวกับแม่ นำสองพี่น้องมาเลี้ยงดู เพราะสงสารทุกวัน “น้อง” เลี้ยงชีพด้วยการหาของเก่า บางครั้งก็หาเงินได้ไม่พอพา “เตย” ไปหาหมอ ทั้งที่ตอนนี้หมอบอกต้องรักษา “เตย” ให้เร็วที่สุด ไม่เช่นนั้น หากไตเสื่อม อาจถึงขั้นเสียชีวิต

ภาพที่ 4.17 คณะครู อาจารย์ อ.เก้าเลี้ยว จ.นครสวรรค์ เดินทางมาเยี่ยม “น้องเตย กับธง” พร้อมมอบ ของใช้ หม้อหุงข้าว กระจกน้ำร้อน เตารีด ฯลฯ ทุกวันนี้ น้องเตยต้องสะพายกระเป๋า ใส่ถุงปัสสาวะพร้อมต่อท่อปัสสาวะ อยู่ตลอดเวลา

“นงนุช ฆ่าลูก 5 ชีวิต” อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์

ร่วมทุกข์ร่วมสุขจนมีลูกถึง 5 คน สามีกลับทอดทิ้ง ไม่รับผิดชอบ ทิ้งให้ “นงนุช” ต้องหาเลี้ยงลูกตามลำพัง อาชีพทำงาน โรงงาน ไม่พอจุนเจือลูกๆ ทั้ง 5 คนที่ยังอยู่ในวัยเรียน ลูกๆ 2 คน เรียนอยู่ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 บางวันต้องหยุดเรียน ไปรับจ้างปลูกมันสำปะหลัง หาเงินช่วยแม่ เลี้ยงน้อง แม้ภาระจะหนัก ท่วมท้น บ้านที่อยู่ก็ซอมซ่อ หลังคารั่ว แต่ “นงนุช” กัดฟันสู้ไม่ท้อมีลูกเป็นกำลังใจ เธอบอกว่า ชีวิตนี้ จะขออยู่เพื่อลูกเท่านั้น

ภาพที่ 4.18 บ้านหลังใหม่ ที่นงนุชตัดสินใจนำเงินส่วนหนึ่งไปซ่อมแซม ให้ลูกทั้ง 5 คนสุขสบายขึ้น

“หยกฟ้า กับสวย สายตาสั้น” อ. เมือง จ.พิษณุโลก

หลังเลิกกับสามี “หยกฟ้า” ต้องรับภาระเลี้ยงดูลูกๆ ทั้ง 3 คน “น้องสวย” ลูกสาวคนโต มีปัญหาสายตาสั้นถึง 2,500 อ่านหนังสือก็มองไม่เห็นจนต้องหยุดเรียนมาได้ทอมึงแล้ว ทุกวันนี้ “หยกฟ้า” ต้องหารับจ้างทำงานตามสวนกล้วย หาเลี้ยงลูก 3 คน และพ่อวัยชรา บางวันสุขภาพไม่อำนวย เพราะหยกฟ้าป่วยโรคไตรอยด์เป็นพิษ ทำงานหนักไม่ได้ แต่สิ่งที่ “หยกฟ้า” ห่วงที่สุด กลับเป็นปัญหาเรื่องลูกสาวที่สายตาสั้น เกรงว่านานวัน “สวย” ลูกสาวจะตามองไม่เห็น

ภาพที่ 4.19 ครอบครัวหยกฟ้า “สวย” ลูกสาวสายตาสั้นถึง 2500 หลังออกจาก “สตูปีชีวิต” มีคนใจบุญส่งแว่นมาให้หลายอัน ที่ใส่อยู่ประจำคือแว่นที่มีแพทย์มาตัดให้ถึงบ้าน สวยได้เรียนต่อสมใจ

4.2.4.2 สภาพชีวิตความเป็นอยู่ก่อน และ หลังการออกอากาศ “สฎูปชีวิต”

จากการสัมภาษณ์ผู้ด้อยโอกาสทั้ง 10 ราย ต่างตอบตรงกันว่า ก่อนหน้าที่ได้ออกอากาศใน “สฎูปชีวิต” ความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบาก ทั้งในเรื่องของปัจจัยสี่ ที่ไม่เพียงพอต่อการหาเลี้ยงชีพ ต้องอดมื้อกินมื้อ และไม่ได้รับสิทธิ์เข้าถึงบริการของภาครัฐ หลังออกอากาศ “สฎูปชีวิต” ก็มีผู้ใจบุญเอาของอุปโภค บริโภคมาให้ อาหารการกินสมบูรณ์ขึ้น ไม่ก็พอจะมีเงินไปหาซื้ออาหารให้ท้องอิ่ม มีผู้คนหลังไหลมอบความช่วยเหลือ ส่งของมาให้ บ้างก็ไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ มอบเงินช่วยเหลือกันถึงบ้าน เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ แพทย์ พยาบาลมาให้การดูแล บางคนมาสร้างห้องน้ำ ไม่ก็ปลูกบ้านหลังใหม่ให้

คนแก่ชราบางราย เช่นคุณตาสวน ตรีเมืองปัก อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา ชายชรา ถูกลูกทอดทิ้งมีอายุได้ 68 ปี เคยติดต่อขอเบี้ยเลี้ยงคนชรา เดือนละ 500 บาท ก็ไม่เคยได้รับ หลังออกอากาศ “สฎูปชีวิต” ไปไม่กี่วัน คุณตาสวนก็ได้รับสิทธิ์นั้นทันที โชคดี 2 ต่อ เมื่อคุณตาได้รับพิจารณาให้เข้า “โครงการอยู่ดีมีสุข” ได้เงิน 5 หมื่นบาท มาสร้างบ้านหลังใหม่ เพิ่งเริ่มต้นลงเสาเอกสร้างเป็นบ้านชั้นเดียวธรรมดา มีห้องครัว ห้องน้ำ โดยชาวบ้านบริจาคที่ดินให้

“เมื่อก่อนก็หาเก็บผักหญ้า ข้างรั้วกินนี่แหละ บ้านก็อาศัยเค้าอยู่ พอได้ออกทีวีแล้ว เมาเอาของมาให้ใช้ให้กินก็ดีใจ ก็คิด ดีแล้วที่เขามาช่วยเหลือชีวิตเรา ให้ได้อยู่ได้กิน ไปถึงวันตายอย่างเงินผู้สูงอายุนี้ สํารวจมาตั้ง 8 ปี 9 ปี ต้องออกสฎูปแล้วถึงได้เงิน ออกมา 2-3 วัน อบต.ก็วิ่งมาเรียกตัวไปเปิดบัญชี นี่ก็เกณฑ์ลูกน้องมา 6- 7 คน ปลูกบ้านใหม่ให้ ก็ดีใจสุดๆ”(ตาสวน ตรีเมืองปัก ,สัมภาษณ์,13 มิถุนายน 2551)

ภาพที่ 4.20 ภาพตาสวน และ ยายวัน นั่งดูเจ้าหน้าที่และชาวบ้าน ช่วยกันตอกเสาเข็มบ้านหลังใหม่ที่ได้รับงบประมาณ 5 หมื่นบาทจากโครงการ “อยู่ดีมีสุข” ให้จัดสร้างบ้าน

ภาพที่ 4.21 ภาพซ้ายเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขปีบขนาดคุณยายวัน ที่เพิ่งออกจากโรงพยาบาล ภาพซ้าย นายกล่ากาชาด มอบของให้คุณตาสวนและคุณยายวัน

ป่าพงษ์ ลุงสอ พี่น้องรันทต บอกว่า ดีใจมากที่ “สฎีปชีวิต” มาถ่ายทำ ดีใจจนน้ำตาไหล พอออกอากาศไปแล้วก็มีคนมาเยี่ยม มากมาย ทั้งฆรวาสาและพระภิกษุ ป่าพงษ์ เป็นอีกตัวอย่างชีวิตที่น่ายกย่อง เบิกเงินบริจาคมาใช้เพียงครั้งเดียว 2,000 บาท โดยทุกวันนี้ก็ยังลงขันทำงานรับจ้าง ทำงานก่อสร้าง บอกว่า จะเก็บเงินไว้ใช้เพื่อบ้านปลายเจ็บป่วยไข้ ไว้หาหมอ

“ชีวิตป่าลำบากมาตลอด มีอะไรก็กิน ผักต้ม น้ำพริก เมื่อก่อนทำงานก่อสร้าง ขนปูนแบกอิฐ แบกทราย ปวดเข่าก็ต้องทำ พอออกทีวีไปแล้ว มีคนมาหาถักนเยอะเลย เขามาแจกเสื้อผ้า บ้าง ซ้อกางเกงใหม่ๆมาให้บ้าง ป่าไปทำงานกลับมาเจอ น้ำตาไหลเลย มันดีนั่น”
(ประพงษ์ เอี่ยมบัวหลวง, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2551)

ภาพที่ 4.22 ป่าพงษ์-ลุงสอ นำสมุดบัญชีให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ, รับของบริจาค

บัวลัย เชื้อกล้า แม่ของ “ส้ม เด็กชายกตัญญู” เล่าให้ฟังว่า ก่อนหน้านี้ชีวิตลำบากอย่างหนัก เพราะตัวเองก็ป่วย สามีก้เป็นมะเร็งลำไส้ อากาศหนัก ไม่มีเงินค่ายา ค่ารถไปหาหมอ และไม่มีเงินซื้อนมให้ลูกฝาแฝดกิน ได้แต่ให้กินข้าวต้ม ส่วนส้มเอง ก็ไม่มีเงินไปซื้ออุปกรณ์การเรียน จึงต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน มาช่วยเลี้ยงดูแม่และน้อง หลังออกอากาศ “สกุ๊ปชีวิต” ชีวิตก็ดีขึ้น แต่สามมิได้เสียชีวิตลง เพราะมะเร็งลำไส้ลุกลามไปมาก รักษาไม่หาย

“ตอนที่ยังไม่ได้ ออก ลำบากมากที่สุดเลยคะ ไม่มีนมให้ลูกกิน แล้วแฟนก็ไม่สบาย ไหนจะลูกสองคน ไหนจะต้องเรื่องใส่เขา เขาจะต้องถ่ายตลอด ก็ต้องเปลี่ยน วันหนึ่งก็เปลี่ยนสองสามครั้ง ใ้ถ่ายทะลักออกมาแตก เหม็น ตัวเองก็ไม่สบาย ต้องขอเงินเพื่อนบ้าน เขาก็ช่วย ก็เกรงใจเขา พอออกสกุ๊ปชีวิต ก็ดีขึ้นๆ ลูกมีนมกิน มีเงินไปหาหมอ แล้วก็มีคนมาเยี่ยมจากกรุงเทพฯคะ นอกนั้นก็ได้รับจดหมาย ส่งข้าวส่งของมา ส่งมาหาส้ม ขอให้ส้มเป็นคนดี เขียนจดหมายมาทุกคนเลยคะ แล้วแม่ก็ตอบเขาไป” (บัวลัย เชื้อกล้า, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2551)

ทุกวันนี้ “ส้ม ฉัตรชัย เชื้อกล้า” ทำงานรับจ้างเดินสายไฟ เลี้ยงวัวให้ผู้ใหญ่บ้าน มีเงินพอเหลือจุนเจือแม่ และซื้อนมให้น้องชายฝาแฝดได้กิน จนเด็กแฝดร่างกายสมบูรณ์ขึ้น

“ ก็เครียดไม่มีเงินให้น้องซื้อนม ก็ลำบากเหมือนกัน บางทีไม่มีแม่ก็ไปยืมเงินพี่น้อง ครั้งละร้อยสองร้อย แล้วใช้กินเขา ช่วยให้น้องมีนมกิน ตอนนั้นก็ดีขึ้น ก็พอซื้อนมให้น้องส่วนมาก และที่ใช้จ่ายที่บ้าน ก็มีนายอำเภอมาเยี่ยม หลายคนแต่ไม่รู้จักซื้ออาหารแห้ง ข้าวสาร ผ้าห่ม ให้หลายอย่าง” (ฉัตรชัย เชื้อกล้า, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2551)

ภาพที่ 4.23 นายอำเภอสุทธีศักดิ์ พรประเสริฐสุข นายอำเภอวังน้ำเขียว มอบของให้ครอบครัวส้ม ช่วยให้ส้มมีนมผงให้น้องฝาแฝดดื่มกิน

เด็กหญิงกตัญญู “น้องเอื้อย” ซึ่งต้องปรนนิบัติดูแลแม่ที่ป่วยเป็นโรคสันนิบาต และยายที่แก่ชรา บอกว่า เมื่อก่อนได้แต่มองเพื่อนๆกินขนม ตนเองอยากกินขนม น้ำหวาน ก็ไม่เคยกิน เดี่ยวนี้พอมีค่าขนมไปโรงเรียนบ้าง และโชคดีที่มีผู้ใจบุญบริจาคเงินมาสร้างห้องน้ำให้ใหม่บนบ้านทำให้แม่และยายไม่ต้องลำบากขึ้น-ลงบ้าน เพื่อไปใช้ห้องน้ำได้ถนัดบ้าน “น้องเอื้อย” แทบไม่ใช้เงินบริจาคเลย เคยเบิกเงินมาซื้อชุดนักเรียน อุปกรณ์การเรียน และพาแม่ไปหาหมอ จำนวนไม่มากนัก หนูน้อยต้องการเก็บเงินไว้เป็นทุนการศึกษาในวันข้างหน้า

“ก่อนหน้าก็อยู่ขัดสนไม่ค่อยมีเงินไม่มีทองกับเขา เวลาเพื่อนเขามีตั้งค้ไปกินขนม แม่เขาบอกว่าไม่ต้องมองเขา บางคนเขาก็ให้ตั้งค้กินขนม ก็กินข้าวกับโรงเรียน เวลาเขากินขนม หนูก็ไม่มองเขา ทำเป็นอ่านหนังสือไป ไม่ต้องไปยุ่งกับเขา กินข้าวเสร็จก็ไปช่วยครูเฝ้าเด็กอนุบาล แล้วก็ไปซื้อมวอลเลย์ ชอบเล่นกีฬา เพราะว่าสนุก หนูชอบ ก็มีคนเอาเสื้อผ้า เอาของมาให้ เขาให้เงินไว้จ่ายค่าไฟ ทำห้องน้ำให้ แล้วบอกให้คุณแลแม่ให้ดีๆ อย่าทึงแม่กับยาย เขาบอกอย่างนี้”

(มาลี เพ็ชรชาญชัย, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2551)

ภาพที่ 4.24 เอื้อยประคองแม่พิการเข้าห้องน้ำใหม่ที่มีผู้ใจบุญบริจาคเงินสร้างให้ใหม่บนบ้าน
ภาพเอื้อยช่วยยายหุงหาอาหาร

เช่นกันกับชีวิตของ “เค โปลิโอ” ที่ไม่เคยคิดฝันว่า ตนจะได้ออกทีวี รอดูอยู่นาน เป็นเดือน พอได้ออกอากาศ “สก็๊ปชีวิต” ก็เล่าให้ฟังถึงความเปลี่ยนแปลงว่า

“ก่อนออกนี่ ลำบาก กินก็ไม่ค่อยอิ่ม เงินทองก็ไม่มีติดกระเป๋า เงินทองก็ไม่พอ เวลาปวดท้องขึ้นมา ก็ต้องทน เพราะว่าไม่มีตังค์ หลังจากได้ออกแล้ว ทุกอย่างมันก็เปลี่ยน คีชีน เป็นกองเลย จากที่วันหนึ่งไม่มีเงินติดกระเป๋าเลย ก็มีเงินติดกระเป๋า ไม่มากก็ยังพอมีซื้ออะไรกิน ซื้อหยูกซื้อยาอะไรได้ ซื้ออุปกรณ์มารับทำกรอบพระ ให้เช่าพระ มีคนเขาเห็นแล้วก็มาให้กำลังใจ มาพูดคุยด้วย ทักทาย มาถามโน่นถามนี่”(คมกริช ครอบสุข,สัมภาษณ์,2551)

ภาพที่ 4.25 เค โปลิโอ นำเงินบริจาคไปลงทุนประกอบอาชีพ เปิดแผงให้เช่าพระ และรับทำกรอบพระ ส่วนที่อยู่อาศัย ยังอาศัยอยู่ห้องปูนแคบๆ ใต้ถนนบ้านของพ่อ

ก่อนหน้านั้น แม่ได้เบี้ยคนพิการเดือนละ 500 บาท แต่ปรีชา พันศรี หนุ่มพิการ ก็ยอมรับว่า ไม่เพียงพอสำหรับการยังชีพของตนและลูกน้อย ที่อยู่ในวัยต้องกินนม นกเข้า ปรีชา ต้องดิ้นรนไปขอมมให้ลูก พอออกอากาศ “สตู๊ปชีวิต” ไป พอมีเงินซื้อนม ซื้อไข่ บำรุงร่างกายลูกชาย และยังมีเงินส่งลูกเข้าเรียนชั้นอนุบาล 1 ทั้งที่เมื่อก่อนอนาคตมืดมน

“ไม่ไหวครับ แย่สุดๆ ต้องโยกรถพาลูกไปหาหมอ ไปขอมมเขา บางทีเขา สงสารตามทางไปเจอใครเขา เขาให้ยีสลึบบาท สามลึบ เมื่อก่อนไม่มีอะไร กินข้าวต้มกับเกลือ ต้มๆแล้วก็เอาเกลือใส่หน่อยแล้วก็กิน กินน้ำข้าว จนปัญญาเดี๋ยวนี้ดีขึ้น ไปเยอะ มีหม้อหุงข้าว ไม่ต้องให้ลูกกินน้ำข้าวแล้ว ลูกได้กินนมเราก็สบายใจหน่อย มีซื้อไข่ไว้ให้ลูก บางทีตอนเขารถ กับข้าวมา เขามีข้าวกลอง ข้าวมันไก่ซื้อให้ลูก ก็ป้อนให้ลูกไป” (ปรีชา พันศรี, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

ภาพที่ 4.26 ปรีชาและลูกเลี้ยงชีพด้วยการหาเก็บของเก่า ชีวิตดีขึ้น ซื้อหม้อหุงข้าว ไฟฟ้า ลูกได้กินข้าวร้อนๆกับไข่เจียว

หลังจากต้องทนทุกข์ ทรมาน กับโรคผิวหนังแห้งแตกเป็นสะเก็ดมานาน พอได้ออกอากาศ “สฎีปชีวิต” สุปราณี เขียนสอาด หรือ แหม่ม ก็ได้รับความช่วยเหลือตอบกลับอย่างท่วมท้น รายการทีวี ต่างเชิญให้น้องแหม่ม ไปออกรายการเพื่อนำความช่วยเหลือมาให้ ส่งผลให้ยอดเงินบริจาคของแหม่ม สูงเกือบล้านบาท

“เมื่อก่อนต้องเหลาไม้กวาดส่งเค้า ได้ 500 ก็ไปซื้อยา บางทีก็โทรบอกหมอว่า ตั้งค้มีไม่พอ เพราะทำไม้กวาดทางมะพร้าวได้อันละห้าสิบบดงค์ ต้องทำได้พันอันถึงจะได้ 500 ก็พอค่ารถไป เคยไปขอเบี้ยเลี้ยงคนพิการ แต่เขาบอกว่าไม่ได้ ก็เลยไม่ไปเพราะว่า อายุเขา ก็ดีใจค่ะ ที่เขาช่วยจริงๆ ก็ปลื้มใจที่ได้ออกสฎีปชีวิต พอออกสฎีปชีวิตเสร็จช่อง 9 ก็มาติดต่อให้ไปถ่ายช่อง 9 ตอน 5 ทุ่ม รายการคุณสัญญา คุณากร เขาก็ให้รถตู้มารับไป ก็ถึงบ้านมาตอนตีหนึ่งกว่า ก็ไปกับบอสม.ที่ซื้อป่าหุมพาไป ก็มีเงินเข้ามาบัญชีเรื่อยๆ” (สุปราณี เขียนสอาด,สัมภาษณ์,2551)

ภาพที่ 4.27 ภาพแหม่ม, แม่ และหลาน ใช้ชีวิตในบ้านหลังใหม่ มีเฟอร์นิเจอร์ครบครัน

ทั้งที่ไม่ใช่เลือดเนื้อเชื้อไข แต่ด้วยความสงสาร สุพรลักษณ์ พูลขวัญ หรือ “น้อง” จึงรับอุปการะ “น้องเตย” ซึ่งป่วยปัสสาวะรั่ว และน้องชาย“รง” จนต้องคิดหนี้สิน ใช้ชีวิตด้วยความลำบาก หลังออกอากาศ “สกุ๊ปชีวิต” ก็พอมีเงินเก็บไว้รักษาตัวให้น้องเตย จะเก็บเงินไว้ไม่ถอนออกมาใช้ ส่วนคุณครู ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ ต่างก็ให้ความช่วยเหลืออย่างดี เสมอต้นเสมอปลาย

“ชีวิตต้องมาตกต่ำ เหมือนคนล้มละลาย ต้องมารับผิดชอบต่างๆ เพราะปกติแล้ว โสค ก็ยังไ้ก็ได้ แต่พอต้องมารับผิดชอบเด็ก เครียดมาก ไปทางไหนก็มีแต่เจ้าหนี้ ก็หลายหมื่น พอออกรายการไป ก็ดีขึ้น คือมีกำลังใจให้เราต่อสู้ ไม่ให้ท้อถอย ให้เรารักษาเขาให้หาย ให้เหมือนกับที่เขาตั้งใจบริจาคเงินมา ไปไหนคนก็ชม ให้กำลังใจ ก็มีอาจารย์ที่จะเชิงเตธา ให้เดือนละพัน ประจำ มีเมียผู้ว่า นายอำเภอ นี่เขาให้ความช่วยเหลือ แต่ที่ลืมไม่ได้คือผู้ใหญ่บ้าน ครั้งแรกตอนที่ไม่มีหน่วยงานมาช่วยเหลือเขาจะเรียไรชาวบ้านก่อน ให้เด็กไปรักษาผ่าตัดรอบแรก”
(สุพรลักษณ์ พูลขวัญ, สัมภาษณ์, 2551)

ภาพที่ 4.28 ดนุ.เตย และน้องรง ออกไปตระเวนช่วย “น้ำน้อง” หาเก็บของเก่า กระเป๋าสีสะพาย ติดตัวน้องเตยตลอดเวลา บรรจุงูงปัสสาวะ ซึ่งแพทย์ต่อสายยางไว้

ทั้งที่มีภาระลูกวัยกำลังเรียนถึง 5 คน สามีก็ทอดทิ้งไม่เหลียวแล แต่แม่คนแกร่งอย่าง “นางนุช เพชรพงษ์” ก็ไม่เคยท้อ ทำงานในโรงงาน ส่วนลูกๆก็ขยันช่วยแม่แบ่งเบาภาระ หลัง ออกอากาศ “สกุ๊ปชีวิต” นางนุช ได้เงินมาจำนวนหนึ่ง เธอตัดสินใจนำไปซ่อมแซมบ้าน เพื่อให้ลูกทุกคน อย่างน้อยก็มีบ้าน คู้มแดดกันฝน

“ก็คงไม่มีอะไรดีไปกว่านี้ นี่ยังดีขึ้น สภาพจิตใจก็ดี บ้านก็ทำให้ลูกอยู่ดีขึ้นถึงจะไม่ดีทีเดียว แต่ก็ยังพอหลบฟ้าหลบฝน ไม่เหมือนแต่ก่อน แต่ก่อนเวลาลมฟ้า ลมฝนมา ต้องวิ่งหนีหาหลบตามบ้านคนอื่นเขา เป็นกระท่อมยิ่งกว่านี้อีก เก็บเงินไว้เป็นทุนการศึกษาลูกด้วย เงินก็เก็บไว้ในบัญชี ใช้จ่ายที่รับจ้างไปวันๆ จ่ายให้ลูกไปโรงเรียน แล้วก็ค่ากับข้าว ส่วนมากก็จะกินเป็นไข่ของง่ายๆ ลูกก็ไม่บ่น กินยังงี้ก็กินไป” (นางนุช เพชรพงษ์, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

ภาพที่ 4.29 ภาพการใช้ชีวิตของนางนุชหม้ายลูก 5 ผู้ชีวิต , ลูกสาวคนเล็กเช็ดน้ำตาปลอบใจแม่

อีกครอบครัวที่โชคดี หลังชีวิตของ “หยกฟ้า และสาวลูกสาวสายตาลิ้น”

ออกอากาศ ผู้ใจบุญพากันส่งแว่นสายตามาให้สวย แพทย์จากโรงพยาบาลมาตัดแว่นให้ถึงบ้าน สวยได้เรียนหนังสือต่อ ครอบครัวมีชีวิตที่ดีขึ้น

“ก่อนนี้ก็ไม่ค่อยจะมีกิน พอเขามาช่วย ก็มีคนเอามาเยี่ยม รู้สึกว่าดีใจ จากที่ไม่รู้จะหาค่าเรียนที่ไหนให้ลูก อีกอย่างเราหากคนเดียว ไหนจะพ่ออีก ไหนจะลูก ลูกคนโตก็ไม่ได้เรียนก็ดีขึ้น รู้สึกว่ามันเหมือนตายแล้วเกิดใหม่ ลูกได้ใส่แว่น ได้ไปเรียนหนังสือ ลูกคนเล็กสองคนก็มีเสื้อผ้าใส่ ไม่เคยคิดว่าจะได้มากมายขนาดนี้ เพราะว่าเงินของคนใจบุญที่มาบริจาค เขาคิดว่าเงินของเขาน้อย แต่สำหรับหนูมันมากมายค่ะ” (หยกฟ้ารัตนสุวรรณ,สัมภาษณ์,12 มิถุนายน 2551)

หยกฟ้า ได้นำเงินบริจาคจำนวนหนึ่งมาไถ่ถอนที่ดิน บ้านที่อยู่ปัจจุบันนี้ เนื่องจากพอนำไปจำนองไว้ เพื่อเธอและลูกจะได้มีที่อยู่อย่างถาวร เงินส่วนหนึ่งนำไปซื้ออุปกรณ์การเรียนให้ลูก และของใช้ที่เธอและลูกคิดว่าจำเป็น

ภาพที่ 4.30 ภาพสวย ลูกสาวกำลังลงแว่นที่มีผู้ใจบุญส่งมาให้ ,ภาพหยกฟ้าทำงาน

4.2.4.3 ความเปลี่ยนแปลง-ผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งต่อตัวผู้ด้อยโอกาสและคนรอบข้าง เพื่อนบ้าน,ญาติพี่น้อง, เจ้าหน้าที่

ผู้วิจัยเลือกนำเสนอผลการวิจัย เน้นเฉพาะในส่วนของสติปัญญา กลุ่มตัวอย่าง 10 รายคัดเลือกมาเฉพาะรายที่เห็นถึงความเปลี่ยนแปลง ผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะแง่บวกเกี่ยวกับผลกระทบด้านลบ รวม 4 ราย ซึ่งในส่วนของกระแสตอบรับด้านบวก เรื่องการได้รับ

ความช่วยเหลือ ชีวิตสุขสบายที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ด้อยโอกาส ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในหัวข้อข้างต้นแล้ว และพบว่า ในบางราย เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง เจ้าหน้าที่ ซึ่งเคยช่วยเหลือ ไปมาหาสู่กัน ยังคงมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันดังเดิม ไม่แตกต่าง ระหว่างก่อน และ หลังออกอากาศ “สคู๊ปชีวิต”

“ตาสวนและยายวัน” เพื่อนบ้านที่เคยเอื้ออาทร ให้ข้าวปลาอาหารกันอยู่เป็นประจำ ไม่เปลี่ยนแปลง ลูกชาย 2 คน ไม่ย้อนกลับมาดูแลเหมือนเดิม แต่ในส่วนของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จะเห็นได้อย่างชัดเจน ทั้งปลัดอำเภอปรางค์, อบต., ผู้ใหญ่บ้าน ต่างแข่งขัน เกณฑ์คนมาช่วยกันลงเสาเข็ม ปลูกบ้านให้กับตาสวน ที่ได้รับสิทธิ์ได้เงิน 5 หมื่นบาทมาปลูกบ้านตามโครงการ “อยู่ดีมีสุข” และ อบต.รังษีเหนือ ก็เร่งรัดพาตาสวนไปเปิดบัญชี ให้ได้รับสิทธิ์เบี้ยเลี้ยงคนชรา ทั้งที่เคยยื่นขอมานาน 8-9 ปี ไม่เคยได้ ให้เหตุผลว่า ยังมีคนที่ลำบาก ยากจนมากกว่าตาสวน เจ้าหน้าที่อสม.พากันยกทีมมาดูแลตาสวน และบิบบวด ทำกายภาพบำบัดให้คุณยายวัน ซึ่งช่วงหลังล้มป่วยลงเป็นอัมพฤกษ์เดินไม่ได้ ที่เคยเป็นคนหาเลี้ยงตาสวน กลายเป็นทุกวันนี้ตาสวนต้องหาเลี้ยงยายวันแทน

“ส้ม เลี้ยงพ่อแม่ป่วย และน้องแฝด” นายอำเภอ และคณะเจ้าหน้าที่จากอำเภอวังน้ำเขียว และ อบต.วังหมี ต่างจัดสรรสิ่งของอุปโภค บริโภค ข้าวสาร อาหารแห้ง ผ้าห่ม และนมเด็ก มามอบให้กับครอบครัวส้ม ขณะเดียวกันสง.ในพื้นที่ก็แวะมาเยี่ยม รับปากจะส่งเสียด่านมให้เด็กแฝดเดือนละ 500 บาท ทุกเดือน เป็นความช่วยเหลือ ที่ครอบครัวส้มไม่เคยได้รับมาก่อน สิ่งที่จะกลายเป็นปัญหาหลังจากนี้คือ เมื่อต้นปี พ่อของส้มได้เสียชีวิตลง นางบัวลย์จึงนำเงินบริจาคที่มีอยู่ไปจัดการศพให้สามี เหลือเงินจำนวนไม่มากนัก อีกทั้ง หมอที่โรงพยาบาลได้เร่งรัดให้นางบัวลย์ทำการผ่าตัดหัวใจโดยด่วน เนื่องจากอยู่ในภาวะหัวใจโต ถ้าช้าอาจไม่ทันการณ์ เป็นอีกมรสุมชีวิตที่ส้มและครอบครัว ยังต้องดิ้นรนอยู่รอดกันต่อไป

“ปรีชา ผู้พิการ และลูกชาย” จากที่เคยอยู่อย่างสงบเสงี่ยม เจียมตัวกับลูกชายสองคน ไม่เคยไปรบกวนญาติพี่น้อง และญาติพี่น้องก็ไม่เคยแบ่งปันข้าวปลาอาหารมาจนเจ้าปรีชาและลูกเลย ทั้งที่บ้านอยู่ละแวกเดียวกัน สามารถเดินเท้าไปมาหาสู่กันได้ใกล้ๆ

ที่เป็นเช่นนี้เพราะญาติพี่น้องรังเกียจในความพิการของปรีชา เกรงว่าจะมาเบียดเบียนสร้างภาระให้ เนื่องจากปรีชาพิการ ทั้งตาบอด ขา และ แขนขาด ทำมาหากินไม่สะดวกเหมือนเช่นคนปรกติ แต่ที่ผ่านมามีปรีชา บอกว่า ไม่เคยไปเบียดเบียนญาติพี่น้อง พยายามดิ้นรนหาเลี้ยงตัวเองและลูกชายมาตลอด

หลังการออกอากาศ “สกุ๊ปชีวิต” มีคนใจบุญส่งของมาให้ และมาเยี่ยมเยียนปรึกษา พบว่า พี่ชายของปรีชาและญาติพี่น้องก็เริ่มมาแวะเวียน เยี่ยมเยียนปรึกษบ่อยครั้ง สอบถามสารทุกข์สุกดิบ บางครั้งก็มาขอยืมข้าวสารไป อ้างว่าขอยืมข้าวสาร 2 ถึง 3 ไปก่อนพอดีข้าวหมด บางวันปรีชาออกไปหาเก็บขวดขายกับลูกชาย ล้อคบ้านไว้ กลับมาบ้านถูกงัด มาม่า ข้าวสาร ไข่ หายหมดเกลี้ยง พ่อลูกอนาใจ ไม่อาจคาดเดาได้ว่าใครซำเติม

ไม่นานมานี้ พี่ชายมาขอยืมเงินปรีชา 4 หมื่นบาท ปรีชาเกรงใจ เลยปิดให้ไปคุยกับ นายเฉลียว ทองเงิน เจ้าหน้าที่อบต. ซึ่งเป็นคนดูแลบัญชีเงินฝากของปรีชาไว้ให้ นายเฉลียวพยายาม ตักเตือนให้สติปรีชาอยู่เสมอ ว่าต้องห่วงลูกชายไว้ก่อน เก็บเงินไว้ให้ลูกเรียน และให้เบิกเงินใช้น้อยๆหน่อย อย่าใช้เงินมือเติบ เดียวต้องกลับไปลำบากอย่างเดิม

“ไม่มีครับ ไม่มีใครเลยครับ ไม่มีใครมาเหลียวแลผมเลย เป็นญาติกันแหละ ผมก็อยู่กับลูกสองคน คิดว่าเราทำกินไม่ได้ แต่ผมไม่ท้อแท้ ไม่มีอะไรกินเลย เราก็กินนอนกันอยู่แค่นี้ ต่างคนต่างอยู่ครับ ผมเกรงใจคนมีอะไรผมก็ตอบแทนเขาบ้าง พักหลังพี่น้องก็มามีมาหาเรื่อย มาคุยบ้างทักทายอะไรบ้าง บางคนเขาจะกู้ ผมก็บอกผมพาไปได้ ไปหาอบต. ผมยกเรื่องให้อบต.หมด คุยกับอบต.เอา อบต.ให้ไม่ให้ผมไม่รู้ล่ะ ผมปฏิเสธไม่ได้ เขาว่าผมลี เวลาไม่มีเงินน้อยก็ทำเป็นหยิ่งไม่รู้จักที่จักน้อง” (ปรีชา พันศรี, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

“เขาก็ไม่ได้เบียดเบียนใคร อยู่พื้นที่ๆ แต่พอหลังจากออกรายการแล้ว มันก็เปลี่ยนแปลงครับ การใช้เงินมันก็จะมากขึ้นหน่อย ก่อนหน้านี้ก็ให้ไปเบิกสามพัน นี่ก็หมดไปแล้ว นี่ก็มายืมเงินซื้อชุดลูก พอมีเงินแล้วชักใช้เยอะ พี่น้องจะยืมเงินเรื่อย เขาเคยปิดมาหาผม ก็ให้ผมเป็นใหญ่ แต่เขาก็อดไม่ได้เนอะ ผมบอกไม่ได้ล่ะ เพราะว่าทางรายการเขาเน้นมา มันไม่ใช่เงินที่จะได้มาง่ายๆนะ จะเอาไปเป็นก้อนมันเป็นไปได้ พอผมพูดปุ๊บเขาก็เงียบไปเลย เขาไม่กล้าเมื่อก่อนมันไม่เคยดูแล พอรู้ว่าน้องมีเงิน ก็สนิทหน่อย มาเยี่ยมเยียนบ่อย ผมมองแล้วมันคิดปกติ” (เฉลียว ทองเงิน, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

นายเฉลียว อบต.ทงง ซึ่งเป็นผู้เขียนจดหมาย ติดต่อให้ทางผู้ผลิต “สกุ๊ปชีวิต” ไปทำชีวิตปรีชา ออกอากาศ ยังให้แง่คิดอีกว่า คนเราพอมีเงินทองก็นับญาติ พอไม่มีความเป็นญาติพี่น้องหายไปแล้วด้วยความที่ปรีชา ก่อนข้างเกรงใจพี่ นายเฉลียวจึงมองว่า ในอนาคตพี่ชายอาจหาเรื่อง โกรธเคืองปรีชา สายสัมพันธ์พี่น้องอาจมีปัญหาก็ได้ ขณะเดียวกันญาติพี่น้องปรีชา ก็ไม่ไว้วางใจนายเฉลียว กล่าวหาว่า นายเฉลียวอาจจะยักยอกเงินปรีชาไว้ใช้จ่าย

“มันมีจริงทั้งบวกทั้งลบ ญาติเขาก็มองผมไม่ดี หว่าผมจะเอาเงินเขาบ้างหรือเปล่า ผมไม่กลัวแล้ว ทำแล้ว ผลมันลบก็ลบไป แต่พวกที่เห็นดีก็มีเยอะแยะไป ผมคิดว่านะ เขาพูดอย่างไรก็แล้วแต่ ผมจะไปเบิกอย่างไรก็ได้สมมุติเขา แต่ผมจะเขียนให้เลยนะ บอกว่าเขาเอาทำไร ก็ให้เขาเขียนพันหรือสองพัน มันก็ไม่คิดตรงที่ว่าญาติพี่น้องจะผิดใจ เขาก็ต้องอย่างนั้นแหละ แต่ ก็สั่งเขาไว้แล้ว มันได้พันเดียวออกได้พันเดียวนั้นแหละตอนต้นเดือน เพราะทางรายการเขาจะเช็คตลอด” (เจลีว ทองเงิน,สัมภาษณ์,11 มิถุนายน 2551)

“ແມ່ມ..ປ່າຍໂຣດຊີວິດ” ແມ່ມເປັນ “ສູ່ປີຊີວິດ” ທີ່ໄດ້ຮັບເງິນບຣິຈາກເຂົ້າບັງຊີມາກ ທີ່ສຸດ ແຕ່ກໍ່ເກີດບັນຫາ ແລະ ການປ່ຽນແປງມາຕາມມາເຊັ່ນກັນ ຜູ້ໃບຮູບລັງໂລນໂອນເງິນໃຫ້ແມ່ມ ໄດ້ບໍ່ບາດສາຍ ຈນຍອດເງິນບຣິຈາກຢູ່ເຄືອບລ້ານກວ່າບາທ ແຕ່ຫຼັງຈາກນັ້ນແມ່ມຄອນເງິນອອກຈາກບັງຊີ ປະມານ 6 ແສນບາທ ເລື້ອຍອດຢູ່ໃນບັງຊີ 4 ແສນບາທ ໂດຍແມ່ມບອກກັບທາງທີມຂ່າວວ່າ ຄອນເງິນ ອອກມາຊ່ອມແຊມ ຕໍ່ເຕີມບ້ານ

ชาวบ้านบางรายโทรศัพท์ไปที่รายการ “สฎูปีชีวิต” แจ้งว่า พฤติกรรมของແມ່ມ ປ່ຽນໄປ ພອມີເງິນມາກໃຫ້ຈ່າຍຟຸ່ມເຟື້ຍ ຊື້ມອເຕອຣໄຊດ໌ ເຄື່ອງໃຊ້ໄຟຟ້າ ໃນຮູບຮ່າງຊີວິດມີການເລີ່ຍ ຈລອງ ແລະ ແມ່ມນຳເງິນບຣິຈາກສ່ວນໜຶ່ງຮາວ 1.5 ແສນບາທ ໄປປະກັນຕົວທີ່ເຮືອນຊື່ງຕ້ອງຄຸດຍາເສພຕິດ ອອກຈາກເຮືອນຈຳ

ทาง “สฎูปีชีวิต” จึงได้ส่งทีมข่าวไปตรวจสอบข้อเท็จจริง ได้ข้อมูลอีกด้าน โดย ແມ່ມປຸກສຶເຮືອນຊື່ງທັງຫມົດ ແລະ ອ້າງວ່າຄູກຄ່າວາ ໄສ່ຮ້າຍ ເພາະເຈົ້າໜ້າທີ່ອສມ.ຄື ວິຣະ ສຣີສມບັດ ຫຼື “ປ່າໝູ” ຊື່ງເຮືອເປັນຜູ້ເຄີຍບັງຊີຮຸນາຄາຣ ໂດຍມີຊື່ແມ່ມເປັນເຈົ້າຂອງບັງຊີ ໄດ້ພອໃຈທີ່ແມ່ມຂອ ສມຸດບັງຊີກັບມາໃຫ້ຟີສາວດູແລກັນເອງ

จากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า ทั้ง “ປ່າໝູ” ແລະ “ແມ່ມ” ເປັນຜູ້ທີ່ຄ່ອນຂ້າງຂ່າງທູດ ຂ່າງເຈຣຈາ ບາງຄັ້ງເລ່າເຕຸກຄຸກຸນໄປ-ມາ ຂັດແຍັ່ງກັນເອງ ແຕ່ສິ່ງໜຶ່ງທີ່ສັມຜັດໄດ້ຄື ທັງສອງຝ່າຍຕ່າງຫມົດ ສິ້ນຄວາມຮູ້ສືກທີ່ເຮືອຕິຕ່ອກັນ ເກີດຄວາມຮະແວງ ກິນໃຈຊື່ງກັນແລະກັນ ທັງທີ່ເມື່ອກ່ອນເລືອດູແລທູດຊື່ງສຸກັນມາ

“ເມື່ອກ່ອນນະ ເຮົາຕໍ່ຮະເວນພາເຄົ້າໄປຫາໝອ ໝອທີ່ໂຮນດີກໍ່ໄປຫາກັນ ແລ້ວປ່າໝູ ພອຮູ້ວ່າມີຮາງໂຮນທີ່ພອຈະຫາເງິນຊ່ວຍມັນ ໄດ້ ກໍ່ໄປຕະລອນໆໄປ ຄຳມີຄືຄືດີນ ເອ ເຄົ້າເຮືອຂື້ອນມໃຫ້ປ່າ ຫ່ອນື່ງ 18 ບາທ ປ່າໄດ້ເຮືອເອາອະ ໄຮຈາກເຄົ້າ ພອຮ່ວງນື່ງ ປ່າໄປໃຫ້ເຄົ້າເຮືອເງິນຍອດວ່າໄດ້ເທົ່າໄຫຮ່ແລ້ວ ເພາະຮາງຄາຣາສ່ວງ ເຄົ້າຄາມມາ ເທ່ານັ້ນແລະ ແມ່ມນຳບອກວ່າ ໃຫ້ປ່າໄປຫາງານທ່າຊະເຄອະ ໄດ້ຕ້ອງມາ ຢູ່ງ ຂອສມຸດຮຸນາຄາຣຕິນຈະໃຫ້ຟີສາວເປັນຄນດູແລ ຊາດື່ງຮຸນາຄາຣມີຢູ່ຍອະ ດູແລກັນໄດ້ ປ່າໝູ ນຳຕາຮ່ວງເດີນ ກັບບ້ານເລື້ ດັ່ງແຕ່ນັ້ນມາປ່າກໍ່ໄດ້ເຮືອຍູ່ງ ເຮືອແລ້ວ ໄດ້ຍອກຈະຊ່ວຍເລືອໃກອີກແລ້ວ ມັນເຈົ້າປ່າໝູ ຄຣອບຄຣັວມັນກໍ່ໄດ້ທັກປ່າ” (ວິຣະ ສຣີສມບັດ,สัมภาษณ์,15 มิถุนายน 2551)

“ที่อบต.เขาบึกให้ หนูก็เอามาทำบ้านค่ะ ถ้าหนูใช้ฟุ่มเฟือยหนูก็ไม่รู้จะว่าไงแล้ว ค่ะ แค่เบิกเงินมาทำบ้าน ไปหาหมอซื้อยา ที่พูดกันมันไม่จริงค่ะ คนที่พูดไปเขาใส่ร้ายหนู เพราะว่าหนูไม่เคยเบิกเงินมาฟุ่มเฟือย ก็มีเอาเงินมาซื้อตู้เสื้อผ้า, พัดลม ,เตียง รถมอเตอร์ไซค์ก็ของน้องเขา เขาก็เพื่อนของเขา หนูก็เสียใจค่ะ คนที่แจ้งไปทำไมทำกับหนูอย่างนี้ หนูไม่เคยว่าจะไปยุ่งอะไรเขา ที่ออกไปข้างนอก น้ำเขาก็จ้างข้างยี่สิบสามสิบ ไม่ใช่เราจะเอาเงินที่เขาบริจาคมาใช้ฟุ่มเฟือย น้ำเขาจ้าง เราก็ต้องไปให้เขา เพราะเรามีรถ ถ้าเราไม่มีรถแล้วน้ำเขาจะใช้ใคร เรื่องพี่เขย หนูก็ไม่รู้เรื่องอยู่คนละบ้านกัน พี่สาวหนูเค้าทำงาน ได้เงินเดือนตั้ง 2 หมื่นกว่าเค้าไม่มาอยู่กับเงินหนูหรอก พี่น้องก็ไม่เคยมีใครมาอยู่กับเงินหนู” (สุปราณี เขียนสอาด,สัมภาษณ์,14 มิถุนายน 2551)

ทีมข่าวสอบถามถึงความสัมพันธ์ กับ “ป้าหมู” “แหม่ม” ยืนยันว่า ยังติดต่อไปมาหาสู่กันดี แหม่ม โทรศัพท์ทำป้าหมูทุกวัน แล้วบอกอีกว่า พอในช่วงนี้การร่ำหมด เลยยังไม่ค่อยได้โทรไป และเธอไม่เคยรู้มาก่อน ว่าพี่เขย ต้องคดียาเสพติด เพราะอยู่คนละบ้านกัน รู้แต่ว่า พี่เขยมีอาชีพขับมอเตอร์ไซค์รับจ้าง

สรุปปัญหาที่เกิดขึ้น หลังออกอากาศ “สฎีปชีวิต” มีดังนี้

-ปัญหาผู้ด้อยโอกาสไม่สามารถบริหารจัดการเรื่องเงินให้มีประสิทธิภาพได้ ส่วนใหญ่ใช้เงินไม่เป็น มีแง่มุมในการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป เมื่อมีเงินบริจาคเข้ามาในบัญชี ก็ต้องการนำไปใช้จ่ายซื้อความสะดวกสบายให้กับชีวิต ด้วยการพึ่งพิงกระแสวัตถุนิยม อยากได้ครอบครองสิ่งของ เครื่องใช้ที่ก่อนหน้านี้ไม่เคยคิดเสียเงินซื้อหามาใช้ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากมองว่าเป็นของใช้ฟุ่มเฟือยในชีวิต เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า โทรศัพท์มือถือ เตียงนอน ตู้เสื้อผ้า

-ปัญหาญาติพี่น้องมาเบียดเบียนขอเงิน สิ่งของบริจาค ผู้ด้อยโอกาสบางรายก่อนหน้าออกอากาศ “สฎีปชีวิต” ญาติพี่น้องต่างรังเกียจ ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจุนเจือจากญาติพี่น้อง แต่หลังจากมีเงินบริจาคเข้ามา บรรดาญาติเริ่มมาเบียดเบียนขอเงิน ในลักษณะการขอยืมเป็นเงินก้อน ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของรายการ ซึ่งทางผู้ใจบุญต้องการบริจาคเงินให้ “สฎีปชีวิต” ไว้ดำรงชีพ บรรเทาความเดือดร้อน มิใช่เลี้ยงดูญาติพี่น้อง

-ปัญหาเจ้าหน้าที่ภาครัฐลงพื้นที่ไปเยี่ยมเยียน “สฎีปชีวิต” เนื่องจากเกรงว่าจะถูกผู้บังคับบัญชาตำหนิว่าทำหน้าที่บกพร่อง นำความช่วยเหลือ สิ่งของอุปโภค บริโภคมาให้ โดยขาดความจริงใจ เป็นการช่วยเหลือแบบฉาบฉวย เฉพาะหน้า เนื่องจากก่อนหน้านี้ไม่เคยให้ความดูแลช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสมาก่อน

-ปัญหาเกิดความขัดแย้ง ตัดความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ดูแลสมุดบัญชีเงินฝากไว้ให้ ทั้งที่ก่อนหน้านี้ ทางผู้ผลิต “สตู๊ปชีวิต” ได้ทำการตกลงกับผู้ค้อยโอกาส แนะนำให้เจ้าหน้าที่คอยดูแลสมุดบัญชีธนาคารไว้ พร้อมทำบัญชีรายจ่าย หากมีการเบิกถอนเงิน ซึ่งผู้ค้อยโอกาสก็ไม่ขัดข้อง ยินดีปฏิบัติตามข้อตกลง เหตุผลเพราะทางรายการต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้ามาช่วยดูแล ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินร่วมกัน แต่พบว่า หลังจากมีเงินบริจาคเข้าบัญชีแล้ว บางรายถูกญาติพี่น้องยืม ให้ตัดสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลบัญชีไปเลย โดยขอนำสมุดบัญชีกลับมาดูแลการใช้จ่ายเอง ซึ่งในที่สุด ก็ไม่สามารถควบคุมรายจ่ายได้

4.2.4.4 แนวนโยบายแก้ไขปัญหาของทางผู้ผลิต “สตู๊ปชีวิต” สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 กรณีผู้ค้อยโอกาสใช้จ่ายเงินเกินตัว และเกิดข้อขัดแย้งกับคนรอบข้าง

หลังศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลง และผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมา ทั้งต่อตัว ค้อยโอกาสและคนรอบข้าง เพื่อนบ้าน, ญาติพี่น้อง และเจ้าหน้าที่ หลังได้ออกอากาศ “สตู๊ปชีวิต” ผู้วิจัย จึงได้นำข้อมูลย้อนกลับมาสัมภาษณ์คุณสุภาพชาย บุตรจันทร์ รองผู้จัดการฝ่ายข่าว และคุณกฤษณะ อนุชน หัวหน้าบรรณาธิการข่าว ถึงนโยบาย และ แนวทางการแก้ปัญหา หากพบว่าผู้ค้อยโอกาสมีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย และ เกิดปัญหาบาดหมาง ขัดแย้งกับผู้คนรอบข้าง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ซึ่งเคยดูแล ช่วยเหลือกันมาก่อน จากคำให้สัมภาษณ์สามารถสรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

ที่ผ่านมาหลังจาก “สตู๊ปชีวิต” ได้ออกอากาศไปแล้ว จนเห็นผลชัดเจนในการได้รับความช่วยเหลือตอบกลับ ทางฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกจะทำการส่งทีมข่าวสตู๊ปชีวิต ลงพื้นที่อีกครั้ง เพื่อถ่ายทำให้ผู้ค้อยโอกาสได้กล่าวขอบพระคุณผู้มีจิตศรัทธาที่ได้บริจาคเงิน และ สิ่งของช่วยเหลือ โดยนำมาออกอากาศเฉพาะวันเสาร์ในช่วงเวลา “สตู๊ปชีวิต”

ผู้บริหารย้ำว่า ได้มอบนโยบายทีมข่าวสตู๊ปชีวิต ในการลงพื้นที่ครั้งที่สองนี้ ให้ไปดำเนินการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินในบัญชีบริจาคด้วย หากมีการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย เกินตัวก็ให้นำแจ้งวิธีการใช้จ่ายอย่างถูกต้อง ห้ามนำเงินไปให้ผู้ใดยืม ให้เก็บไว้ดำรงชีพอย่างประหยัดมัธยัสถ์ พร้อมกันนี้ ทีมข่าวสตู๊ปชีวิตจะดำเนินการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ให้ร่วมดูแลบัญชีเงินฝาก ควบคุมการใช้จ่าย โดยให้เบิกใช้เป็นรายเดือนๆละ 1,000- 1,500 บาท และให้ทำบัญชีรายรับ- รายจ่ายไว้ กรณีเบิกถอนเงิน ว่านำไปใช้จ่ายสิ่งใด แต่หากผู้ค้อยโอกาสรายใดยังคงสามารถทำงานหารายได้เลี้ยงตัวได้ ก็จะแนะนำให้เก็บเงินบริจาคไว้ก่อน นำเงินส่วนที่ทำกินได้มา

ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เงินบริจาคอาจจะนำมาต่อยอดสร้างอาชีพเลี้ยงตัว เป็นทุนการศึกษา หรือ เก็บไว้ใช้ยามเจ็บป่วย ช่วงเวลาที่ไม่สามารถหาเลี้ยงตัวได้

“บอกว่ากรณีบางรายใช้เงินผิดประเภท ฟุ่มเฟือย อันนี้มันเป็นเรื่องของคนๆ นั้น อย่าว่าแต่บรรดาผู้เดือดร้อนผ่านการช่วยเหลือจาก “สกุ๊ปชีวิต” เองก็ตาม บุคคลที่มีอาชีพ อื่นๆที่เราได้ยินได้ฟังมาเช่น กรณีของนักมวย หรือนักกีฬาที่ไปแข่งขันระดับโอลิมปิก ได้เงินได้ทองมาเยอะแยะ มีบางคนใช้เงินผิดประเภท ได้เงินมาสามสิบล้าน ห้าสิบล้าน ขณะนี้เป็นหนี้เป็นสินก็มี ถ้าเราจะเปรียบเทียบนักกีฬาที่วานี้กับผู้ที่ผ่านการช่วยเหลือใน “สกุ๊ปชีวิต” เราจะเห็นว่าระดับของความรู้การศึกษานี้แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นคนประเภทนี้จะต้องมีพี่เลี้ยง คอยให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิต ในการแก้ไขปัญหา ก็ควรจะให้คำแนะนำในการใช้จ่ายเงินด้วย ซึ่งทีม “สกุ๊ปชีวิต” เองก็ได้จัดการกำหนดเงื่อนไขในการดูแลเบื้องต้นไว้แล้ว”

(สุภาพชาย บุตรจันทร์, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2551)

“อย่างว่า เงินทองมันไม่เข้าใครออกใคร ผมว่า สติ นี่เป็นเรื่องสำคัญนะ ได้เงินมา ต้องตั้งสติ รู้จักใช้จ่าย บางครั้งเราได้รับโทรศัพท์อย่าง เพื่อนบ้านโทรมาแจ้ง โอโห มีเลี้ยงฉลองกันใหญ่โต พอมีเงินเข้าบัญชี เราก็จะส่งคนของเราไปเช็ค ตรวจสอบดูว่า เป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ แล้วแจ้งให้ทางเจ้าหน้าที่ อย่างผู้ใหญ่บ้าน อบต. หรือ ครูอาจารย์เข้าไปควบคุมตรงนั้น แต่ปกติ หลังกออกอากาศเราก็จะส่งทีม “สกุ๊ปชีวิต” ไปติดตามผลอยู่แล้ว แทบจะทุกราย พยายามทำให้ทั่วถึงแล้วทยอยนำมาออกอากาศ อย่างน้อยผู้บริจาคก็มั่นใจได้ว่า เงินไม่รั่วไหล ถึงมือผู้ด้อยโอกาสจริงๆ

(กฤษณะ อนุชน, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2551)

ผู้วิจัยได้สอบถามถึง ความเป็นไปได้ เหตุใดไม่มีการจัดตั้งเป็นมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือ “สกุ๊ปชีวิต” ดูแลอย่างต่อเนื่อง มีเจ้าหน้าที่ บุคลากรในสังกัดของสถานีโทรทัศน์สีทองที่พบช่อง 7 คอยควบคุมดูแลเรื่องการใช้จ่ายเงินให้ผู้ด้อยโอกาส ทางคุณสุภาพชาย บุตรจันทร์ ผู้จัดการฝ่ายข่าว มองว่า ทุกวันนี้บุคลากรของฝ่ายข่าว ยังคงขาดแคลน ไม่สามารถโยกย้าย หรือรับสมัครพนักงานใหม่เพื่อให้ทำหน้าที่เฉพาะในส่วนของการเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิได้ และด้วยบทบาทของความเป็นสื่อมวลชน การเข้าไปจัดการเรื่องการเงินของผู้ด้อยโอกาส บางครั้งอาจดูเป็นการไม่สมควร

“จะใช้วิธีบริหารจัดการเงินตรงนี้ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริจาค แต่การที่จะมาจัดตั้งมูลนิธิรับรองก็คงจะไม่ตั้งเพราะว่าต้องมีคนรับผิดชอบ ถ้าพนักงานของเราทุกคนก็เยอะ

อยู่แล้ว แล้วถ้าจะต้องมาตั้งมูลนิธิซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา ใ้บุคลากรสูงเราจึงไม่ทำ แต่เราก็จะสามารถจัดการเงินจำนวนนี้ได้ และส่งต่อถึงผู้เดือดร้อนโอนเข้าบัญชีได้โดยตรง โดยที่เงินไม่ได้ผ่านทางเรา” แสดงให้เห็นถึงความโปร่งใส ในจุดที่เราเป็นสื่อมวลชน จะไปยุ่งวุ่นวายกับเงินของเค้ามากมันก็อาจจะดูไม่ดีนัก (สุภาพชาย บุตรจันทร์, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2551)

4.3 ศึกษาถึงบทบาทของ “สตูปีชีวิต” ในการเปิดพื้นที่สาธารณะ

4.3.1 ผลการศึกษาวิจัย จากมุมมองของผู้บริหารสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7

4.3.2 ผลการศึกษาวิจัยจากมุมมองของผู้ด้อยโอกาส กลุ่มตัวอย่าง

4.3.1 ผลการศึกษาวิจัย จากมุมมองของผู้บริหารสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

การกำหนดสารคดีเชิงข่าว “สตูปีชีวิต” ออกอากาศในช่วงข่าวภาคค่ำ ช่วงที่ 2 ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาสำคัญ Primetime ของสถานีที่สามารถทำรายได้จากการขายโฆษณา สร้างเม็ดเงินในภาคธุรกิจสู่สถานีได้เป็นจำนวนมาก ในอีกมุมหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึง การมองข้ามผลประโยชน์ทางธุรกิจ แลกกับการเปิดพื้นที่สาธารณะให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยใช้สื่อวิทยุ-โทรทัศน์ เป็นช่องทาง บอกเล่าความทุกข์ยาก ความด้อยโอกาสที่ได้รับในชีวิต ถ่ายทอดสู่สาธารณะให้ได้รับรู้ เพื่อให้คนทุกกลุ่มได้มีโอกาส ใช้พื้นที่สื่ออย่างเท่าเทียมกันในทุกระดับชั้น สะท้อนความคิดของกลุ่มคนระดับรากหญ้าสู่เจ้าหน้าที่บ้านเมือง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ให้ผู้ด้อยโอกาสได้มีสภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมช่วยรณรงค์ให้คนในสังคมหันมาใส่ใจ ดูแลกันและกัน ใครมีความพร้อมมากกว่า ก็บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ยากจน ที่ด้อยกว่า

จากการสัมภาษณ์คุณสุภาพชาย บุตรจันทร์ รองผู้จัดการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 มองว่า ที่ประชาชนมักเข้าใจว่า ทุกวันนี้สื่อให้ความสำคัญกับคนรายนักการเมือง นักธุรกิจได้มีโอกาสออกทีวีมากกว่าคนจน สามารถมองได้ 2 ประเด็น

ประเด็นแรกที่บอกว่าให้ความสำคัญต่อคนรายนั้น ในแง่ของสื่อมวลชนไม่ได้มองเช่นนั้น แต่ว่าสื่อมวลชนมักจะมองที่ประเด็นมากกว่า หากประเด็นไหน เกี่ยวข้องกับคนรวยหรือประเด็นไหนเกี่ยวข้องกับนักการเมือง นักธุรกิจ หรือเกษตรกร หรือผู้มีอาชีพต่างๆ ทางเราก็จะส่งนักข่าวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไปสอบถามความเห็นกับคนกลุ่มนี้ ถามว่าคนเหล่านี้มีโอกาสออกทีวีมากกว่าคนจนไหม น่าจะตอบได้ว่าค่อนข้างมีโอกาสได้ออกทีวีมากกว่าคนจน เพราะว่าคนรวย

นักธุรกิจ นักการเมืองพวกนี้ก็จะมีชื่อเสียงเหมือนเครื่องมือชิ้นสำคัญที่จะนำมาสู่การตอบสนองในเรื่องของธุรกิจ

ประเด็นที่สอง ถึงแม้คนจนมีจำนวนมากมาย แต่ช่องทางที่จะเข้าถึงสื่อก็มีน้อยแตกต่างกันไป อาจจะให้เห็นว่า ด้วยภาวะที่คนจนประสบอยู่ ช่องทางที่จะเข้าถึงสื่อมีน้อยก็เลยทำให้ถูกมองว่า คนจนอาจจะมีโอกาสใช้สื่อน้อยกว่าคนกลุ่มดังกล่าวข้างต้น

“ในแง่ของสื่อคือ เราจะมองว่าประเด็นไหนที่เกี่ยวข้องเราก็จะมุ่งไปประเด็นนั้นมากกว่าตัวบุคคล แต่เท่าที่เห็นว่านักธุรกิจ คนรวย นักการเมืองได้ออกทีวีมากกว่านั้นเป็นเพราะว่าเขามีโอกาส เขามีช่องทางที่จะเข้าถึงสื่อได้มากกว่าคนจนเท่านั้นเอง ต้องการจะโปรโมทประชาสัมพันธ์อะไรๆ ก็นี้เลย เชิญนักข่าวไปทำข่าว หรือ เปิดแถลงข่าวเปิดใจอะไรก็ตามแต่ ในขณะที่คนจน อาจจะไม่มีใคร มองว่าสื่อเป็นอะไรที่เข้าถึงยาก” (สุภาพชาย บุตรจันทร์, สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2551)

คุณสุภาพชาย บุตรจันทร์ยังบอกอีกด้วยว่า “สกุ๊ปชีวิต” ก็คือการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ได้เสนอปัญหาของตัวเองผ่านสื่อ เพราะว่าเป็นจริงแล้วปรัชญาของการนำเสนอ “สกุ๊ปชีวิต” ก็เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้คนไทยทุกระดับชั้นสามารถเข้าถึงสื่อ โดยความเท่าเทียมกัน แม้ว่าระดับของความเท่าเทียมจะมีไม่มาก แต่ถือว่าเป็นการให้โอกาสได้ใช้สื่อช่องทางนี้ อย่างน้อย ก็จะบ่งบอกได้ว่า ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ให้ความสำคัญกับผู้ด้อยโอกาส

ภาพที่ 4.31 คุณสุภาพชาย บุตรจันทร์ รองผู้จัดการฝ่ายข่าว ที่ทำงาน

ภาพที่ 4.32 คุณกฤษณะ อนุชน หัวหน้าบรรณาธิการฝ่ายข่าวทำงาน

หากจะมองว่า “สฎีปชีวิต” สามารถเปิดพื้นที่สาธารณะ ให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้อย่างทั่วถึง หรือไม่ คุณกฤษณะ อนุชน หัวหน้าบรรณาธิการข่าว มองว่า เป็นสิ่งที่ทางช่อง 7 สีพยายามทำอยู่ แต่ก็ยอมรับ ทุกวันนี้มีคนยากจน ด้อยโอกาส อยู่จำนวนมาก ช่วงเวลาในการออกอากาศ “สฎีปชีวิต” แม้จะจัดสรรให้ได้ออกอากาศทุกวัน แต่ก็ไม่สามารถครอบคลุม ทั่วถึงกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั้งหมด

“ตอบได้เลยว่าไม่ มันเป็นแค่ส่วนเล็กๆ ในเดือนหนึ่งเราสะท้อนปัญหาพวกนี้ให้สังคมให้คนได้รับรู้ได้แค่ 30 เศส สำหรับที่เราเมื่อออกอากาศแค่วันละ 1 ตอน แต่ว่าคนที่ได้รับความเดือดร้อนที่ต้องการความช่วยเหลือจริงๆ มีมากมายไม่รู้กี่เท่าเลย แต่ว่าสิ่งที่สฎีปชีวิตทำก็คือสะท้อนให้เห็นว่ามันยังมีอยู่ คนน่าจะช่วยกันมากกว่าที่เห็นออกอากาศในทีวี หน่วยงานที่ ผิดชอบน่าจะให้ความสำคัญเรื่องพวกนี้ให้มากขึ้น ภาคอีสาน จะเป็นภาคที่ได้รับความช่วยเหลือมากที่สุด เพราะเค้ามีความยากจนกว่าภาคอื่นๆ ทั้งปัญหาของเรื่องทำมาหากิน ในพื้นที่ในบ้านเกิดของตนเอง แรงงานคนหนุ่มคนสาวเข้ากรุง ทิ้งพ่อแม่ปู่ย่าไว้ที่บ้าน” (กฤษณะ อนุชน, สัมภาษณ์, 3 มิถุนายน 2551)

4.3.2 ผลการศึกษาวิจัยจากมุมมองของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มตัวอย่าง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ถึงที่มา เหตุใดจึงได้ออกอากาศ “สฎีปชีวิต” ติดต่อผ่านช่องทางทางการสื่อสารใด ผู้ด้อยโอกาสกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 ราย ต่างตอบตรงกันว่า ที่ได้

ออกอากาศ เป็นเพราะทางเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น คือ ผู้ใหญ่บ้าน,เจ้าหน้าที่ อบต. , เจ้าหน้าที่ อสม.เป็น ผู้โทรศัพท์, บ้างก็เขียนจดหมายแจ้งไปยัง “สกุ๊ปชีวิต” ทางสถานีโทรทัศน์สีทองทัพบกช่อง 7 ให้มา ดำเนินการถ่ายทำชีวิตออกอากาศ, บางรายใช้วิธีติดต่อ พูดคุยกับผู้สื่อข่าวพิเศษ ประจำภูมิภาคของ ช่อง 7 สีโดยตรง รอการพิจารณาสักระยะ ก็มีทีมงานเดินทางมาถ่ายทำ เป็นอีกภาพสะท้อน ถึงการที่ “สกุ๊ปชีวิต” โดยสื่อมวลชนคือสถานีโทรทัศน์สีทองทัพบกช่อง 7 ได้เปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่มได้มี ส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น แจ้งข้อมูลมายังรายการ เป็นการใช้พื้นที่สาธารณะให้เกิดประโยชน์ต่อ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส

ผู้วิจัย ได้สอบถามผู้ด้อยโอกาสถึง การเปิดช่องโอกาสให้คนแต่ละกลุ่ม เช่น นัก ธุรกิจ นักการเมือง คนรวย กับ การเปิดโอกาสให้คนยากจน ผู้ด้อยโอกาสได้ออกรายการโทรทัศน์ ใครได้โอกาสมากกว่ากัน “สกุ๊ปชีวิต” กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 รายให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ดังนี้

คุณตาสวน ตรีเมืองปัก มองว่า จริงแล้ว คนจนทุกวันนี้ก็ได้ออกโทรทัศน์ เหมือนกัน อย่าง “สกุ๊ปชีวิต” คุณตาก็เคยได้รับชม ดูแล้วสงสาร บางครั้งก็น้ำตาไหล

“ดูประจำแต่ไหน แต่ไรแล้ว ถ้าออกมาช่วยเหลือคนจนแบบนี้ก็ดีที่สุด คนรวยจะได้ สำนึกตัว แต่คนรวยก็ออกทีวีมากกว่านะ ส่วนมากเป็นพวกมีเก๋อึ้ง ไม่มีเก๋อึ้งก็ไม่ได้ ออก พวกนักการเมือง พวกข้าราชการทุกคนนั่นแหละ ไม่ได้ใส่ร้ายใคร ก็เหมือนๆกันหมด”
(ตาสวน ตรีเมืองปัก,สัมภาษณ์,13 มิถุนายน 2551)

ป่าพงษ์-ลุงสอ พี่น้องชีวิตรันทอด บอกว่า มีคนมาช่วยเหลือแบบนี้ ก็รู้สึกดีใจ ปลื้มใจ เวลาชมรายการโทรทัศน์ เห็นชีวิตคนอื่นที่แย่กว่าตนเองก็มี

“ช่วงหลังป่าดูทีวี กับ ลุงสอ เห็นคนอื่นที่เค้าลำบากกว่าเราก็มินะ ป่าว่า ให้คนจนๆ ได้ออกทีวีมั่งก็ดีนะ มีคนเค้ามารับช่วยเหลือ อย่างของป่าไม่เคยฝึกฝนมาก่อนเลย มันปลื้มใจพูดไม่ ออก ป่าได้แต่ร้องไห้ พูดไม่ออก มีคนมาช่วย” (ประพงษ์ เอี่ยมบัวหลวง,สัมภาษณ์,9 มิถุนายน 2551)

ส้ม เลียงพ่อแม่ป่วย น้องแฝด มองว่า ดูโทรทัศน์ทุกวันนี้ เห็นมีแต่ข่าวบันเทิง แต่ตนเองก็ชอบ “สกุ๊ปชีวิต” ก็เคยดูเหมือนกัน คนลำบากก็มีเยอะ ได้ออกทีวีด้วย

“มีคนยากจน คนพิการ เยอะ เพราะดู “สกุ๊ปชีวิต” บ่อย เขาคงจะได้ออกทีวี เหมือนเรา เพราะไม่มีดั่งค์ แต่คนรวยก็ออกทีวีเยอะนะ เห็นมีถ่ายหนังบ้าง ออกข่าวบ้าง คนรวย

หลายกลุ่ม ได้ออกทีวีบ่อย ทีวีช่องอื่น ก็น่าจะมีแบบ “สตูป์ชีวิต” ให้หลายๆช่องนะ จะได้ช่วยคนจน” (ฉัตรชัย เชื้อกล้า, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2551)

เอื้อยกับแม่พิการ-ยายชรา น้องเอื้อย บอกว่า ที่รับชมข่าวเห็นมีหลายคนได้ออกโทรทัศน์ มีนายกรัฐมนตรี มีคนหลายกลุ่ม ส่วนกลุ่มคนจนก็ได้ออกรายการโทรทัศน์อยู่เหมือนกัน “หนูดูข่าวก็เห็นมี นายก มีคนหลายๆคนออกทีวี นายกสมัครนะค่ะ แล้วหนูก็เห็น ถ้าเป็นคนแก่ๆ คนจนๆก็ออก “สตูป์ชีวิต” หนูก็โฆษณาสาธุ ให้เค้ามีคนมาช่วย มีความสุขเหมือนเรา หนูสงสารเค้า อยากให้เค้ามาอยู่ด้วย มาเป็นยายหนู หนูจะได้เลี้ยงเค้า” (มาลี เพ็ชรชาญชัย, สัมภาษณ์, 2551)

เค โปลิโอ ชีวิตอัปซอค ให้ความเห็นว่าคุณคนรวยย่อมมีโอกาสได้อออกรายการโทรทัศน์มากกว่าคนจน เพราะเป็นที่รู้จักกว้างขวาง อย่างตนเอง เป็นคนพิการยากจนคนหนึ่ง ถ้าเพื่อนไม่ช่วยติดต่อ “สตูป์ชีวิต” ให้ ก็คงไม่มีโอกาสได้ออกข่าวโทรทัศน์

“ไม่เคยคิดเลย มัน ไกลเกินไป ผมไม่รู้จักใคร ขนาดคนคิดว่าเราเขายังไม่ได้ออกเลย แล้วเราเป็นใครจู่ๆจะได้ออกโทรทัศน์ มันมีแต่คนมีกะดั่งค์เท่านั้นแหละที่จะได้ออกทีวีบ่อยๆนะ” (คมกริช ครอบสุข, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน, 2551)

ปรีชา ผู้พิการและลูก ปรีชา มองว่า เดี่ยวนี้ผู้คนต่างหันมาช่วยเหลือกันและกันมากขึ้น ส่วนตัวไม่เคยคิดว่า คนพิการ ยากจน อย่างตัวเองจะมีใครมาสนใจ วันที่นักข่าวมาถ่ายยังไม่รู้เรื่องเลย อบต.พามา ไม่รู้ด้วยว่า “สตูป์ชีวิต” เป็นอย่างไร แต่เดี๋ยวนี้ติดตามชมทุกคืน

“คนรวยกับคนจน มันก็เหมือนกันนะครับ ได้ออกทีวีครั้งแรกผมก็ดีใจ เขามาถ่ายผมมาสัมภาษณ์ผม ผมก็ตอบไม่ค่อยถูก พูดไม่เก่ง แต่ก็ดีครับ บางทีคนจนมันก็จนแย่มากๆเลย นักข่าวเค้าสงสารเค้าถ่ายให้ คนจนออกมากกว่าครับ ผมดูทีวีทุกวัน คนจนออกเยอะกว่าคนรวย เพราะมันไม่มีอะไรจะกิน” (ปรีชา พันศรี, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2551)

แห่ม่ม ป่วยโรคผิวหนัง มองว่า เดี่ยวนี้ สถานีโทรทัศน์เปิดโอกาสให้ชาวบ้านไปออกรายการมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคนพิการ คนยากจน ก็เป็นเรื่องที่ดี เพราะออกทีวีไปแล้วพวกคนรวยจะได้มาช่วยคนจน ส่วนคนรวยที่เห็นออกทีวี ก็มีในช่วงข่าว มีดารามีนักการเมือง คนใหญ่คนโต ตนเองก็ไม่นึกว่าจะได้ออก “สตูป์ชีวิต” ยังพูดกับแม่ ว่าจริงหรือที่จะมาช่วยเรา รออยู่ครึ่งเดือนถึงได้ออกทีวี

“หนูก็คิดสงสัยว่าไม่ได้ ออกแล้วแหละ แม่บอกว่า ไม่ได้ก็ไม่ใช่ไร ก็ยังดีใจเค้า อุตส่าห์มาถ่ายหนูไป ก็รู้สึกว่ายาวนี้คนจนเริ่มได้ออกทีวีเยอะขึ้น เกี่ยวกับให้ความช่วยเหลือแต่หนู ว่ามันสั้นไปหน่อย น่าจะยาวกว่านี้อีกนิดนึง เพราะว่าบางทีก็ดูไม่ทัน เผื่อคนที่เค้าอยากจะช่วยเหลือ จะได้มองเห็น ตอนบอกให้ติดต่อกลับมา” (สุปราณี เขียนสอาด, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2551)

ชญ.เตย ป่วยปัสสาวะรั่ว จากการพูดคุยกับสุพรัลลักษณ์ พูลขวัญ ซึ่งเป็นผู้ดูแลชญ. เตย มองว่า คนรวยก็ได้ออกข่าว ทางโทรทัศน์เป็นเรื่องปกติ คนใหญ่คนโต แต่คนจนรู้สึกว่ายาวโอกาสจะน้อยกว่า ยิ่งปัจจุบันเวลาพ่นองเตย ไปโรงพยาบาลจะพบเห็นคนจน ที่หมดโอกาส จำนวนมาก

“เยอะมาก ที่ไปโรงพยาบาล บางทีย้ายมาจากภาคอีสาน บางคนพาลูกมาหาหมอแต่ เค้าไม่มีเงินกลับ อยากให้เค้าเหมือนหนู ได้ออกทีวี ไม่อยากให้เค้าไปทิ้งเด็ก บางทีเจอเค้าก็อยากจะ แนะนำให้เค้าไปออกรายการ “สกุ๊ปชีวิต” แต่ก็ไม่มีหนทาง ไม่รู้จะไปทางไหน ยังไง ช่อง 7 อยู่ ตรงไหน ของหนูทางอาจารย์เค้าติดต่อให้” (สุพรัลลักษณ์ พูลขวัญ, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2551)

นงนุช ม่ายลูก 5 ผู้ชีวิต บอกว่า ไม่ว่าอย่างไร คนจนก็ยังมีโอกาสน้อยกว่าคนรวยใน สังคมทุกๆด้าน รวมทั้งเรื่องการออกรายการโทรทัศน์

“คนจนมีโอกาออกทีวีก็น้อย ไม่รู้จักใคร ตัวนุชเองก็ไม่เคยคิดว่าจะ ได้ออกทีวี ก็คิดว่าตัวเองก็ต้องทำงานซะ อย่าจี้เกียจอย่างเดียว ก็ไม่อดตาย ก็คิดว่าแล้วแต่เค้าจะช่วยเหลือยังไง เราอยู่ไหนก็อยู่ได้ ถึงแม้แม่จะลำบาก” (นงนุช เพชรพงษ์, สัมภาษณ์, 2551)

หยกฟ้า กับ สวดยลูกสายตาสั้น หยกฟ้ามองว่า อยากให้คนยากจน ด้อยโอกาสได้ออกทีวีกันเยอะๆ ดูข่าวทุกวัน เห็นมีแต่นายก ได้อออกรายการโทรทัศน์

“คนจนมีเยอะ เรามองว่าถ้าเค้าอยู่ได้เราก็ต้องอยู่ได้ บางทีเห็นคนลำบาก ก็อยากให้ เค้าได้ออกทีวีเหมือนหนูบ้าง จะมีคนใจบุญมาช่วย เขาจะได้ทุนการยากจนไปอีกอย่างหนึ่ง ส่วนมากจะมีแต่พวกคนรวยได้ออกทีวี พวกนายกอะไรอย่างเงี้ย ออกข่าวอะไร ส่วนมากจะมีแต่ “สกุ๊ปชีวิต” ที่ออกให้คนจน พวกคนรวยก็ออกช่องอื่น” (หยกฟ้า รัตนสุวรรณ, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2551)

จากการลงพื้นที่ เก็บข้อมูล พบว่า “สกุ๊ปชีวิต” กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 ราย มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เกี่ยวกับภาพรวมในการเปิดพื้นที่สาธารณะสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ให้กับ

ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งยังมีความไม่เท่าเทียมเกิดขึ้น ระหว่างคนยากจน และคนรวย แต่หากจะมองเฉพาะ ในส่วนของ “สฎีปชีวิต” กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดต่างเห็นด้วย และยอมรับว่า “สฎีปชีวิต” เป็นอีก ช่องทางที่เปิดโอกาสให้ผู้ทุกข์ยาก ได้ออกอากาศทางรายการโทรทัศน์ ทำให้ผู้ใจบุญพากันมา ช่วยเหลือ ทำให้ทุกคนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมองว่า น่าจะขยายโอกาสช่องทางนี้ไปสู่ผู้ทุกข์ ยาก ผู้ด้อยโอกาสรายอื่นๆ ด้วยเช่นกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “สารคดีเชิงข่าว “สฎีปชีวิต” ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 และผลที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มุ่งศึกษาถึงการกำหนดวาระข่าวสารของ “สฎีปชีวิต” ที่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในชีวิตของผู้ด้อยโอกาส ภายหลังจากการออกอากาศ ซึ่งศึกษาครอบคลุมทั้งผลกระทบด้านบวก และ ด้านลบ ที่มีต่อตัวผู้ด้อยโอกาส และคนรอบข้าง ทั้งเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ สะท้อนถึงบทบาทในการเปิดพื้นที่สาธารณะของ “สฎีปชีวิต” ภายใต้งานทำหน้าที่สื่อมวลชนของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาแบบ

1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ทำการวิเคราะห์บทโทรทัศน์ “สฎีปชีวิต” ซึ่งได้ออกอากาศไปแล้วในช่วงวันที่ 1 ธันวาคม 2550 - 29 กุมภาพันธ์ 2551 รวม 80 ตอน จัดแบ่งกลุ่ม ตามที่ทางรายการกำหนด เพื่อนำไปสู่การคัดเลือกสฎีปชีวิตกลุ่มตัวอย่าง ที่จะนำไปศึกษาวิจัย 10 ราย

2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) สัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้กำกับนโยบายดูแลรับผิดชอบ รวมไปถึงทีมงานผู้ผลิต “สฎีปชีวิต” สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 รวมไปถึงการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ด้อยโอกาส ถึงความเปลี่ยนแปลงรอบด้าน หลังได้ออกอากาศ “สฎีปชีวิต”

3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant opservation) หรือ การสังเกตแบบมีโครงสร้าง (structured observation) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงของผู้ด้อยโอกาส รวมไปถึงผลกระทบข้างเคียงที่ตามมารอบด้าน ครอบคลุมด้านบวกและด้านลบ

โดยผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการกำหนดวาระข่าวสารของ “สฎีปชีวิต”
2. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของ “สฎีปชีวิต” ที่มีต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
3. เพื่อศึกษาถึงบทบาทในการเปิดพื้นที่สาธารณะของ “สฎีปชีวิต”

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 รูปแบบและเนื้อหาสื่อบุคคล

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า รูปแบบของ “สื่อบุคคล” คือ สารคดีเชิงข่าว ที่มุ่งนำเสนอความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม แม้มิได้มีเป้าหมายเพื่อให้ความรู้ กับประชาชนโดยตรง แต่เป็นสารคดี ที่มุ่งนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และสังคม นำชีวิตในอีกแง่มุมของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งสภาพปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น ถ่ายทอดผ่านช่องทางพื้นที่สาธารณะ ออกอากาศทางสถานีวิทยุ-โทรทัศน์ ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ในช่วงข่าวภาคค่ำช่วงที่ 2 เวลา 19.40 น. ความยาว 1.40 – 1.50 นาที ต่อมาด้วยเหตุผลในเรื่องของธุรกิจ ช่วงเวลาที่ออกอากาศ “สื่อบุคคล” คือช่วงเวลาที่ดี (Primetime) สามารถขายโฆษณาทำรายได้ให้สถานีช่อง 7 สี จำนวนมาก อัตราค่าโฆษณาช่วงนี้อยู่ที่นาทีละ 330,000 บาท จึงมีการลดเวลาออกอากาศ “สื่อบุคคล” เหลือ 1.30 นาที โดยผู้บริหารฝ่ายข่าว ให้ความเห็นว่า “สื่อบุคคลที่ดีไม่จำเป็นต้องยาว”

ปีพ.ศ.2545 ซึ่งเป็นช่วงปีแรกของการออกอากาศ “สื่อบุคคล” เน้นนำเสนอชีวิตผู้เคราะห์เดียวใจไม่มีครอบครัว บ้างก็ไม่มีลูกไว้สืบสกุล บั้นปลายชีวิตจึงไม่มีใครดูแล ขณะที่คนชราบางรายแม้มีลูกหลานมากมาย แต่กลับถูกทอดทิ้งให้ต้องผจญชีวิตลำพัง ในช่วงแรกที่ทางผู้ผลิตเน้นถ่ายทอดเรื่องราวของคนชราในกลุ่มนี้ ออกอากาศ เพราะมองว่าเป็นกลุ่มคนที่หมดโอกาสทำกิน สุขภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย ให้สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวได้

ปีที่ 2 ของการนำเสนอ “สื่อบุคคล” นโยบายเริ่มให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนมากขึ้น ในสัดส่วนให้มากพอกับคนชรา โดยมองว่า คนชราส่วนใหญ่ได้รับเบี้ยเลี้ยงคนชราจากหน่วยงานราชการ น่าจะสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยตัวเองของเพื่อนบ้านละแวกข้างเคียง ส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชน เปรียบเสมือนต้นไม้ ที่ต้องการการพุ่มพัก ดูแล เพื่อเติบโตในอนาคต การให้ออกาสกับเด็กโดยมอบทุนการศึกษา หรือ สามารถดำเนินการช่วยเหลือเด็กยากจนให้ได้ศึกษาต่อถือเป็นการวางอนาคต สร้างคนคุณภาพกลับคืนสู่สังคม อย่างน้อยเมื่อเด็กและเยาวชน โตขึ้นก็สามารถทำประโยชน์ให้ประเทศชาติได้ “สื่อบุคคล” ในช่วงปีต่อมา จึงมุ่งเน้น ให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มเด็กกำพร้า หรือกลุ่มเด็กที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง รวมทั้งขยายความช่วยเหลือมายังกลุ่มเด็กกำพร้า

ปีต่อๆมา “สตู๊ปชีวิต” ได้ขยายนโยบายการนำเสนอ ให้เนื้อหาชีวิตผู้ด้อยโอกาสมีความหลากหลายครอบคลุมผู้ทุกข์ยากมากขึ้น นอกจากเรื่องของคนชรา ยังมีเรื่องของผู้พิการ ผู้ป่วยที่เป็นโรค ครอบครัวผู้ชีวิต โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

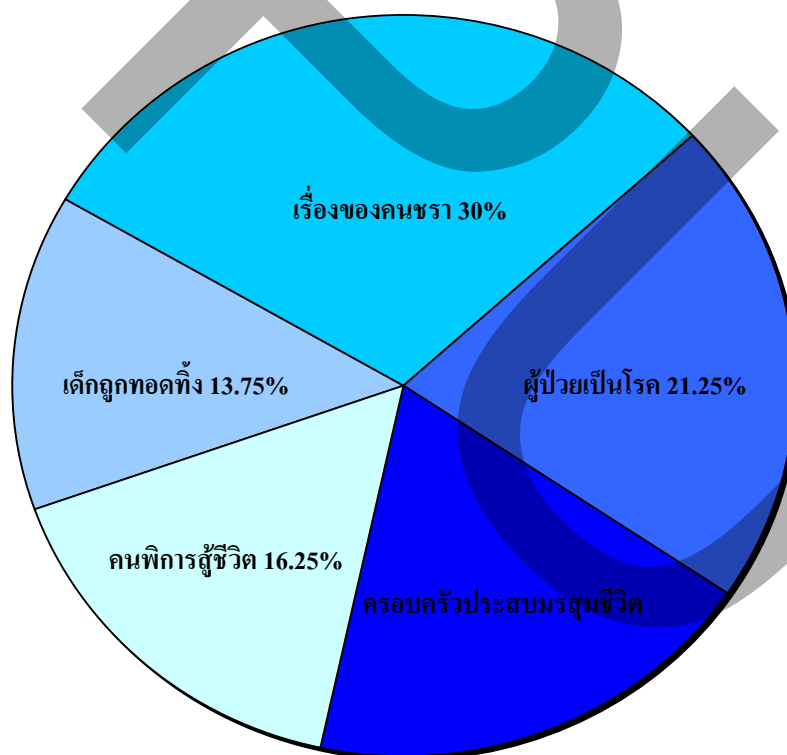
1. ชีวิตผู้แต่ชราโดดเดี่ยว หรือพ่อ แม่ ที่ถูกลูกหลานทอดทิ้งให้ใช้ชีวิตลำพัง หรือบางรายต้องรับภาระเลี้ยงดูหลานที่ถูกนำมาทิ้งไว้ให้
2. ชีวิตเด็กกำพร้า หรือเด็กที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งให้อาศัยอยู่กับญาติ ,ชีวิตเด็กกตัญญูที่ต้องเลี้ยงดูพ่อ-แม่ หรือญาติซึ่งป่วย พิการ
3. ชีวิตคนพิการ ผู้ชีวิต ที่แม้จะอวัยวะไม่สมบูรณ์แต่ก็ดิ้นรนเลี้ยงชีพเอาชีวิตอยู่รอดในสังคม
4. ชีวิตผู้ป่วยที่ได้รับความทุกข์ทรมานจากโรคร้าย, หรือชีวิตของผู้ที่ประสบเคราะห์กรรม อุบัติเหตุจนทำให้ร่างกายไม่สมบูรณ์
5. ครอบครัวยากจน ประสบกับมรสุมชีวิต แต่มีความประพฤติดี ขยัน อดทน แม้ไม่มีทุนประกอบอาชีพ แต่ก็พยายามดิ้นรนรับจ้าง หรือทำอาชีพสุจริตเลี้ยงครอบครัว

จากการวิเคราะห์ (Content Analysis) บทบรรยาย “สตู๊ปชีวิต” จำนวน 80 ตอน ที่ออกอากาศในช่วงวันที่ 1 ธันวาคม 2550 – 29 กุมภาพันธ์ 2551 พบว่า

เรื่องราวอันดับ 1 ที่ถูกชูประเด็นออกอากาศมากที่สุดในช่วง 3 เดือนนี้ ยังคงเป็นเนื้อหาเรื่องคนชราผู้โดดเดี่ยว หรือถูกลูกหลานทอดทิ้งมากที่สุด คิดเป็น 30.0 % รองลงมาอันดับสอง คือ เรื่องผู้ป่วยที่เป็นโรค คิดเป็น 21.25% อันดับสามคือ เรื่องครอบครัวที่ประสบมรสุมชีวิต คิดเป็น 18.75 % อันดับสี่เป็นเรื่องของคนพิการผู้ชีวิต 16.25 % และอันดับสุดท้าย คือ การชูประเด็นเรื่องของเด็กถูกทอดทิ้ง หรือเด็กกตัญญู 13.75 %

ตารางที่ 5.1 จำนวนประเภทสื่อบันทึกที่ออกอากาศ 1 ธ.ค. 2550-29 ก.พ.2551 เปรียบเทียบเป็นอัตราส่วนร้อยละ (%)

ประเภทสื่อบันทึก	ธ.ค.2550 (ตอน)	ม.ค.2551 (ตอน)	ก.พ.2551 (ตอน)	รวม (ตอน)	คิดเป็นร้อยละ%
A:คนชราโดดเดี่ยว	5	11	8	24	30.0
B:เด็กถูกทิ้ง,กตัญญู	3	4	4	11	13.75
C:คนพิการสู้ชีวิต	2	6	5	13	16.25
D:ผู้ป่วยเป็นโรค	4	7	6	17	21.25
E:ครอบครัวข้าม ประสมรสุมชีวิต	7	3	5	15	18.75
รวม					100%

ภาพที่ 5.1 กราฟวงกลม สื่อบันทึกที่ออกอากาศ 1 ธ.ค. 2550 - 29 ก.พ. 2551
รวม 80 ตอน แบ่งตามประเภทเนื้อหา

ผู้วิจัยมองว่า ตรงจุดนี้อาจสะท้อนความจริงถึงสภาพสังคมทุกวันนี้ คนชราที่ยังคงเป็นกลุ่มคนที่ขาดการเหลียวแลจากลูกหลาน ในขณะที่วัยก่อนกลุ่มเด็กและเยาวชนกลับถูกลดความสำคัญลง อาจเป็นเพราะ ปัจจุบันรัฐบาลมีโครงการให้ความช่วยเหลือ เพื่อพัฒนาด้านการศึกษาสู่กลุ่มอนาคตของชาติเพิ่มมากขึ้น ทั้งนโยบายเรียนฟรี การให้ทุนการศึกษา หรือ การให้กู้ยืมเงินเพื่อการเล่าเรียน ส่งผลให้การแจ้งเบาะแส ขอรับความช่วยเหลือผู้ “สติปัญญาด้อย” ลดน้อยลง

การนำเสนอเนื้อหาของ “สติปัญญาด้อย” ให้มีความหลากหลายครอบคลุมผู้ทุกวัยจากหลายกลุ่ม ที่มีสภาพปัญหาแตกต่างกันออกไป สามารถช่วยให้เกิดการขยายฐานกลุ่มผู้ชม จากที่เปิดรับชม “สติปัญญาด้อย” ครั้งใด ก็เจอแต่ผู้เฒ่าชรา นำหน้หู้สะท้อนใจ หากเป็นเรื่องราวของเด็กและเยาวชนสลัดกันไป ก็จะสื่อให้เห็นถึงความไร้เดียงสา ความช่างพุดช่างเจรจา ความน่ารักของเด็ก หรือ ในกรณีเรื่องราวของคนพิการ ก็จะช่วยให้ผู้ชมได้แง่คิดจากการรับชมว่า แม้กระทั่งคนพิการ อวัยวะไม่ครบ 32 ยังดิ้นรนสู้ชีวิต ฉะนั้น ผู้ที่ร่างกายสมบูรณ์ อวัยวะครบ มือเท้าปกติ เจอปัญหาในการดำเนินชีวิต ก็ต้องใช้สติคิด ไตร่ตรอง แล้วเดินหน้าสู้ชีวิตต่อไป

ขณะเดียวกัน ก็เป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ คนกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ เช่น หน่วยงานเกี่ยวกับคนพิการ โรงเรียน สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน หน่วยงานด้านสาธารณสุข เริ่มหันมารับชมรายการ “สติปัญญาด้อย” มากขึ้นเพราะเป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัว อย่างน้อยก็เกิดความตื่นตัวในการหาช่องทางช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสกลุ่มนี้

ขั้นตอนการผลิต “สติปัญญาด้อย” ผู้สื่อข่าวจะเป็นคนคัดเลือก ชีวิตผู้ที่มีคุณสมบัติสมควรได้รับการเผยแพร่เรื่องราวออกอากาศ นั้น “คนดีที่ด้อยโอกาส” โดยพิจารณาจากข้อมูลบอกเล่าจากผู้สื่อข่าวพิเศษของช่อง 7 สี และจากข้อมูลที่ผู้ชมทางบ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ตัวผู้ด้อยโอกาสเอง โทรศัพทมาแจ้ง หรือเขียนจดหมายมา แต่ไม่ว่าจะส่งผ่านแจ้งข้อมูลมาช่องทางใด พบว่าทางผู้ผลิตสติปัญญาด้อย จะทำการพิจารณาคัดเลือก ผู้ด้อยโอกาสที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ทางรายการกำหนดเท่านั้น จึงจะได้รับการคัดเลือกให้ออกอากาศ จากนั้นข่าวจึงลงพื้นที่ถ่ายทำ กลับมาเช็กภาพ เขียนบทบรรยาย ลงเสียง จากนั้นเข้าสู่ขั้นตอนของการตัดต่อ

แต่ด้วยข้อจำกัดด้านเวลาและกำลังบุคลากร ทีมข่าวที่รับผิดชอบสติปัญญาด้อยซึ่งต้องมีคุณสมบัติที่มีใจรักงานทางด้านนี้ด้วย พบว่าหลักๆมีทีมประจำ เป็นผู้สื่อข่าว 2 ท่าน คือ คุณณัฐกาน สวรรยาธิปิติ และ คุณสุพรรณษา คงเหล็ก ที่เหลือเป็นเพียงทีมเสริม ทำให้บางครั้งการถ่วงถ่วง

ข้อมูลต่างๆ อาจมีความคลาดเคลื่อน ไม่ตรงตามข้อเท็จจริง หรือ ผู้แจ้งบอกเล่าความจริงไม่หมด เพราะเกรงว่า จะไม่ได้รับการพิจารณาให้ออกอากาศ ส่งผลต่อการทำงานของทีม “สกุ๊ปชีวิต” ทำให้ต้องเสียเวลา และงบประมาณในการเดินทางไปถ่ายทำต่างจังหวัด แต่ต้องยกเลิกกลางคัน เพราะคุณสมบัติผู้สื่อข่าวโอกาส ไม่ตรงตามที่รายการวางแนวทางไว้

5.1.2 การกำหนดวาระข่าวสาร และการชูประเด็นของ “สกุ๊ปชีวิต”

จากการศึกษาพบว่า การกำหนดวาระข่าวสาร และการชูประเด็นของ “สกุ๊ปชีวิต” ไม่เพียงถูกกำหนดตั้งแต่ระดับนโยบายที่เน้น “ช่วยเหลือคนด้อยโอกาส” โดยเฉพาะคนยากจนตามชนบท ที่เผชิญกับปัญหาการดำเนินชีวิต แต่พบว่า ในทุกๆ ขั้นตอนของการผลิต “สกุ๊ปชีวิต” ทั้งในส่วนการทำหน้าที่ของผู้สื่อข่าว ช่างภาพ และเจ้าหน้าที่ตัดต่อ ล้วนมีส่วนสำคัญในการกำหนดวาระข่าวสาร และชูประเด็น “สกุ๊ปชีวิต”

ผู้ผลิตยอมรับว่า ต้องมีการจัดฉาก ในการถ่ายภาพ เพื่อให้สมจริง บางครั้งต้องให้ผู้สื่อข่าว แสดงท่าทางถึงความเจ็บปวดทรมาน โรคกำเริบ ซึ่งในช่วงเวลาถ่ายทำอาจมิได้เกิดอาการเช่นนั้นจริง หรือ บางครั้งผู้สื่อข่าวที่เป็นคนแก่ ประสบกับความยากลำบากจนเคยชิน ไม่รู้สึกว่าการที่ตนทำอยู่ ก็งานหนักเกินกำลังของผู้สูงอายุ เพราะต้องรับจ้างก่อสร้างเช่นนี้เป็นประจำทุกวัน เวลาถ่ายทำจึงแสดงท่าทางการทำงานอย่างขยันขันแข็ง ว่องไว เป็นหน้าที่ของผู้สื่อข่าว และช่างภาพที่ต้องกำกับให้คนชราเคลื่อนไหวช้าๆ เพื่อให้ผู้ชมดูแล้วเกิดความสงสารว่าคนชราทำงานไม่ไหว นำสงสาร เช่นกันกับในเรื่องของอารมณ์ สีหน้าก็ต้องบ่งบอกถึงความทุกข์ ห้ามอมยิ้มหรือร่าเริง ทั้งนี้เพื่อให้ “สกุ๊ปชีวิต” ได้บรรลุเป้าหมาย มีคนบริจาคเงิน สิ่งของ นำความช่วยเหลือไปสู่ผู้สื่อข่าวโอกาส สมเจตนาธรรมย์ของทางผู้ผลิต

ส่วนการตัดต่อ ลำดับภาพ ความแตกต่างของ “สกุ๊ปชีวิต” กับข่าวทั่วไป คือ ข่าวทั่วไปจะเป็นภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มีความใหม่ สด ใช้ภาพจริงบอกเล่าเรื่องราวโดยไม่มีเทคนิคการตัดต่อในการเชื่อมภาพลงไป (Effect) ตัดต่อด้วยวิธีนำภาพเหตุการณ์มาชนเชื่อมต่อกัน (Cut) แต่ด้วยต้องการชูประเด็น ให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก สะเทือนใจในสกุ๊ปชีวิต ขั้นตอนการตัดต่อจึงต้องมีการเลือกภาพที่ให้อารมณ์ สื่อถึงความทุกข์ยากลำบาก มีการใช้เทคนิคตัดต่อในรูปแบบที่ทำให้ภาพเคลื่อนไหวช้าลง (Slow) หรือ ใช้วิธีนำภาพ 2 ภาพมาผสมผสานเชื่อมต่อกันด้วยวิธี การเลื่อนภาพ ภาพที่ 1 ค่อยๆ เลื่อนหายไปโดยมีภาพที่ 2 เข้ามาแทนที่ (Disslove) เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วม คล้อยตามกับ “สกุ๊ปชีวิต”

5.1.3 ผลกระทบของ “สฎีปชีวิต” ที่มีต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และ ผู้คนรอบข้าง

5.1.3.1 ผลกระทบด้านบวก พบว่า หลังได้ออกอากาศ “สฎีปชีวิต” ส่งผลกระทบให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนล้วนมีสภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้เงินบริจาคก้อนหนึ่งในจำนวนที่แตกต่างกัน หลักหมื่น ถึง หลักล้าน สามารถนำเงินไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซื้ออาหาร เครื่องใช้ไฟฟ้า ช่วยให้ชีวิตมีความสะดวกสบายมากขึ้น ทั้งยังเหลือเก็บไว้เป็นทุนการศึกษาให้กับตนเอง บางรายเก็บเงินไว้เป็นทุนการศึกษาให้บุตร หรือเงินก้อนนี้อาจสามารถช่วยรักษาตัวจากโรคร้ายที่เผชิญอยู่ บางรายนำเงิน ไปปลูกบ้านใหม่ หรือซ่อมแซมบ้าน เพื่อช่วยให้คุ้มแดด กันฝน ไม่ต้องทนทุกข์กับฤดูกาล บางรายนำเงินไปต่อยอดประกอบอาชีพเลี้ยงตัวอยู่รอด ได้ด้วยตนเอง

นอกเหนือจากเงินบริจาค “สฎีปชีวิต” บางรายได้รับความช่วยเหลือในรูปแบบที่แตกต่างออกไป เช่น

คุณตาสวน ตรีเมืองปัก ได้เงินจากโครงการ “อยู่ดีมีสุข” 5 หมื่นบาท ให้ปลูกบ้านหลังใหม่ ทำให้คุณตาสวนไม่ต้องอาศัยเพื่อนบ้านอยู่อีกต่อไป

น้องเอื้อย เด็กหญิงกตัญญู มีผู้ใจบุญมาสร้างห้องน้ำบนบ้านให้ ทำให้แม่กับยายไม่ต้องลำบากขึ้น-ลงบันไดมาเข้าห้องน้ำได้ดูบ้าน ที่มีสภาพไม่ถูกสุขลักษณะนัก

แหม่ม ป่วยโรคผิวหนัง มีผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เชิญไปออกรายการ ทำให้ได้เงินเข้าบัญชีอีกเป็นจำนวนมาก พร้อมมีผู้ใจบุญบริจาคจักรเย็บผ้าให้หลายคัน บางรายนำยารักษาโรคผิวหนังมาให้

น้องเตย ป่วยปัสสาวะรั่ว มีผู้อุปถัมภ์ ส่งเงินเป็นทุนการศึกษาให้ประจำทุกเดือน เดือนละ 1,000 บาท นอกเหนือจากเงินบริจาคที่ได้รับ

เด โปลิโอ มีผู้ใจบุญ มอบอุปกรณ์ประกอบอาชีพทำกรอบพระให้ไว้ใช้งาน

5.1.3.2 ผลกระทบด้านลบ ปฏิเสธไม่ได้ว่า เบื้องหลังการได้มาซึ่งเงินบริจาคจำนวนมากมาย “สฎีปชีวิต” บางรายมีมุมมองที่เปลี่ยนไป เกิดปัญหาหลายด้านตามมา อาทิ

-ปัญหาผู้ด้อยโอกาสไม่สามารถบริหารจัดการเรื่องเงินให้มีประสิทธิภาพได้ ส่วนใหญ่ใช้เงินไม่เป็น มีแง่มุมในการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป ต้องการใช้จ่ายเงินซื้อความสะดวกสบาย

ให้กับชีวิต ด้วยการซื้อเครื่องใช้ สินค้าฟุ่มเฟือยในชีวิต เช่น โทรศัพท์ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า โทรศัพทมือถือ เตียนนอน ตู้เสื้อผ้า

-ปัญหาญาติพี่น้องมาเบียดเบียนขอเงิน สิ่งของบริจาค ทั้งที่ก่อนหน้าออกอากาศ “สกุ๊ปชีวิต” ญาติพี่น้องต่างรังเกียจ ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจุนเจือจากญาติพี่น้อง

-ปัญหาเจ้าหน้าที่ภาครัฐขาดความจริงใจการให้ความช่วยเหลือ “สกุ๊ปชีวิต” อย่างแท้จริง หลังออกอากาศ “สกุ๊ปชีวิต” เจ้าหน้าที่หลายภาคส่วนพากันลงพื้นที่นำสิ่งของบริจาคมาให้ จัดสรรให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับบริการจากภาครัฐอย่างทั่วถึง ทั้งที่ก่อนหน้านี้ไม่เคยดำเนินการใดๆ ช่วยเหลือตามสิทธิ์ที่ควรจะได้

-ปัญหาเกิดความขัดแย้ง ตัดความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ดูแล สมุดบัญชีเงินฝากไว้ให้ เนื่องจากเกรงว่าจะถูกเจ้าหน้าที่ยึดออกเงิน

กลุ่มตัวอย่างผู้ด้อยโอกาส ที่ได้รับผลกระทบด้านลบตามมาหลังออกอากาศ “สกุ๊ปชีวิต” สามารถแบ่งแยกรายละเอียดได้ ดังนี้

กรณีของ “ແหม່ມ ປ່ວຍໂຣກຜົວພັນ” จากที่ปรกติถึงแม้จะอาศัยอยู่กับแม่ และมีพี่น้องหลายคน แต่ต่างคนก็แยกไปมีครอบครัว ที่ผ่านมามีคนในครอบครัวพาແหม່ມไปรักษาตัว ตระเวนหาหมอ แต่ด้วยความที่ คุณวิระ ศรีสมบัติ หรือ “ป้าหมู” เป็นเจ้าหน้าที่อาสาสมัคร สาธารณสุข หรือ อสม. ไปพบແหม່ມ จึงพาไปตระเวนหาหมอรักษาอาการ โรคริดสีดวง ได้ข่าวจังหวัดโคมียาคี ทั้งยาแผนปัจจุบันและยาแผนโบราณ ก็จะไปหา “ແหม່ມ” ไปซื้อหาการรักษาตัว ไม่เพียงเท่านั้น “ป้าหมู” ยังเป็นผู้ไปติดต่อผู้สื่อข่าวช่อง 7 สี ประจำจังหวัดลพบุรี ขอร้องให้ช่วยถ่ายทำ “ชีวิต” นื่องແหม່ມ ออกอากาศ “สกุ๊ปชีวิต” เพราะต้องทนทุกข์กับโรคริดสีดวงมานานหลายปี และไม่มีเงินรักษาตัว เพราะมีรายได้เพียงการเหลาไม้กวาดทางมะพร้าวขายอันละ 50 สตางค์

หลังมีเรื่องกระทบกระทั่งกับครอบครัวของແหม່ມ โดยทางແหม່มขอสมุดบัญชี กลับไปดูแลตนเอง “ป้าหมู” ก็ถอยออกมา และไม่เข้าไปมาหาสู่ครอบครัว “ແหม່ມ” อีกเลย ในขณะที่ทางແหม່มพูดคุยกับทีมงานเก็บข้อมูลว่า ตนโทรศัพท์ติดต่อ “ป้าหมู” อยู่ทุกวัน

ยอดบริจาคช่วงแรกเข้าบัญชีมากกว่า 9 แสนบาท “ແหม່ມ” ถอนเงินก้อนแรกออกมา 4 แสนบาท ครั้งที่ 2 แสนกว่าบาท จนเหลือเงินในบัญชีราว 4 แสนบาท โดย อ้างเหตุผลว่านำมาซ่อมแซมบ้าน ซื้อเตียนนอน ตู้ใส่เสื้อผ้า และซื้อยารักษาตัว

จากการเก็บข้อมูล ด้วยวิธีสังเกตการณ์ พบว่า แหม่มมีการซ่อมแซมบ้านที่อยู่อาศัยจริง แต่เนื่องจากบ้านเดิมก็ก่อสร้างเป็นบ้านปูน ในการซ่อมแซมจึงไม่น่าจะต้องใช้เงินมากถึง 4 แสนบาท ส่วนเฟอร์นิเจอร์ในบ้าน ก็พบว่า มีเฟอร์นิเจอร์ใหม่จริง ทั้งเตียงไม้ โต๊ะทึบ กระจกเสียง ตู้เสื้อผ้า ตู้เย็น มอเตอร์ไซค์คันใหม่ โทรศัพท์มือถือ จักรเย็บผ้ายังอยู่ในบ้าน 3 คัน ก่อนหน้านี้ “แหม่ม” เคยแจ้งความประสงค์ผ่านรายการ “สฎีปชีวิต” บอกว่า อยากรับจ้างเย็บผ้าไหลอยู่กับบ้าน แต่ไม่มีเงินซื้อจักรเย็บผ้า แต่ปัจจุบัน “แหม่ม” บอกว่า ไม่ได้ทำอะไร ทั้งเย็บผ้า หรือ รับจ้างเหลาไม้กวาด เพราะไม่มีเวลา เนื่องจากต้องเลี้ยงหลานอีก 2 คน ที่บ้าน

“ปรีชา หนุ่มพิการ และลูก” จากการสังเกตการณ์ พบว่าญาติพี่น้องของปรีชา ซึ่งไม่เคยจนเจือ ให้ความช่วยเหลือปรีชาและลูกมาก่อน ล้วนปลูกบ้านอยู่หลังใหญ่โต การแต่งกายเสื้อผ้า ก็ไม่ได้ม่อซอ เหมือนปรีชาและลูก ที่น่าแปลกใจคือบ้านพี่ของปรีชาอยู่ไม่ห่างจากบ้านก่อน มุงสังกะสีหลังเล็กของปรีชาและลูก น่าจะช่วยเหลือ เอื้อเพื่อข้าวปลาอาหารกันได้สะดวก แต่ทั้งตัวปรีชาและเจ้าหน้าที่ อบต.พูดตรงกันว่า ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากญาติพี่น้องมาก่อน เนื่องจากญาติพี่น้องรังเกียจในความพิการของปรีชา เกรงว่าจะมาเบียดเบียนสร้างภาระให้ เนื่องจากปรีชา พิการ ทั้งตาบอด แขน ขาขาด ส่งผลให้ทำมาหากินไม่สะดวกเหมือนเช่นคนปกติ

ในช่วงหลังที่มีผู้ใจบุญ เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ นำข้าวสารทยอยมาให้ปรีชาและลูกรวมแล้วหลายกระสอบ พร้อมอาหารแห้ง มาม่า และไข่ไก่ ของบริจาคส่วนหนึ่งถูกขโมยไป ปรีชาบอกว่า ไม่ทราบใครเป็นผู้ขโมยไป ประตูป้านถูกจัด ตอนปรีชากับลูกชายออกไปหาเก็บของเก่า ส่วนพี่ชายเองกลับมาตีสนิท ขอแบ่งปัน บางคนก็ขอยืมข้าวสารไปนาน โดยไม่ใช้คืน วันที่ไปเก็บข้อมูลผู้วิจัยพบว่า ในบ้านปรีชาไม่มีข้าวสารติดบ้านเลย กระทั่งขนมจะให้ลูกชายได้รับประทานก็ยังมี “น้องไกล” ลูกชายต้องมาเลียๆ เคียงๆ น้ำอัดลม จนเจ้าหน้าที่ต้องให้ไ้กลับไปรับประทาน ส่วนในบ้านปรีชาก็ร้อนมาก เพราะหลังคาเป็นสังกะสี อาศัยพัดลมตัวเก่าๆ ที่สายไฟขาดหลุดลุ่ย ผ่านการใช้งานมาจนโซกโซน ที่เพิ่มมาคือ โทรศัพท์เครื่องเล็ก 14 นิ้ว ที่มีผู้บริจาคมมาให้ปรีชา เจ้าตัวบอกว่า นำเงินบริจาคส่วนหนึ่งไปซื้อหม้อหุงข้าวไฟฟ้าใบเล็ก เพราะตนเองมีแขน ขาข้างเดียว หุงข้าวเตาถ่านไม่สะดวก อยากให้ลูกได้กินข้าวสวยร้อนๆ ทุกวัน

แม้ว่าปรีชาจะมีน้ำใจแบ่งปันข้าวสาร อาหารแห้งให้ญาติพี่น้อง เพราะความเกรงใจเกรงบรรดาญาติจะหาว่า รวยแล้วหยิ่ง ไม่เห็นแก่พี่แก่น้อง แต่เมื่อพี่ชายขอยืมเงินก้อน 4 หมื่นบาท ปรีชาก็ปัดให้ไปเจรจากับทางเจ้าหน้าที่อบต.ผู้ดูแลบัญชีเอง เพราะไม่กล้าปฏิเสธ ทำให้ญาติพี่น้อง

ไม่พอใจ กลับมองว่า เจ้าหน้าที่อบต.จะชักยอกเงินไปใช้ส่วนตัว และพยายามยุยงให้ปรีชานำบัญชีธนาคารมาเก็บไว้เอง แต่ปรีชาไม่ทำเช่นนั้น เพราะเกรงว่า เงินจะหมด ไม่มีเหลือเก็บไว้ให้ลูกได้เรียนหนังสือ ญาติพี่น้อง จึงไม่พอใจ คำหว่าปรีชา เห็นคนอื่นดีกว่าญาติพี่น้อง ทำให้มีเรื่องบาดหมางใจกัน

โดยสรุปภาพรวม ผู้วิจัยพบว่า ผลกระทบของ “สฎีปชีวิต” ที่มีต่อผู้ด้อยโอกาสมีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินที่ได้รับบริจาค หากผู้ด้อยโอกาสรายใดได้รับเงินบริจาคจำนวนมาก อย่างกรณีของ “สุปราณี เขียนสะอาด” ที่ป่วยเป็นโรคผิวหนัง ได้เงินบริจาคเกือบล้านบาท กลับตามมาด้วยปัญหาหนักขึ้นเป็นเงาตามตัว ใช้จ่ายเงินจำนวนมาก ตัดความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ อสม. ผู้ที่เคยช่วยเหลือดูแลกันมาก่อน เนื่องจากไม่ไว้ใจกันเรื่องเงิน กลายเป็นผลกระทบเชิงลบ เช่นกันกับกรณีของ “ปรีชา หนุ่มพิการ” ที่ได้รับเงินบริจาคกว่า 5 หมื่นบาท เกิดปัญหาบาดหมางใจกับญาติพี่น้อง

แต่ในขณะเดียวกัน ปัญหาจะไม่เกิดขึ้นแม้ว่าจะได้รับเงินบริจาคจำนวนมาก เพราะมีเจ้าหน้าที่ ร่วมดูแลบัญชีเงินฝากไว้ให้ อย่างกรณีของ “ปรีชา หนุ่มพิการและลูก” หากไม่ได้ นายเฉลียว ทองเงิน เจ้าหน้าที่ อบต. ช่วยดูแลเก็บสมุดบัญชีธนาคารไว้ให้ เงินที่มีอยู่ก็อาจจะหมดไป เพราะถูกญาติพี่น้องหยิบยืม เช่นกันกับกรณีของ “น้อง เอื้อย เด็กหญิงกตัญญู” ที่ได้เงินบริจาคเกือบ 6 หมื่นบาท มีผู้ใหญ่บ้าน คอยดูแลเก็บบัญชีเงินฝากไว้ให้ เงินในบัญชีถูกถอนออกมาเพียงไม่กี่พันบาท เพื่อซื้อชุดนักเรียนและอุปกรณ์การเรียน

หรือถ้าในกรณีที่ผู้ด้อยโอกาสเอง รู้คุณค่าของเงิน บริหารการใช้จ่ายอย่างประหยัด เคยอยู่อย่างไรก็ใช้ชีวิตอย่างนั้น ไม่ได้ฟุ้งเฟ้อด้วยวัตถุนิยม เช่นกรณีของ “ป่าพงษ์กับลูกสาว” ได้เงินช่วยเหลือประมาณ 4 หมื่นกว่าบาท มองว่า เครื่องใช้ไฟฟ้าไม่ได้จำเป็นสำหรับชีวิตมากมาย ป่าพงษ์จึงเบิกเงินมาใช้ไปหาหมอรักษาอาการเจ็บป่วยแค่ 2,000 บาท เพราะคิดว่า วันนี้ยังมีแรงทำมาหากินได้ก็ใช้เงินจากการรับจ้างไปก่อน ส่วนเงินบริจาคเก็บไว้ใช้ช่วงชีวิตบั้นปลาย ที่ร่างกายไม่แข็งแรง

เปรียบเทียบกับชีวิตของ “หยกฟ้า และ สายลูกสายตาสั้น” ที่ได้รับเงินบริจาคเกือบ 7 หมื่นบาท แต่ถอนออกไปใช้จนเหลือเงินในบัญชีราว 2 หมื่นบาท เงินถูกนำไปใช้ไถ่ถอนที่ดินราวหมื่นกว่าบาท ที่เหลือนำไปซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า โทรทัศน์ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า จักรยานให้ลูก และเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว แสดงให้เห็นว่า เมื่อฐานะทางการเงินเปลี่ยน มุมมองในการใช้ชีวิตของคนก็

เปลี่ยน ที่เคยใช้ชีวิตแบบพอเพียงก็เปลี่ยนมาต้องการความสะดวกสบายในชีวิตมากขึ้น โดยหวังพึ่งพิงเทคโนโลยี ทางผู้ผลิต “สติ๊กเกอร์” แม้ได้ลงพื้นที่ไปพูดคุยทำความเข้าใจกับ “หยกฟ้า” ให้ใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด สมดังเจตนารมณ์ของผู้บริจาค แต่ด้วยความเป็นสื่อ ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลซึ่งอยู่ในพื้นที่ตลอดเวลา การติดตามดูแลจึงไม่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่อง ใกล้เคียง

5.1.4 บทบาทในการเปิดพื้นที่สาธารณะของ “สติ๊กเกอร์”

การออกอากาศ “สติ๊กเกอร์” ถือเป็นโอกาสให้กับผู้ที่ประสบความเดือดร้อนทุกข์ยาก กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ที่แทบไม่มีช่องทางได้เข้าถึงสื่อมวลชน หรือบริการภาครัฐ ให้สามารถใช้สื่อวิทยุ-โทรทัศน์ เผยแพร่ประวัติเรื่องราวชีวิตส่วนตัวของตนให้กลายเป็นเรื่องสาธารณะสู่มวลชน ให้สังคมได้รับรู้เรื่องราว เพื่อนำไปสู่การแบ่งปันความช่วยเหลือมาสู่กลุ่มผู้ด้อยโอกาส

พบว่า การออกอากาศ “สติ๊กเกอร์” แม้ทางสถานีโทรทัศน์สีทองทัพบกช่อง 7 จะวางคิวออกอากาศไว้ประจำทุกวัน 7 วัน ต่อสัปดาห์ (จันทร์-อาทิตย์) หากเทียบกับจำนวนผู้ด้อยโอกาสซึ่งมีอยู่จำนวนมากในสังคม ทำให้การออกอากาศที่ดูเหมือนจะมาก คือ เดือนละ 30 ตอน ไม่มากพอที่จะรองรับจำนวนผู้ด้อยโอกาสในสังคม ที่นับวันนอกจากดูเหมือนไม่ลดลง ยังจะเพิ่มจำนวนมากขึ้น ในขณะเดียวกัน นอกจากไม่อาจครอบคลุมได้ทั่วถึง ยังพบว่า ในส่วนของผู้ด้อยโอกาสที่ได้ออกอากาศ “สติ๊กเกอร์” ไม่ใช่ทุกชีวิต ทุกราย ที่ได้ออกอากาศ และเมื่อผ่านการพิจารณาแล้วก็ไม่ใช่ทุกแง่มุมของชีวิตบุคคลนั้นๆ จะถูกนำเสนอออกอากาศ ในทางปฏิบัติพบว่า มีเงื่อนไขของการกำหนดวาระข่าวสาร และการชูประเด็น ของทางสารคดีเชิงข่าว “สติ๊กเกอร์” เข้ามาเกี่ยวข้องกับทุกอย่างเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ข้อกำหนด และการกลั่นกรองผ่านมุมมองของผู้ผลิตในทุกระดับชั้น

เบื้องหลังการเปิดพื้นที่สาธารณะ สื่อวิทยุ-โทรทัศน์ให้ผู้ด้อยโอกาส ได้บอกเล่าเรื่องราวชีวิตตนเผยแพร่สู่มวลชน ทำให้พบว่า สภาพสังคมไทยทุกวันนี้ ยังมีคนใจบุญ คนไทยด้วยกันเองที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี รอที่จะอุ้มชูบุคคลผู้ด้อยโอกาส ผู้ทุกข์ยากในฐานะที่เป็นคนไทยด้วยกัน ซึ่งจะเห็นจาก ทุกครั้งที่รายการสติ๊กเกอร์ นำเสนอออกไปมีประชาชนคนไทยให้ความสนใจที่จะช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ เงินทอง หรืออื่น ๆ จึงได้ข้อสรุปว่า ในความเป็นคนไทยแท้ที่จริงคนไทยยังมีนิสัยโอบอ้อมอารี มีน้ำใจต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

จึงถือได้ว่า “ สก๊อปชีวิต ” เป็นสารคดีเชิงข่าวที่ส่งเสริมความเป็นไทย สนับสนุนเอกลักษณ์การแสดงออกซึ่งความเป็นไทย ปัจจุบันสังคมไทยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเริ่มขาดหายไป กระแสวัตถุนิยมเข้ามาแทนที่ ทุกคนทำงานคิดถึงแต่เรื่องค่าแรงเป็นหลัก อาจจะมองข้ามความมีน้ำใจให้แก่กัน ทำให้คนทุกคนไม่ได้มองถึงสังคม “สก๊อปชีวิต” จึงพยายามจะสอดแทรกตรงนี้เข้าไป สก๊อปชีวิตไม่ได้บอกว่าทุกคนต้องบริจาคแต่จะสะท้อนให้เห็นความลำบาก ผู้ประสงค์จะบริจาคเงินจางานกลับมา “สก๊อปชีวิต” จึงถือเป็นข่าวหนึ่งที่ทำให้วัฒนธรรมไทยกลับคืนมา

5.2 การอภิปรายผล

การอภิปรายผลเรื่อง “สารคดีเชิงข่าว “สก๊อปชีวิต” ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และผลที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลที่เป็นประเด็นสำคัญเพื่อตอบปัญหานำวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดวาระข่าวสารของ “สก๊อปชีวิต” เป็นอย่างไร
2. “สก๊อปชีวิต” ส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาสอย่างไร
3. บทบาทของ “สก๊อปชีวิต” ในการเปิดพื้นที่สาธารณะเป็นอย่างไร

5.2.1 การกำหนดวาระข่าวสารของ “สก๊อปชีวิต”

จากการศึกษาทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) แม็กเคลเวล (McQuail, 1987) ซึ่งให้เห็นว่ากระบวนการกำหนดวาระข่าวสารนั้นเกี่ยวข้องกับตัววาระที่มาจาก 3 แหล่งด้วยกันคือ

- 1 วาระเชิงนโยบายจากนักการเมืองหรือกลุ่มที่มีบทบาทในสังคม
- 2 วาระจากสื่อมวลชนในกระบวนการรักษาประตูกัดคัดเลือกข่าวสาร เหตุการณ์ หรือประเด็นที่มีมูลค่าข่าว (news value) และเป็นที่สนใจของกลุ่มผู้อ่าน และ
- 3 วาระจากสาธารณชนผู้สนใจและรับรู้ว่าเรื่องใดสำคัญ ซึ่งอาจจะมาจากประสบการณ์ตรงจากปัญหาในสังคมหรือการรับรู้ผ่านสื่อมวลชน

เจมส์ ดับบลิว เดียร์ริง และเอเวอเรทท์ (James W.Dearing and Everett M. Rogers ,1988) (อ้างใน อิศริย์ อชพงศ์สิน,2548 : 45-46) ได้กล่าวถึง กระบวนการกำหนดวาระข่าวสาร แสดงถึงความสัมพันธ์ของวาระข่าวสารจาก 3 แหล่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับคน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารบ้านเมือง ที่เป็นผู้กำหนดนโยบายของสังคม เรียกว่า วาระข่าวสารนโยบาย (policy agenda) กลุ่มที่ 2 คือ สื่อมวลชน ซึ่งกำหนดวาระข่าวสารโดยพิจารณาจากคุณค่าของข่าวและความต้องการของผู้รับสาร เรียกว่า เป็น วาระข่าวสารของสื่อ (media agenda) กลุ่มสุดท้ายคือ ผู้รับสารหรือ

สาธารณชนซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากการกำหนดวาระข่าวสารโดยสื่อมวลชน แต่ก็มีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน

ตามแบบจำลองของโรเจอร์ กับ เดียร์ริง (Rogers and Dearing, 1988) (อ้างถึงใน พิระ จิตร โสภณ, 2548 : 184) จัดแสดงถึงองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการกำหนดวาระข่าวสาร ซึ่งผู้วิจัยได้อ้างถึงในบทที่ 2 หน้า 40 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ ของวาระข่าวสาร 3 แห่ง คือ วาระข่าวสารของสื่อ (Media agenda) วาระข่าวสารสาธารณะ (Public agenda) และวาระข่าวสารนโยบาย (Policy agenda) โดยทั้ง 3 แห่งที่มาของวาระข่าวสารในสังคมนี้ ต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกันในการกำหนดวาระข่าวสาร

ทฤษฎีนี้สอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ คือ การกำหนดวาระข่าวสารของ “สื่ूपชีวิต” ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 มีลักษณะเป็น “วาระข่าวสารของสื่อ” (Media agenda) เริ่มต้นจากสื่อมวลชนคือทางทีมผู้ผลิตสื่ूपชีวิต สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 เป็นผู้คัดเลือกเรื่องราวของผู้ด้อยโอกาส กำหนดการชูประเด็นนำเสนอออกอากาศ กลายเป็น “วาระข่าวสารสาธารณะ” (Public agenda) และด้วยบทบาทการทำหน้าที่สื่อมวลชนของช่อง 7 สี ซึ่งเป็นผู้คัดเลือกข่าวสารที่มีคุณค่า สะท้อนเรื่องราว เกี่ยวข้องกับมนุษย์ (Human Interest) กระตุ้นอารมณ์ของกลุ่มผู้ชม จึงให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นผลให้ผู้ชมพากันเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมหันมาให้ความสนใจต่อเพื่อนมนุษย์มากขึ้น มีผู้บริจาคเงินและสิ่งของช่วยเหลือ “สื่ूपชีวิต” เป็นจำนวนมาก นำไปสู่การกระตุ้นเตือนภาครัฐ ให้หันมาให้การดูแล เอาใจใส่ผู้ด้อยโอกาสให้มากขึ้น เกิดเป็น “วาระข่าวสารด้านนโยบาย” (Policy agenda) จัดสรรบริการด้านต่างๆสู่กลุ่มผู้ด้อยโอกาส อาทิ การให้สิทธิเบี้ยเลี้ยงคนชรา เบี้ยเลี้ยงผู้พิการ การบริจาคเงินหรือสิ่งของอุปโภค บริโภค การให้บริการด้านสาธารณสุข การรักษาพยาบาล

5.2.2 ผลกระทบของ “สื่ूपชีวิต” ที่มีต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

จากแนวคิดของ Abillip H. Ault ศาสตราจารย์ทางวารสารศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมินเนโคตา สหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายของ “ข่าว” ไว้ 4 ลักษณะ (อ้างใน กิติภัส แสงงามปลั่ง , 2548 : 14-15) “ข่าว” คือ รายงานของเหตุการณ์ที่กระชับ ชัดเจน โดยก่อนที่จะเป็นข่าว ต้องมีการรวบรวมข้อมูลประกอบข่าว อย่างถูกต้องสมบูรณ์ ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม ด้วยความสามารถ

ของผู้เขียนและผู้รายงานข่าวนั้น โดยมีแง่มุมในการนำเสนอเป็นที่สนใจต่อผู้อ่าน ผู้ชม นอกจากนี้ยังอธิบายความหมายของรายการข่าวทางโทรทัศน์ ไว้ดังนี้

รายการข่าวโทรทัศน์ หมายถึง รายการที่จัดและผลิตขึ้น โดยใช้รูปแบบของการประกาศ อ่านคำบรรยาย และการรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ หลากหลายกันไป การนำเสนอด้วยวิธีเหล่านั้น อาจทำได้ด้วยภาพทั้งหมดหรือบางส่วน หรือปราศจากภาพเหตุการณ์ที่เป็นข่าวก็ได้ โดยผู้รายงานจะนำมาเรียบเรียงเป็นเรื่องราว มีเนื้อหาสาระให้เกิดความกระชับชัดเจน และได้ใจความภายในระยะเวลาการนำเสนอที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเป็นการดึงดูดและเรียกร้องความสนใจจากผู้ชมให้ชมรายงานข่าวนั้น ๆ

พบว่า ลักษณะการนำเสนอข่าวในรูปแบบโทรทัศน์ สามารถกระตุ้นและดึงดูดความสนใจของผู้รับข่าวสารได้เป็นอย่างดี นอกจากภาพและเสียงจะเป็นตัวโดดเด่น ในการนำเสนอเนื้อหาสามารถสร้างความประทับใจ ดึงความสนใจได้ดี ซึ่งประกอบไปด้วยสาระ (Message) ที่เป็นความจริง ใหม่ สด น่าสนใจ และมีผลกระทบต่อประชาชนที่ส่งออกไปจากผู้ส่งสาร (Source) โดยอาศัยสื่อ (Channel) โทรทัศน์เพื่อรับทราบ การใช้ภาพประกอบเหตุการณ์ประกอบเนื้อหาเป็นวิธีหนึ่งในการถ่ายทอดข่าวสาร (Information) ทัศนคติ (Attitude) และอารมณ์ (Emotion)

จากแนวคิดเกี่ยวกับรายการข่าวโทรทัศน์ สอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ด้วยลักษณะความโดดเด่น ในการนำเสนอข่าวโทรทัศน์ ซึ่งมีทั้งภาพ และ เสียง ดึงดูดความสนใจจากผู้ชม กระตุ้นให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมไปกับภาพ และเสียงที่นำเสนอ ทำให้ “สติปชีวิต” สามารถสร้างความน่าเชื่อถือ ในรูปแบบของสารคดีเชิงข่าว ทำให้ผู้ชมเชื่อมั่นว่า สาระเรื่องราวที่นำเสนอคือ ชีวิตจริงของผู้ที่ประสบความสำเร็จ ทุกข์ยากจริงๆ และกำลังต้องการความช่วยเหลือจากสังคม จึงเป็นที่มาของการหยิบยื่นน้ำใจส่งต่อไปยัง ผู้ด้อยโอกาส ที่ออกอากาศ “สติปชีวิต” ในรูปแบบของเงินบริจาค สิ่งของอุปโภคบริโภค ยารักษาโรค ทั้งหมด คือ ผลกระทบด้านบวกของ “สติปชีวิต” ที่มีต่อผู้ด้อยโอกาส สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริภัทร ภาสบุตร (สิริภัทร ภาสบุตร ,2546:91)ที่บอกว่า รายการข่าวสติปชีวิต นำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตผู้ด้อยโอกาส ซึ่งสื่อมวลชนได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญและมีบทบาทต่อการเข้ามาแก้ไขปัญหาสังคมในด้านต่างๆมากขึ้น จากผลการวิจัยเอกสาร (1 กรกฎาคม- 31 ธันวาคม 2545) จำนวน 184 เรื่อง สามารถเก็บรวบรวมเรื่อง ที่ออกอากาศได้ 165 เรื่อง พบว่า ทุกเรื่องได้รับความช่วยเหลือจากสาธารณชน

จากการศึกษาวิจัย ยังพบว่าไม่เพียงผลกระทบด้านบวกเท่านั้น ยังเกิดผลกระทบด้านลบตามมาด้วย โรเบิร์ต เมอร์ตัน (Merton, 1949) (พีระ จิร โสภณ, 2548:10-11) นำเสนอกระบวนการทัศน์ เพื่อวิเคราะห์หน้าที่ของสื่อมวลชนโดยมองว่าระบบในความสัมพันธ์ (System in balance) ทุกๆส่วนของสังคมมีกิจกรรมซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ร่วมกันเสริมสร้างเพื่อธำรงรักษาระบบให้ดำรงอยู่ เมอร์ตัน เชื่อในความเป็นกลางของคุณค่า (value neutrality) ปฏิเสธแนวคิดดั้งเดิมของทฤษฎีสังคม ที่มองคุณค่าในมิติของ “ความดี” หรือ “ความชั่วร้าย” เช่น การมองว่า สื่อมวลชนมีคุณประโยชน์อันดี หรือ มีโทษมหันต์ ในลักษณะต่างๆ โดยคำนึงถึง กิจกรรมต่างๆในสังคมอาจเป็นไปตามหน้าที่ (Function) หรือ ไม่เป็นไปตามหน้าที่ที่มุ่งหวัง (dysfunction) ไม่เพียงเท่านั้น เมอร์ตัน ยังได้จำแนกหน้าที่ของสื่อมวลชน เป็นหน้าที่ที่ชัดเจน (manifest function) ซึ่งมีเจตนาตั้งใจ กับหน้าที่แฝงเร้น (latent function) ซึ่งไม่ตั้งใจให้เป็นไปตามนั้น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ คือ การนำเสนอเรื่องราวของผู้ด้อยโอกาส ออกอากาศ “สื่ूपชีวิต” ถือเป็นบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน การที่สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 นำเสนอ “สื่ूपชีวิต” ออกอากาศ ถือเป็นการรายงานเรื่องราวข้อเท็จจริง ความเหลื่อมล้ำของผู้คนในสังคม ระหว่างคนรวย และคนยากจน ที่ขาดแคลนปัจจัย 4 ในการดำรงชีพ ไม่สามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การโน้มน้าวกลุ่มผู้ชม ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมหันมาให้ความช่วยเหลือกลุ่มคนด้อยโอกาส ให้มีสภาพชีวิตที่ดีขึ้น ด้วยการบริจาคเงินเข้าบัญชีผู้ด้อยโอกาส บริจาคสิ่งของอุปโภค บริโภค ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ ให้สังคมกลับสู่สมดุล

ภายหลังการออกอากาศ พบว่า มีผู้ใจบุญหลังไหล่นำความช่วยเหลือไปสู่กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กระตุ้นหน่วยงานราชการในพื้นที่ ให้เกิดความตื่นตัวในการดูแลผู้ทุกข์ยากให้มากขึ้น ถือเป็นการทำงานหน้าที่ที่ชัดเจนของสื่อมวลชน (manifest function) ซึ่งมีเจตนาตั้งใจให้ผู้ชม เกิดการสนองตอบกลับเช่นนี้ ในขณะที่เดียวกัน ผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นตามมา เช่น กรณี ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ไม่สามารถบริหารเงินที่เข้ามาสู่ชีวิตได้ ทำให้เกิดปัญหาตามมา คือ เรื่องของการใช้จ่ายเงินฟุ้งเฟ้อ เกินตัว หลายคนเงินบริจาคในบัญชีถูกใช้หมดลงอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันบางรายก็เกิดการกระทบกระทั่งกับญาติพี่น้อง และ เจ้าหน้าที่ ซึ่งเคยมีความสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือกันมาก่อน เนื่องจากหากระแวงเรื่องเงิน ทั้งหมด คือ หน้าที่แฝงเร้น (latent function) ซึ่งสื่อมวลชน ในฐานะผู้ผลิต “สื่ूपชีวิต” ไม่ได้ตั้งใจให้เป็นไปตามนั้น สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง (dysfunction) ไม่เป็นไปตามหน้าที่ที่พึงประสงค์

5.2.3 บทบาทในการเปิดพื้นที่สาธารณะของ “สตูปชีวิต”

จากแนวคิดของ Habermas ที่ว่า สื่อมวลชนต้องมีบทบาทเป็นตัวกลางเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลกลุ่มต่างๆ และต้องช่วยสะท้อนความคิดสาธารณะสู่ผู้บริหารประเทศ ในการนี้คนทุกกลุ่มต้องมีสิทธิในการใช้สื่ออย่างเท่าเทียมกัน และสื่อมวลชนก็ต้องเป็นพื้นที่สาธารณะที่เป็นอิสระจากการครอบงำของกลุ่มต่างๆ

ด้วยสิทธิเสรีภาพอันเสมอภาค เท่าเทียม ต้องเปิดโอกาสให้คนไทยทุกคน ทุกๆ กลุ่ม ได้มีโอกาสเข้ามาแสดงออกในพื้นที่สาธารณะ (Public sphere)

และแม้ช่องทางที่จะใช้เป็นวิถีทางเข้าสู่พื้นที่สาธารณะอาจมีหลายช่องทาง แต่ช่องทางที่ถูกนำมาใช้มากที่สุด ในสังคมมวลชน (Mass society) ก็คือ สื่อมวลชน เนื่องจากศักยภาพของสื่อมวลชนสามารถแปรเรื่องที่เป็น “ส่วนตัว” (private) ให้กลายเป็น “ส่วนรวม” (public) และเนื่องจากสื่อมวลชนเป็นพื้นที่ของบุคคลสาธารณะ (public figure) เรื่องราวก็เป็นเรื่องสาธารณะ (public affair) สื่อมวลชนจึงเป็น “พื้นที่สาธารณะ” ที่สำคัญในสังคม (กาญจนา แก้วเทพ, 2543 :156) แต่เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่า สื่อมวลชน นอกจากจะเป็นสถาบันเพื่อการให้บริการสาธารณะ (Public interest) แต่ก็ยังได้ผนวกรวมมิติของการเป็นองค์กรธุรกิจ (Enterprise) ไว้ด้วย เม็ดเงินมหาศาลมาจากรายได้ในการขายโฆษณา

แนวคิดนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษา คือ “สตูปชีวิต” สะท้อนถึงการทำหน้าที่ของสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ในการเปิดพื้นที่สาธารณะ ให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสคนยากจน ได้มีโอกาสใช้สื่อใช้ช่องทางสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ในการที่จะนำเสนอความเดือดร้อน เรื่องราวชีวิตของตนเอง เผยแพร่สู่มวลชน จากที่เป็นเรื่องส่วนตัว สิ่งเหล่านี้ก็จะถูกนำมาตีแผ่ เผยแพร่ เป็นเรื่องราวสาธารณะ นำเสนอสู่สังคม ไม่เพียงให้เกิดการรับรู้ แต่เพื่อเป้าหมายให้คนในสังคมได้แบ่งปันความช่วยเหลือมาสู่ผู้ด้อยโอกาส สืบเนื่องจากทุกวันนี้ถือว่า เมืองไทย สื่อสาธารณะ ยังมีจำนวนไม่มาก โอกาสที่ผู้ด้อยโอกาส จะเข้าถึงสื่อจึงยากขึ้นเป็นเงาตามตัว การเปิดโอกาสให้ “คนด้อยโอกาส” ได้ออกอากาศ “สตูปชีวิต” ถือเป็นอีกช่องทางสนับสนุนให้เกิดความเท่าเทียมในสังคม อย่างน้อย ก็ถือว่า สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ให้ความสำคัญกับคนกลุ่มนี้

ไม่เพียงเท่านั้น “สกุ๊ปชีวิต” ยังเปิดโอกาสให้ผู้ชมทางบ้าน และคนทั่วไปทุกกลุ่ม ทั้งในส่วนของผู้สื่อข่าวภูมิภาคช่อง 7 สี, เจ้าหน้าที่รัฐ, ผู้ด้อยโอกาสหรือเพื่อนบ้านญาติพี่น้อง ได้มีโอกาสส่งข้อมูลแนะนำ “สกุ๊ปชีวิต” มายังทีมผู้ผลิต สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 เพื่อนำไปสู่การคัดเลือกชีวิตผู้ทุกข์ยาก นำเสนอออกอากาศ

สอดคล้องกับแนวคิดของ Habermas ที่ว่า สื่อมวลชนต้องมีบทบาทเป็นตัวกลาง เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลกลุ่มต่างๆ และต้องช่วยสะท้อนความคิดสาธารณะสู่ผู้บริหารประเทศ คนทุกกลุ่มต้องมีสิทธิในการใช้สื่ออย่างเท่าเทียมกัน

เป้าหมายของ “สกุ๊ปชีวิต” ไม่เพียงต้องการให้ผู้ชมเกิดการรับรู้ แต่เป้าหมายหลักคือ ต้องการให้คนในสังคมได้แบ่งปันความช่วยเหลือมาสู่ผู้ด้อยโอกาส บริจาคเงินและสิ่งของให้กับผู้ด้อยโอกาส ซึ่งถือเป็นพลเมืองชั้นสองของสังคม ให้ได้มีชีวิตที่ดีขึ้น

จากการตั้งข้อสังเกต พบว่า แม้ว่าการออกอากาศ “สกุ๊ปชีวิต” ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ถือได้ว่า มีส่วนในการเปิดพื้นที่สาธารณะให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และ กลุ่มผู้ชมทั่วไปได้มีโอกาสใช้พื้นที่สาธารณะ สื่อมวลชนวิทยุ-โทรทัศน์ แต่พบว่าในทางปฏิบัติ ด้วยเงื่อนไขในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่า นอกเหนือจากการทำหน้าที่สื่อมวลชน สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ยังคงเป็นองค์กรธุรกิจ ที่ต้องมุ่งแสวงผลกำไร เพื่อนำเงินมาหล่อเลี้ยงธุรกิจด้วยเช่นกัน ดังนั้น การทำหน้าที่เปิดพื้นที่สาธารณะตรงจุดนี้ อาจเป็นไปได้ในลักษณะไม่เต็มรูปแบบเท่าที่ควร

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ผลิต “สกุ๊ปชีวิต” สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

5.3.1.1 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 น่าจะมีวิธีการบริหารจัดการเรื่องเงินของ “สกุ๊ปชีวิต” จัดระบบใหม่ พร้อมมีการควบคุมดูแลเรื่องการเบิกจ่ายเงิน นอกเหนือจากการเปิดบัญชี เพื่อให้ผู้ชมสามารถโอนเงินเข้าบัญชีผู้ด้อยโอกาสได้โดยตรง ซึ่งอาจจัดทำเป็นรูปแบบของมูลนิธิ มีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ไปตรวจสอบดูแล “สกุ๊ปชีวิต” ใกล้ชิด ให้คำอธิบาย ข้อเสนอแนะ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อนตามมา หรือหากพบว่า “เงินบริจาค” คือ ตัวแปรที่ทำให้เกิดการดำรงชีวิตฝืดๆ ฟุ้งเฟ้อกับกระแสวัตถุนิยม ที่มาของความแตกแยก น่าจะเปลี่ยนรูปแบบไปให้การสนับสนุน “สกุ๊ปชีวิต” ในรูปแบบของการนำเงินไปลงทุนด้านการประกอบอาชีพให้ ซึ่งนับว่าเป็นทางออกที่ดี และเป็นการให้ความช่วยเหลือที่ยั่งยืนกว่า

5.3.1.2 ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ควรเพิ่มช่วงเวลาในการนำเสนอ “สตู๊ปชีวิต” ให้มากขึ้น อย่างน้อยก็เพื่อสนองตอบความต้องการของกลุ่มผู้ชมที่มองว่า ช่วงเวลาในการออกอากาศนั้นสั้นเกินไป และควรมีการขึ้นตัวหนังสือ เบอร์โทร ที่อยู่ติดต่อผู้ด้อยโอกาส ค้างบนจอโทรทัศน์ให้นานกว่านี้ เพื่อเพิ่มความสะดวกในการติดต่อขอข้อมูล หรือควรมีการประชาสัมพันธ์ ขึ้นตัวหนังสือ กรณีหากต้องการข้อมูลเพิ่มเติมสามารถเปิดดู “สตู๊ปชีวิต” ย้อนหลังได้ที่เว็บไซต์ของทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 www.ch7.com เพราะผู้ชมบางท่านอาจจะยังไม่ทราบข้อมูลด้านนี้

5.3.1.3 น่าจะมีการเพิ่มช่วงเวลาออกอากาศ ในเรื่องของการติดตามผล “สตู๊ปชีวิต” ที่ออกอากาศไปแล้วให้มากขึ้น นำภาพชีวิตที่เปลี่ยนไปมานำเสนอ เพื่อให้ผู้บริจาคเงิน ได้ทราบถึงความคืบหน้า “สตู๊ปชีวิต” ที่ได้ให้ความช่วยเหลือไปก่อนหน้านี้ จากที่เคยออกอากาศเฉพาะวันเสาร์ น่าจะเพิ่มช่วงเวลาออกอากาศเป็น เสาร์-อาทิตย์

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

5.3.2.1 เบื้องต้นผู้ด้อยโอกาสควรพึ่งตนเองให้มากที่สุด ก่อนจะหันไปเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เพราะหากคนเราหวังรอแต่ โชคชะตา ตั้งตารอคอยแต่ผู้ใจบุญมาเกื้อกูล โดยที่ไม่ดิ้นรนประกอบอาชีพหาเลี้ยงตัว และครอบครัว ผลลัพธ์สุดท้ายชีวิตอาจไปไม่รอด

5.3.2.2 การใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยไม่ให้ถูกกระแสวัตถุนิยมครอบงำ ถือเป็นอีกแนวทางที่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสพึงระลึกถึง หลังได้รับเงินบริจาคมาแล้ว ควรใช้จ่ายอย่างมีธรรมาภิบาล ถึงแม้จะมีเงินบริจาคเข้ามาช่วยเหลือก็ควรจะต้องดำรงตนอยู่ในความพอดีไม่ฟุ้งเฟ้อ เกินฐานะที่ควรจะเป็น มิเช่นนั้น ชีวิตก็จะย้อนกลับไปสู่จุดเริ่มต้นดั้งเดิม ที่ต้องยากจน ทุกข์ยาก

5.3.2.3 ภายหลังได้รับความช่วยเหลือ นอกจากใช้จ่ายอย่างประหยัด ผู้ด้อยโอกาสควรมุ่งมั่นทำความดี ตอบแทนธารน้ำใจจากผู้ใจบุญ และตรงตามปณิธานของรายการ “สตู๊ปชีวิต” ที่มุ่งให้ความช่วยเหลือคนด้อยโอกาส ในขณะที่เดียวกันหากในอนาคตชีวิตมีความพร้อมมากขึ้น มีกำลังพอที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ผู้ที่ด้อยโอกาสมากกว่าตน ก็ควรจะเผื่อแผ่หัวใจแบ่งปันสู่เพื่อนมนุษย์ในสังคมด้วยเช่นกัน

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

1. ภาครัฐ ควรเปิดกว้าง มองถึงเป้าหมายในการนำเสนอ “สตู๊ปชีวิต” อย่างแท้จริง สื่อมวลชนมิได้มีเจตนาрымุ่งโจมตีประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐ ว่าไม่สามารถช่วยเหลือคนยากคนจนได้อย่างทั่วถึง แต่สื่อต้องการทำหน้าที่เป็นช่องทางช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ให้มีสภาพชีวิต

ที่ดีขึ้น หากเกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างภาครัฐ และสื่อมวลชนช่อง 7 สี ก็จะช่วยขจัดอุปสรรคในการทำงานของทีม “สตู๊ปชีวิต” ซึ่งบางครั้งในการลงพื้นที่ที่ถูกห้ามมิให้ดำเนินการถ่ายทำ ทั้งที่เจ้าหน้าที่สื่อโอกาสต้องการให้นำเสนอเรื่องราวของตน ตรงข้าม หากเกิดการประสานความร่วมมือแจ้งเบาะแสข้อมูล หรือ เจ้าหน้าที่รัฐช่วยนำทีมข่าวไปถ่ายทำ ร่วมตรวจสอบดูแล น่าจะเป็นหนทางช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น

2. ภาครัฐ น่าจะนำข้อมูล “สตู๊ปชีวิต” ไปประกอบการพิจารณาเสนอเป็นนโยบาย เพื่อช่วยให้บริการภาครัฐทำได้อย่างครอบคลุม เข้าถึงประชาชนกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้มากขึ้น โดยเฉพาะในความเป็นจริงที่ปรากฏว่า สังคมทุกวันนี้ กลุ่มคนชรา พ่อแม่ที่ถูกลูกหลานทอดทิ้ง ยังคงเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่มีจำนวนมากในสังคมไทย เจ้าหน้าที่รัฐในส่วนของท้องถิ่น น่าจะให้ความสำคัญต่อประเด็นปัญหานี้ให้มากขึ้น จัดให้บริการอย่างทั่วถึง อาทิ การพิจารณาให้สิทธิเบี้ยเลี้ยงคนชรา, เบี้ยเลี้ยงผู้พิการ, หรือการให้บริการด้านสาธารณสุข

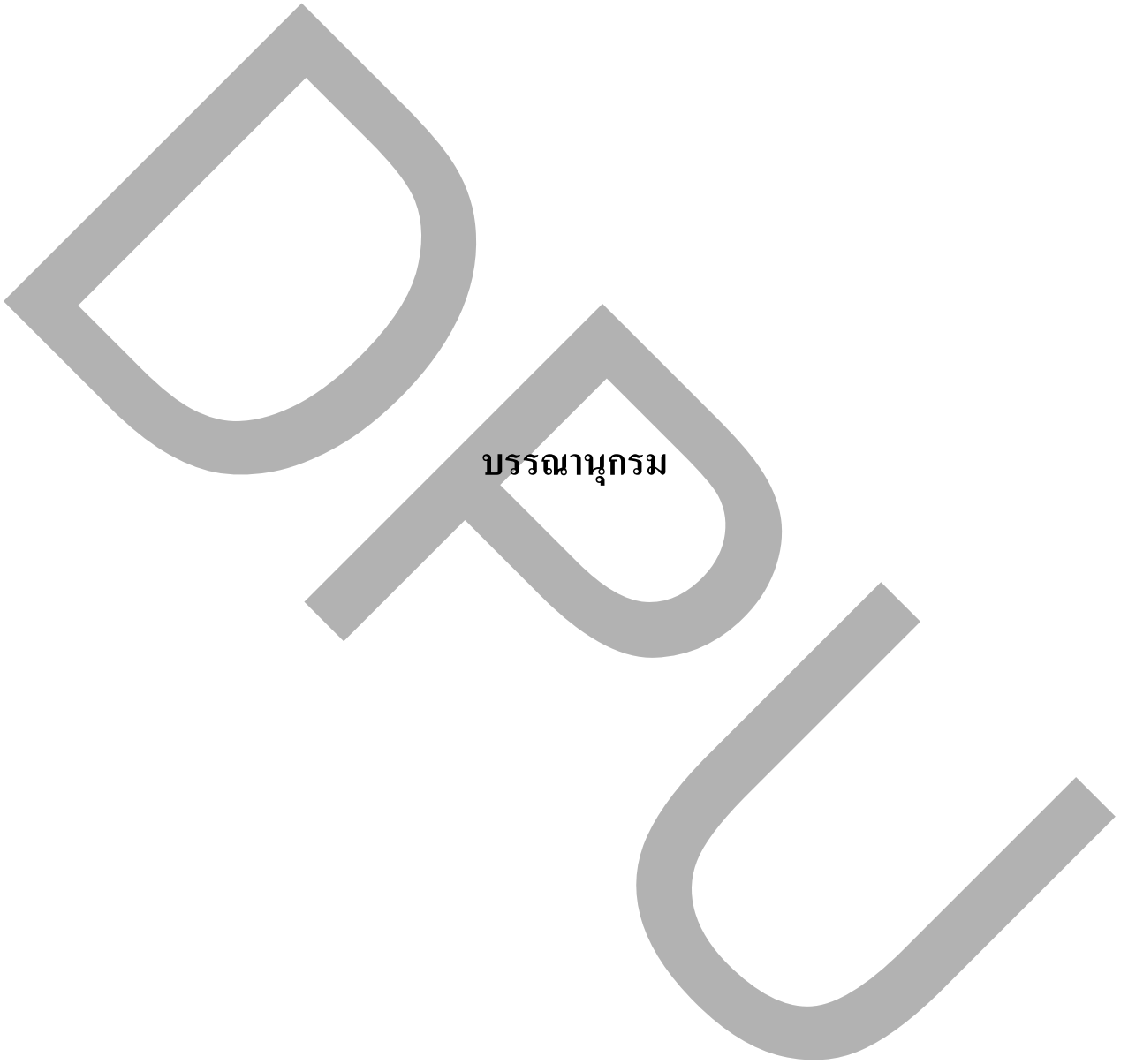
5.3.4 ข้อเสนอแนะสำหรับภาคเอกชน และผู้ชมรายการ “สตู๊ปชีวิต”

1. เมื่อภาครัฐไม่อาจจัดสรรงบประมาณลงไปช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้อย่างทั่วถึง ภาคเอกชน ซึ่งมีศักยภาพเพียงพอ ทั้งหน่วยงานเอกชน และ ประชาชนทั่วไป ที่สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างไม่เดือดร้อน ก็น่าจะแบ่งปันความช่วยเหลือ เงินบริจาคมาสู่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสคนยากคนจน เพื่อช่วยให้ประเทศไทย เป็นสังคมที่น่าอยู่ ผู้คนมีน้ำใจซึ่งกันและกัน นำมาซึ่งความสมานฉันท์ เกื้อกูล ในยุคที่คนไทย เริ่มไม่เข้าใจในเรื่องของการ ฐูรัก สามัคคี

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการศึกษาในส่วนความคิดเห็นของกลุ่มผู้ชม “สตู๊ปชีวิต” ว่ามีพฤติกรรม และมีความพึงพอใจต่อการรับชม “สตู๊ปชีวิต” หรือไม่ อย่างไร รวมทั้งทำการศึกษาในส่วนของผู้ที่ไม่รับชม “สตู๊ปชีวิต” เพราะมีเหตุผลด้านใด ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง เนื้อหาและรูปแบบ “สตู๊ปชีวิต” สำหรับในส่วนผู้ผลิตรายการ และเป็นกรณีตัวอย่างสำหรับ รายการประเภทนี้ได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อไป

2. ควรมีการศึกษายิจัยเปรียบเทียบผลของสารคดีเชิงข่าว “สตู๊ปชีวิต” กับ รายการประเภทเดียวกันที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบ ช่วยให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กองบรรณาธิการประชาชาติธุรกิจ.(2550).CSR:พลังบริหารธุรกิจยุคใหม่.กรุงเทพ : สำนักพิมพ์
มติชน.

กาญจนา แก้วเทพ.(2545).เมื่อสื่อส่องและสร้างวัฒนธรรม.กรุงเทพ : โรงพิมพ์ศาลาแดง.

กาญจนา แก้วเทพ.(2547).การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์ .กรุงเทพ : บริษัท แบรินด์เอจ
จำกัด.

กาญจนา แก้วเทพ.(2547).การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดทางเทคนิค.กรุงเทพ : บริษัท แบรินด์เอจ จำกัด.

กาญจนา แก้วเทพ.(2547).สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา.กรุงเทพ : บริษัทแบรินด์เอจ
จำกัด.

กิตติมา สุรสสนธิ.(2548).ความรู้ทางการสื่อสาร.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาปรัชญานิตเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร.(2548).ประมวลสาระชุด
วิชาปรัชญานิตเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร.หน่วยที่ 1-7.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาปรัชญานิตเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร.(2548).ประมวลสาระชุด
วิชาปรัชญานิตเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร.หน่วยที่ 8-15.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

คำนวน ประสมผล,รัชณี เฟิงแก้ว ผู้แปล.(2549).สร้างตลาดด้วยคุณธรรม.กรุงเทพ : สำนักพิมพ์
ผู้จัดการ.

จันทร์ฉาย เตมียาदार.(2532).การผลิตรายการโทรทัศน์.กรุงเทพ : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.

จุมพล รอดศรีศรี.(2532).สื่อสารมวลชนเพื่อการพัฒนา.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชิตทิพย์ ชยธวัช.(2547).ผู้ดีทางธุรกิจหมายเลข 1.กรุงเทพ : สำนักพิมพ์ ซี.พี. บুক สแตนดาร์ด.

ชิตทิพย์ ชยธวัช.(2547).ผู้ดีทางธุรกิจหมายเลข 2.กรุงเทพ : สำนักพิมพ์ ซี.พี. บুক สแตนดาร์ด.

ดวงทิพย์ วรพันธ์.(2525).ข่าวโทรทัศน์.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ทัศนีย์ บุญนา.(2546).กระจกส่องสื่อ. กรุงเทพ : บริษัทเนชั่นมัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน).

นพดล อินนา.(2548).ธุรกิจกับนโยบายสาธารณะในศตวรรษใหม่.กรุงเทพ : โรงพิมพ์จามจุรี
โปรดักท์.

พจน์ ใจชาญสุกิจ.(2550).**Image & Corporate Communications : พลิกโฉมองค์กรด้วยกลยุทธ์**

การสื่อสารชั้นเขียน.กรุงเทพฯ : ฐานบุ๊คส์.

พิศิษฐ์ ชาวลาวัชและคณะ.(2546).**วิ่งไปกับข่าวก้าวไปกับโลก.**กรุงเทพฯ : อินฟอร์มีเดีย บั๊คส์.

วิภา อุตมฉันท.(2544).**ปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม หลักคิดและบทเรียนจากนานาชาติ.**กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมคิด ชีรศิลป์.(2531).**การผลิตรายการโทรทัศน์.**กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุทัต ชัดติยะ.(2546).**ประมวลรายงานการวิจัยเกี่ยวกับงานโทรทัศน์.**กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัยฉบับ

ที่ 7 ของกลุ่มงานวิชาการส่วนผลิตรายการสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่ง ปทท.

เสาวณีย์ สีขาบฉันทิต.(2534).**การเขียนสำหรับการสื่อสาร.**กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ดวงกมล

จำกัด.

อวยพร พานิช,อุบลวรรณ ปิติพัฒนะ โฆษิต,อุบลรัตน์ ศิริวุศักดิ์,ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์,

ไศลทิพย์ จารุภูมิ.(2543).**ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร.**กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว.(2549).**รู้เท่าสงครามสื่อ รู้ทันสงครามการตลาด.**กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์

แบรนดส์เจจ บั๊ค.

บทความ

“มั่งคั่งอย่างมีคุณธรรม”.**BrandAge Essential**, (ฉบับที่ 6) .สิงหาคม 2550,หน้า 25-32.

“วิธีทำ CSR.สไตล์ ดนัย จันทร์เจ้าฉาย”. **BrandAge Essential**,ฉบับที่ 6.สิงหาคม 2550,หน้า 47-66

วิทยานิพนธ์

กิติภัส แสงงามปลั่ง.(2548).**การรับรู้และความพึงพอใจของผู้รับสารในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อ**

รายการ “เรื่องเล่าชาแนล”.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์.

กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

จณิน เอี่ยมสะอาด.(2550).**รูปแบบและสื่อสารการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร**

ธุรกิจ.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารศาสตร์และ

สื่อสารมวลชน.กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

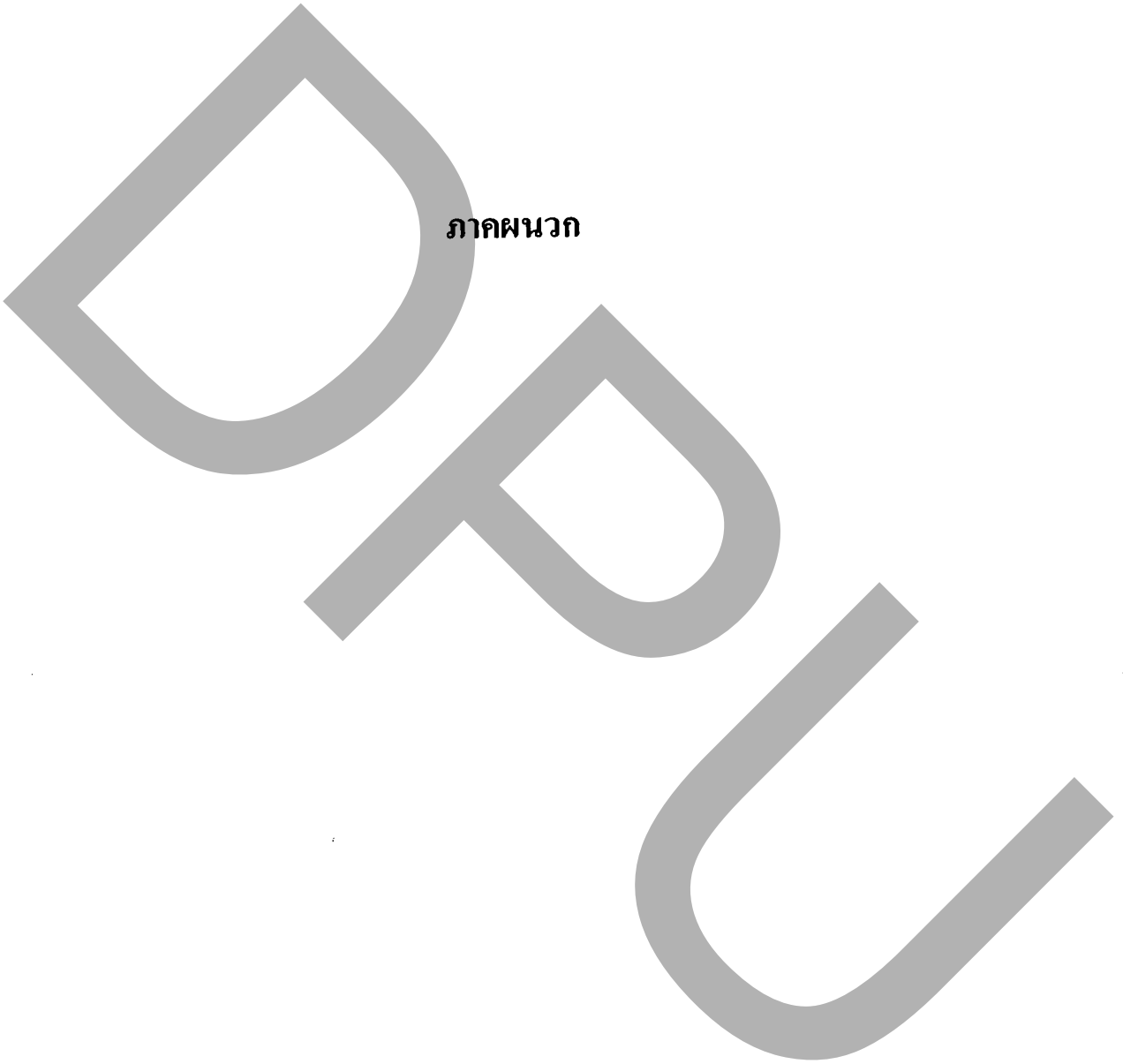
ชลิตา บัณฑิตวงศ์.(2541).การพูดถึง “ความยากจน” ในรายการโทรทัศน์ศึกษากลุ่มรายการที่ว่าด้วยเรื่องราวชีวิตคนจน.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริภัทร ภาสบุตร.(2546).ผลของรายการข่าวสลับชีวิต ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง7ที่มีผลต่อการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ในสังคม.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิเทศศาสตร์.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสยาม.

วัฒนา อนุวัฒน์นนทเขตต์.(2541).การวิเคราะห์เนื้อหาของรายการ “สะกิดข่าว” สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง7.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิเทศศาสตร์.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพร วุฒิทวี. (2542). การสำรวจพฤติกรรมการรับชมและความพึงพอใจของผู้ชมในกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการข่าวภาคค่ำ ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุษา สุขใส.(2535).การนำเสนอลักษณะชีวิตจริงในงานสื่อมวลชน : ศึกษาเฉพาะกรณี “คู่สร้าง-คู่สม”.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.ภาควิชาการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ตารางการจัดแบ่งกลุ่ม “สติปชีวิต” และวิเคราะห์การอุปประเด็น
เรียงลำดับตามวันที่ออกอากาศ 1 ธค.50-29 กุมภาพันธ์ 51 รวม 80 ตอน

วันที่	ชื่อข่าว	แบ่งกลุ่ม	การบูรณะ
1 ธค. 50	ป่าทองดิ่งกับต้นหลานพิการ กิ่งอ.ลำทะเมนชัย จ.นครราชสีมา	A	"น้องต้น" เป็นหลานยาทองดิ่ง พิกการซ้ำซ้อน พอนำมาทิ้งไว้ เป็นการระของปูและยา ทุกวันนี้ทำนากินาแสง ไม่ได้ผล ออกไปรับจ้างก็ทำไม่ค่อยไหว ย่าเป็นความดัน
2 ธค. 50	ยายปลาเลี้ยงลูกพิการกับน้องฟาง อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่	F	"ยายปลา" รับภาระเลี้ยงลูกสาวซึ่งเคยเป็นเสาหลักของ ครอบครัว แต่ต้องมาพิการ กระดูกทับเส้น เดินไม่ได้และยัง ต้องเลี้ยงดู"ฟาง" หลานสาวกำพร้า สามชีวิตอดมื้อกินมื้อ
3 ธค. 50	ป่าดวงสามีสติไม่เต็ม เลี้ยงลูก อ.ข้างกลาง จ.นครศรีธรรมราช	A	"ป่าดวง" รับภาระดูแลสามีสติไม่เต็ม เพราะลูกๆหายหน้าไป หมด และยังคงเลี้ยงดูลูกสาวคนเล็ก ทั้งที่ตนเองป่วยเป็น ความเป็นความดันต่ำ แต่ต้องฝืนร่างกายไปทำงาน
8 ธค. 50	เปียพิการ ครอบครัวยากไร้ อ.เมือง จ.นครสวรรค์	D	"เปีย"เด็กสาวพิการ ตนเอง พ่อ และน้องสาวป่วยเป็นโรค ดีซ่าน ภาวะจึงตกอยู่ที่ผู้เป็นแม่ ซึ่งสุขภาพก็ย่ำแย่ลง เพราะเป็นโรคกระเพาะและปวดหลัง
10 ธค. 50	อุงุ่นสามีทิ้ง เลี้ยงลูก แม่ชรา อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี	E	"อุงุ่น"รับภาระเลี้ยงดูแม่วัย 80 ปี และลูก 2 คนซึ่งหนึ่งในนั้น พิการหูตึง หูดไม้ได้ ส่วนอีกคนเป็นโรคขาดสารอาหาร สามีนหนักตีหายสาปสูญ เพราะความรู้แค่ ป.6 จึงต้องตกงาน ความเป็นอยู่จึงอยู่ในสภาพขัดสน
11ธค. 50	ชีวิตอนาถา ยายหลงขาพิการ อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย	A	"ยายหลง"ใช้ชีวิตเพียงลำพัง หลังลูกชายที่เคยได้พึ่งเสียชีวิต อีกทั้งดวงตาฝ้าฟาง และแขนขาพิการข้างหนึ่งพิการ ขอข่าว ประทั่งชีวิตจากเพื่อนบ้าน วันไหนไม่มีต้องนอนอด
12ธค. 50	บ้านบุญมีเลี้ยงสามีพิการ ลูก 2 อ.บ้านตาก จ.ตาก	E	"บ้านบุญมี" รับภาระเลี้ยงดูลูก 2 คน และสามีแขนขาพิการ จากการตกโรคไต ทำให้กระดูกต้นคอหัก จึงต้องรับจ้างเพื่อ ให้มีรายได้ ชีวิตเรื่องการกินอยู่ขัดสน ลูกไม่มีเงินไปโรงเรียน
13ธค. 50	ยายละเมียด ชีวิตเดี่ยวตาย อ.สามชุก จ.สุพรรณบุรี	A	"ยายละเมียด"หญิงชราไร้ผู้เลี้ยงดู ไม่มีครอบครัว สมบัติที่มี ถูกหลอกจกานหมดตัว ทั้งยังต้องฝ่าตัดมะเร็งเต้านม และต้อง ปลดอภะพร้าวทำกล้วยทอดขาย แม้จะเจ็บทรวงอก แต่ยาย ก็ไม่ปริปาก ยังฝืนทำงานต่อ
14ธค. 50	ป่าเสนอ ลูก 3 คน เป็นบ้า อ.เลาขวัญ จ.กาญจนบุรี	E	"ป่าเสนอ"รับภาระเลี้ยงดูลูก 3 คนซึ่งสติไม่ดี ส่วนผู้เป็นสามี ทอดทิ้งครอบครัวไปมีภรรยาใหม่ ป่าเสนอจึงต้องรับจ้าง ทุกอย่างแม้เหนื่อย ป่าก็ไม่เคยหยุดงาน เพราะรู้ลูกที่รออยู่ ข้างหลังจะต้องอดอยาก อีกทั้งลูกยังต้องกินยา ขาดไม่ได้
15ธค. 50	บัวผันกับน้องเชฟ ลูกพิการ อ.แม่สาย จ.เชียงราย	D	"บัวผัน" ต้องเลี้ยงดูลูกชายสมของพิการ แต่เพราะฐานะยากไร้ จึงทำให้ขาดการรักษาย่างต่อเนื่อง ซ้ำยังป่วยเป็นโรคหอบ หืด ไม่มีแม้คำรดจะพาน้องเชฟ ผู้เป็นลูกไปหาหมอ ทั้งที่อาจมีโอกาสเดินได้
16ธค. 50	ลุงเนรโรคปอด กับเมียะพิการ อ.ลำทะเมนชัย จ.นครราชสีมา	D	"ลุงเนร" ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว ป่วยเป็นโรคปอด จึงไม่ สามารถรับจ้างเพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูภรรยาและลูกสมของ พิการได้ ทั้งหมดต้องมีชีวิตอยู่อย่างยากไร้ และดิ้นรนไปวันๆ

วันที่	ชื่อข่าว	แบ่งกลุ่ม	การบูรประเด็น
17 ธค. 50	อาทิตย์ พ่อแม่ป่วย ยากเรียนต่อ อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี	B	"อาทิตย์"เด็กชายที่ต้องเลี้ยงดูพ่อที่สุขภาพไม่ดีกับแม่ที่ป่วย กระดูกขาขวาเสื่อมทำกินไม่ได้ บางครั้งอาทิตย์และน้องไปโรงเรียนโดยไม่มีเงิน หลังเลิกเรียนอาทิตย์จะรับจ้างทำงาน ตอนนี้สอบเข้าเรียนได้ที่มหาวิทยาลัย แต่ต้องหิวโอกาส
18 ธค. 50	นางนุช ม่ายลูก 5 ชีวิต อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์	E	"นางนุช"หญิงม่านเลี้ยงดูลูก 5 คน ต้องถูกสามีทอดทิ้งให้เลี้ยงลูกตามยถากรรม จะทิ้งลูกไปหางานทำก็ทำไม่ลง จึงต้องรับจ้างแถวบ้าน ลูกๆช่วยกันเก็บขวดขาย เพื่อลดภาระของแม่ แม้จะหนักหนาสาหัส แต่นางนุชก็สู้เพื่อลูก
19 ธค. 50	หม่อม...ป่วยเป็นโรคผิวหนัง อ.เมือง จ.ลพบุรี	D	"หม่อม"หญิงสาวป่วยเป็นโรคผิวหนัง แต่ขาดการรักษาอย่างต่อเนื่อง เพราะความยากจน บ่อยครั้งที่ไม่มีเงินไปหาหมอ จะมีอาการปวดแสบปวดร้อนที่ผิวหนัง แม้จะไปสมัครงานที่ไหนก็ไม่มีคนรับ แต่ก็ยังชวนขายผักเย็บผ้าจวนคลอง
20 ธค. 50	ลุงสมนึก พิการอนาตา อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์	C	"ลุงสมนึก"ชายชราป่วยเป็นอัมพฤกษ์ ลื่นไถลทางทำกิน ชาวบ้านจึงช่วยปลูกเหิงสังกะสีบนที่ดินของวัด บางครั้งต้องคอยขอเศษเงินไว้ซื้อยาแก้ปวด แม้เหลือขน-ซาเพียงอย่างละข้าง ก็พยายามปลูกผัก มันไว้กิน เก็บไว้สดูข้างทางขาย
21 ธค. 50	ส้ม เลี้ยงพ่อแม่ป่วย น้องแฝด อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	B	"ส้ม"เด็กกตัญญูได้เรียนแค่ 3 เลี้ยงดูแม่ป่วยเป็นโรคหัวใจ พ่อเป็นโรคมะเร็ง ยังมีน้องชายฝาแฝดที่ต้องเลี้ยงดู ทุกวันส้มรับจ้างเลี้ยงวัว เดินสายไฟหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว
25 ธค. 50	ป้าบุญสม โปลิโอเดียวตาย อ.บางมูลนาก จ.พิจิตร	C	"ป้าบุญสม"หญิงพิการไร้ที่พึ่ง เพราะป่วยเป็นโปลิโอเดินไม่ได้ พ่อแม่ และน้องชายที่เคยดูแล เสียชีวิตกันไปหมด ป้าจึงต้องอิมบ้าง อดบ้าง นิวจนเป็นโรคกระเพาะ ต้องดิ้นรนรับจ้าง ซ้ำยังถูกโรคความดันโลหิตสูงรุมเข้าอีก
27 ธค. 50	ยายเลื่อน ตามอดทุกข์ยาก อ.ลำทะเมนชัย จ.นครราชสีมา	A	"ยายเลื่อน"หญิงชราตาบอดอยู่เพียงลำพัง ต้องทุกข์ทรมานกับโรคผิวหนัง ที่ทำให้คันทั้งตัว ทั้งยังปวดขาจนเดินแทบไม่ไหว เรือนไม้ที่อยู่ แม้ห้องสุขาที่ไม่มีเงินสร้าง ต้องคลำทางไปอาศัยขอเพื่อนบ้าน จนต้องหกล้มอยู่บ่อยๆ
28 ธค. 50	ป้าจำลองกับลูกพิการ อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี	E	"ป้าจำลอง"รับภาระเลี้ยงดู ลูกพิการ เพราะสามีทอดทิ้ง ทั้งที่ปวดขาและหลัง แต่ด้วยความรักลูก จึงต้องรับจ้างงานทุกอย่าง แต่ด้วยอายุที่มากจึงไม่มีคนจ้าง โชคดีที่แม่ค้าในตลาดจ้างร้อยพวงมาลัย แต่รายได้ไม่พอเลี้ยงชีวิต
30 ธค. 50	กอล์ฟ สู้เพื่อแม่พิการกับน้อง อ.แม่สาย จ.เชียงราย	B	"กอล์ฟ"เด็กชายอายุ 13 ปี ต้องดิ้นรนเลี้ยงแม่ที่เป็นอัมพฤกษ์ และน้อง ต้องดิ้นรนทุกทางเพื่อหาอาหาร มาให้แม่กับน้องกิน แต่หลายครั้งที่สามแม่ลูกต้องทนหิวโหย

วันที่	ชื่อข่าว	แบ่งกลุ่ม	การบูรณะ
31 ธค. 50	ยายบุญชู ตาดีชาพิการ หลานกำพร้า อ.เมือง จ.อ่างทอง	E	"ยายบุญชู"และ"ตาดี"ชาพิการ ต้องดิ้นรนอย่างหนักเพื่อเลี้ยงดูหลานกำพร้า เนื่องจากพ่อแม่เสียชีวิต ยายบุญชูจะรับจ้างรีดเสื้อผ้า ส่วนตาดีออกไปเก็บขวดขาย แต่เงินที่ได้ไม่พอจ่ายค่าห้องเช่า 3 ชีวิตต้องนอนหน้าห้องเป็นสัปดาห์

รูป

วันที่	ชื่อข่าว	แบ่งกลุ่ม	การอุปประเด็น
1 มค. 51	อุ๊ยเมืองแก้ว ครอบครัวมีกรรม กิ่งอ.เวียงเชียงรุ่ง จ.เชียงราย	E	"อุ๊ยเมืองแก้ว"ชายชรา ที่ต้องเลี้ยงดูภรรยาที่ป่วยอัมพาต ลูกชายสติไม่ดีและลูกสาวอีกคน เคราะห์ซ้ำตัวเองยังประสบอุบัติเหตุพิการไปอีกคน ต้องการหาเงินรักษาตัวเพื่อกลับมาเป็นกำลังหลักของครอบครัว
2 มค. 51	น้องแม็คป่วยปอดอักเสบ อ.สตึก จ.บุรีรัมย์	D	"นางลำไผ่และนายสมบัติ"ต้องหาเลี้ยงดูลูกน้อยวัย 3 ขวบ ที่พิการจากการป่วยสมองติดเชื้อ แดมยังปอดอักเสบ รายได้ของสามีในแต่ละวันเหลือแต่พอซื้อข้าว
3 มค. 51	ยายแก้ว กับลูกเสียดสี อ.ห้วยราช จ.บุรีรัมย์	A	"ยายแก้ว"หญิงชราปี อาศัยอยู่กับลูกสติไม่สมประกอบอย่างยากไร้ต้องทนทุกข์ทรมานกับโรคกระเพาะ ช้ำยังถูกลูกทำร้าย เมื่อเกิดอาการคลุ้มคลั่งบ่อย
4 มค. 51	ยายอิ-ยายมด พี่น้องยากไร้ อ.กระสัง จ.บุรีรัมย์	A	"ยายอิ-ยายมด"ถูกลูกหลานทอดทิ้ง ไร้ที่พึ่ง ชีวิตลำเค็ญ หันมาปลูกใบหม่อนเลี้ยงไหม แต่ก็เชื่อว่าจะมีกิน เพราะกว่าจะกรอกขายได้ใช้เวลาหลายเดือน
5 มค. 51	อุ๊ยปิง สู้อุปการ-เมีย อ.เทิง จ.เชียงราย	D	"คุณตาปิง"วัย 75 ปี ดิ้นรนหาเลี้ยงภรรยา และลูกสาวไม่สมประกอบแต่คุณตา ก็ทกล้ม จนต้องผ่าสมอง ยังไม่ฟื้นตัวก็ต้องออกมาทำงานหาเลี้ยงครอบครัว
6 มค. 51	เค โปลิโอ ชีวิตอัปโชค อ.เมือง จ.นครสวรรค์	C	"เค" เป็นโรคโปลิโอ สู้อชีวิตดิ้นรนทุกทางให้หาอาชีพเลี้ยงตัวเอง แต่รายได้น้อย ไม่พออย่าได้ เพราะขาดทุนกับอุปกรณ์
7 มค. 51	ตาสวน-ยายวัน ชีวิตยากไร้ อ.บึงรชัย จ.นครราชสีมา	A	"ตาสวน-ยายวัน" สองตายาย ชีวิตยากไร้ ตาสวนขาดเสีย ยายวันก็เป็นโรคชรา แต่เพื่อปากท้องยายวันต้องออกไปทำงานหาเงินมาเลี้ยงชีวิต
8 มค. 51	ตาบุญชีวิตอ้างว้าง อ.เมือง จ.ระยอง	A	"ตาบุญ" ชายชราวัย 73 ปี อาศัยอยู่อย่างโดดเดี่ยว กลางสวนยางไกลผู้คน ต้องกรีดยางเลี้ยงชีพ ทั้งๆที่เดินไม่ไหว
9 มค. 51	รินกับแม่ ป่วยกระดูกไขสันหลัง อ.แก่งสนามนาง จ.นครราชสีมา	B	"ริน"ลูกสาวที่ต้องทำงานรับจ้าง ทั้งเกี่ยวข้าว ตัดอ้อย ดูแลแม่ซึ่งป่วยเป็นโรคกระดูกไขสันหลัง
10 มค. 51	อุ๊ยพริ้งตาบอด ยอดนักสู้ อ.เวียงสา จ.น่าน	C	"อุ๊ยพริ้ง" ถึงแม้ดวงตาบอดสนิทตั้งแต่เด็ก รับจ้างหนาน้ำเลี้ยงชีวิตลูกสาว และพอบังเกิดเกล้า
11 มค. 51	ยายน้อย ชีวิตอนาถา อ.จักรราช จ.นครราชสีมา	A	"ยายน้อย" มีลูกมากแต่ก็ไม่มีใครดูแล ต้องเร่ไปขอเพื่อนบ้านกินไปวันๆเพื่อเป็นหนทางให้อยู่รอด
12 มค. 51	ยายทองคำกับไอซ์-เอนสุดแร้นแค้น อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์	A	"ยายทองคำ"หญิงชราถูกลูกทอดทิ้ง ช้ำยังต้องรับภาระเลี้ยงดูหลานทั้งสองคน ยายทองคำต้องรับจ้างทำไร่และบิบนวดสามยายหลานอยู่อย่างลำบากในบ้านผู้ใกล้พัง ยังดีที่ ไอซ์หลานคนโตช่วยทำงานบ้าน ปลูกผัก และรับจ้างพอช่วยแบ่งเบาภาระยายทองคำ

วันที่	ชื่อข่าว	แบ่งกลุ่ม	การขูประเด็น
13 มค. 51	ลุงเทียม หลาน 3 ยากไร้ อ.ละหานทราย จ.บุรีรัมย์	D	"ลุงเทียม"รับภาระเลี้ยงหลาน 3 คน หลังลูกสาวนำมาฝาก ทั้ง 3 อยู่อย่างอดอยาก อีกทั้งลุงเทียมยังเป็นโรคไต และ ความดันสูง ซ้ำผิวหนังที่ขาวยังติดเชื้อจุลกลามมานาน ไปรับจ้างไม้ไหว ป่าละมัย ผู้เป็นยาย ตัดอ้อยแบกหามเกินกำลัง
14 มค. 51	ตาเสวก ตาบอด ชาพิการ อ.ไชโย จ.อ่างทอง	C	"ตาเสวก"ชายชราตาบอด อีกทั้งยังเป็นอัมพฤกษ์ ใช้ชีวิต เร่ร่อน ไม่มีบ้านอยู่ต้องอยู่ในโรงเก็บของกลางสวนของญาติ เป็นที่นอน เพราะที่อยู่อาศัยไกลผู้คน อาหารจึงได้จากแม่ค้า ที่ตลาดนัด เพียงสัปดาห์ละครั้ง วันไหนตลาดหยุด ลุงเสวก จะอดข้าว กินน้ำประทังความหิว จนลำไส้อักเสบกำเริบ
15 มค. 51	ชีวิตอนาถาตาจางอัมพฤกษ์ อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี	C	"ตาจาง"ชายชราที่ป่วยเป็นอัมพฤกษ์ ใช้ชีวิตคนเดียว เพราะ ไม่มีลูกให้พึ่งพา ตาต้องเข็นรถหาเก็บของเก่าขายเลี้ยงชีวิต แม้อดอยาก ก็ไม่ขอใครให้เป็นภาระ แม้จะมีชาวบ้านช่วยเหลือแบ่งอาหารให้ แต่ตัวบ้านผู้พ่จนเกินที่จะแก้ไข
16 มค. 51	ตาอ้วน ยายมาป่วยอัมพฤกษ์ เขต ภาษีเจริญ จ.กรุงเทพฯ	C	"ตาอ้วน" เลี้ยงดู "ยายมา" ภรรยาที่ป่วยเป็นอัมพฤกษ์ แต่ก็ไม่เคยคิดทอดทิ้ง ทั้ง 2 ไม่มีลูก เงินทองที่เก็บหอมไว้ ก็นำมาใช้จ่ายจนหมดสิ้น ต้องหันมาพึ่งข้าวกันบาตร ร่างกายยายยิ่งทรุดหนัก แต่ไม่มีเงินรักษาตัวที่โรงพยาบาล
17 มค. 51	ป้าจำปา กับ บาส์ม แม่-ลูก คู่ชีวิต อ.ภูเพียง จ.น่าน	E	"ป้าจำปา"รับภาระเลี้ยงดูสามีพิการ และลูก 2 คน ต้องแบกภาระเลี้ยงดูครอบครัว โดยมีลูกชายคนเล็ก "บาส์ม" ดูแลพ่อ เมื่อสามีป่วย ป้าจำปาต้องรับหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัวแทน แต่รายได้รับจ้างทำงานบ้าน แทบไม่พอ เพราะ ต้องพาสามีไปนอนให้เลือดที่โรงพยาบาลทุกเดือน แม้จะเหนื่อยก็ต้องสู้
18 มค. 51	ป้าช่วยลูกทั้ง หลาน 2 อ.โนนไทย จ.นครราชสีมา	A	"ป้าช่วย" มีลูกถึง 4 คนแต่ต่างหายสาบสูญ จน 5 ปีก่อน ลูกสาวคนเล็กกลับมาทั้งหลาน 2 คนไว้ให้เลี้ยง ป้าต้องแบกภาระ ทั้งที่มีอาการปวดข้อเข่าเรื้อรัง ออกไปรับจ้างครั้งหนึ่ง ก็ต้องหยุดไป เพราะความดันขึ้น เพื่อประทังชีวิต หลานสาว จึงต้องไปขอข้าวซึ่งติดกับรั้วโรงเรียนมาให้กิน
19 มค. 51	เอื้อยกับแม่พิการ ยายชรา อ.พรหมพิราม จ.พิษณุโลก	B	"เอื้อย" เด็กหญิงอายุ 11 ปี มีชีวิตลำบากอยู่กับแม่พิการ และ ยายเป็นโรคหัวใจ พ่อเสียตั้งแต่ยังไม่เกิด พี่สาวเอื้อยต้องไปทำงานเพื่อเจียดเงินส่งมาให้ แต่ไม่พอกิน เอื้อยต้องสละข้าว ให้แม่กับยายอยู่บ่อยๆ
20 มค. 51	ยายโรค ตาพิการ หลาน 1 อ.ละหานทราย จ.บุรีรัมย์	A	"ยายโรค"หญิงชราตาพิการ เลี้ยงดูหลานชายอย่างลำเค็ญ ยายโรคต้องเก็บเศษข้าวตากแห้งขาย และอาศัยชาวบ้านให้ บ้าง แต่ก็แทบไม่มีเงินพอซื้อนมให้หลาน บ้านสังกะสีหลังคา รั่ว คานไม้ผุ แม้แต่ห้องสุาก็ต้องไปขออาศัยใช้ของชาวบ้าน

วันที่	ชื่อข่าว	แบ่งกลุ่ม	การบูรณะ
21 มค. 51	มีจจา ชีวิตกำพร้า อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด	B	"มีจจา" กำพร้าพ่อแม่ ชีวิตของเด็กอายุ 1 ปี จึงต้องดิ้นรนรับจ้าง อาหารการกินก็แร้นแค้น ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ มีจจาจะไปรับจ้างแบกฟอนข้าว ค่าแรงไม่กี่สิบบาท แต่ก็ต้องสู้ทน
22 มค. 51	อุ๊ยศรีคำ ยากไร้ไม่ห่อ อ.เชียงกลาง จ.น่าน	A	"อุ๊ยศรีคำ"หญิงชราต้องรับภาระเลี้ยงดูสามีป่วยเป็นอัมพาต ช้าบ้านยังถูกไฟไหม้ เหลือเพียงสามี และจักรคูชีพเท่านั้น เมื่อสามีเสียชีวิต อดีตผู้ใหญ่บ้านจึงปลุกกระต๊อบให้อยู่ถึงจะกินอยู่อดอยาก แต่อุ๊ยศรีคำก็หมั่นทำบุญใส่บาตร
23 มค. 51	ยายช่วย ขาพิการเดียวดาย อ.ลานคัก จ.อุทัยธานี	A	"ยายช่วย"หญิงชราร่างกายพิการ ใช้ชีวิตอย่างแร้นแค้น เพราะป่วยเป็นโปลิโอ ตั้งแต่ 5 ขวบ แต่เมื่ออายุมากขึ้นขาทั้ง 2 ข้างก็เริ่มปวดตามข้อ กระดูกอ่อนแรง ผืนร่างกายไม่ไหวอีก ญาติพี่น้องก็รังเกียจ ผลักไส ยายจึงต้องทำทุกอย่างเอง หัวน้ำมาใช้ และทุกวันพระ ยายจะไปล้างจานที่วัด ขอข้าวกิน
24 มค. 51	อุ๊ยเมือง โรคปอดเดียวดาย อ.เชียงกลาง จ.น่าน	D	"อุ๊ยเมือง" ชายชราดวงตาพิการข้างหนึ่ง เมื่อสมัยหนุ่ม ถูกเพื่อทำปิ่นลั่นใส่ขณะล่านก เมื่อโคที่รับจ้างทำงานหนัก หน้าอกซ้ายที่มีกระดูกซี่โครงในอยู่ ก็เจ็บช้ำถึงขั้นนอนขม จึงได้แต่เก็บของเก่าขาย หาเลี้ยงภรรยาจนถึงวันหมดลม อีกทั้งร่างกายย่ำแย่ ด้วยโรคหอบหืดและความดันสูง
25 มค. 51	วิกฤตชีวิต ของปรีชาและลูก อ.โพทะเล จ.พิจิตร	C	"ปรีชา"รับภาระเลี้ยงดูลูก เมื่อภรรยาทิ้งให้เลี้ยงลูกเพียงลำพัง เพราะถูกรถชน จึงทำให้ตาบอด แขนและขาข้างซ้ายถูกตัด ภรรยาหนีไปมีครอบครัวใหม่ แต่ต้องสู้เพื่อลูก "ไกล" ลูกต้องเข้าโรงเรียน แต่ลำพังจะส่งเสียลูกก็ไม่ไหว
26 มค. 51	สายันต์ สู้อุปถัมภ์ตาบอด อ.โพทะเล จ.พิจิตร	B	"สายันต์" หมูนักสู้ ดิ้นรนหาเลี้ยงพ่อตาบอด รวมทั้งแม่และน้องอีก 2 คน สายันต์ตัดสินใจเลิกเรียนไปรับจ้างเต็มตัว แม่ต้องไปรับจ้างเป็นลูกมือร้านขนม แต่นายจ้างหยุดบอย ทำให้เงินขาดมือ น้องชายวัย 14 ปีก็หาปลาได้บ้างไม่ได้บ้าง ทำให้น้องคนเล็กต้องอดไปด้วย สายันต์จึงต้องพยายามมากขึ้น
27 มค. 51	ตาแก้ว ขาหัก ยายสาตาบอด อ.แก่งคอย จ.สระบุรี	D	"ตาแก้ว"ชายชรา หาเลี้ยงยายสา ภรรยาซึ่งตาบอดมากกว่า 10 ปี แต่ตาก็ถูกไม่หลนทับจนขาหัก ทำให้เดินไม่สะดวก ต้องเก็บผักข้าวโพดมาแกะเมล็ดขาย ช่วยกัน แต่ไม่พอกินเพิงพัก ก็ผุพังไม่เหลือสภาพ ไม่เป็นอันนอนทุกครั้งที่ฝนตก
28 มค. 51	ยายน้อย หลาน 4 อ.หนองบัว จ.นครสวรรค์	A	"ยายน้อย" คุณยายวัยชรารับภาระเลี้ยงดูหลาน 4 คน ซึ่งลูกนำมาทิ้งไว้ โดยไม่ส่งเงินมาจุนเจือ บางวันยายต้องผีนอากาศปวดหลังไปหาเก็บพุทราและมะขามป้อมมาขาย แต่ก็ยังไม่พอกิน "เมย์"หลานซึ่งโตพอรับรู้ปัญหา บางวันต้องหยุดเรียนไปรับจ้างขุดมันนำเงินมาเลี้ยงยายกับน้อง

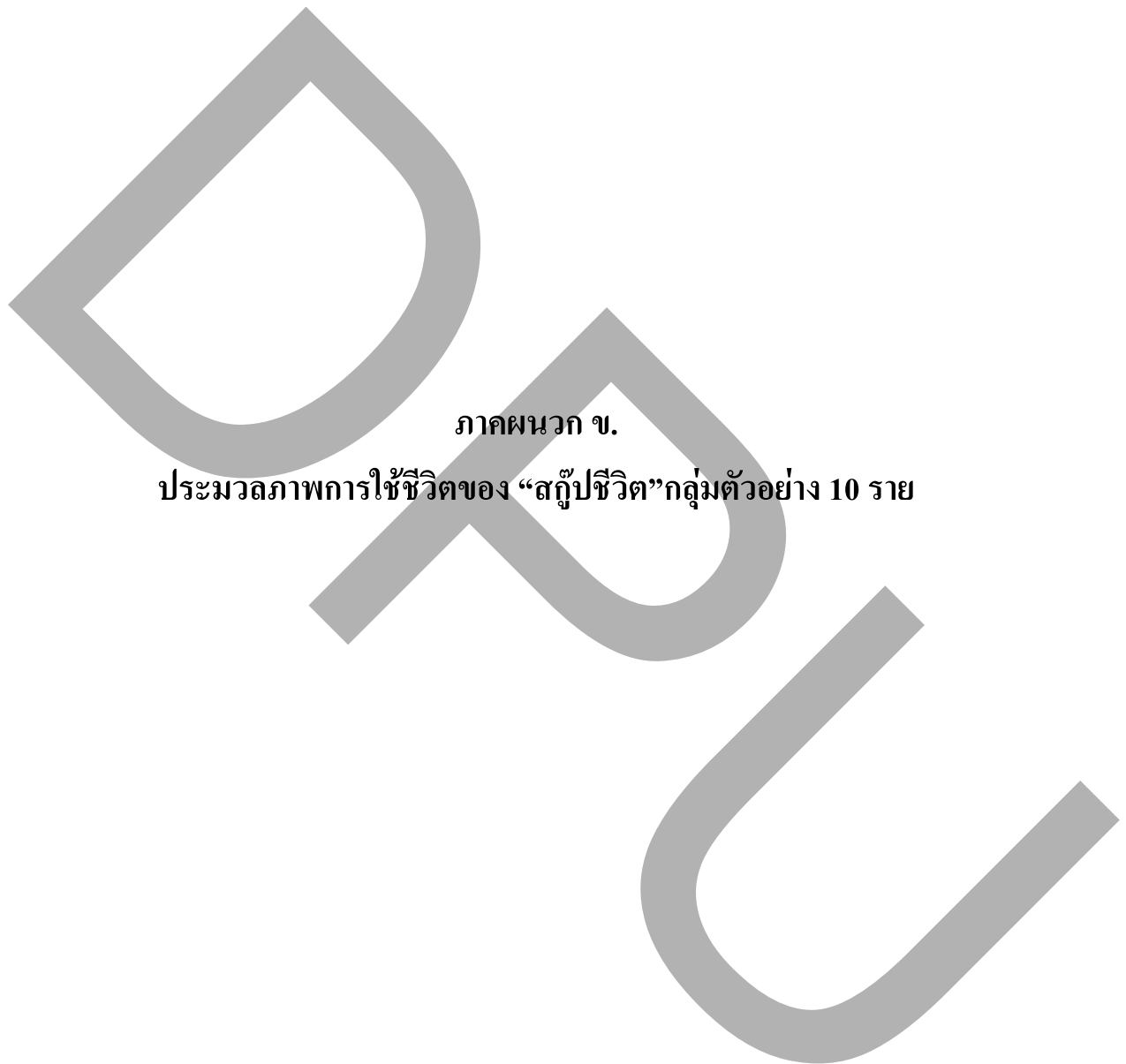
วันที่	ชื่อข่าว	แบ่งกลุ่ม	การประเมิน
29 มค. 51	ป่าเกี๋ยงโรคนี้ว ทนเพื่อลูก อ.เชียงกลาง จ.น่าน	D	"ป่าเกี๋ยง หญิงม่ายชนพิการ เลี้ยงลูกจนเติบโตใหญ่ด้วยแขนข้างเดียว ข้าสามมัยยังทอดทิ้ง ลูกชายพยายามดิ้นรนไปหางานต่างถิ่น ส่งตัวเองเรียนและเจียดเงินส่งให้แม่ประทังชีวิต ป่าเกี๋ยงยังมีโรครุมเร้า เหลือโตเพียงข้างเดียว ไล่ตั้งฮักเสบ และเป็นนี้ว ต้องผ่าตัดหลายครั้ง จนทำงานไม่ไหว
30 มค. 51	ป่าสมหมาย สามมีป่วย ลูกพิการ อ.โพทะเล จ.พิจิตร	E	"ป่าสมหมาย"แม้จะอย่างวัยชรา แต่ต้องทำงานหนักเพื่อเลี้ยงดูสามมีที่ป่วยหนัก และลูกสาว 2 คนซึ่งพิการ บางวันกลับจากรับจ้างหว่านข้าว ป่าสมหมายปวดตามตัวนอนจมจับใช้หารับจ้างไม่ไหว สามชีวิตข้างหลังก็ต้องอดไปตามกัน
31 มค. 51	ยายถนอมกับจอมขวัญลูกพิการ อ.มะขาม จ.จันทบุรี	D	"ยายถนอม"รับภาระเลี้ยงดู"จอมขวัญ" ลูกพิการ เพราะอารมณ์น้อยใจ จอมขวัญจึงอ้อมยาม่าแมลงเพื่อประชดรัก แม้หมอมจะช่วยชีวิตไว้ได้ แต่ภาระทั้งหมดตกอยู่ที่ยายถนอมที่ต้องเลี้ยงดู ทั้งรับจ้างกรีดยางจนกระทั่งปวดขาไร้แรงยืน วิงเวียน หกล้มบ่อยๆ ต้องหยุดงาน ทำให้อดอยากปากแห้ง

วันที่	ชื่อข่าว	แบ่งกลุ่ม	การบูรณะ
1 ก.พ. 51	ลุงสมาน ลูกทิ้งเลี้ยงหลาน อ.บรรพพิสัย จ.นครสวรรค์	A	"ลุงสมาน" ขาซ้ายเป็นโปลิโอ ทำงานก่อสร้างลูกทอดทิ้ง หน้าซ้ายยังทิ้งหลานไว้ให้เลี้ยง ลุงสมานต้องสู้ทนหารายได้ เสริมด้วยการเก็บของเก่าขาย เลี้ยงหลานชาย 2 ขวบ
2 ก.พ. 51	ป่าพิชณู โรคมะเร็งกับนุชลูกพิการ อ.วังทอง จ.พิษณุโลก	D	"ป่าพิชณู" มีลูก 2 คน สามีทิ้งไปเพราะคลอดลูกมา 1 คน พิการ หน้าซ้ายป่าตรวจเจอมะเร็งที่มดลูก ทุกวันนี้ป่าพิชณูได้ "ด้อม" ลูกชายช่วยรับจ้างก่อสร้าง หักข้าวโพด ถางหญ้า แม่ลูกให้กำลังใจกันและกันฝ่าโรคภัย มรสุมความยากจน
3 ก.พ. 51	บ๊ิกกับสุนิห์พ่อพิการ ขอบคุณ อ.คลองท่อม จ.กระบี่	B	"บ๊ิก" ลูกชายกตัญญู อายุ 14 ปี ยอมทิ้งการเรียน ช่วยพ่อ "สุนิห์" ผู้ซาพิการ ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า เลี้ยงคุณน้องสาววัย 6 ปี หลังได้รับเงินบริจาค สุนิห์ที่เปิดร้านริมถนน ได้ทุนจาก มูลนิธิสิรินธรมาซื้ออุปกรณ์ บ๊ิกช่วยพ่อและลงเรียนกศน. ไป พร้อมกัน ความฝันมาได้ครึ่งทาง
4 ก.พ. 51	หยกฟ้า กับสวดยสายตาสั้น อ.เมือง จ.พิษณุโลก	E	"หยกฟ้า" เลิกกับสามีตั้งแต่ลูกสามคนยังเล็ก จึงต้องออก รับจ้างเลี้ยงพ่อวัย 80 ปี และลูก 3 คน ช่วงหลังป่วยเป็นโรค ไทรอยด์เป็นพิษ วันไหนทำงานไม่ไหว ออกกันทั้งบ้าน ทุกวันนี้ "สวดย" ลูกสาวเรียนอยู่ชั้น ม.1 สายตาสั้น ไม่มีเงินไปตัดแว่น ต้องหยุดเรียนมาเทอมหนึ่งแล้ว ปวดตา ปวดหัวมองไม่เห็น
5 ก.พ. 51	เล็ก ชีวิตที่รอความหวัง อ.บ้านฉาง จ.ระยอง	D	ที่เคซียันทำงานก่อสร้าง ลูกเรือประมง พอประสบอุบัติเหตุ พลัดตกจากที่สูงขณะรับจ้างก่อสร้าง เดินไม่ได้เพื่อนบ้าน ต้องคอยส่งข้าวส่งน้ำ ห่วงแต่ลูกสาว 7 ขวบที่ยังอยู่กับแม่ซึ่ง มีปัญหาด้านสมอง
6 ก.พ. 51	ตญ.เตย ป่วยปัสสาวะรั่ว อ.เมือง จ.พิษณุโลก	D	"เตย กับ ธง" สองพี่น้องกำพร้าใช้ชีวิตเร่ร่อน จนมาอาศัยอยู่ กับเพื่อนของแม่ ชื่อ "น้อง" เตยป่วยเป็นโรคกระดูกสันหลัง ทับทางเดินปัสสาวะ ทำให้ปัสสาวะไหลไม่หยุด หากไม่รีบ รักษาไตอาจถึงขั้นเสียชีวิต แต่ "น้อง" ก็สนใจเพราะไม่มีเงิน ทุกวันนี้ น้องทำอาหารเร่ขายในหมู่บ้าน ได้เงินเล็กน้อย
7 ก.พ. 51	ยายหนูโรคหัวใจอยากไว้ อ.ปะทิว จ.ชุมพร	A	"ยายหนู" หญิงชราอายุ 76 ปี สามีเสียชีวิต ต้องเลี้ยงหลาน อีก 2 คนที่ลูกทิ้งไว้ให้ ด้วยการงมกึ่ง งามหอยขาย ยายโรคภัยบ้านลูกพายุภัยพัดจนพัง ต้องอาศัยเพื่อนบ้าน อยู่ทุกวันนี้ยายไม่มีสิทธิ์ได้เบี้ยยังชีพ เพราะไม่มี บัตรประชาชน ซ้ำร้ายยายป่วยเป็นโรคหัวใจด้วย
9 ก.พ. 51	เตี้ยกับลุงสมคิดกระเพาะรั่ว อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย	E	"ลุงสมคิด" อาชีพทำไร่ทำสวน พี่อะไรโดนทำลายเพราะภัย ธรรมชาติ เป็นหนี้เป็นสิน ซ้ำยังป่วยกระเพาะรั่ว แต่ยังคง ทนทำงานเพื่อลูก "เตี้ย" ผู้เป็นลูกต้องออกหาปลา รับจ้าง หวังเลี้ยงพ่อให้มีชีวิตอยู่ให้นานที่สุด

วันที่	ชื่อข่าว	แบ่งกลุ่ม	การประเมิน
10 กพ.51	ยายทองซำหัก เลี้ยงน้องตาบอด อ.นุณทริก จ.อุบลราชธานี	C	"ยายทอง" อายุใกล้ 80 ปี ทำนาหาเลี้ยงน้องชายตาบอด โรคภัยยายตกบันไดสะพานหัก ได้ชาวบ้านคอยส่งข้าว ส่งน้ำ ส่วนน้องชายแม้ตาบอดก็ไม่อยู่เฉย ช่วยยายทอง โพยญาคาขาย แต่รายได้ก็ยังไม่พอเลี้ยงชีพ
11 กพ.51	สังเวียน ทูตึงเลี้ยงพ่อแม่ชรา อ.เมือง จ.พิษณุโลก	C	เมื่อพี่น้องต่างพากันหาหน้ำ ทำให้ป้า "สังเวียน" ซึ่งพิการ ทูตึง ต้องเลี้ยงพ่อแม่วัยชราเพียงลำพัง แม่พ่อจะมีก่อน เนื่องจากที่โคนชาชวา แต่ก็ยังแต่ก็ยังออกจับปูปลาตาม หนองน้ำ เพื่อลดรายจ่ายในบ้าน ส่วนแม่นั้นไม่มีแรง เดินไม่ได้ แม่อยากจะทำพอกับแม่ไปหาหมอด แต่ก็ไม่มีเงิน
12 กพ. 51	ยายวาล ชีวิตมีกรรม อ.นาจะหลวย จ.อุบลราชธานี	A	"ยายวาล" อายุ 86 ปีต้องหาเลี้ยงตัวเอง เพราะลูกสองคน หนีหาย แม้จะเหลือลูกชายอีกคนก็สติไม่สมประกอบ ละไ้ยังตั้งแรงรังเกียจ เพื่อนบ้านต้องช่วยกันต่อชานบ้าน สังกะสีให้อยู่ ซ้ำรายเงินที่ยายออมไว้จากการรับจ้างลอกปอ หากันมะพร้าวเหลาขาย ยังถูกขโมยไปหมด
13 กพ. 51	ป้าพงษ์ รุ่งส่อ พี่น้องชีวิตรันทศ อ.เมือง จ.พิษณุโลก	A	"ป้าพงษ์" วัย 60 ปี ต้องรับจ้างก่อสร้างเพื่อเลี้ยงดูน้องชาย ที่ป่วยเป็นง่อย และตาชวาบอดตั้งแต่กำเนิด แม้ป้าจะมี อาการปวดข้อเข่า แต่ก็ยังสู้ ท่องอยู่เรื่องเดียวหากป้าด่วน จากไปเสียก่อนน้องชายจะหาใครเป็นที่พึ่ง
14 กพ. 51	จัน-สามโรคปอด กับเจมส์พิการ อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี	D	"เจมส์" อายุ 5 ขวบ ป่วยน้ำคั่งในสมอง ต้องฝังสายจากศีรษะ ต่อไปยังท่อขับถ่าย ตั้งแต่อายุได้แค่ 3 เดือน ทุกวันนี้ต้องอยู่ อย่างทรมาณกับอาการชักเกร็งและโรคหอบหืด เมื่อผู้เป็นพ่อ ป่วยเป็นโรคปอดและโรคผิวหนังที่ศีรษะ "จัน" ผู้เป็นแม่ ต้องออกรับจ้างก่อสร้าง แม่เหน็ดเหนื่อยแต่ก็ไม่ทอดทิ้งลูก
15 กพ. 51	ธนิตร์ อัมพฤกษ์เดียวตาย อ.เมือง จ.นครสวรรค์	C	"ป้าธนิตร์" อายุ 53 ปี ป่วยเป็นอัมพฤกษ์ ใช้ชีวิตอย่างทุกข์ ยากตามลำพัง ต้องออกรับจ้างล้างจานให้ได้เงินมาซื้อข้าว ประทังชีวิต ความหวังของป้าคืออยากมีทุนค้าขาย เพราะเมื่อถึงสิ้นเดือน จะได้มีเงินจ่ายค่าห้องเช่า
16 กพ. 51	แจ่งกำพำทั้งพ่อและแม่ตั้งแต่อายุ 6 ขวบ อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์	B	"นง"กำพำทั้งพ่อและแม่ตั้งแต่อายุ 6 ขวบ อาศัยอยู่กับยาย วัย 84 ปีที่ป่วยทั้งความดันสูง โรคกระเพาะ และดวงตา ฝ้าฟาง แจ่งจึงหยุดเรียนแค่ป.6 ออกรับจ้างทำงานบ้าน และหักข้าวโพดหาเงินซื้อข้าวให้ยาย โชคดีโรงเรียนให้ทุนจึง ได้กลับไปเรียนต่อ แม้ได้เรียนแต่ก็ยังคงไม่มีกิน

วันที่	ชื่อข่าว	แบ่งกลุ่ม	การบูรประเด็น
17 กพ. 51	ยายปรีกเลี้ยงสามีพิการ ขอบคุณ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี	A	หลังจากเรื่องราวของ "ยายปรีก" ซึ่งดัมถ์ชายเลี้ยงดูสามีพิการ ออกอากาศผ่านสื่อบีบีซีวีดี ทำให้สองตายายได้รับความช่วยเหลือจากผู้ชมทางบ้าน ก่อนที่ "ตาแก้ว" จะจากไปเพราะโดนรถโยกล้มทับ ทำให้ยายปรีกซึ่งป่วยเป็นความดันโลหิตสูงต้องใช้ชีวิตอยู่เพียงลำพัง
18 กพ. 51	สุภัท พलयกำพำ ยายเพชรชรา อ.หนองบัว จ.นครสวรรค์	B	"สุภัท-พलय" 2 พี่น้อง สู่วิด หลังพ่อแม่เสียชีวิต อาศัยอยู่กับย่า ซึ่งชราหากินไม่ไหว แม้จะมีป้าช่วยเหลือเรื่องอาหารและเงินทอง แต่ก็เพียงบางส่วน สุภัทต้องกลับจากโรงเรียนมาเก็บขวดพลาสติกเพื่อมาสะสมไว้ขาย วันหยุดจะไปรับจ้างเลี้ยงวัว และฉีดยาฆ่าแมลง แม้จะเหนื่อยแต่ต้องสู้เพื่อ ย่ากับน้อง
19 กพ. 51	ยายหนมเดียวตาย ป่วยหลายโรค อ.คำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธร	A	"ยายหนม" ใช้ชีวิตอยู่คนเดียว หลังลูกชายคนเดียวและสามีเสียชีวิต ได้เงินยังชีพเดือนละ 500 บาท ยายยังป่วยเป็นโรคปอด ตามีดมัว มีผื่นคันเรื้อรัง ความดันโลหิตสูง ใช้อ่อนแรง ต้องทนรอจนกว่าจะมีคนมาหาให้กิน
20 กพ. 51	อารีย์ตาบอด ลูกสองคน อ.สหัสขันธ์ จ.กาฬสินธุ์	C	"อารีย์" ตาบอดทั้งสองข้าง เพราะการไปรักษาต่อกระจกกับหมอเดือนเมื่อ 7 ปีก่อน เมื่อสามีเสียชีวิต ทำให้อารีย์กับลูกซึ่งอยู่ในวัยเรียนอีกสองคน ต้องอยู่กันอย่างทุรยาก
21 กพ. 51	ลุงศักดิ์ เลี้ยงพ่อชรา-น้องพิการ อ.ขุนตาล จ.เชียงราย	D	"ลุงศักดิ์" รับจ้างทำนา ก่อสร้าง เลี้ยงพ่อวัยชรา กับน้องชายพิการ แม้จะมีอาการปวดขาซ้ายที่เรื้อรังมานานตั้งแต่เด็ก ที่น่าเป็นห่วงคือตอนนี้ขาของลุงลีบเล็กและอ่อนแรงลงเรื่อยๆ หากหมดแรงเดิน แล้วใครจะเป็นคนหาเลี้ยงพ่อกับน้องชาย
22 กพ. 51	ยายเล็ก ชาพิการเดี่ยวตาย อ.เมือง จ.ขอนแก่น	C	"ยายเล็ก" ชาพิการแต่กำเนิด อยู่อย่างเดี่ยวตาย หลังสามีปกอลอกจนสิ้นเนื้อประดาตัว บ้านที่อาศัยอยู่ก็ถูกทิ้ง เพราะไม่มีเงินซ่อมแซม อาคารชำรุดอ่อนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ไม่เคยไปหาหมอ เพราะเงินจากการเก็บขวดขายมีไม่มากพอ
23 กพ. 51	อู๋ยจันทร์-สามีกับลูก 2 พิการ อ.บ้านหลวง จ.พิจิตร	E	"อู๋ยมูล" และ "อู๋ยจัน" สองตายาย อยู่กินกันอย่างลำบาก เพราะต้องเลี้ยงดูลูกสาวพิการ 2 คน เมื่อดวงตาของ "อู๋ยมูล" เกิดมีดมัวจนทำงานไม่ได้ "อู๋ยจันทร์" จึงพาลูกสาวรับจ้างเก็บลำไย และถักตอก แต่ก็ไม่พอกิน
24 กพ. 51	มบุญเลี้ยงสามีพิการกับน้องปุม อ.นาจะหลวย จ.อุบลราชธานี	E	สมศรี ร่างกายชีกชวาพิการ มบุญป่วยเป็นโรคความดันโลหิตต่ำ ต้องรับภาระคนเดียวทั้ง 4 เดือนก่อนได้ผ่าตัดรักษา ได้ตั้งอีกเสบ และเนื้องอกในมดลูก ทำให้ "ปุม" ลูกคนเล็กต้องคอยช่วยแม่หาปลา รับจ้างลับมัน ทั้งที่ตัวเองเป็นซีทีที่ข้อเข่า ปวดบวมอยู่บ่อยๆ

วันที่	ชื่อข่าว	แบ่งกลุ่ม	การบูรประเด็น
25 กพ. 51	ค.ญ.นุ่นกับพ่อแม่พิการ อ.นามน จ.กาฬสินธุ์	E	นุ่นอายุ 6 ขวบ ต้องคอยดูแลพ่อแม่ซึ่งพิการจากอุบัติเหตุรถ คว่ำเมื่อ 4 ปีก่อน ทั้งที่ยังต้องเรียนหนังสือ คีที่ได้นำสาวช่วย เหลือแบ่งปันตามประสาอยากได้
26 กพ. 51	ยายอินวันโรค-ลูกอัมพฤกษ์ อ.พิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี	D	"ยายอิน" รับจ้างทำนาทำไร่ เลี้ยงลูกชายที่ป่วยเป็นอัมพฤกษ์ ช่วงหลังลำบากหนักเพราะยายป่วยเป็นเบาหวาน หัวใจ และวันโรค ทุกวันนี้ได้เพื่อนบ้านแบ่งปัน และเบี้ยยังชีพ ประทังชีวิต
27 กพ. 51	ยายลำลีชีวิตตกอับ อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี	A	หลังลูกชายและสามีเสียชีวิต ยายลำลีอายุ 80 ปี ถูกโกง เงินกว่าหนึ่งล้านบาท สะเทือนใจจนล้มป่วยเป็นอัมพฤกษ์ และยังมีหลานอีก 7 คนต้องเลี้ยงดู
28 กพ. 51	อ้อกับแม่ป่วย พิพิการ อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี	B	"อ้อ"อายุ 12 ปี อยู่กับตายายและแม่ที่ป่วย หน้าที่พี่ชายอายุ 14 ปีพิการ ทำให้อ้อต้องออกช่วยแม่รับจ้าง และดูแลพี่ชาย และหวังว่าชีวิตจะดีขึ้นถ้าได้เรียนจบเป็นหมอ
29 กพ. 51	ตาดี ชีวิตยากไร้ อ.เมือง จ.ขอนแก่น	A	"ตาดี" วัย 68 ปี ต้องรับภาระเลี้ยงดูลูกสองคน ทั้งที่ดวงตา พร่ามัว และป่วยความดันต่ำ โดยกับสามล้อรับจ้างเลี้ยงชีวิต วันไหนรถเสียไม่มีเงินซื้อข้าวกิน ก็ได้เพื่อนบ้านแบ่งปัน อาหารและเงินให้

ภาคผนวก ข.
ประมวลภาพการใช้ชีวิตของ “สกุ๊ปชีวิต” กลุ่มตัวอย่าง 10 ราย

(ภาพคุณตาสวน และ คุณยายวัน ช่วงหลังคุณยายวันล้มป่วย เดินไม่ถนัด นอนอยู่โรงพยาบาลมาเป็นเดือน เพื่อรักษาอาการเป็นอัมพฤกษ์ มือ-เท้าชาข้างเดียว)

(ภาพบนพระภิกษุจากตัวจังหวัดนครสวรรค์มาเยี่ยมป้าพงษ์ และลุงส่อ นำของมามอบให้,ภาพล่าง
เจ้าหน้าที่อบต.พูดคุยกับป้าพงษ์เรื่องการใช้จ่ายเงินบริจาค ชื่นชมป้าพงษ์ใช้จ่ายเงินอย่างมีชัยสต์)

(ภาพส้อม และ แม่บัวลัย กำลังเลี้ยงดูเด็กแฝดใต้ถุนบ้าน)

(ภาพกลาง เอื้อยเด็กหญิงกตัญญู ดูแลแม่ที่ป่วยเป็นโรคสันนิบาต เดินไม่สะดวก ส่วนภาพล่างเป็น ภาพยายวัยชราของเด็กหญิงเอื้อย)

(ภาพบนเค โปลิโอ เปิดแผงให้เช่าพระ ภาพล่างเค อาศัยอยู่ใต้ถุนบ้านพ่อ)

(ภาพบนปรีชาและลูกในบ้าน ปรีชากำลังปั้นลูกกระสุนดินเหนียวเพื่อส่งขายให้คนเลี้ยงวัว
ภาพล่างปรีชา นำลูกกระสุนดินเหนียวมาตากแดดหน้าบ้าน)

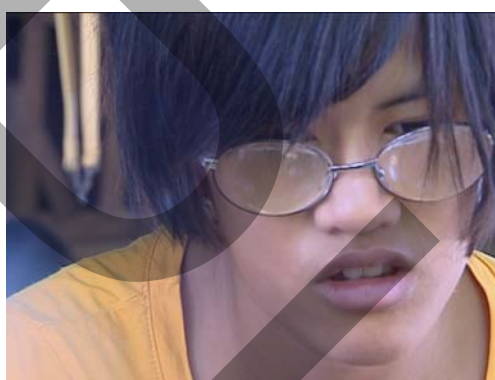
(ภาพแม่หม่อม โรคมืดหนังและหลานใช้ชีวิตอยู่ในบ้านหลังใหม่ที่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก)

(ภาพทัศนุเตย และ น้องรงค์ ช่วย “น้าอ่อน” ผู้อุปการะคัดแยกของเก่า เพื่อเตรียมส่งขาย)

(ภาพนางนุช และ ลูกกล่าวขอบคุณ ผู้ใจบุญที่บริจาคเงินช่วยเหลือ ผ่านรายการ “สตู๊ปชีวิต”)

(ภาพหยกฟ้า และ ครอบครัว พ่อวัยชรา น้องสวยสายตาสั้น และน้องสาววัย 5 ขวบอีก 2 คน)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวทิพย์วัลย์ ว่องวรการวิทย์
ประวัติการศึกษา	-ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จ.ราชบุรี -ระดับปริญญาตรี วารสารศาสตร์บัณฑิต เอกวิทย์-โทรทัศน์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ทุนการศึกษา	-ทุนสื่อมวลชนจากสมาคมช่างภาพผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ในพระบรม ราชูปถัมภ์ ในระดับปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต